

ALE CART

REVISTĂ DE ATITUDINE CULTURALĂ

IAȘI, NR. 5 ● DECEMBRIE, 2010

Redacția:

Anais Colibaba, "Național", redactor șef,
Ecaterina Reus, "Băncilă", redactor șef adjunct
Astrid Băgireanu, "Băncilă", secretar general de redacție
Radiana Arghiropol, "Național"
Oana Arsenoi, "Băncilă"
Ioana Lionte, "Național"

Coordonatorii proiectului ALECart:

prof. Emil Munteanu, "Băncilă"; graphic designer Virgil Horghidan;
prof. dr. Nicoleta Munteanu, "Național"; prof. drd. Anamaria Blanaru, "Băncilă"

Subredacții:

Colegiul Național de Artă "Octav Băncilă", Iași:

Larissa Danilov, Alexandra Masgras, Aura Dinco, Mihaela Chiriluş - foto, prof. Emil Munteanu
prof. drd. Anamaria Blanaru

Colegiul Național Iași:

Ina Mitu, Anna Bărbulescu, Caterina Vâlcu, Tudor Tiron-Giurgică, prof. dr. Nicoleta Munteanu

Colegiul Național "Petru Rareș", Suceava:

Clara Cășuneanu, Dumitrița Roșioru, Sabinne-Marie Țăranu, Prof. Gheorghe Cîrstian

Colegiul Național "Nicu Gane", Fălticeni:

Alma-Ioana Gavril, Constantin Popa. Prof. dr. Mihaela Bărbăcut, Prof. Ioan Caulea

Concepție grafică și DTP:

Virgil Horghidan, Iulian Gabriel Trofin

Colegiul de onoare:

Lector univ. dr. Bogdan Crețu – critic literar, Lector univ. dr. Angelo Mitchievici – prozator, critic literar și de film,
Lector univ. dr. Septimiu Panainte – avocat, Conf. univ. dr. Antonio Patraș - critic literar,
Lector univ. dr. Marius Pașa – matematician, Conf. univ. dr. Daniel Șandru – publicist, analist politic,
Victor Vașuta – regizor, producător de televiziune, Marius Gălan - judecător,
Asistent univ. drd. Mihai Ștefănoaia – avocat

Corespondenți:

Adrian Gorea, Montreal, Canada; Liana Vrăjitoru Andreasen, Texas, S.U.A.; Izabela Pavel;
Amalia Kalinca, Freiburg, Germania; Raluca Anisie, Sheffield, Anglia

---

Revista este realizată de elevii Colegiului Național de Artă "Octav Băncilă" și ai Colegiului Național Iași, în parteneriat cu elevii Colegiului Național "Petru Rareș", Suceava și ai Colegiului Național "Nicu Gane", Fălticeni, sub patronajul Universității "Petre Andrei" din Iași

Revista ALECart este deschisă oricărei colaborări cu elevii și studenții cu atitudine culturală. Așteptăm articole pe adresa de mail: bennycolle@yahoo.com sau anamaria_blanaru@yahoo.com

ALECART

Un proiect cultural care ne aduce împreună

Să crești sub semnul paradoxului! Aceasta ar fi pentru mine maxima alecartiană sub care stăm, iată, de 5 numere, toți care am gândit, am verbalizat, am însemnat sau pur și simplu am citit a l'ecart ALECART. Paradoxul este unul prietenesc de vreme ce a permis să conviețuim, mână în mână, impulsul de a ieși din necunoaștere, neimplicare, neverbalizare și instinctul de a intra în recunoaștere, implicare și cuvânt. ALECART stă sub semnul cuvântului care numește, denumește și, înainte de a dispărea din limbă, se așterne, travestit în spatele măștilor semantice, printre noi. ALECART este, iată, din nou paradoxal, un proiect sub a cărui copertă ne-am jucat de-a v-ați ascunselea. În cele din urmă fiecare este prins, de aceea nimeni nu pleacă din Alecart odată intrat în joc. Și pentru ca jocul nostru să nu cadă în joacă, dorindu-ne un ludic de calitate, am stabilit reguli și roluri, paradoxale și ele în felul lor simplu. De la inițiatori (manageri cum s-ar vrea unii) de joc cultural (prof. Nicoleta Munteanu, prof. Emil Munteanu, designer Virgil Horghidan), la stabilirea spațiului de joc (Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă” Iași, Colegiul Național Iași) pasul a fost simplu.

Și pentru că noi creșteam în fiecare lună cât alții în ani buni, ne-a trebuit un spațiu de joc mai mare, mai bogat (!) și iată cum, de la stat universitar am trecut la privit către o altă universitate care ne-a deschis. Universitatea „Petre Andrei” din Iași a intrat în jocul nostru știind că va avea doar de câștigat, oferindu-se pentru a câștiga împreună. Și iată cum elevi și profesori deopotrivă,

universitari și preuniversitari, pentru că toți sunt mână în mână după cum vă spuneam, am început să ne jucăm. La fiecare lansare alt joc, cu o redacție de joc mai bogată prin noi nume venite de departe sau de aproape. Distanțele în ALECART se măsoară doar prin apropierea de gândirea și bucuria culturală a celui alt. Și pentru că mulți oameni mari au fost dați (înăuntru și nu afară) din Suceava, am primit în joc o subredacție generoasă de tineri scriitori, cu premii vechi la alte jocuri culturale, care și-au unit terenul de joc (Colegiul Național „Petru Rareș”) prin profesorul (pentru atâți oameni mari) Gheorghe Cîrstian. Numărul de față și-a mai transferat un coechipier tânăr (Colegiul Național „Nicu Gane” Fălticeni) care, știm sigur, va învăța de la noi, cei vechi (dar tineri!) ce înseamnă să fii alecartian (și să nu mai scapi!).

Dacă ne întoarcem la paradoxul sub care stăm cu toții de la o vreme, e musai să spunem că noi suntem și înăuntru, în revistă, dar și în afară, în dezbateri, întâlniri, workshopuri. Suntem prin noi în afară. Ce ne aduce împreună în jocul acesta al paradoxurilor la tot pasul? Instinctul cultural care își dorește carte, film, itinerarii de tot felul, interviuri, biblioteci, reportaje, creații și tot ce poate să-i satisfacă, pe termen lung, nevoia de cunoaștere. Iar dacă la ultima lansare a jocului ALECART nu am căzut...de acord dacă prietenia ține de instinct sau nu, paradoxul sub care creștem știe sigur că ea ne aduce împreună oricât de în afară am fi.

Anamaria BLANARU ■

În acest număr

- **Interviu cu prof. univ. dr. Elvira SOROHAN**
- **Ancheta revistei: Transparența profesorului în UE și SUA**
- **Despre opțiuni cu Tudor Tiron-Giurgică, elevul anului 2010**

Viața începe vineri

de Ioana Pârvulescu

Motto: "Parfum, culoare, sunet se-ngână și-și răspund." (Ch. Baudelaire)

A

flat sub puterea semnului lingvistic, omul este în permanență constrâns să-și reprezinte lumea simbolic. O carte e un semn, dintre cele mai percutante. O carte cu adevărat bună nu pretinde a fi regizată. O carte valoroasă este în formatul scriptic un film senzațional, o îmbinare de imagini și trăiri anexate zgomotelor vii. Cititorul nu se pierde în formulări oculte sau, de prea multe ori, explicitate, ci vede cu adevărat. El vede eroii și i se pare aproape normal să li se substituie în aventură sau gândire, indiferent de categoria de vârstă. O astfel de carte, în care viața debordează prin naturalețea limbajului, prin opțiunea inedită a discursului și, implicit, prin hipnoza raportată de subiect, este "Viața începe vineri", de Ioana Pârvulescu.

Apărută în 2009 la editura Humanitas, cartea pare să poarte noroc trilogiei românești căreia i se sustrage tematic. Așadar, autoarea se află la al treilea roman după "Oglinda venețiană" și "Aurul pisicii", pe care a refuzat să le publice. Inclusiv eseurile ei de reconstruire a atmosferei interbelice aveau un suflu românesc, trecerea spre tărâmul prozei lungi datorându-se, mai degrabă, unui elan grațios, decât unui efort teribil.

Pe parcursul celor 300 de pagini, autoarea reușește să clădească arhitectura celei mai incredibile lumi bucureștene a anului 1897, acțiunea petrecându-se în numai 13 zile: de vineri, 19 decembrie, până la sfârșitul anului. Precizia cu care se face referire la timp, descrierile largi și detaliate ale orașului, toate acestea sugerează o

realitate credibilă a atmosferei, pactul ficțional dintre cititor și autor nefiind suspendat niciun moment. Romanul figurează ca semipolițist, beneficiind de logica ideală în relatare, în ciuda unui număr mare de planuri cauzale și viziuni narative, derulate într-un timp prestabilit, prin menționarea de la început a intervalului destinat întâmplării. Cu toate acestea, în ciuda efortului de sinteză determinat de limitarea timpului, cititorul nu va resimți niciodată o precipitare în desfășurare sau o nefirească asociere a amănuntelor. Din contră, unele întâmplări încep cu efectele lor, descoperite ulterior ca reacții ale mai multor personaje, cel care lecturează fiind ținut treaz prin propriile descoperiri. Totuși, oricât de multă atenție ar presta lectura, aceasta nu reușește să exploateze întreg circuitul de idei. Fapt remarcabil, chiar și la o a zecea lectură, cartea ar fi bogată în perspective, variabilă în concluzii. Subiectul este inepuizabil în resurse ale rațiunii, părând o anagramă a diferitelor personalități concepute. Intriga romanului o reprezintă găsirea unui bărbat lipsit de cunoștință, în câmp, lângă București, în zona "moșiei Băneasa". Nimeni nu îl identifică și, drept urmare, toți își dau cu presupusul. Este drama omului singur, hărțuirea societății demente, care are întotdeauna dreptul să considere și să desconsidere, să acuze sau să excludă vina, mai ceva ca un Dumnezeu, găsit doar în cărți ponosite de religie, în biserici închise iarna și noaptea și în vreo inimă năpăstuită ca aceea a lui Dan Crețu. Acesta din urmă, bănuțat a fi escroc internațional care vrea să-și piardă urma, bolnav și chiar criminal, îl regăsește pe Dumnezeu, adevărata sa conștiință, în haosul și zbuciumul minții sale. Există, în acest sens, pasaje copleșitoare, care înlătură orice îndoială în ce privește o posibilă recurgere la o variantă insensibilă de relatare, amănunțită, dar axată, extrem rațională sau rigidă: "Vorbesc cu mine ca să mă obișnuiesc cu mine, ca să nu-mi fie atât de frică de frica mea și ca să fiu sigur că n-am înnebunit. Mi-e frica de ei, de mine, de Cel care se joacă cu noi." (pg. 44).

Primele pasaje de acest tip, în care monologul tinde către sondaj psihologic, sunt izbitoare pentru cel care parcurge paginile, atenționându-l asupra condiției sale de cititor altruist sau, mai mult decât atât, de om valoros: "Sau poate că eu, izvorul vocii, m-am stins deja, ca soarele care tocmai a apus, dar voi mă auziți încă, acolo, în lumea voastră cu soare la zenit, acolo, în camera voastră caldă, sau afară, într-un parc verde sau alb, pe o bancă." (pg. 32). Treptat, în jurul lui Dan Crețu se țin opiniile mai multor personaje:

foto: Bogdan Onofrei

medicul Margulis și fiica sa, Lulia, polițistul Costache, comisionarul în vârstă de 8 ani, pe nume Nicu, și, nu în ultimul rând, gazetarii de la ziarul "Universul". Ceea ce constituie un fapt de maximă apreciere la nivel scriptic este uniformizarea stilurilor și a modurilor diferite de redare, fără a se periclita în vreun fel coerența gândirii creatoare. Așadar, Ioana Pârvulescu vede în stilurile diverse viziuni diferite ale personajelor. Părerile lui Margulis sunt expuse în format diaristic, în concordanța cu firea sa intelectuală. Pentru polițiști sau gazetari se utilizează predominant narațiunea și dialogul, optimizând o mai mare eficiență în elucidarea anchetei, datorată acțiunii alerte. Personaje ca Nicu, un copil oropsit de soartă, rămas cu responsabilitatea venitului, a casei și a mamei sale bolnave, în urma decesului bunicii, sunt favorizate de monolog, ca imagini ale caracterelor introvertite, vădit sensibile.

De aici și filmul. Epoca, atât decorul interior, cât și cel stradal, temperamentele vii, autentice în cotidian, situațiile conflictuale degenerând în nenorociri, rolurile indispensabile ale fiecărui personaj, chiar și ale celor secundare, toate sunt mostre ale unei lumi teribile. Teribil de adevărată, dinamică, aproape cu o fizionomie a sa, inconfundabilă. Lumea proiectată e unitară, ea însăși o ființă cu aspirații, cu principii. Un permanent deziderat al autoarei camuflete în imagini ce rulează la nesfârșit, chiar și după terminarea lecturii. Poate tocmai ideea de recondiționare a perioadei din preajma anului 1900 dă senzația unei promovări filmice. În general, filmele reclădesc, se reîntorc, diminuează greșeli în trecutul nostru real, ireversibil, mai mult decât inovează.

Alcătuită din 11 capitole, cu denumiri, însumând conotațiile titlului generic, cartea e un soi de calendar al timpului în desfășurare: "Vineri, 19 decembrie - O zi cu evenimente", "Sâmbătă, 20 decembrie - Agitație". Specific pentru contemporaneitate sau mai degrabă pentru scriitura abordată de autoare, este un cuvânt de introducere sensibil, care afectează, și nu clasicul început tehnic, rigid: "Cu câțiva ani înainte de 1900, zilele erau încăpătoare și oamenii visau la lumea noastră. Visau la noi". Limbajul utilizat nu este doar accesibil, tipic românesc sau figurativ în funcție de circumstanțe. Acesta este dovada cea mai clară a unei minți treze, profunde, capabile de a aduce o altă minte, cel puțin în momentul lecturării, la stadiul de intuiție al valorii.

O conștiință vie, filmică, în care personaje de hârtie, excoriate de cea de-a treia dimensiune, devin clare, perceptibile, lipsite de organe, dar vii în trăiri și simțuri. Cartea "Viața începe vineri", de Ioana Pârvulescu, merită citită. În acest roman, cititorul se pierde, regăsindu-se mai târziu, pe un ecran cu rezoluția cea mai intensă.

Sabinne-Marie Țăranu ■
a XI-a, "Petru Rareș"

Bați la porțile celor cinci

de Liviu Ioan Stoiciu

“Azi te simți bine, îți ești exterior, ești fericit”, acesta constituie sintagma de deschidere a volumului de versuri *Pe prag (Vale-Deal)* de Liviu Ioan Stoiciu, aparut recent la Editura Cartea Romanească. Înainte de a face câteva considerații asupra formulei poetice definite de Stoiciu, să ne oprim asupra semnificației acestui enunț. „Azi te simți bine”. De ce? Pentru că „îți ești exterior” și îți poți contempla cu detașare starea, o poți descrie, glosând pe marginea ei. Dacă ai privi lucrurile din interior, punctul de vedere s-ar inversa. Interiorul presupune tulburare, frustrare, iar tu ești în miezul lucrurilor, în miezul propriului eu. Privind cu detașare în propriul eu, nu poți să fii decît fericit, căci fericirea presupune liniște, privire de la distanță, contemplație etc. Concluzia la care ajunge poetul, după această frază paradoxală de deschidere este una pe cît de logică, pe atît de neașteptată: „parcă nu ești tu”. Și „nu ești tu”, fiindcă îți ești exterior. Și poate „nu ești tu”, fiindcă ești fericit și te simți bine, deși, cunoscîndu-te mai bine, ar trebui să nu te simți tocmai fericit, iar tu pleci și „bați, pe rînd, la cele cinci porți”, căutînd să se și deschidă ușa celor cinci simțuri și să te regăsești cu adevărat. Dar nu. Nimeni nu îți răspunde, pentru că întîi trebuie să te găsești tu pe tine: „Plecî sau vii, Vale-Deal?”, întrebă sufletul, dar îți este frică să răspunzi și să îți regăsești propriile frustrări, care stau pipite după uși și așteaptă ca tu să le cauți, să nu mai trăiești senzația caldă a fericirii la întîlnirea lor. Cel ce te iubeste, nu-ți deschide, pentru că necunoscîndu-te pe tine ca individ, necunoscînd de ce ești în stare și continuînd să trăiești o stare falsă de euforie, cel ce deține controlul asupra stărilor tale are pretenția să te cunoști înainte de

a cunoaște.” Înseamnă că n-a sosit sorocul. Mai așteaptă, îți spune sufletul, bucură-te încă puțin de plasticitatea sentimentelor pe care tu le deții.

„În luna mai, când verdele închis și verdele deschis, / Reinnoite, te-au împins, să bați, pe rînd, la porțile / Celor cinci organe de simț. Să le/deslușești sensul.” Luna mai, cunoscută în folclorul românesc și sub denumirea de Florar, lună caracterizată prin diversitatea culorilor și a vegetației, îl sensibilizează pe poetul confuz și îl determină să încerce să își cunoască eul sub influența unei stări de beatitudine, în concondanță cu mediul. Trăirile sunt complexe, alternînd în tonuri de la închis la deschis, de la depresie la speranță și numai trăind aceste stări el poate cunoaște ce se află în spatele ușilor: „Te gîndești?” - îl întrebă inconștientul - „pînă la orizont sunt păduri de jur împrejur, pe urcușurile și coborășurile trupului, verdele închis este al bradului, verdele deschis este al fagului”, totul reprezintă o trecere de la bine la rău, reprezintă căderea în păcat a trupului, dar și înălțarea lui prin capacitatea de a oscila între bine și rău. Cum spunea Baudelaire: „Poetul e asemeni cu prințul vastei zări/Ce-și rade de săgeată și prin furtuni aleargă/Jos pe pămînt și printre batjocuri și ocări/Aripele-i imense l-împiedică să meargă.”

Cunoașterea atenuează teama față de moarte, iar nașterea este asemanată cu moartea, odată ce intri, trebuie să și ieși. Începutul are corespondență cu partea de final: „azi te simți bine”, respectiv, „te simți rău, nefericit”, „bați din nou, pe rînd la cele cinci porți ale trupului - care dintre porți trage să moară?”

Poetul nu ne spune care este primul simț care îi declanșează premoniția aceasta a morții, ne face însă să înțelegem că acum percepe lumea nu din exterior, ca la începutul poemului, ci din interior. El nu mai este detașat, nici fericit, nu se mai simte bine, ci rău, și dacă detașarea sau contemplarea de la distanță a propriului eu îi crea sentimentul că „parcă nu mai ești tu”, acum interioritatea, privirea aceasta din interior a eului îl determină să-și conștientizeze propriul sfârșit. El e mort și, în același timp, e viu. Este lăsat să intre, adică să iasă din propriul său trup, aducînd astfel aminte de pasărea Phoenix, care se naște perpetuu din propria cenușă. Poetul este și el într-o nesfârșită renaștere la care participă cu toate cele cinci simțuri, în urcușuri și coborășuri, accesînd o cu totul altă dimensiune, acolo unde iubirea și indiferența sunt unul și același lucru.

foto: Bogdan Onofrei

Larissa Danilov ■
a IX-a, “Băncilă”

Tihărași.

Nu știu de-astea, nu știu!

Lupul de Ioan Răducea

Lupul Ioan Răducea perplexează cu un volum nou, și ca stil, și ca mod de exprimare, și ca limbaj. Dorind să se debaraseze, probabil, de stilurile epice cărora le-a fost sincer și fidel, Lupul se prezintă ca o monografie a poetului, un deschizător de drumuri și sensuri lirice alambicate. Cine este Lupul? Cine este Ioan Răducea? Cine este Lupul Ioan Răducea?

Utem observa în versurile sale cum se edifică în mod mai puțin concret o cerere. O cerere de sine, precedată de o pierdere de sine. Tranzacționând rolurile, în cuvintele scrise până la Lup, adevăratul eu pare îmbâcsit și prinzaci. Situația degradării însă - sociale, de cele mai multe ori - devine cheia marilor succese. Aceasta se pare că îi propune multiple valențe visceralității cuvântului său și-i este atotsuficientă, de multe ori. La obediție este prima fațadă a textului liric. În ansamblu, fasciculul poetic "lup" se trasează după multe alte cărări. Neconformându-se, în primul rând, ca mesaj liric, Lupul lui Răducea evadează din cadrul său natural și pornește pe acest drum de definire, de stocare a unei viitoare personalități pe măsură. Symbolismul universal al animalului presupune, pe de o parte, latura satanică, feroce, pe de alta, pe cea radiantă și benefică. Carpe diem! spune lupul.

Animal ambivalent, în majoritatea culturilor (!) existente, el ar trebui să definească identitatea Lupului Ioan Răducea. Printre tihărași, cazne și urși, găsim consimilitudini perfecte între ceea ce se vrea a fi spus și ceea ce de fapt este. Lupul poate deturna și poate demonstra orice. El este o mască - deloc ieftină, chiar bine urzită - fugind de realitatea pe care o înfige prin versurile sale. Travesti! Scopul transformării nu este, de fapt, decât paradoxala căutare a adevăratului eu: "Felul meu de-a fi, el este/de se-aprinde vara focul/ca să curățească locul/felul meu de-a fi, el este//Felul tău de-a fi, el este/când înecă/vara locul/apa care stinge focul/felul tău de-a fi, el este."

Identitatea Lupului Răducea de multe ori se raportează la mediul uman înconjurător. Cât știe însă identitatea eului despre el, de fapt? "Era cât pe-acți să mă-ntâlnescu cu mine însumi/ce e toată istoria asta?/și mă tot respingeam"

Este lesne de înțeles că Lupului îi place nărvul de lup. Se caută pe sine, conștient, dar refuzând adevărurile evidente ce se întreprind pe drum: "Asumarea eului, condamnare la exil interior. Mai rămânea să-ți inventezi mama."

Textele acestea se feresc de discursul poetic, care "e barbar", se feresc de demonstrația directă, de calea cea largă și ușoară și refuză să se confrunte cu primul strat de tegumente nepervertit. Fug de realitate, dar nu se vor dezbracă nicicând de ea. De altfel, o vor mereu alături ca să-și poată duce frustrarea, deloc alambicată, ci, mai degrabă, pur omenească în "munți pietroși,...vietăți, ierburi, copaci mari,... urși" și versuri.

De multe ori, datorită ironiei de limbaj, cititorul simte nevoia unui semn de exclamație proforisit. Versul însă nu navighează liber, nestăvilit, impetuos, ci este mascat de absența mută, învinsă și resemnată a semnelor de punctuație. Limbaj fin, transcendent, versul Lupului devine o altă armă a acestuia. Definindu-și individualitatea, Lupul declară următoarele: "Dragă prietene,/Nu pot să-ți spun prea multe despre mine, pentru că nu știu ce pot să spun despre noi."

Nereușind să se definească pe sine, în mod infailibil, acesta ne propune nouă s-o facem, provocându-ne nu numai imaginația neuzată, ci și acuitatea simțurilor. El dovedește că simte, se aude, se vede și se știe. Cât despre cititorii lui... pare să aibă o idee destul de clară! Neindividualizând relația lector - Lup, ("nu știu ce pot să spun despre noi"), Lupul își dovedește și ultima dar nu cea din urmă caracteristică: abilitatea de a înșela. Versuri sincere? Bineînțeles, utilitatea cuvântului este maximă. Însă ascunzându-și adevăratul nărav, relația amintită este clară: "Dragă prietene! Adevăr grăiește gura româului, "lupul își schimbă părul...!"

Ioan Răducea pornește ca un politruc insidios de la ou, nu de la găină. Pornește de la bacteria care a născut maimuța și creează o nouă demonstrație a realității, păstrând chenarele nonfiecionalului, dar evitându-i placiditatea. Lupul Răducea ametește, într-un mod genuin obscurantismul și erudismul fără să vrea să obțină însă o singură substanță, ci, mai degrabă, să le omogenizeze imperfect pe amândouă. Stilistic, bineînțeles. Sperăm însă că nu și trist.

Astrid Băgireanu ■
a XI-a, "Băncilă"

Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București

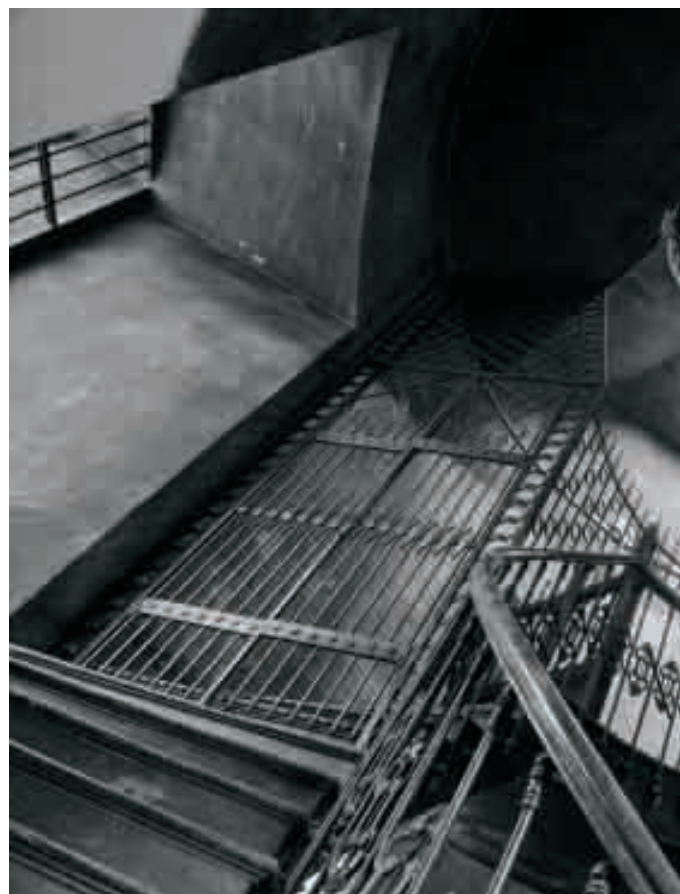
de Doina Ruști

Numele Doinei Ruști nu mai este de mult necunoscut cititorilor, mai ales după ce premiul Uniunii Scriitorilor din 2009 a părut a recomanda un talent și o scriitură bine configurate. Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București, ultimul volum al prozatoarei, conține 11 povestiri autonome, ce se desfășoară în Bucureștiul zilelor noastre. Personajele, 10 oameni și un câine, trec prin întâmplări inedite, inexplicabile, în care un telefon mobil devine un portal de întoarcere în timp, în secolul al XVIII-lea, iar posesoarea sa intră în pielea unei fete din acea vreme. O elevă de liceu chiulește la o oră și cade într-o buclă temporală; în încercarea de a găsi o scăpare, realizează că de fiecare dată când intră în acest joc al timpului, îmbătrânește vizibil. Aceasta și alte 9 întâmplări sunt subtil legate de povestea lui Iane, un farmacist din secolul al XVIII-lea, aflat în căutarea elixirului fericirii. Dar să vedem mai îndeaproape despre ce este vorba...

Ceea ce declanșează succesiunea de întâmplări este un accident: o fată e lovită de o mașină în fața Universității, chiar în timp ce striga numele iubitului ei, Cristian. Sunetele, odată eliberate, încearcă să ajungă la destinație, dar, în drumul lor, ajung să influențeze destinul altor oameni: „Nu era ceva evident, ci doar un strigăt îndepărtat și făcut numai pentru urechile neglijente, sortite să adune în spirala lor toate mărunțișurile vieții.” Protagonistii întâmplărilor sunt cei atinși de sunete; ei ajung să se confrunte cu întâmplări bizare, întoarceri în timp, suprapunerii de planuri, lumi modificate, lipsite de coerență etc.

Lori, o studentă, găsește în casa vărului său răposat o cămașă în carouri. Firele acestei cămăși par să-i inducă anumite presentimente și astfel, atunci când găsește în buzunar un bilețel cu o adresă precisă, consideră că acel loc a avut o valoare sentimentală pentru vărul ei și dorește să elucideze misterul. Mergând la adresa indicată, observă că proprietara casei avea un papagal, pe nume Jojo, căruia vederea cămășii îi trezește amintiri neplăcute. Naratoarea sugerează că Jojo l-a omorât pe vărul lui Lori, punându-i în ceașca de cafea o pastilă ce putea cauza infarctul. Așa cum ne-a obișnuit din romanele anterioare, instaurarea neobișnuitului coexistă cu descrierea minuțioasă a cadrului exterior, iar povestirea pare ruptă din același tipar de

gândire ca la Eliade sau Voiculescu, fără a avea însă adâncimea lui. În următoarea povestire, apare un alt personaj, Leonard, de asemenea student, care dorește să realizeze un scurt film ce are ca protagonistă o elevă ce chiulește de la ore, Monica. În drumul său spre Universitate, fata intră într-un fel de buclă temporală, astfel încât la fiecare sfert de oră este trimisă înapoi întrecut. Ea retrăiește traseul parcurs, fiind transpusă în Parcul Cișmigiu, la mall, în fastfood-ul Springtime, iar apoi în sala de la Universitate. În încercarea de a soluționa această suprapunere de planuri, Monica îmbătrânește odată cu trecerea orelor, asemenea tuturor persoanelor din jurul ei. Leonard realizează acest fapt și renunță

la experimentul său: „Leo își privi prietenul care părea acum și mai consumat, ca și cum timpul ar fi mușcat din el.” „Era o puștoaică aiurită, iar acum e o femeie posacă.”

Timpul este și în povestirea „Lângă Biserica Sf. Silvestru” un element ce joacă feste. Celularul Emei devine un portal al întoarcerii în timp, în secolul al XVIII-lea. Ea intră în pielea unei fete din acea epocă și îl întâlnește pe lane Farmacistu. Înțelegând că nu se poate întoarce în prezent, Ema dorește să revoluționeze

nici nu ți-ai imaginat!” (Ema).

„Poveste de Paște” prezintă o altă întâmplare din viața lui Leo, care hotărăște să scrie pe un monument din București un text care îi îndruma pe oameni să își scrijească dorințele în acel loc, deoarece „Într-un text vizionar din secolul al XVIII-lea...” se spune că ele se vor adevăra. Farsa a avut un rezultat uimitor pentru autorul ei, fiindcă în final, acele dorințe chiar devin realitate: „Era o ploaie răpăită, de vară, luminoasă și stranie, căci din culmile albaste ale cerului ploua cu pulbere de aur.”

Protagonistul următorului scenariu narativ este câinele lui Vicențiu, iubitul Emei, care, după ce aude un sunet vag, este trimis înapoi în timp (tot în secolul al XVIII-lea, desigur!), chiar în același loc în care a ajuns Ema. Pentru câine, această întoarcere în timp nu durează mult și găsește o metodă de evadare, sugestie că, fie animalul e stăpânul teleportării, fie e mai inteligent decât omul... Stăpânul său, Vicențiu, deși aude aceleași sunete, nu pare afectat de ele și nu ni se dezvăluie motivul.

Povestirea „Dudul lui Brâncoveanu” creează o legătură subtilă între viața lui Lulică și personajul lane Farmacistu. În timpul unei plimbări, prietena lui Lulică îi arată acestuia o poartă pe care era gravat „Sambuca Fusca” și precizează că „Pe la 1700, a trăit aici un farmacist, un tip foarte mișto, cu inele subțiri pe toate degetele. Îl chema lane.”

Volumul se încheie cu „Poveste lui lane Farmacistu”. Prin acest personaj se realizează o conexiune între restul personajelor și, în mod miraculos, apare chiar într-o piesă de teatru din prezent. Astfel, volumul creează o legătură între trecut și prezent, între Bucureștiul secolului al XVIII-lea și Bucureștiul zilelor noastre. Povestirile oferă o perspectivă inedită asupra unor locuri din oraș, creând un spațiu magic, în care prezentul și trecutul sunt aureolate ca spații ale dorințelor.

Fără a cere foarte mult de la cititor, volumul de povestiri al Doinei Ruști oferă atât cât poate primi fiecare. Pentru cei care gustă faptul divers și ineditul spectaculos, va fi probabil, o lectură agreabilă. Celor mai pretențioși, le spun: Pas!

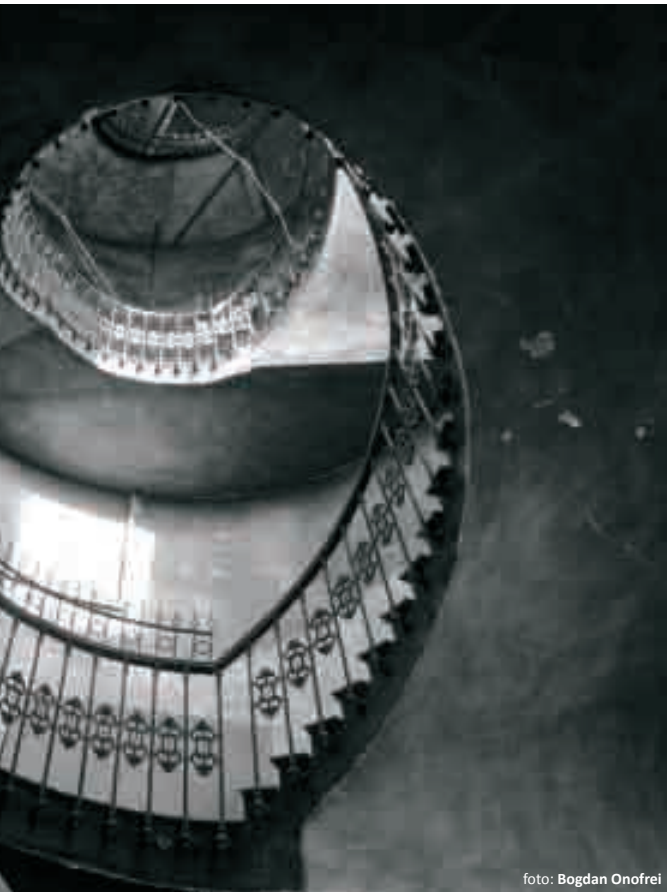

foto: Bogdan Onofrei

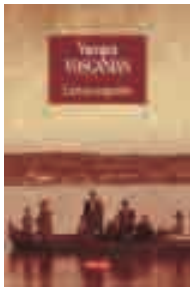
timpul în care tocmai a fost proiectată: „A luat trăsura de la ai ei și-a coborât spre Curtea Veche, gândindu-se că de data aceasta chiar o să scrie o carte despre lumea viitorului, ceva gen Nostradamus, cu toate lucrurile importante care urmează să se întâmple, adică dușuri, cluburi, televiziune și muzici.” Totuși, realizează că nu mai știe să scrie și nici să citească și încearcă să găsească altă soluție pentru a evada din trecut. Acest personaj revine la sfârșitul volumului, în „Povestea lui lane Framacistu”. Aparent, ea a reușit să revoluționeze într-o anumită măsură acea vreme, oferindu-i lui lane o rețetă pentru elixirul fericirii, drogurile: „Și... te fac fericit?” (lane) „Ți-am spus: poți să faci ce

Alexandra Masgras ■
a IX-a, “Băncilă”

foto: Bogdan Onofrei

Cartea șoaptelor de Varujan Vosganian

Sunt clipe ce nu pot fi uitate... Sunt clipe care, deși se doresc a fi șterse din minte, rămân acolo, îmbibate de esența trecutului și de aroma prafului de pe clepsidra timpului. Ce ne-am face fără amintiri? Fără sentimentul că ele există? Fără bucuria de a le rememora? Fără șoapta lor venită dintr-un colț de suflet? Fără o șoaptă a șoaptelor?

Douăsprezece capitole de șoapte... Douăsprezece capitole ca 12 luni, ca un an... un an de șoapte în care Varujan Vosganian a

povestit o întreagă viață. Cartea șoaptelor este puzzle-ul aducerii aminte, este contemplarea momentelor din trecut, este un întreg univers: „Povestea aceasta, pe care noi o numim Cartea șoaptelor, nu este povestea mea. Ea a început cu mult înainte de vremea copilăriei mele, pe când se vorbea în șoaptă, a început chiar cu mult înainte de a deveni o carte”.

Dar când se vorbea în șoaptă? Care este momentul ce ne ajută să deschidem fereastra spre necunoscut, care ne ajută să fim răzbătători în această cetate necucerită? Să fie această cetate

chiar Cartea șoaptelor? Atunci să pătrundem în adâncurile ei și să ne ciulim urechile pentru a auzi șoapta din spatele cortinei.

Focșaniul anilor 1950. O străduță armenescă, un cadru pitoresc și „bătrânii armeni ai copilăriei” lui Varujan Vosganian sunt primele elemente ce ne introduc în conținutul celor peste cinci sute de pagini, pagini ce ne vorbesc atât de momente frumoase, încărcate de emoție, cât și de clipe de răscruce, pagini prin care se rememorează atât copilăria lui Varujan cât și „istoria dramatică a peregrinărilor și suferințelor armenilor” (Nicolae Manolescu); mai mult decât atât, cartea împletește memorialistica și ficțiunea, nostalgia cu tumultul, vibrația cu vigoarea, cadența cu însuși amalgamul tristeții, în fond, cartea împletește viața cu moartea.

Prin bogăția și varietatea de cuvinte, autorul evidențiază minuțios fiecare șoaptă a amintirilor, transformând-o în emoție. Acesta evocă locuri, persoane, momente, stări, sentimente care și-au lăsat amprenta asupra sa. „În Cartea șoaptelor, fiecare aromă, fiecare culoare, fiecare licăr de nebunie au magul lor” spune însuși naratorul, astfel că nimic nu trece neobservat.

Dacă ne referim strict la amintirile legate de copilărie și familie, putem observa că fiecare moment a fost ca un drum spre cunoașterea lumii și spre cunoașterea sinelui. Copilăria a fost marcată de amintirile cu învățătorul, cu bunicii, Garabet și Setrak, de prepararea cafelei, a baclavalei, de clipele de la circ sau de cele în care se lăsa îmbătat de gustul halviței; primul film văzut la cinematograful, avându-i ca protagoniști pe celebrii Stan și Bran, secretele fotografierii, ale cunoașterii cărților prin pipăire și mirosire, ale oglinzilor, ale unei bune negustorii, ale fructelor și copacilor, toate sunt acolo.

Cartea îmbină poveștile de viață cu istoria lumii, cu războaiele, cu gravitatea situațiilor, cu tristețea și sărăcia. Autorul aduce în prim-plan momente de răscruce ce sunt evidențiate cu referire strictă la comunitatea armenilor din România, dar și a românilor. Sacrificiile pentru supraviețuire, miliția, bombardamentele, războaiele, înrolarea în armată a armenilor, repatrierile de după 1945, ca cea a lui Simon Șeitanian, arderea cărților interzise, nenorocirile, toate își ocupă locul bine stabilit în Cartea șoaptelor. Varujan Vosganian nu ezită să amintească și de concurența bunicului Garabet cu Bobârcă la comerțul în prăvălie sau de pasiunea acestuia de a picta și de a face însemnări în jurnalul propriu, de horele de sărbătoare, de taifasurile la armeni, de ceremoniile și tradițiile la deces, de ceainăria lui Simon luată de ofițeri, de mahalaua țigănească de pe strada Patriei, de radioul ce

funcționa în acele timpuri sau de ziarul, organ de presă al Federației revoluționare Armene, numit Azadamard, dar mai ales, nu a ezitat să spună povestea călușilor de lemn, șapte la număr, care i-au marcat copilăria.

Cu fiecare rând, descoperim în Cartea șoaptelor noi și noi personaje, povești, date esențiale, frapante, enigme, în fond, noi șoapte...Ajungem în cercurile genocidului, când evocarea nostalgică lasă loc unui prezent teribil: „Era din ce în ce mai greu să-i deosebești pe cei morți de cei vii. Cei vii zăceau ore întregi nemișcați și adesea adormeau cu ochii deschiși, orbind din cauza arșiței care le ardea albul ochilor. Iar cei morți tresăreau uneori, din cauza diferențelor mari de temperatură dintre noapte și zi...Așa încât începuseră să-i culeagă la întâmplare, iar unii se mai întorceau de la marginea gropii, treziți de icnetul aruncării peste ceilalți.” E timpul unui reportaj minuțios din infern, când intervine ficționalul. Povestirile se leagă de călătoria spre deșert, unde un rol determinant îl are Yusuf: „Acest Yusuf nu a fost altceva decât un nume de împrumut și exista în Cartea șoaptelor doar pentru că, deși nu făcea parte din alcătuirea Cărții, este totuși cheia care deschide ușa odăii celei mai plânse din veacul de margine, cu pereții goi, zgâriați cu unghia, cu dușumelele desfăcute și cu pământul ridicat mușuroi, neașezat cum trebuie, așa cum se întâmpla cu mormintele făcute în grabă.” Alte povești îi înfățișează ca personaje principale pe Micael Noradunghian - magul hărților, pe Levon Zohrab - tăinuitul lor, pe Sahag Șeitanian, negustorul Harutiun Fringhian, Cristea Paragină, sergentul în armata otomană - Misak Torlakian, generalul Dro sau Komitas. În finalul romanului, Varujan Vosganian revine la cadrul inițial al povestirii, cel al evocării momentelor copilăriei, când vorbește despre moartea bunicului Garabet și despre clipele solemne ale înmormântării acestuia când, spune el, a rămas „...o melancolie cu gust dulce-amăru, ca un aer prin care n-a trecut nicio pasăre”.

„Alege o zi din viața ta și aceea să fie ziua lămuritoare. Ziua prin care s-ar putea descrie cel mai bine sensul întregii tale vieți”. Acesta este sfatul autorului, care ne îndeamnă la meditație, la cugetare, la a căuta șoapta din adâncul nostru, șoaptă ce va reuși să contempleze viața, cu toate miracolele ei.

Adriana Filip ■
a XII-a, “Nicu Gane”

Dezmăț în unu

de Briscan Zara

Romanul "Dezmăț" în unu este un roman autobiografic inedit, plăcut, dar nu intră în categoria cărților ce pot beneficia de o recunoaștere majoră. Scenele prezentate conțin un umor realmente molipsitor, debordant, sentimentele și trăirile protagonistului sunt exteriorizate cu acuratețe, nonșalanță și nonconformism, astfel încât anumite momente sunt adevărate epopei tragico-dramatice. Cititorul poate intra extrem de ușor în universul prezentat de scriitor, poate râde cu lacrimi, copios, în urma lecturii anumitor secvențe din operă. Romanul în întregul său va satisface un cititor ce caută o lectură relaxantă, cu nenumărate istorisiri ce merită mai apoi revestite.

Naratorul personaj se găsește deseori în ipostaze incredibile, ce par a nu putea avea nicio legătură cu viața cotidiană a receptorului. Un exemplu sugestiv îl reprezintă un episod în care protagonistul împreună cu prietenul său Mișu se află în America și decid să fure din cauza "lipsei perspectivei și a banilor", a senzației "că pierdeam timpul de pomană(...). Trebuia să facem ceva, nu puteam să așteptăm la nesfârșit să ne pice o minune din cer, nu pentru asta am rămas în America și am riscat cu viza și atâtea altele(...). Am socotit ce am socotit și gândul ne-a dus, inevitabil, spre un gest disperat: să furăm." Scena furtului este tensionată, ei renunță într-un final, întrucât sunt pe punctul de a fi demascați ca infractori, dar norocul (sau predispoziția naratorului de a prezenta situații cvasi-absurde) face ca un alt emigrant de origine română să îi salveze, în schimbul a ceea ce furaseră. Situația prezintă, din altă perspectivă, caracterul irevocabil al românilor, popor neschimbat, chiar și după revoluția de la 1989.

Momentul declanșator al lecturii este starea de solitudine a protagonistului, aflat în America, în căutarea unei existențe mai bune, căutare ce s-a dovedit eșuată în final. Naratorul personaj acceptă cu greu faptul că "oricât m-aș strădui și oricâte succese aș avea pe orice plan, aici, în America, cel mai bun lucru pe care l-aș putea face ar fi să ajung un cetățean obișnuit, unul oarecare, lucru cu care orice om din această țară se naște, crește și moare fără să facă nici cel mai mic efort, lucru pe care eu l-am avut de la natură și-l voi avea mereu, până voi muri, în România."

Romanul urmărește cele două mari capitole din viața protagonistului, și anume copilăria, prezentată detaliat, cu un limbaj savuros, mare parte a aventurilor întâmplându-se în satul bunicilor, "sub muntele Răiuț", nume ales deloc întâmplător. Protagonistul pare a fi un Nică modern, al secolului al XX-lea, întâmplări precum "campania cuielor pe asfalt", furtul fructelor

din grădinile vecinilor, "excursia în pădure după brazi fiindcă se apropia Crăciunul", înlănțuindu-se savuros în roman.

Naratorul tratează fiecare situație cu amuzament, cu un optimism debordant, cu ironie. Merită menționat episodul în care, "îndrăgostit fiind de fata vânzătoarei de la bufet, m-am hotărât să nu mai stau atât sa-mi înghit ca alte dați oful, ci să mă duc la ea să-i spun în față ce simțeam. Îmi pregătisem un ditamai discursul, exagerat de romantic, superdoxat, academic aproape(gen: Bună! Te-am văzut și nu te pot uita...Expresia chipului tău a devenit pentru mine o condiție sinecvanon a existenței! Când mă privești tristă și melancolică, numărându-mi restul de la pâine și ulei, atomii primordiali reverberează atenuat în mine, creînd ecouri absconce în spatele unui semitranscendent și disonant filon crepuscular de sorginte epicureană (...)."

Registrul comico-dramatic se modifică însă, odată cu dispariția copilului, cu transformarea acestuia în adult în căutarea unui scop în viață. Continuarea este la fel de plină de viață, de evenimente ce denotă personalitatea puternică a eroului; cu toate acestea, cititorul atent poate simți o tensiune care pare că poate răbufni în orice clipă, că se poate transforma în revoltă. Aceste trăiri sunt determinate de sentimentul de neapartenență a protagonistului într-o altă țară. El se străduiește să își creeze o existență diferită, mai bună decât în România postcomunistă. Imaginea acesteia este sugestivă, democrația învingând, "aducând cu ea banane și portocale din belșug și fără stat la coadă, în plus kiwi, ananas, înghețate străine de toate culorile, televizoare de tot felul, cablu, MTV, libertatea cuvântului, eliminarea uniformelor din școli, dreptul la grevă, jocuri pe calculator, Internet, mode alternative, muzică tehno, reclame extraordinare, filme necenzurate, McDonald's, Coca-Cola, discotecă pretențioasă, Playboy, mașini luxoase și telefonie fără fir."

Protagonistul romanului este, cu siguranță, o persoană pe care mulți cititori o vor admira datorită caracterului imprevizibil, al modului de a se adapta în aproape orice context. Despre autor, Florin Lăzărescu afirmă: "Cu experiența lui de viață, ar avea materiale de vreo trei cărți. A scris una singură, muncind la ea vreo zece ani. Habar n-am dacă o să fie un mare succes. Ce știu sigur e că pentru Briscan Zara scrisul a fost, este și va fi o constantă în tot amalgamul aventuros (...). Și că acesta este doar începutul."

Ina-Maria Mitu
a XI-a, "Național"

Provizorat

de Gabriela Adameșteanu

Prezentat sub forma unei continuări a romanului *Drumul egal al fiecărei zile*, romanul recent apărut al Gabrielei Adameșteanu tratează succint destinul Letiției Arcan și al familiei sale în perioada comunistă, precum și continua 'luptă' a personajelor cu lipsa de perspective, mutilarea și teroarea, cu cenușul vieții de zi cu zi în care evadarea înseamnă, de fapt, promiscuitate și salvarea e imposibilă. Dacă în *Drumul egal al fiecărei zile*, Letiția Branea apare în ipostaza unei adolescente, în *Provizorat*, o regăsim sub un alt nume, Arcan, în postura de femeie ce duce o viață dublă.

Divorțul și conflictele dintre Letiția și soțul ei, Petru Arcan, cât și povestea de dragoste dintre protagonistă și Sorin Olaru sunt doar pretexte în cadrul teoretizării indirecte a aspectelor legate de viața în perioada comunismului. Romanul se învârtă în jurul sferei politice, viețile personajelor fiind 'teleghidate' de situația dosarelor prezente la arhivele Securității, dovadă fiind legăturile vechi ale familiei Branea cu mișcările legionare.

Aparent, se prezintă 'viața dublă' a unei femei ce se împarte între doi bărbați, imposibilitatea unui divorț datorată condițiilor politico-sociale ale vremii. Petru Arcan este modelul soțului distant, frustrat în urma altei căsătorii, marcat de deficiențele din naștere și moartea copilului. Coleg de serviciu cu Letiția, fapt ce constrânge contactele în cadrul profesional, Sorin este amantul acesteia. Relația dintre protagonistă și colegul său de serviciu, se limitează, în mare parte, la o dragoste trupească, alimentată de cele mai multe ori de alcool și de propriile reverii, consumată într-o cameră a unui coleg al lui Sorin. Povestea de dragoste a celor doi, rezistând de aproximativ două decenii, se destramă pe măsură ce în relația lor intervin întrebări, dubii, nesiguranță, demonstrând fragilitatea oricărei legături alimentate doar de sordidul unei false alternative și condamnate din start la

minciună. Romanul problematizează, în același timp, mentalitatea caracteristică perioadei comuniste a cărei principală trăsătură era frica exacerbată, dusă până la paranoia. Într-un plan alternant, este prezentat și destinul nefericit a lui Nelly și Virgil Olaru, părinții adoptivi ai lui Sorin, încorsetați de regimul politic al perioadei respective. Destinele tuturor acestor personaje (la fel ca și ale celor care nu vor ajunge niciodată să fie altceva decât umbre pe fundalul pânzei timpului) conturează o pregnantă monografie a Bucureștiului anilor '60-'70. Parametrii temporali au un rol covârșitor în derularea acțiunii, fiind în totalitate dependenți unii de alții, astfel încât impresia de ansamblu este că trecutul se află într-o permanentă conexiune cu viitorul. Trecutul este perceput de personaje ca o armă capabilă în orice moment să se întoarcă atât împotriva lor, cât și împotriva apropiaților, dovada fiind neplăcerile pe care trecutul familiei Branea i le-a provocat atât soțului Letiției, cât și acesteia pe plan profesional.

Raportat la societatea contemporană, *Provizorat* este o lectură, într-o oarecare măsură, frapantă, relevând diferența considerabilă între societatea anilor '60-'70 și cea actuală pe plan politic, social, cultural și etic, dar, mai ales, interesantă, căci odată luată cartea în mână, stilul narativ al Gabrielei Adameșteanu, te cuprinde într-un continuu zbcium al informațiilor. Poți rămâne frapat de acuitatea observațiilor, de perseverența amănuntului organic, de prezentarea degradării într-o modalitate ce nu lasă loc iluziilor, poți accepta debusolat sau fascinat universul propus, dar cu siguranță, indiferența îți este refuzată.

Maria-Alexandra Ignat ■
a X-a, "Național"

foto: Doru Halip

La “întâlnire cu un necunoscut” de Gabriel Liiceanu

Dualismul ființei umane nu presupune separatismul doar dintre corp și suflet, ci o serie de antinomii dintre toate categoriile existențiale ale individului, precum entitatea spiritual cunoscută și cea necunoscută.

Scriitorii și prozatorii, chiar atunci când devin arhicunoscuți în sfera activității lor culturale, totuși încearcă mereu să se etaleze și să deschidă cât mai bine forul interior lumii prin operele scrise care devin o oglindire spirituală.

În conștiința lor există mereu caverne nepătrunse, gânduri necomunicate și trasee ale împlinirii morale ce trebuie aduse în fața lectorilor.

Este aceasta o consecință a egocentrismului acerb? Nu cred. Este sursa planetară a inteligenței izvorâte prin sondarea necunoscutului personal și aducerea lui în planul universal.

Gabriel Liiceanu poate fi considerat încă un nestatornic cu apetituri de absolut din generația marilor intelectuali ai Școlii de la Păltiniș, ce organizează o paradă publică în cinstea străinului

din sine prin opera *Întâlnire cu un necunoscut*.

Făcând abstracție de accepția generală și de rolul important ce-l primise pe scena valorilor cultural-autohtone, autorul se dorește perceput acum ca un simplu personaj din mulțimea ce a trecut de apusul vieții și dorește să vorbească despre multitudinea experiențelor sale într-o manieră epistolar-confesivă.

Astfel, omul ce a scris odată despre tragic și *Despre limită*, *Despre minciună*, *Despre seducție* și despre *Introducerea în poliptropia omului și a culturii*, dorește acum o deparazitare de filosofie, de toate zorzoanele ei de rigoare. Se organizează un adevărat protest la adresa ei, prin care Liiceanu își îndeamnă colegii de breaslă “să nu-și mai țină coada sus vorbind păsărește și crezând că tocmai necomunicabilul oferă veritabilă distincție lucrurilor”.

Altfel spus, adevărul despre lume nu trebuie comunicat prin texte de pregnanță aforistică, ci coborât la nivelul înțelegerii corecte de către orice individ alfabetizat. Filozofii trăncănesc silogisme și sporesc misterul, situându-l pe autorul *Întâlnirii...* în opoziția sa.

Însuși actul conceperii cărții date, formate dintr-o înșiruire de

foto: Bogdan Onofrei

foto: Bogdan Onofrei

consemnări semnificative și mai puțin semnificative, constituie în sine o tentativă de desființare a necunoscutului ca element individual și general.

Concepția antiblagiană în cauză este un exercițiu nelimitat al spiritului critic, întreprins în vederea refacerii sufletului românesc. Liiceanu investighează demonii săi interiori, lacunele, viciile și le identifică în ansamblul societății din toate timpurile, sperând a-i oferi o lecție de demnitate.

“Nici eu însumi nu înțeleg ceea ce sunt. Sufletul este prea strâmt spre a se cuprinde pe sine însuși. Dar s-ar putea ca vorbind celorlalți despre lăuntruul meu să le stărnesc curiozitatea să se uite în lăuntruul lor. Ei vor afla de la mine cine sunt, după ce eu voi fi încercat să află de la mine cine sunt eu. În măsura în care ne deosebim între noi, ne și asemănăm”. Actul de a scrie naște aici expectanțe în ceea ce privește cunoașterea propriului univers, a multitudinii ego-urilor.

De când există comuniune umană, este pus în funcțiune un mecanism arhetipal ce stă sub semnul unui raport între identitate și alteritate. Relația polară dată dispare atunci când încearcă să urce la scala universului, căci cu toții suntem făcuți din coasta lui Adam, metaforic vorbind. Iată-l așadar pe scriitorul care știind că vorbește în numele său, sfârșește a vorbi în numele tuturor. Periculoasa utopie: egalitatea, confuzia și lipsa de distincții!

Acest produs al “literaturii personale” nu prezintă viața în succesiunea ei evenimentială, ci stă sub semnul spontaneității - atât a ideilor cât și a faptelor. Pagină cu pagină, Liiceanu încalecă pe diferite fragmente ale experienței sale și relatează evenimente la care cândva participase, întâmplări cu oameni pe care îi

cunoscuse și prețuise precum: Monica și Virgil Lovinescu, Constantin Noica. Toate sunt filtrate și evaluate la nivelul propriei subiectivități, purtând un caracter profund moralizator.

Scriitorul părăsește realitatea pentru introspecție și introspecția pentru confesiune. Această jertfă este adusă pentru asumarea unui nou stil, apt să-l apropie pe autor de cititorul său.

Descoperim printre rânduri un Liiceanu atent la toate detaliile vieții sale și ale altora, cărora le este acordată o atenție obsesivă. Începând cu sincronizarea alimentelor la micul dejun și terminând cu amănuntele pierderii din memorie a unui nou gând sau idee, “necunoscutul” cu care ne întâlnim se dovedește a fi atins de sinceritate, despuiat de complexe și în plină posesie a spiritului evaluativ-critic.

Moralitatea i-a intrat în metabolismul sufletului: el niciodată nu se va scobi în nas, chiar dacă va fi singur în cameră, nu va face vorbărie de salon, gargară, își va păstra nemodificată expresia feței după ce cineva va începe să-l laude, va discredita îndobitocirile festive cu mesaje electronice și se va întreba oare cine pe cine plimbă dimineața în parc: câinii pe oameni sau oamenii pe câini?

Totuși, maestrul Liiceanu nu reușește să pună capăt unui incognito de o viață, căci cunoașterea absolută a sinelui este un obiectiv utopic.

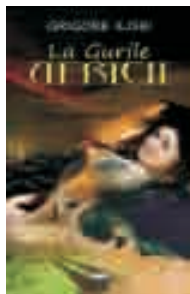
Cine sunt? Cine-am fost? Ce voi fi? Un necunoscut. Atât.

Ecaterina Reus ■
a XII-a, “Băncilă”

Sub puterea mirărilor

“La gurile Africii” de Grigore Ilisei

Literatura de călătorie este un tip aparte de literatură. Ea se naște la confluența dintre istorie, geografie, mitologie, demers social, analiză politică, studiu al mentalităților, percepție culturală. Ca autor al unui astfel de text e necesar să ai spirit de observație “cu asupra de măsură” cum îi place scriitorului Grigore Ilisei să afirme, însațietate pentru detalii, simț al contrastelor, dar să deții deopotrivă instrumentele cercetării de profil și ale documentării. Specificul nu se limitează la autor, nu numai acesta e dintr-o categorie aparte, ci și lectorul, avid de informație, dar și tentat de poezia spațiilor nou descoperite, capabil deopotrivă să recepteze impresiile altcuiva sau să le suprapună cu ale sale, personale. Se decelează astfel două tipuri de lectură caracteristice jurnalului de călătorie: lectura de inițiere, de descoperire și cea de recunoaștere, prin raportare, pentru cel care e deja familiarizat cu spațiul descris prin experiența personală. Acestora li se subsumează o altă serie de tipuri de lectură, suprapuse, în funcție de focalizarea propusă într-o secvență sau alta. Efortului autorului de a înfățișa complexitatea unei lumi din perspective diferite (ca istoric, sociolog, geograf, om de cultură) îi corespunde acela al lectorului de a fi succesiv destinatarul tuturor acestora. În lumea de azi, misiunea autorului de memorial de călătorie e încă și mai dificilă, pentru că el are de luptat cu prejudecățile instituite prin proliferarea reclamelor turistice sau cu anticipările limitative ale impresiilor de călătorie prefabricate. Grigore Ilisei, autorul volumului *La gurile Africii* e pe deplin conștient de acest fapt, așa încât discursul său se fundamentează prin asumare. De aici, nevoia de a statua, dintru început, un adevărat crez al călătorului: “Voi privi, voi asculta și, mai cu seamă, voi medita la cele văzute, auzite, încercând să dibui firul de drum pe care să merg și încotro să mă îndrept”.

Demersul autorului de jurnal de călătorie devine cu atât mai complex când are de a face cu o țară cum este Tunisia care “se străduiește să țină în echilibru elemente ce par nu numai discordante, ci chiar potrivnice”, dar care paradoxal, pentru cel venit dintr-o altă parte a lumii în spațiul african receptat pe fundalul mentalității arabe “estompează șocurile și înlesnește dialogul”. Contrastele acestei lumi “sunt izbitoare, dar nu știrbesc armonia lumii prețuitoare și iubitoare voluptoasă a contrariilor”. De aici tendința călătorului de a vedea dincolo de lucruri, de a depăși și demasca aparențele. Iată câteva aspecte fundamentale

dezvăluite în esența lor, constant, de-a lungul însemnărilor ce alcătuiesc volumul: în arhitectura modernă tunisiană ghicim elementele vechi de tradiție sudică mediteraneană, autostrăzile camuflează vechile drumuri, șoferii de azi sunt strămoșii care “alergau năvalnic pe cai înșpumați, legendarii pur singe arabi”, “domni în costume Armani” disimulează “berberi sau arabi în șalvari”, civilizația însăși maschează reminescentele tribale.

Cartea debutează cu situarea în spațiu de la nivelul planiglobului. Din zborul avionului sunt culese și primele impresii. Urmează un excurs istoric din date care se află la limita dintre realitate și mit, care vor contrapuncta întreg textul. Autorul devine conștient de natura inițiativă a demersului său, de descoperire a unei lumi care nu se limitează la o țară. De aici natura simbolică a titlului *La gurile Africii*, semnificând tocmai ideea de zonă de impact.

Traectoria descoperirii acestei lumi va fi marcată de orașe și locuri vizitate succesiv. Un topos care traduce de asemenea contrastul, dar care reprezintă și liantul dintre acestea sunt drumurile, vechile “căi de mătase” unde “se frige carnea ca în cea mai deplină sălbăticie”. De fapt “șoselele sunt presărate de târguri improvizate, locuri unde crescătorii de ovine vând animale destinate sacrificiului.” Nu numai spațialitatea are atribute aparte, în Tunisia și timpul se măsoară altfel. Un singur exemplu: succesiunea anotimpurilor într-o țară fără iarnă face ca primăvara să nu se ivească “timid și șovăitor de sub zdrențele albe ale iernaticului”, ci să fie “pornire în galop de tabun din stepele îndepărtate și sălbatice ale Asiei”.

O puternică impresie creează Tunis, care e perceput prin prisma detaliilor arhitecturale, a reminescentelor civilizației franceze, a clădirilor emblematice și a vegetalului suprapus acestora. El devine “un mixtum compositum de arhitectură”, iar esența orașului e concentrată în Medina. Am putea spune parafrazând că eternitatea Tunisului s-a născut în labirintica medină, un alt fel de matrice spațială. Medina e totodată și oaza Tunisului. Urmăind felul în care scriitorul își apropie spațiul vom descoperi o constantă, tendința de găsi familiarul în elementele necunoscute. În Medina, autorul regăsește atmosfera de iarmaroc, ce-i drept arăbesc, iar la frizerie recunoaște “pe Veissman și dugheana lui din Fălticeni”, rezonanțe ale locurilor de origine. Apetența pentru pitoresc este pe deplin satisfăcută aici unde “faci o baie de autentic”. Nimic nu scapă ochiului avid de culoare: cafenelele și taifasul, covoarele fermecate, dar atracția supremă sunt negustorii din bazar “adevărați vrăjitori ai

cuvântului, ai privirii. Se învârt grațios și galant în jurul fiecărui client. Dau rotocoale curtenitoare. Vorbesc cântat și învăluitor. Rup câte puțin din toate limbile pământului și știu măcar o iotă despre țara cumpărătorilor.”

Călătoria la Hammamet are mai mult caracterul unei inițieri culturale. Elementul de interes este aici Centrul Cultural Internațional Hammamet legat de numele românului George Sebastian. În ce măsură s-a pătruns de duhul acestuia autorul e revelabil în inițiativa culturală a acestuia, realizarea proiectului Coline românești – dune tunisiene, o expoziție ce s-a dorit “un dialog al verdelei de Bucovina cu galbenurile de pâine rumenită ale deșertului saharian tunisian”.

Cartagina, orașul legendar, e sursa unei dezamăgiri a călătorului pentru că “Nu-i ceea ce gândul gândea, nici ceea ce se aștepta a vedea cu ochii, după ce lecturile despre Cartagina îi înflăcăraseră imaginația”. Dar aceasta nu poate decât să transforme frustrarea într-“un exercițiu al minții umblătoare pe cărările depărtărilor parcă nemărginite”. Viața ale cărei urme nu mai pot fi descifrate din cauza lipsei mărturiilor e înlocuită însă de o alta, culturală. E vorba de Festivalul Octombrie muzical, desfășurat timp de o lună în care Cartagina se “îmbracă în smoking și se reîncarnează în duh”. Seducția fenomenului muzical nu abrogă luciditatea raportărilor culturale, autorul fiind conștient de o oarecare opacitate a culturii tunisiene la acest aspect spiritual: “Gândurile coboară spre lăuntru sufletului și muzica grea, cultă, ce-a început să aibă adepți într- o lume care a descoperit mai târziu frumusețea de diamant rar, are un medium mai propice de receptare.”

Fascinația e acut resimțită în mai multe momente ale periplului tunisian, iar efectul ei se prelungește la nesfârșit. Sidi Bou Said e astfel “unul din locurile unde am simțit cu putere îmbrățișarea vrajei. A intrat în mine ca o băutură fierbinte și aromată, o fiertură din cele descântătoare și gustul fără pereche n-a dispărut cu totul nici azi.” În același registru interesul călătorului e reținut succesiv de mozaicurile de la Palatul Bardo, de paradisul păsărilor de lângă Bizerte, de tărâmul vegetalului de la Capul Bon, de Colosseumul de la El Djem, de situl unic de la Dougga, de habitația de tip trogloditic de la Matmata. Prin contrast “Sudul Tunisiei e auster. Simți că ai ajuns la izvoarele lumii. Univers mineral. Sol ars, aproape calcinat”. Orașele sunt percepute prin centrarea pe un element sau aspect considerat esențial: Gabesul e scos din anodiu de oază, Sousse are “cromatismul viu și ardent al porturilor”. Tennica se dovedește fără greș, izolarea spațiilor și apoi recompunerea lor ca într-un puzzle, al cărei rezultat e o imagine unitară a Tunisiei compusă din câteva accente inconfundabile, “maldărul de impresii din cufărul sufletească” ale cuiva care a pus în act provocarea “să trăiască sub puterea mirărilor de tot felul”.

Toate acestea pentru că Tunisia e țară care te determină să “te strădui să fii al locului, nu doar străin trecător întâmplător pe aici.” Tunisia e văzută de asemenea ca o țară în care ritualurile religioase sunt o stare de spirit. Ziua e măsurată de “ritualul zilnic la cele cinci ceasuri sorocite”, care are “o inalienabilă valoare comunitară și identitară”. Ramadanul deține supremația sărbătorilor religioase cu restricții care transformă atmosfera: “Ziua lunecă greu, oamenii-s mai tăcuți și mai nervoși ca de obicei și asta se simte chiar în locurile unde zâmbetul și atitudinea curtenitoare sunt acasă...Se așteaptă cu înfrigurare și nerăbdare crescândă ora rupturii postului. Atunci se instalează o pustietate de planetă părăsitate...” Alte două sărbători, Aidul Mic și Aidul Mare, sunt adevărate regresii în plan temporal: “În zilele de Aidul Mare senzația reîntoarcerii în timp, spre Evul Mediu, a unei metropole cu o croială orientală, dar cu pregnante accente urbanistice vestice, cum se prezintă acum Tunisul este puternică. Capitala pogoară spre vârstele trecute, spre ancestralitate.”

Dacă e să ne referim la contextul care a generat aceste experiențe de călătorie vom observa că pretutindeni transpare tristețea insuficienței preocupări pentru demersuri culturale interetnice sau legată de inconsistența prezenței românești în Tunisia. Referirile la câteva evenimente culturale, Festivalul muzical deja amintit și participările românești, proiectul din cadrul Centrului Cultural Internațional Hammamet, manifestarea culturală ce l-a vizat pe Eminescu în cadrul Cercului de lectură nușterg această impresie. Totuși acestea sunt tocmai rezultatul implicării autorului în calitatea sa de atașat cultural al ambasadei, în legătură cu care apare mărturisirea: “În calitatea mea de atașat cultural al României, primul din existența Ambasadei Române la Tunis, am încercat să dau continuitate și substanță dialogului intercultural”.

“În ceea ce privește stilul, avem de a face cu un fenomen de contagiune, el e seducător asemenea peisajelor și lumii descrise și se autodefinește ca atare “am încărcat cât am fost în stare, cuvântul cu percepțiile senzoriale, cu dogorările sufletești ce neau învăluit de multe ori și, în același timp, am presărat și reflecții despre cele văzute”.

La gurile Africii e o carte care dezvăluie nu numai o lume, ci și pe călătorul care a avut acces la ea...

Mihaela Bărbăcuț ■

Istoria omului văzută printr-o lupă ori “Noapte bună, copii!”

de Radu Pavel Gheo

După terminarea lecturii, cititorul iese istovit, șifonat, bulversat, zdruncinat de toate peripețiile prin care a fost târât și de întorsăturile neașteptate pe care le ia intriga. Prin Noapte bună, copii!, romanul lui Radu Pavel Gheo, România se descompune, se dezintegrează, pentru ca mai apoi să se întregască într-un nou design, în care flashback-urile și prezentul se întrepatrund. România apare ca o țară a nimănui, în care domnește degradarea, corupția, prostituția, șpaga și țeapa. Flashback-urile personajelor pun în mișcare o Românie urâtă, hidoasă, lugubră. O Românie colectivizată, sub influența nocivă a comunismului. Însă cartea lui Radu Pavel Gheo nu se axează pe prezentarea consecințelor dictaturii comuniste (aceasta devine parte integrantă a peisajului), ci pe viețile unor tineri ce speră să ajungă „Dincolo”. „Dincolo” însemna penru ei, și pentru aproape întreaga națiune, America, țara tuturor posibilităților, ce atrăgea prin pseudo-strălucirea ei de gheață și prin frumusețea înșelătoare. Protagonistul cărții este Marius Albu, un român americanizat, devenit om de succes. Într-o zi primește vestea că trebuie să se reîntoarcă în țara natală pentru a discuta afaceri cu oficialii statului. Acesta reprezintă începutul sfârșitului. Reîntoarcerea în România reinvie amintiri neplăcute, de mult uitate, îngropate în desișul minții și îl atrage într-un vortex de întâmplări aparent fără vreo legătură, până ce legatura se

formează și se creează un tipar. Odată cu Marius ajungem să întâlnim o serie de personaje diverse, fiecare cu personalitatea și problemele sale. Printre cei mai importanți se numără cei trei prieteni ai săi, de fapt, doi, căci al treilea se dovedește un pseudo-prieten: cel mai bun amic din copilărie, fata de care era îndrăgostit în secret și șmecherul care într-un final va ajunge să distrugă nu numai o viață, ci o rețea de suflete întrepătrunse, legate de un destin, o soartă crudă și nemiloasă. Personajele creionate de către narator sunt pline de patimă, ură, durere, suferință, iubire, naivitate oarbă, vendetă, nepăsare, sălbăticie, cruzime.

Personajele au marele nenoroc de a nu nimeri în acea lume de vis pe care și-o închipuiseră și o veneraseră încă dinainte de a o întâlni, ci plonjează în cruda realitate a normalității americane. Acțiunea se petrece în Los Angeles, oraș cunoscut nu numai pentru importanța economico-politică a statului, dar în special pentru statutul de capitală a unei industrii atât de cunoscute, și totuși atât de infame, industria pornografiei. În acest Los Angeles ce redefinește păcatul, devenind o reprezentare modernă a Sodomei și Gomorei, naratorul introduce personajele, obligându-le să supraviețuiască în această lume înfricoșătoare, avidă după bani, într-o industrie ce distruge suflete, le sfășie, îngrozește, îngheață, fărâmă, consumă.

Într-un alt plan, se construiește și dimensiunea atemporală a întâmplărilor. Cartea începe cu doi bătrâni ce se îndreaptă înspre un sat uitat de lume. Amândoi cu câte o bărbuță albă ca neaua, unul cu un ghiozdan Nike în spate, cu ochi albaștri și mai mic de statură, iar celălalt mai înalt și cu un baston în mână. La început, relevanța celor două personaje este pusă sub semnul întrebării, dar, pe parcursul cărții, descoperim că nu sunt tocmai ceea ce vor să pară. La fel cum Dl. Dunkelman, cel de-al treilea personaj nu este nici el un om oarecare.

Aproape de sfârșitul lecturii apare o scenă în care unul dintre bătrâni, numit „Moș Petre”, stă la masă cu prietenul cel mai bun al lui Marius și, deodată apare Dl. Dunkelman. Cei doi bătrâni se înțepă reciproc pentru ca mai apoi să înceapă un joc de poker, ce se transformă în tarot, ca, într-un final, cărțile să se metamorfozeze în fotografiile unor oameni, iar acestea tot curg în valuri, până când, furios, Dl. Dunkelman îl apucă de gât pe Paul, prietenul din copilărie a lui Marius, îl trânteste pe masă și spune

foto: Bogdan Onofrei

„Na, și pe el!”. Evident, scena la care am luat parte reprezintă o întruchipare la nivel microuniversal, sub chip uman, a bătăliei dintre bine și rău, dintre Dumnezeu, reprezentat de „Moș Petre” și însuși Diavolul, ce apare sub forma Dl. Dunkelman și fundația sa de arte. De ce aceasta ceartă are loc între Arhanghelul Petru și Diavol și nu între bătrânelul cel înalt și Dl Dunkelman? Din simplul motiv că Dumnezeu doar observă, pe când diavolul acționează.

Scene la fel de spectaculoase întâlnim pe tot parcursul cărții, întâmplării din cele mai diverse și mai niciuna fericită...

În cele din urmă, reîntoarcerea în România a protagonistului reprezintă acel flash în care își revede întreaga existență chiar înainte de a muri. Protagonistul se naște în România pentru ca mai apoi s-o părăsească pentru ademenitoarea Americă, iar într-un final să se reîntoarcă în țara sa natală pentru a încheia ciclul vieții și a trece la un nivel superior. Astfel, România devine ultima destinație pentru Marius Albu.

Întreagul roman lasă aceeași impresie ca un accelerat la putere maximă. Viteza crește, adrenalina este pompată în cantități din ce în ce mai mari, pupilele se dilată, inima zvâcnește, mintea amețește, aleargă, zboară, se zbate din ce în ce mai tare, până când, deodată, peisajul se schimbă și ne trezیم în fața unei prăpăstii fără sfârșit, a unui abis. Apoi, filmul se rupe. Dar altundeva începe un altul să se deruleze, pentru ca și acesta să se termine și tot așa, la nesfârșit. La fel, cartea lui Radu Pavel Gheo apare ca o incursiune încâlcită, încolăcită, incitantă și amețitoare în viețile unor tineri al căror curs a fost definitiv schimbat de o simplă întâmplare ilegală, petrecută în timpul dictaturii ceaușiste.

Marta Enache ■
a XI-a, „Băncilă”

foto: Bogdan Onofrei

foto: Bogdan Onofrei

Frumoasele străine

de Mircea Cărtărescu

Publicată în 2010, la Editura Humanitas, „Frumoasele străine”, de Mircea Cărtărescu, este o carte în care umorul, satiricul și grotescul se împletesc, într-un mod specific cărtărescian, simplu, dar și complex.

Volumul reunește trei povestiri, sub aceeași voce narativă: „Antrax”, „Frumoasele străine” (sau „Cum am fost un autor de duzină”) și „Bacoviană”. Cele trei proze scurte păstrează aceeași tentă umoristică, același stil inconfundabil. Deși aparent, nu au nicio legătură una cu alta, povestirile, de dimensiuni diferite, sunt strâns legate de aceeași perspectivă narativă, același personaj, care în situații asemănătoare reacționează la fel. Textele conturează caracterul scriitorului care vrea să fie un om normal dar care se miră atunci când oamenii nu îl tratează ca pe un scriitor. Scrisă într-o manieră firească, fără prea multe evadări din imaginea vieții cotidiene, cartea care poartă numele celei de-a doua povestiri, se adresează persoanelor cu simțul umorului, după cum chiar Mircea Cărtărescu afirmă în Cuvânt înainte: „Aș fi vrut să scriu pe prima pagină a acestui volum ceva de genul „Interzis celor fără simțul umorului” dar mi-am luat repede seama” Cartea, menită să aducă zâmbetul cititorilor, a aparut din dorința autorului „de a râde și de a-i auzi pe oamenii din jur râzând curat și destins”. Dacă vreodată ați căutat o carte care să se citească singură, cu singuranță Frumoasele străine este aceea. Este cartea care se lipește de mână și nu poți să o desprinzi decât după ce ai citit ultima pagină. Într-un limbaj simplu, cartea ilustrează o lume normală, în care personajul, care se identifică cu autorul și naratorul, își trăiește viața, cât mai normal cu putință. Dând importanță și amploare evenimentelor din viața sa, personajul-narator reușește, să creeze o lume ficțională, ușor de identificat cu cea reală, evenimentele pornind de la fapte reale, desigur exagerate, după cum afirmă chiar autorul în introducere. O carte inocentă, o carte light, adresată și inițiatilor în literatură, dar și neinițiatilor, cartea pe care poți să o citești când sătul de televizor trănțești telecomanda și cauți alt mijloc de destindere, cartea pe care poți să o citești în diminețile în care îți bei singur cafeaua. Frumoasele străine reușește să aducă zâmbetul pe buze, să stârneasă hohote de râs, funcționând ca o clădire cu uși cu senzori, intri când o deschizi și ușile se închid în urma ta. Este, pur și simplu deconectantă.

Lumea descrisă în acest volum, este o lume cu personaje diverse, de la maiorul Ghilduș, la scriitorii români, participanți și ei la „cutuma care poartă numele de Belle Étrangères”, până la amicul

Ciubotaru, scriitor din orașul lui Bacovia. Personajele alese cu grijă și plasate în medii sociale specifice, participa la acțiuni versomile conturate într-o aură umoristică.

Este de remarcă și fluiditatea textului, coerența firului narativ, acesta fiind unul dintre motivele pentru care cartea se citește singură. Combinarea expresiilor englezești, foarte utilizate astăzi, cu un limbaj românesc, nu forste academic, de asemenea utilizat, dau cărții un statut mai special, plasând-o între cărțile „pentru toți”.

După cum chiar autorul mărturisește, cartea nu este „una elaborată, ci un text în continuă/ discontinuă scriere, un film sau un vis cu ochii deschiși”. Întâmplările din această carte sunt reale, personajele sunt „oamenii pe care i-am întâlnit pe stradă”, iar felul lor de a fi, cu exagerările de rigoare aduc un plus de culoare, de umor, textului care fiind realizat într-o manieră modernă și destinsă, dă un sentiment de buna-dispoziție și evadare cititorului.

Dacă îmi e permisă comparația, aș putea spune că această carte, care finalizează „o trilogie a inocenței”, după cum spune autorul, este ca un drog, îți dă de la prima pagină o senzație plăcută, îți schimbă efectiv starea de spirit, iar atunci când se termină, te face să îți pară rău.

Această carte este ceea ce societatea contemporană are nevoie, pentru că „râdem tot mai puțin, disprețuim tot mai mult râsul, și-n viață, și-n artă”, după cum bine constată autorul, pentru că acum, avem nevoie de motive ca să râdem și să devenim optimiști. În opinia mea această carte este una dintre cele mai bune apariții, utilizând cu succes umorul care mereu va avea „devoratori”. Fără prea multe alte cuvinte, această colecție de road movies, după cum a fost numită cartea lui Mircea Cărtărescu, merită să i se găsească un loc în fiecare bibliotecă, fiind o oază de umor.

În concluzie (ca să nu mai lungim prea mult încheierea), această carte is well worth reading, deci nu evitați lectura ei.

Dumitrița Roșioru ■
a XI-a, „Petru Rareș”

Scrisoare către tată

“Ambasadorul invizibil” de Nichita Danilov

Chiar dacă tu stai în camera alăturată și probabil scrii un articol, începutul unui nou roman sau sfârșitul unei alte poezii, chiar dacă ești atât de aproape, m-am gândit să îți scriu. Asta vine, în cazul meu, ca și la tine, din nevoia de a-mi ordona gândurile. După cum bine știi, asta ai făcut și tu scriind romanul *Ambasadorul invizibil*. Am rămas profund impresionată de felul în care ai pus probleme, de modul în care ai vorbit, prin intermediul unor personaje banale la prima vedere, dar complexe în esența lor, despre viață, despre lipsa de sens a istoriei sau despre abisul și degringolada psihicului uman.

Am observat că ai avut un limbaj detașat, că ai reușit să faci cuvintele să curgă de la sine, ca o poveste spusă înainte de culcare, dar nu unui copil ce te-așteaptă cu ochi mari să termini basmul pe care începuseși a i-l povesti cu o seară înainte, ci unui adult în toată firea ce te-așteaptă cu mintea deschisă, pregătit să asculte o nouă opinie critică, dar rațională, tată, a unui scriitor de calitate. Adultul, spre deosebire de copilul care este încă în formare și nu înțelege în aceeași măsură viața, refuză să închidă ochii și ascultă până la capăt istorisirea, comparând-o cu propriile experiențe de viață și își dă seama pe parcurs de mesajul subtil pe care l-ai introdus și care probabil, i-a schimbat felul de a gândi și a vedea lucrurile.

Consider că reușita acestei cărți vine dinspre personajele care sunt originale, neobișnuite; fiecare e bine conturat doar din câteva gesturi, din care se desprind totuși trăsături semnificative. Din câte am observat, un lucru esențial legat de biografia și scrisul tău se referă la margine, iar marginea te definește într-o mare măsură. Te-ai născut la marginea dintre două lumi, într-un sat la granița de nord a României, într-un loc în care harta se agață în cui, după cum se spune. Din câte îmi povesteai, această graniță, în vremea copilăriei tale era proaspătă ca o ramură vie. Era o graniță fluidă, oamenii încă nu se obișnuiseră cu ea și treceau noaptea dintr-o parte într-alta, dintr-un sat într-altul, dinspre cel care rămăsese în România spre cel care fusese alipit URSS-ului, folosind tot felul de tertipuri. Atașau, de pildă, bocancilor, copite retezate de porc, de cal sau de vacă și treceau dintr-o parte în alta. Grănicierii, când vedeau urmele lor spuneau: a trecut un porc sau a trecut o vacă, nu este atât de important. Granița a picat între satul unde s-a născut mama ta și satul în care s-a născut tatăl tău. Ea fusese trasată, cu un creion mecanic, de însuși mana lui Iosif Vissarionovici Stalin, personaj care apare alături de Lenin și în cartea ta.

Din câte am văzut, tu ți-ai topit copilăria și trăirile în filele acestei cărți și am reușit să te regăsesc în fiecare personaj. Uneori, am avut chiar senzația că receptorul cărții trăia toate astea în mintea sa. Nu exista niciun Lenin, niciun Kuky Kuzin, niciun Letinski, poate că n-a existat nici Stalin sau Vlad Țepeș. Poate nu există nici chiar ascultătorul sau poate există și ascultă doar veselia tinerilor ce stăteau pe plajă și cântau folk la chitară sau sunetul molcom al vântului. Am văzut că orice e posibil în romanul tău! Este pur și simplu nebunie curată. Un minut Letinski este întreg, râde, glumește, iar în altul se transformă într-un fel de Shiva excentric. . .

Toate povestirile spuse de Lein curg ușor între paginile *Ambasadorului invizibil*, dând adesea o tentă cinematografică, teatrală poate la origine, construind scene ce te țin în suspans și îți creează o perspectivă absurdă. Mi-a plăcut cum ai combinat nebunia generală din lume cu atmosfera morbidă a ambasadei, pe care și noi am trăit-o. Mi-a plăcut și că partea a doua a *Ambasadorului* este ca “Salonul numărul 6” a lui Cehov, unde încapă toată nebunia între patru pereti, doar că tu nu ai făcut referire la oameni obișnuți, ci ai accentuat nebunia de care dădeau dovadă oamenii ce ne-au servit și încă mai servesc unora drept model.

Citind, îți dai seama că nici tu nu ești perfect, că ai dat de multe ori dovadă de momente când ai scăpat cu totul de sub control, dar, fără să-ți dai seama, ai continuat să-ți duci liniștit viața. Așa se întâmplă și ai respectat, ca să spun așa, această regulă a societății. Ai văzut un nebun, te faci că nu-l vezi. Ești chiar tu unul dintre acei nebuni – ignori pur și simplu boala.

Ei bine, dragă tată, fiecare vede viața așa cum îi place. Cât de fragilă este granița dintre normalitate și patologic și cât de ușor o putem depăși în cele mai dificile momente ale vieții! Este ca și cum ne-am juca jocul cu elasticul. Sărim, inconștient, dintr-o parte într-alta doar pentru a termina cu brio jocul. Cât de ușor putem trece și cât de ușor putem fi personajele unui roman trăit de noi! Trăit de mine. Trăit de tine.

Cu drag,
Copilul preferat

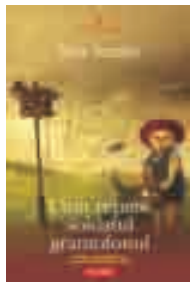
Nota redacției:

Scrisoarea Larisei DANILOV (clasa a IX-a, “Băncilă”) este adresată cunoscutului scriitor Nichita DANILOV

Cum repară soldatul gramofonul

de Saša Stanišić

M anual de istorie al unei patrii pierdute și un album de familie plin cu instantanee tragic-comice” numește ziarul german “Die Welt” romanul de debut al lui Saša Stanišić „Cum repară soldatul gramofonul”. În anul 2006 este nominalizat la Deutscher Buchpreis, stârnind reacții entuziaste în presa germană și internațională, fiind considerat una dintre marile surprize literare ale momentului, cel mai bun roman de limbă germană al anului 2006. La bază un text autobiografic, întrucât autorul are foarte multe în comun cu personajul principal Aleksandar Krsmanović, copil născut în Iugoslavia, de origine bosniacă, emigrat în Germania după venirea războiului în 1992, romanul se clădește prin umor și ironie și capătă treptat valențe istorice.

„Lumea e mai frumoasă decât pare în realitate” i-a spus bunicul Slavko lui Aleksandar. O simplă baghetă improvizată dintr-o crenguță și o pălărie cu stelute galbene decupate te pot face să crezi că ești cu adevărat un magician. E o ipostază în care vrei într-

adevăr să te afli atunci când lumea din jurul tău se destramă încet-încet, când se năruie orice vis, orice speranță. Pentru Aleksandar, lumea începe să se spargă în mii de cioburi odată cu moartea bunicului Slavko, cel care îl inițiase în arta magiei dăruindu-i pălăria și așa-zisa baghetă magică. Credea că acestea îl vor putea ajuta să îi aline durerea bunicii Katarina rămasă văduvă și fără un punct de sprijin. Dar încrederea dusă la extrem în puterea magică oferită de bagheta sa, îl face pe Aleksandar să se culpabilizeze de moartea bunicului: tocmai acel mic bețișor numit bagheta magică i-a dat puterea lui Carl Lewis să doboare un record mondial la sprint, în urma căruia bunicul Slavko a făcut un infarct mortal. Nostalgia amară îl determină pe copil să caute poze cu bunicul său în albumele de familie, dar acest lucru nu îl face decât să se întristeze și mai mult aflând că de fapt nu mai avea niciun bunic. Se gândește că tot ce este important pe lume se găsește în ziarul de dimineață, în manifestul comunist sau în poveștile ce provoacă râsul sau plânsul. Bunicul Rafik murise cu

foto: Bogdan Onofrei

câțiva ani în urmă; mare iubitor al Drinei, cea care i-a dat sărutul morții, cununându-se cu „papă-lapte” - așa cum îl numea fiica sa, mama lui Aleksandar - și a devenit singura și ultima sa lacrimă. Cu sufletul plângând, copilul se gândește la persoanele care nu au murit încă, face un bilanț și astfel se întoarce împotriva morții, proclamându-se „șeful continuării neîntrerupte și sprijin „șișamaidepartele”. Dar viața trebuie să continue și după nefericitul eveniment: vizite la bunici, străbunici, prieteni de familie, rude, și nici școala nu trebuie evitată. În poveștile cu și despre școală aflăm de moartea multiplă a domnului Tito. Pare îngrozitor acest lucru și mai ales de neînchipuit, dar pentru micuțul Aleksandar are sens. Domnul Tito decedează pentru prima oară pe 4 mai 1980 la ora 15.05 când doar corpul său moare. Momentul în care prea puțini oameni mai împărtășesc ideile lui Toto reprezintă cea de-a doua moarte a „tovarășului”. Moare și a treia oară când i-au fost date jos toate portretele din sălile de clasă. Josip Broz Tito a murit pentru a treia oară. Coborârea portretelor lui Tito reprezintă înlăturarea dictaturii, dar viitorul nu se anunță a fi unul strălucit. În curând va începe războiul civil ce va părea că nu se mai termină. Statutul domnului Tito devine la un moment dat un punct de referință în imaginația bogată a copilului: acesta se vede în aceeași limuzină albă a dictatorului condusă de prietenul său Edin, secretar în același timp, fidel partidului, responsabil cu imitarea cântecelor de păsări și cu Ministerul Biologiei. Pentru micul Aleksandar totul se constituie precum o joacă serioasă. Dar viața domnului Tito continuă în ziare, poezii, manuale școlare, cu ocazia festivităților de comemorare, în timpul manifestațiilor și a zilelor libere, dar emblematic pentru noile vremuri va deveni adresarea către domnul Faylagić, profesorul lui Aleksandar, „Ne-Tovarășul Profesor”.

Pentru Aleksandar, războiul începe o dată cu năvălirea soldaților în bucătărie: au întreat pe mancau și s-au așezat la masă; mare a fost mirarea când au început să mănânce cu propriile lor linguri. Războiul a început să le obstrucționeze viața. Mamele, îngrijorate pentru odraslele lor, le-au impus ca în fiecare dimineață la 9 jumătate fix să coboare în pivnița blocului de unde nu puteau vedea sau auzi ropotele de împușcături de afară. Acesta era noul loc de joacă- bineînțeles, frontul improvizat de copii născut din curiozitatea inocentă a lor de a juca rolul unor soldați viteji în luptă. Auzeau mamele vorbind despre „căderea unui oraș”, dar asociau acest fapt cu un cutremur. Războiul văzut prin ochii copiilor pare mult mai simplu, niște caschete mirosind a mâncare de mazăre, culori de camuflaj, uimirea de a vedea artilerie adevărată, în timp ce pentru părinți este „ăsta”, „osătreacăimedia”, „căcatulăsta”. Auzind claxoanele ce tulburau liniștea, copiii s-au furișat din pivniță pentru a vedea și ei mirele și mireasa. Mirii aveau barbă, erau îmbrăcați cu sacou și pantaloni de trening, erau puși pe petrecut, trăgeau salve în aer și erau

hotărâți să ia orașul drept mireasă. Copiii priveau uimiți „miriapozi de oțel” trecând prin grădini, pe lângă oamenii ce își umpleau mașinile cu bagaje pentru a fugi din calea războiului, peste pod, peste străzi. În timpuri grele și apăsătoare Aleksandar își găsește alinarea lângă o fetiță pe nume Asijia a cărei existență rămâne incertă pentru cititor. Aceasta este o fire sensibilă, fricoasă, afectată de venirea soldaților, dar îi oferă sprijinul moral necesar lui Aleksandar pentru a trece peste teroarea impusă de „mirii petrecăreți”-mâncău cu poftă mâncarea făcută de mamele lor, dormeau în așternuturile lor, trăgeau focuri de armă pe casa scării până cădea tencuiala de pe pereți.

În această carte nu veți găsi răspunsul la întrebarea cum repară soldatul gramofonul, ci mai degrabă cum nu repară soldatul gramofonul. Când soldații găsesc la Ćika Sead-un locatar al blocului- un gramfon cu toții se grăbesc să deschidă „tărâncopul”, trântindu-l și trăgând picioare în carcasa instrumentului, inversând poziția întrerupătorului, smucind brațul pick-upului, însă gramofonul își relevă „talentul de a cânta”. Mirii se prind în horă și petrec până dimineața.

26 aprilie 1992 este data primei scrisori către Asijia în care Aleksandar povestește cum a emigrat împreună cu părinții săi. Mărturisește că și-ar dori să audă despre o lume fericită, fără război, dar toată lumea vorbește despre consecințele războiului și doar despre prezentul însângerat. Îi povestește Asijiei prin intermediul scrisorilor cum învață limba germană iar limba sa maternă trece în planul secund, cum se acomodează la școală, unde locuiește, dar nu este sigur niciodată că toate aceste vești vor ajunge la destinatar întrucât nu cunoaște nici numele complet al Asijiei și nici adresa ei. Aleksandar precizează într-o scrisoare ce înseamnă numele Asijia: în arabă, cea care vindecă, îngrijește, reconciliatoare și conform surselor istorice, numele credincioasei fiice a faraonului, cea care l-a salvat pe Moise din Nil. Aceste scrisori reprezintă căutarea copilăriei, dorința arzătoare de a redescoperi inocența, vocea interioară care îi alină rănile sufletului provocate de crâncenul război. În ultima parte a cărții, povestea de după război, Aleksandar se găsește într-o lume diferită, guvernată de tehnologie, o lume transformată. „Jobenul îmi vine, dar bagheta, ca și restul lucrurilor din lumea asta, mi se pare mult mai mică decât cea din amintirile mele”.

În încheierea romanului, telefonul lui Aleksandar sună, redându-i speranța unei ultime convorbiri cu Asijia; plimbându-se haotic prin ploaie pentru a prinde semnal, se întinde pe jos, „m-am culcat într-un râu, în propria mea Drina-de ploaie”. Sfârșitul poveștii reprezintă contopirea simbolică a adultului Aleksandar cu vremurile copilăriei din necesitatea retrăirii, măcar pentru o clipă, a momentelor de candoare și inocență ale vârstei fragede.

Georgiana Prodan ■
a XI-a, “Național”

Citind pe Dumnezeu în Teheran

“Citind Lolita în Teheran” de Azar Nafisi

Romanul nu are nevoie de apărare, el se apără singur. Într-un Teheran legalist, extremist din punct de vedere religios, care atacă în primul rând cultura și dezvoltarea intelectuală a individului, romanul este propulsat de o tânără profesoară care refuză să se conformeze autorităților. Timp de doi ani, Azar Nafisi adună în secret o parte din studentele ei pentru a citi acele „opere interzise” provenind din Occident. Motivația constă în faptul că „un mare roman îți stimulează simțurile și sensibilitatea pentru a percepe complexitatea vieții și a indivizilor, și te protejează de autosuficiența care înțelege moralitatea în formule fixe despre bine și rău”. Teama Teheranului de a se confrunta cu intelectualii care făceau diferența dintre persoana și personajul romanului era principalul dușman al grupului literar al lui Nafisi; „Oare au intrat toți oamenii în grevă sau au luat-o cu toții spre vest după ce l-au citit pe Steinbeck? Au pornit-o la vânătoare de balene, după lectura lui Melville? Oare nu sunt oamenii ceva mai complecși decât atât? Sunt oare revoluționarii lipsiți de orice fel de sentiment uman? Nu au emoții? Se îndrăgostesc oare vreodată?

Se bucură ei oare de frumos?”. Romanele propulsează o metodă de izolare din cotidianul flegmatic, ajutând grupul de fete să pună sub semnul întrebării realitatea înconjurătoare formată din autorități religioase și rigori patentat misogine.

Sloganurile islamice se comportau ca un chador negru pentru întregul Partid al lui Dumnezeu: „SORA MEA, PĂZEȘTE-ȚI VĂLUL. FRATELE MEU, PĂZEȘTE-ȚI OCHII”. Libertatea căpăta din ce în ce mai puține sensuri, iar literatura avea foarte puține șanse de supraviețuire. Universul creat din Austen, Fitzgerald, Henry James și Vladimir Nabokov este în opoziție conduitei pe care ar trebui să o aibă tinerile islamice: „Cea mai înaltă formă de moralitate este a nu te simți acasă în propria casă”. Operele cele mai mari ale imaginației erau menite să te facă străin în propria casă. Ficțiunea romanului de cea mai bună calitate - indiscutabile forța să pună sub interogație realitățile pe care de obicei le luau ca atare. Curiozitatea studierii literaturii interzise creează, treptat dar sigur, acest „acasă” departe de religii, instituții ale statului și discriminarea sexuală. „Curiozitatea este insubordonarea în forma sa cea mai pură”, spunea Nabokov. Lolita a reprezentat pentru tineri rotirea spre prora navei, pe când stabilirea rigurozităților islamice nu ajunsese la împuternicirea maximă: „Citorii erau născuți liberi și trebuiau să rămână liberi”.

Adevărul disperat al primului roman studiat „nu este cel al violului unei fete de doisprezece ani de către un bătrân lasciv, ci al confiscării vieții unui individ de către un altul”. De ce Lolita, și de ce Lolita în Teheran? Reliefarea justă despre trecutul Iranului a devenit la fel de imaterială pentru cei care i l-au potrivit astfel ca și adevărul Lolitei pentru Humbert. În același fel, dorințele și viața ei trebuie să-și fi câștigat paloare în fața unicei obsesii a lui Humbert, aceea de a transforma o copilă rebelă de numai doisprezece ani în amanta lui. Lolita aparține acelei categorii de victime lipsite de apărare, care nu au niciodată șansa de a se afirma, de a-și spune povestea. În felul acesta devine de două ori victimă: nu numai viața, ci și povestea vieții îi sunt furate. Arta lui Nabokov rezidă în abilitatea de a ne face să simțăm că ne simțăm cu victimele lui Humbert. Întrebarea pe care și-o pun studentele lui Nafisi era însă „de ce ne place Lolita, sau alte cărți ce promovează într-o așa măsură imoralitatea sexuală? „De ce ne place Gatsby, - al doilea roman studiat, dacă reprezintă visul american (dușman al tradiției islamice), diferența între ficțiune și realitate?”.

foto: Bogdan Onofrei

Vulgaritatea occidentului juca rolul de fruct oprit și, în ciuda consecințelor, alegerea studierii unei astfel de literaturi părea o eliberare din lungile chador, o dezbrăcare de principiile „lui Dumnezeu”, din realitățile care pentru alții stăteau sub semnul sacralului, al moralei. Regretul se transformă în frustrare și se consumă mocnit, până la ultima întâlnire a cercului lui Nafisi. Aceasta își nota în jurnalul ei: „Am devenit ca Humbert, distrugând obiectul iubirii noastre, sau ca Gatsby, distrugându-ne pe noi înșine”.

„Realitatea este că Gatsby este un șarlatan. Dar adevărul îl prezintă ca pe un visător romantic și tragic, care devine eroid datorită credinței nestrămutate în propria deziluzie romantică”. Gatsby nu poate schimba lumea din jurul lui, așa că se recrează pe sine după visul pe care îl are. Visurile sunt „idealurile perfecte”, completate în ele însele. Nu pot fi impuse unei realități imperfecte, incomplete și în continuă schimbare: „Nu seamănă toate astea cu revoluția noastră, care s-a născut în numele trecutului colectiv și ne-a distrus viețile în numele unui vis?”.

Partea a treia survine în roman introducând nume ca Saddam Hussein și Khomeini: „Într-o dimineață, dintr-odată și pe neașteptate, a venit războiul”. Ficțiunea deja începe să piardă teren- și asta nu din cauza faptului că timpul pentru literatură se scurtase remarcabil, ci pentru că acestea începuse să se confunde cu realitatea vieții fiecărei fete: „Spune-mi bătrâne, ce ne facem cu sângele de pe mâinile noastre?”, era replica pe care și-o adresau ele. În James (comparat adesea ca personaj cu Satana- de către opoziție) recenzia de carte pare a lua locul doi. Din „memorii despre cărți”, pe alocuri devenea „memorii”, pentru a-și lua mai târziu titlul inițial. Lecturarea lui James egala o „formă de curaj”, căci bulversarea cotidianului era dusă până la extrem. „Hashemi Rafsanjani, purtătorul de cuvânt al parlamentului (...) recomandă femeilor ca, pe timp de noapte, să doarmă îmbrăcate corespunzător, în așa fel încât, dacă pe timpul nopții casele le-ar fi fost lovite de bombe, să poată ieși în stradă fără a se expune indecent ochilor străini”. Revolta era unicul răspuns în administrarea dozelor lor politice de cinism; frustrarea pe care cineva (cu atât mai mult o femeie) o resimte trăind într-un astfel de sistem împinge în primă instanță la aversiune față de acesta iar, în cea de-a doua instanță, la compromis. Resemnarea le aduce pe fete din nou în pragul lecturării romanelor interzise. Cartea devine un prieten, departe de formula clișeizată pe care o reproduc cititorii liberi. Sălbăticiunea pseudo-societății-scabreux- a luat prin surprindere cititorul de aventură interzisă, care tratează destul de detașat problema războiului și înregistrează evenimentele în jurnalul personal cu febrilitatea unui detectiv care strânge probe în ciuda ritmului și rațiunii generale. Impulsul de aversiune anti-politic este, poate, mai puternic decât obligația conformării, dar în final fetele vor aplica reversul. Numai clubul de literatură nu poate fi furat de niciun

sistem legislativ; în urma războiului el devine mai prețios, mai puternic, mai dorit. Viața în Iran „avea consistența unei opere de ficțiune (aceeași suprapunere real-ficțional!) scrise de un autor prost (revoltă anti-religioasă împotriva Dumnezeului islamic, „Allah Preamilostivul, Îndurătorul” ce le cenzura cursurile cu Nafisi?) ce nu e în stare să restabilească ordinea.

Raționalul pierde teren. Capitolul 15 începe cu „Imaginați-vă!”. Conștiința este dată peste cap; oare cum se pot interpreta romanele interzise fără măcar un blush de subiectivitate? O elevă a lui Nafisi se întreabă, într-un moment de ironizare a sistemului vădit misogin: „De unde știe un bărbat că femeia pe care intenționează să o ia de nevastă nu e, de fapt, cheală?”. Să trăiești în Republica Islamică, urma comparația, e ca și cum ai face sex cu un bărbat pe care îl detești; „dacă ești forțată să faci sex cu cineva care nu-ți place, îți alungi orice gând din minte, pretinzi că ești altcineva, ai tendința să uiți de trupul tău sau chiar să-l urăști!”. Lecturarea interzisă într-un astfel de ambient transpune cititorul față în față cu intriga Genezei: „Oare a zis Dumnezeu cu adevărat Să nu mâncați din toți pomii din grădină? (...) Dumnezeu știe că, în ziua când veți mânca din el, vi se vor deschide ochii, și veți fi ca Dumnezeu, cunoscând binele și răul”. Lolita în Teheran era ispitirea Partidului lui Allah. Alegerea păcătuirii în teritoriul islamic însemna să fii ca Alah, să fii apt în a discerne binele și răul. Detașându-ne de tagma dimensiunii religioase, Lolita este un păcat ce trebuie acceptat, obligatoriu.

Astrid Băgireanu ■
a XI-a, “Băncilă”

foto: Bogdan Onofrei

foto: Bogdan Onofrei

Conjurația imbecililor

de John Kennedy Toole

Mă aflu încă în șocul căciunii verzi de vânătoare... sau poate al întregului ansamblu care se dovedește dependent de acest obiect. Într-o idee: Ignatius J. Reilly.

Cartea „Conjurația imbecililor” de John Kennedy Toole descrie perspectiva tânărului menționat mai sus asupra celorlalți tocmai prin dezvăluirea unei părți a vieții lui îndeajuns de sugestivă pentru citatul de la începutul cărții: „Dacă apare pe lume vreun geniu adevărat, îl veți cunoaște sigur după acest semn, și anume

toți imbecilii se vor uni într-o conjurație împotriva lui”. (Jonathan Swift, *Thoughts on Various Subjects, Moral and Diverting*).

Deși la vârsta de 30 de ani, Ignatius este un copil izolat de propria persoană în același domiciliu și cu aceleași obiceiuri și mofturi. Studiile înalte pe care le deține nu îi oferă decât încrederea de a scrie pagini întregi despre concepțiile sale, care îl fac să vizioneze anumite emisiuni și filme doar pentru a-și susține ideile. Pe lângă aceste creații ale sale, el ține legătura cu o tânără Myrna Minkoff, căreia îi contrazice în totalitate mentalitatea și idealurile. Mama

sa, doamna Reilly, iubitoare de băutură, se mulțumește cu relația simplă pe care o are cu fiul său, dar doar până când. . .

Toate se schimbă. Ignatius este asaltat de un polițist, domnul Mancuso care îl găsește suspect. Dar este salvat de un bătrân Robichaux care, din cauza faptei realizate, ajunge la poliție. Deși scapă din acest mic incident, întâmplarea îi va schimba cursul vieții. Din cauza accidentului de mașină, consecința a excesului de băutură, doamna Reilly este nevoită să facă rost de bani pentru plățirea despăgubirilor. Astfel îl forțează pe Ignatius să-și facă rost de o slujbă, schimbându-i astfel cursul leneș de scriitor idealist.

Singura persoană față de care își arată afecțiunea, deși nu într-un mod exagerat, este domnișoara Trixie, o altă angajată a firmei Levy Pants unde acesta ajunge să lucreze, impunându-și totodată concepțiile sale despre societate, provocând astfel o revoltă, care nu numai că se întoarce împotriva-i, dar îi aduce și concedierea. Este îndemnat și constrâns de mama sa să își găsească altă slujbă. Între timp domnul Mancuso, cel care a făcut cea confuzie dintre Ignatius și un om suspect, devine prieten al doamnei Reilly, încercând să o scoată câte puțin din atmosfera dezastruoasă creată de fiul ei zilnic. Astfel, doamna Reilly o cunoaște pe Santa, mătușa agentului și deschid o strânsă prietenie. Nu numai că ies din ce în ce mai des împreună, dar mama lui Ignatius găsește o persoană căreia să-i destăinuie toți nervii creați de felul de a fi al fiului ei. Ca o ironie a sorții, această amicitie o pune pe doamna Reilly față în față cu domnul Claude Robichaux, cu care plănuiește, mai apoi, să se căsătorească.

În căutarea unei alte slujbe, Ignatius are parte de o nouă constrângere, ajungând vânzător de crenvurști la „Paradisul Vânzătorilor”. Nu numai că o dezamăgește pe mama sa, aducând o sumă minimă de bani acasă, dar nu-și îndeplinește nici măcar munca.

Continuând cu ceea ce el numea „slujbă”, își creează nu doar probleme cu patronul acestei firme, dar îi sunt puse pe umăr și problemele produse în timpul muncii de la Levy Pants.

Ajungând la capătul îngăduirii de care dăduse dovadă de-a lungul tuturor întâmplărilor din ultima vreme, doamna Reilly hotărăște să cheme „Caritas”, spital ce l-ar fi putut ajuta pe Ignatius să își îndrepte comportamentul, dar, totodată, l-ar fi scăpat de problemele de până acum. Dar face o greșală ce îi aduce salvarea fiului ei. Dorind să își ia rămas bun, acesta își dă seama că nu este în regulă ceva și decide să își adune toate notițele sale și să plece de acasă. În acel moment apare Myrna, iar ceea ce părea a fi un om țintuit în aceleași „concepții unicate” își trădează propria viață, devenind deodată recunoscător al „ideilor corecte” ale adversarei lui de până atunci. Însă face toate acestea pentru binele propriu. Totuși realizează că tot ce înseamnă un sfârșit al vieții de constrâns este și un sfârșit al vieții de copil: „Ciclul cel nou urma să fie complet diferit de tot ceea ce cunoscuse până atunci”, nevoit fiind să-și construiască o viață pe propria temelie.

Nu numai că aceste concepții ale protagonistului au explodat în mintea mea, dar tot ceea ce ține de unicatul fiecărui personaj al acestui roman nu doar că îți atrage atenția, ci și admirația sau dezgustul.

Pe lângă tipologia copilului din care iese protagonistul Ignatius, cartea reușește să descrie cu atâta inteligență și umoristică și celelalte personaje, pe care urmează să le descoperiți de-a lungul lecturii, care nu numai că se afirmă cu ceva unic, dar reușesc să reunească în cele paisprezece capitole în care își prezintă „sceneta” diferite personaje care stârnesc umorul, în frunte cu Moș Crăciun.

După cum cred că ați descoperit și voi din cele relatate mai sus, Ignatius a reușit într-adevăr să stârnească revolta multor persoane, deși fără să vrea, însă dacă este cu adevărat un geniu vă las pe voi să hotărâți după ce descoperiți cu adevărat această carte numită, pe bună dreptate, o capodoperă.

Simona Purcaru ■
a X-a “Băncilă”

Dacă într-o noapte de iarnă un călător

de Italo Calvino

“Am încercat să scot în evidență faptul că orice carte se naște din alte cărți, în relație și în confruntare cu ele”, spune Italo Calvino în introducerea cărții, dând răspunsuri criticilor și totodată făcând o scurtă precizare cu privire la perspectiva din care trebuie privită cartea.

Citind acele rânduri am rămas cu impresia că am în față mai degrabă o amplă prezentare de intertextualitate decât un roman, impresie rămasă până la final. Așadar, intertextualitatea, potențialitatea repusă în orice text și care face să intre în relație cu alte texte, nu este practică în mod implicit numai de Calvino, al cărui roman face trimitere la multe alte cărți.

Protagonistul romanului (Cititorul) începe un roman și descoperă că, printr-o greșeală a editurii, acesta este îmbinat cu alt roman. Mergând la librărie să ia un alt exemplar al cărții, întâlnește o Cititoare, care se confruntă cu aceeași problemă. Cei doi vor încerca să afle cui aparține romanul inserat misterios în cărțile lor, aventură care va aluneca încet, încet spre ridicol, pe măsură ce în scenă intră teroriști colecționari de cărți, și amerindieni analfabeți care recită romane pe dinafară, înainte ca acestea să fie scrise. Am fost tentată să renunț la finalizarea romanului, plictisitor încă de la început. Trecând peste suma de idei, teorii prezente în text, romantismul din librărie – cartea nu s-a ridicat la nivelul așteptărilor impuse prin notele de prezentare. Un roman despre cum se poate scrie, și totodată despre cum se poate citi.

Este scrisă cu nerv și în același timp cu destulă detașare, ca să facă loc acelor teoretizări lucide. O carte inteligentă, cu multe subtilități, romanul este scris sub forma unui articol de enciclopedie, nu foarte captivant la început, remarcat printr-un stil impersonal ce nu atrage cu nimic. Incipiturile sunt, poate, un experiment reușit cu toate că sunt străbătute de aceeași teorie: protagonistul prezintă situația, urmează punctul culminant, ca apoi finalul să fie cuprins de suspans.

Cartea este construită pe o temelie destul de complexă, cu treceri dintr-o lume în alta foarte greu de urmărit. Cititorul deschide cartea, citește filă după filă, ca la un moment dat să descopere că nu mai poate continua, că filele lipsesc. Astfel, el începe o căutare a continuării. Trecerea de la o carte la alta aduce cu sine și o poveste de dragoste țesută de personajele cheie, care se rupe și se formează continuu, făcând referire totodată la modul amplu în

care cărțile iau naștere și care merită descoperite mereu.

Această carte mai poate fi văzută și ca un exercițiu arrogant de stil, ca un roman despre plăcerea de a citi romane, ca o căutare a romanului absolut ce se îmbină din alte romane, ca o înșiruire plecticoasă de povești scurte, frustrantă deoarece ele nu se termină. Prefer totuși să cred că nefinalizarea poveștilor ne incită imaginația spre găsirea unui final propriu, interpretat după voie. Lumea fascinantă a romanelor începute de Cititor își așteaptă mereu continuarea. Eul este încurajat să descopere singur și să contureze acest roman care deține tot ce s-a scris și se mai scrie. Dragostea pentru Cititoare se îmbină treptat cu misterul ce învăluie dispariția finalului, cu personajele de alură ocultă ce își fac apariția în tot decursul romanului. Aceste personaje sunt mereu captivante și stranii, aparținând unei lumii aparte, în care falsul și adevărul duc o luptă neîntreruptă.

Narațiunea se formează după modelul unui arbore, cu dublă semnificație. În primă fază avem sensul descendent spre esența lecturii, iar secundar, un traseu ascendent, inițiat, care hrănește setea cititorului. Autorul chiar râde de posibilitatea unei cărți generate de calculator la un moment dat: „Munca noastră depinde de sensibilitatea subiectului de care dispunem pentru probele de control; în plus, trebuie să fie o persoană rezistentă ca vedere și nervi, ca s-o putem supune lecturii neîntrerupte de romane și variante de romane produse de sistemul electronic”.

Continuarea ideii e și mai interesantă însă: „Dacă atenția lecturii atinge anumite valori cu o anumită continuitate, produsul e valabil și poate fi lansat pe piață; dacă atenția, însă, slăbește și variază, combinația trebuie respinsă și elementele ei sunt descompuse și reutilizate în alte contexte”.

Dincolo de implicațiile complexe cu formulele literare, stilul lui Calvino m-a cucerit: naturalitate, simplitate, imaginație, ceva care te face să-i citești romanul, plictisitor cum am menționat, dar un roman care te face să te simți cititor. Finalul nu m-a mulțumit. Prezența acestuia m-a dezamăgit, fiind lăsat descoperit. Justificarea unui astfel de sfârșit este simplu de identificat, totuși, irevocabil, lectura ultimelor cuvinte au adus cu ele o nostalgie imposibil de redat... Am rămas cu imaginea unei tehnici inteligente, dar nu și a unui final inteligent.

Maria Hrișcă ■
a XI-a, “Băncilă”

Disperare

de Vladimir Nabokov

“**D**isperare, asemenea celorlalte cărți ale mele, nu are niciun comentariu social de făcut, niciun mesaj de adus în dinți. Nu înalță spiritul omului, nici nu arată umanității calea cea dreaptă.

Conține cu mult mai puține „idei” decât acele romane vulgare și groase, care sunt atât de isteric aclamate pe scurtul parcurs al ecoului dintre uraleși huiduieli” - Vladimir Nabokov

De această dată, paginile romanului lui Nabokov rămân martore imprimării cuvintelor ce cuantifică esența identității originare în încercarea ei de a se auto-purifica, veghind asupra metamorfozei crescende a disperării narrative, aflată sub forma conflictului de identitate.

Apare astfel dilema identității dublate, a unui alter ego ce nu se mai găsește în armonie cu sistemul de referință original, o ramificație indezirabilă a sinelui primordial. Această antiteză îl condamnă pe Hermann la o existență sfâșiată între două personificări opuse.

Lectura avansată a romanului dezvăluie certitudinea unei tendințe de dedublare a personajului, nesensată ca o particularitate în incipit. Experiențele extracorporale devin consecințe ale acestui conflict interior, marcând tendința spre o analiză exterioară. Surprinderea personajului în cadrul primului episod de acest gen se transformă în încercarea de a-l valorifica la maxim, Hermann ajungând să realizeze conexiunea între acțiunea de a face dragoste, și atingerea unui plan superior având ca rezultat detașarea identității primordiale de trup.

Momentul declanșator este creat de contextul unei călătorii, făcând vizibilă manifestarea pe ambele planuri a conflictului. Este insesizabil. Totul se petrece la nivelul subconștientului lui Hermann, inducând în eroare, generând confuzie și mirare până la o întrevedere mai clară a planului complet conturat abia spre final. Identitatea nedorită se transpune fizic, întrupată de un „geamăn”, o clonă cu trăsături morale inferioare originalului. Astfel, Felix apare în ipostaza unui bărbat neîngrijit, fără viitor sau prospecte, ghidat de standarde morale scăzute.

Se dezvoltă intriga ce urmează conflictului purtat pe plan extern, configurându-se astfel două ipostaze ale sinelui ce iau contact una cu alta în plan fizic. Portretizarea și sublinierea diferențelor fundamentale între cei doi bărbați devine un suport, o scuză ce vizează planul de acum bine conturat al lui Hermann. Se accentuează tendința de purificare și ca o reacție la societatea în care se regăsește Hermann, o societate aflată în antiteză cu principiile morale înalte.

Deznodământul apare ca o elucidare șocantă a misterului, ca un apel la rațiunea tuturor ce au asistat la autoinducerea în eroare la propriu și la figurat a personajului. Crima săvârșită se dovedește inutilă, ridicând vălul creat cu atâta iscusință de relatarea subiectivă a lui Hermann. Identitatea nedorită nu poate fi eliminată cu prețul unei vieți decât cea proprie și condamnarea la moarte a personajului reprezintă sentința încercării de dezumanizare prin amputarea unei părți a sinelui.

Romanul se încheie cu imaginea deprimantă a omului, în continuare măcinat de disperare, ce nu pare a-și putea conștientiza deznodământul, în continuare orbit de propriul sine, de înclinația ce-i este blestem, împins spre o purificare ce nu poate fi atinsă tocmai din cauza esenței umane.

Hermann și Humbert (protagonistul romanului „Lolita”) sunt asemănători numai în măsura în care doi dragoni pictați de același artist în diferite perioade ale vieții sale seamănă între ei. Ambii sunt niște ticăloși nevrotici, și totuși există o fâșie de verdeață în Paradis unde lui Humbert i se permite să hoinărească o dată pe an, în amurg; Hermann însă nu va primi niciodată bilet de voie din iad.

Ioana Lioante ■
a XI-a, “Național”

foto: Bogdan Onofrei

Despre mortii vii

“Drumul” de Cormac McCarthy

“Drumul”-Cormac McCarthy, romanul îmbinării tandreței și a violenței, deschide ochii lectorului asupra modului în care este formată societatea și asupra felului în care poți să supraviețuiești în ea.

Acest roman al coșmarului colectiv surprinde modul formării vieții unui adolescent care împreună cu tatăl său descoperă cutremurătorul portret al lumii, văzut cu ochii dezastrului.

Starea de spirit în lumea lui McCarthy este dominată de citatul, adus ca leitmotiv al întregii cărți: Suntem morții vii care bânuie prin decorul unui film de groază.

Subiectul romanului este constituit din simpla poveste copleșitor de tristă a unui tată și a fiului său care sunt surprinși în timpul luptei cu viața, sau mai degrabă cu moartea. Încercarea lor de a străbate ținutul friguros și dușmănos în intenția de a se îndrepta spre Sud, îi pune față în față cu situații neobișnuite, ieșite din comun. Deși resursele lor de hrană sunt limitate la câteva conserve expirate, ei reușesc totuși să evite metoda adoptată de către ceilalți supraviețuitori, canibalismul. Acest act necugetat al veteranilor iernii atomice, îi pune pe cei doi eroi ai lui McCarthy în ipostaza oamenilor în lumea tehnicii actuale, dar complet dezumanizate, prin posesia armelor în locul afectelor.

Fiul este surprins în timpul maturizării ca om necultivat, străin practic de civilizația autohtonă, care nu recunoaște obiectele decât din povestirile tatălui său. Nu știe cum arată un tren, o doză de Cola și nici nu a fost vreodată la școală așa cum ar fi fost normal în vremea de dinaintea acestui clișeu crunt al omenirii. Culmea nenorocirii are loc când tatăl primește o săgeată în picior și moare lăsându-l pe băiat să lupte singur cu vremurile foametei și ale frigului. Prezentarea unei călătorii similare, relatată la un alt nivel narativ ne permite să comparăm „Drumul” cu romanul „Poștașul vine după Apocalips” al lui David Brin. Eroul lui McCarthy se deosebește însă cu mult de personajele lui Brin, el reușind să supraviețuiască, ba chiar să își inițieze fiul în artele maturizării. Totodată mulți critici compară creația lui Cormac McCarthy cu cea a prozatorului american William Faulkner, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1949.

Romanul prezintă civilizația pe cale de dispariție, iar McCarthy reușește să surprindă ultimele ei zvâcniri de umanitate. În comparație cu această imagine sumbră indusă încă de la primele paragrafe ale cărții, filmul lui John Hillcoat pare o comedie romantică. Cormac McCarthy este considerat unul dintre cei mai importanți scriitori americani contemporani. Criticul Harold Bloom, autorul volumului „Canonul Occidental”, a afirmat că

recunoaște doar patru romancieri de geniu în literatura americană modernă: Cormac McCarthy, Don DeLillo, Thomas Pynchon și Philip Roth. În 2010 publicația London Times a plasat romanul lui McCarthy „Drumul” pe primul loc în clasamentul celor mai bune cărți de ficțiune și non-ficțiune din ultimii 10 ani.

Ca o confirmare a valorii acestui autor, în 2007 romanul „Drumul” a fost distins cu premiul Pulitzer. Versiunea românească a cărții a apărut recent la Editura Humanitas în traducerea Irinei Horea.

Tumultuosul roman al lui Cormac McCarthy rămâne în mintea lectorului ca o împletire stranie a fantasticului cu seducătorul și înspăimântătorul, într-o complexitate greu de cuprins, uneori, cu înțelegerea deplină.

Ruxandra Bosianu ■
a IX-a “Băncilă”

foto: Constantin Dimitriu

Joaca preferată

de Leonard Cohen

Atunci când am auzit de existența romanului „Joaca preferată”, primul meu gând a fost acela că Leonard Cohen este doar o altă persoană publică ce nu a reușit să își găsească împlinirea prin industria care l-a consacrat, în acest caz cea muzicală, și încearcă să capteze atenția prin afișarea unei așa-zise polivalențe. Ceea ce am aflat abia după ce m-am documentat asupra operei lui a fost, însă, că primul său roman a fost scris cu patru ani înaintea apariției albumului de debut, „Songs of Leonard Cohen”. „Joaca preferată” prezintă o serie de metafore impresionante, ce emană sentimentul pătruns în ele prin fiecare por. Un exemplu relevant este imaginea femeii ce nu-și poate accepta îmbătrânirea, care e transpusă în cuvinte extrem de simple și plastice: „Mama sa își privea întregul trup ca pe o cicatrice acoperind cine știe ce splendoare apusă, pe care o căuta în oglinzi și în vitrine și în nichelul capacelor de la roți”. Conținând elemente de autobiografie din perioada copilăriei, peste anumite fragmente ale romanului domnește o sinceritate puerilă, ce poate părea pe alocuri forțată, însă care a creat concepții memorabile: „E ușor să te lauzi cu o rană, urma eroică din luptă. E greu să-ți arăți coșurile de pe față”.

Problema este, însă, că aceste sporadice imagini reușite sunt singurele puncte forte ale romanului. În rest, el pare o melodie cântată pe aceleași trei note. Fluctuațiile tonului sunt aproape insesizabile, iar structura sa este cel puțin bizară; delimitările capitolelor în locuri total nepotrivite, care probabil s-au vrut tehnici narative remarcabile, reușesc să încastreze confuzia atât de adânc în conștiința cititorului, încât este aproape imposibilă o revenire la acea dispoziție de receptivitate a elementelor minore care ar putea face opera oarecum mai interesantă pentru el. Personajele sale apar ca niște spectre, lipsite de contur sau consistență, ca niște obsesii vechi cărora nu le poate atribui densitatea necesară unor caractere complexe.

Romanul de debut al lui Cohen este unul care reușește să stârnească o emoție printr-o imagine specială doar pentru a arunca lopeți de platitudine peste ea în secunda următoare și care te lasă clefăind puțin a plictiseală.

foto: Bogdan Onofrei

Radiana Arghiropol ■
a XI-a, „Național”

Despre ființă în diez hessian

„Narcis și Gură-de-Aur” de Hesse

Hesse aduce în scenă două personaje - reprezentante a două tendințe și, în consecință, a două existențe asumate diferit: Narcis - ascetul erudit, admirator al lumii Ideilor pure, un om al spiritului, respectiv Gură-de-Aur (Goldmund) - artistul „poftel de dragoste”, a cărui vocație se înscrie în împlinirea destinului de artist. În economia spațiului epic, este urmărită evoluția lui Gură-de-Aur, Narcis jucând un rol salutar în relația cu protagonistul romanului. Cele două personaje corespund simbolic celor două vârste europene- medievale și Renașterea-, cât și celor două tendințe umane: contemplația și acțiunea.

Romanul se configurează pe o intrigă inițiativă, specifică unui Künstlerroman. Adus la mănăstirea Mariabronn pentru a se dedica studiului și mai apoi pentru a se înregimenta în rândul vieții monahale, Gură-de-Aur se împrietenește cu Narcis, tânărul profesor de limbă elină. Prietenia dintre cei doi va duce la o „clarificare” a destinului tânărului novice, care, înțelegând că alegerea tacită a vieții monahale nu este decât o reprimare a propriului trecut, părăsește spațiul mănăstiresc, angajându-se într-un lung peregrinaj. Plecarea de la Mariabronn coincide cu prima experiență sexuală, ce marchează începutul unei adevărate „odisee” erotice, dar și artistice. Întregul „material” narativ este un adevărat halou al împlinirii unui destin, asumat conștient, în condiția sa cea mai intimă.

Descoperirea alterității feminine, cât și a corporalității acesteia va constitui rodul unor interesante observații, ale căror ecouri se vor regăsi în discuțiile sale cu Niklaus ori Narcis, despre gestualitatea imaginii artistice: „La lumina feței de brad, privind cu neînfrănată curiozitate la femeia care țipa în durerile facerii, își dădu seama de ceva neașteptat: liniile chipului schimonosit al celei ce țipa se deosebeau foarte puțin de altele pe care le văzuse, în clipa supremei beatitudini a dragostei, pe alte chipuri de femeie!”. Gură-de-Aur nu va cunoaște doar voluptatea Erosului, ci și experiența decisivă a morții: călătorește într-o lume abrutizată de ciumă, în care ființa nu intră numai într-un proces de descompunere fizică, ci și morală. Imaginile descrise sunt cutremurătoare - o Europă căzută pradă nimicității plăgi, un „teatru” al cimitirelor în aer liber. Cu toate acestea, moartea exercită o atracție fascinantă asupra eroului: „Acolo unde moartea ridică mâna asupra vieții, cântectul nu sună doar asurzitor și războinic, ci și adânc și drăgăstos, tomnatec și îndestulat, în vecinătatea morții candela vieții licărea mai luminoasă, mai intimă (...) pentru el moartea mai era și mamă și

iubită, chemarea ei oîmbiere la amor”.

Prin Gură-de-Aur, Hesse oferă un adevărat caleidoscop al artistului, dar și al condiției sale creatoare. În acest sens, discursul romanesc nu mizează numai pe „forța” narativului, ci și pe cea a reflecțiilor de tip eseistic. Acestea se însumează ca adevărate breșe, prin care tribulațiile sufleteste, căutările și meditațiile asupra operei perfecte iau forma unui adevărat corolar al creației artistice: „arta înseamnă reunirea lumii paterne cu cea maternă, a spiritului cu sângele; ea poate începe chiar de la simțuri, pentru a se ridica până la cele mai înalte abstracții sau poate porni din lumea pură a ideilor, sfârșind în cea mai sângeroasă carnalitate”. Din acest punct de vedere, romanul lui Hesse abundă în imagini vibrante, fraza fiind una profund picturală: „Altul era limbajul mâinilor sale, ele contraziceau chipul. Măinile acestea apucau cu degete sigure, dar și foarte sensibile lutul pe care-l modelau, atingeau lutul ca mâinile unui amant trupul iubitei ce i se dăruise în întregime: îndragostite, pline de tremurul fin al simțirii”. De altfel, profilul tematic al romanului gravitează în jurul artei, aceasta constituind experiența esențială în împlinirea destinului uman. Vederea statuii Sfintei Fecioare, a cărei privire îl obsedează, constituie o primă revelație, romanul urmând din acest punct devenirea artistică a protagonistului. Revenirea în spațiul mănăstiresc de la Marienbronn este sinonimă cu dedicarea totală pentru realizarea capodoperei. Desăvârșirea este atinsă prin realizarea sculpturală a Mariei, a cărei figură statuară esențializează inefabilul artistic. Tocmai această sculptură reflectă concepția protagonistului despre artă: materializare în imaginea aurorală a femeii, opera în sine este o sinteză a umanului, dar și a elementarului ontic.

Romanul rămâne interesant prin orchestrarea planurilor imagistice. Dincolo de acțiunea propriu-zisă, Hesse mizează pe recuzită, atmosferă și chiar detaliu, dovadă stând urzeala descriptivă a discursului - realizată până la cel mai mic amănunt. Reușita la nivelul construcției personajelor nu vine din opțiunea pentru reprezentanți ai speței, ci din faptul că -deși antitetice-, ele reușesc să asume însăși ecuația umană: abstracția și materia conciliate.

Gheorghiuță Răileanu ■
mansterand, “A.I. Cuza” Iași

O zi mai lungă decât veacul

de Cinghiz Aitmatov

Încă de la începutul activității sale, scriitorul kirghiz Cinghiz Aitmatov a surprins în creațiile sale literare personalitatea umană nonconformistă, care se abate de la normele sau tiparele tradiționale. Acest fapt nu se datorează dorinței sale de a surprinde ineditul cu orice preț, ci din convingerea că pentru o personalitate umană autoafirmarea este o necesitate și un drept ce trebuie acordat.

După acest tipar este construit și protagonistul romanului „O zi mai lungă decât veacul”, Buranii Edighei, ce pornește spre cimitirul Ana-Beiti, pentru a-și înmormânta prietenul și tovarășul de muncă de o viață, bătrânul Kazangap. Acesta este momentul ce impulsionează depănarea amintirilor. Toate evenimentele se derulează pe trei planuri narative și spații diferite: real, mitic și cosmic. Toate cele trei spații sunt legate prin același sentiment de izolare, care le apropie, le întrepătrunde, dar în același timp le proiectează în capete diametral opuse.

În centrul romanului se situează figura lui Edighei, a cărui alegere nu a fost deloc întâmplătoare. Însuși Aitmatov îl descrie pe Edighei într-o altă lucrare de a sa ca fiind „un om din cei mai obișnuți, un om de rând, un muncitor simplu de la căile ferate”, dar în al cărui suflet sălășluiește dragostea și puterea de muncă. Spațiul său biografic este comun, chiar anonim, și anume halta de tren Sarî-Ozeki, în care în mod obișnuit trenurile nu opresc. În acel spațiu uitat parcă de lume, viața este grea, aridă, mediul este fără culoare, totul doar în nuanțe de alb și negru, acolo dându-se lupta pentru supraviețuire a celor câțiva locuitori. Locul pare a se afla la o depărtare infinită de modernitate și bunăstare. Paradoxal, la câțiva kilometri însă se află o stație spațială, de unde rușii lansează rachete. De asemenea, leitmotivul trenurilor ce străbat stepa imensă vine să accentueze ideea comunicării între cele două universuri, și surprinde într-un mod obsesiv efemeritatea existenței, trecerea timpului:

Pe aceste meleaguri, trenurile goneau dinspre Est spre Vest și dinspre Vest spre Est...

Iar de o parte și de alta a căii ferate, se întindeau marile spații deșertice Sarî-Ozeki-Ținutul stelelor galbene.

Pe aceste meleaguri, toate distanțele se măsurau pornind de la calea ferată ca de la un meridian Greenwich...

Iar trenurile goneau de la Est spre Vest și de la Vest spre Est...

Într-adevăr, evenimentele ca atare, ca o sumă de fapte, durează doar o singură zi. Și totuși, în acea zi, printr-un sistem complex, suprapus de amintiri, încap mai multe vieți și mai multe destine.

Aitmatov apelează la această tehnică narativă tocmai pentru a putea astfel aborda problemele unei epoci istorice și ale unei societăți. Astfel, una dintre problematicile romanului este tocmai aceea de a ne înțelege rostul propriei vieți, precum Edighei încearcă (rememorând și depănându-și amintirile) să înțeleagă rostul său propriu în cadrul lumii în care trăia.

Din amintirile lui Edighei, aflăm date despre Abutalip, fost partizan de război, care se afla în căutarea unui refugiu, în momentul în care a ajuns la halta de tren Sarî-Ozeki și s-a stabilit acolo, cu soția sa, Zaripa și cei doi copii. „Fiecare cântec este o veste din trecut”, spune Abutalip și nu o dată „legendele își află confirmarea în viață”. Astfel suntem introduși în al treilea plan al operei, în cel mitic. Aitmatov surprinde cu măiestrie cum poveștile orale sintetizate introduse în viața contemporană pot, prin puterea cuvântului, schimba traseul unei vieți. Tot prin intermediul lui Abutalip, naratorul surprinde faptul că memoriile sunt de o importanță majoră și că nu trebuie să lăsăm amintirile să se piardă, întrucât ele sunt adevărata lecție de viață. Din aceeași rațiune, el își scrie amintirile despre anii războiului, când a fost partizan în Iugoslavia, pentru a le lăsa moștenire urmașilor săi. Merită subliniată și rezumată legenda care istorisește drama lui Naminan-Ana, al cărui fiu a căzut în captivitate și s-a transformat în mankurt. Războinicii invadatori, juanjuanii, pentru a-și asigura supunerea prizonierilor deveniți robi, le distrugeau acestora memoria pentru totdeauna: „Capul victimei era, mai întâi, ras la piele, iar firele de păr smulse, cu migață, din rădăcini. Între timp, alți juanjuani, meșteri în această îndeletnicire, înjunghiau pe-aproape o cămilă bătrână. Jupuiind-o, alegeau mai întâi, despărțind-o de rest, pielea cea mai butucănoasă, mai groasă, de pe grumaz. Tăiau această piele în bucăți pe care le întindeau numaidecât, aburinde încă, pe capetele rase ale prizonierilor, de care ele se lipeau într-o clipă, ca niște plasturi (...).” Această legendă răsună ca o prevenire adresată întregii omeniri, de a nu ne uita trecutul, căci vom înceta să mai fim oameni, asemenea mankurtului Jolaman, care și-a ucis mama.

Ina Mitu ■
a XI-a, „Național”

Fațete

„Orașele invizibile” de Italo Calvino

Cățile schimbă percepția experiențelor. Devin o prezență ascunsă în noi, care ne însoțește la fiecare graniță pe care o trecem. Ceea ce face „Orașele invizibile” de Italo Calvino să fie cartea mea preferată este faptul că nu afirmă nimic. Ea te determină doar să privești. În secolul al XIII-lea, teritoriile conduse de Kublai Khan, împăratul mongol, acopereau a cincea parte din uscat. Treptat, el a renunțat la încercarea de a-și mai înțelege imperiul. Dintre toți exploratorii teritoriilor sale, Marco Polo este singurul care mai reușește să-i capteze interesul. Acesta este pretextul, ceea ce va urma va fi textul. Poveștile sunt depănate în răcoarea amurgului, pe treptele de marmură ale palatului împăratului tătar sau în grădinile regale, pe potecile umbrite de magnolia. Într-o atmosferă atât de rarefiată, ele sunt răgazuri de contemplație.

Orașele descrie se aseamănă unor vise. Sunt compuse din elemente inedite și funcționează după reguli absurde, care însă ascund întodeauna un sens.

Pe parcursul cărții (sau chiar în interiorul aceluiași povești), ele ajung să se contradică. Dar acest lucru nu le anulează. Marco Polo nu încearcă să îl convingă pe Kublai Khan de vreun adevăr unic. El privește portretele sale din perspective diferite, pe care le acreditează și le neagă în același timp. Important devine actul de

a privi, de a lua în posesie lumea...

În Israel astrele apun mai repede. Religiile lumii se întâlnesc într-un singur punct și protestează de înghesuală. Ierusalim este un palimpsest. De-a lungul celor 5000 de ani de existență, numeroase popoare au preluat conducerea orașului sub o formă sau alta: evrei, egipteni, asirieni, babilonieni, persani, macedoneni, romani, bizantini, otomani și chiar britanici. Crediințele au alternat, iar conducătorii au construit însemnele propriei religii peste vestigiile celor trecute. În curtea templului central al evreilor, Beit HaMikdash, se află domul aurit al unei moschee. În Biserica Sfântului Mormânt, fiecare credință are propriile trasee strict stabilite ca urmare a stării de status quo din anul 1853. În momentul semnării, cineva lăsase o scară pe parapet, sprijinită de o fereastră. A rămas acolo până în prezent. Nimeni nu are dreptul să o mute. Ierusalim e un simbol împărțit; trei orașe împărțind același punct în timp și spațiu, fiecare arătându-și altă față a celor trei priviri care judecă întregul în funcție de crezurile care le definesc.

În acest vârtej de credințe, ceea ce mi-a atras atenția a fost un trib arab aproape invizibil. Am fost condusă de către niște prieteni în cartierele unde se puteau găsi ultimii lor supraviețuitori. I-am întâlnit în magazine de artizanat, în cofetării și localuri de fast-food. Toate, mi-a fost arătat, erau foarte curate. „Corecți, tot

foto: Bogdan Onofrei

timpul corecți, niște oameni extraordinari și foarte inteligenți” anunță una dintre gazde, aproape cu reverență. „Știi”, mi-a șoptit, „nimeni nu știe nimic despre religia lor. Sunt foarte retrași”. Credința căreia i se arată cel mai mare respect părea să fie cea despre care se vorbea cel mai puțin.

Orașe invizibile nu este o colecție de texte filozofice reci, fabule aduse dintr-o Asie ceremonială și distantă. Bazarele pulsează de viață. Orbii sunt conduși pe străzi de gheparzi. Femeile se îmbăiază în parcuri și cheamă străinii din priviri. Marinarii visează la deșerturi, iar negustorii de cămile tânjesc după mare. Această bogăție de detalii e cristalizată în jurul unor teme unice pentru fiecare oraș, dar simbolurile în care acestea sunt astfel transformate nu există doar pentru ele însele, ci sunt folosite într-o încercare de comunicare cu Celălalt. Kublai Khan și Marco Polo nu vorbesc aceeași limbă; la început, comunicarea este posibilă doar printr-un joc cu piese eterogene, din a căror juxtapunere reies sensuri inteligibile pentru ambii participanți. Orașele compun imperiul, dar Marco Polo regăsește în fiecare dintre ele o fărâmă din Veneția, orașul-patrie, orașul pierdut, orașul străin împărțit astfel cu împăratul, orașul pe care încearcă futil să-l reconstituie. Marco Polo, Kublai Khan și, nu în ultimul rând, naratorul sunt conduși de o dorință-obsesie: aceea de a cunoaște ceva în întregimea sa. Ei înțeleg însă imposibilitatea realizării acestui vis. Așa se nasc orașele invizibile. Sunt fațete ale întregului, fiind în același timp fragmente ale imperiului, perspective asupra Veneției și simboluri de sine stătătoare. Deși nu pot fi combinate într-un model perfect, ele oferă o idee a întregului prin aglomerarea tensionată. O imagine în mișcare.

Cu ocazia unei vizite, un prieten al familiei mi-a descris Polul Sud, unde petrecuse câteva luni în cadrul unei expediții științifice; piscurile înzăpezite nu au figurat în povestea sa, așa cum m-aș fi așteptat. Calota glaciară, mi-a amintit, este formată pe o platformă continentală bogată în minereuri. La întâlnirea platformei cu oceanul, ghețarii sunt împinși în larg de masa ce se acumulează. Forța de frecare iscată la suprafața de contact cu fundamentul feros generează îndeajunsă caldură pentru a topi gheata, formând un coridor strâmt și lung. Mi-a povestit că s-a târât pe brânci prin acest culoar la apus. Gheața adună reflexiile albastre ale mării punctate de roșul amurgului și creează un peisaj ce amintește de aurora sudică. Lumina te înconjoară din toate părțile. Cerul se reflectă, poate, în cele mai neașteptate locuri. În inima ghețarului nu este liniște, așa cum v-ați putea imagina. Un zgomot grav, continuu, e dovadă a maselor în mișcare.

Caterina Vâlcu ■
a XII-a, “Național”

foto: Bogdan Onofrei

Între politica nazistă și literatura suprarealistă

“Pisica și șoarecele” de Günter Grass

Dacă s-ar putea vorbi despre un real spirit de critică socială, am putea apela cu ușurință la numele lui Günter Grass. Când iei în mână cartea, zărești cu litere mari numele consacratului autor și titlul gravat în caractere roșii, care te face să te gândești la o navelă cu personaje animaliere care, în cel mai rău caz, se termină cu un sfat demn de urmat pentru copiii de clasele primare. Mai apoi zărești mărunț scris „Premiul Nobel pentru Literatură 1999”. Te gândești: „Oare o povestioară cu pisici și șoareci merită Premiul Nobel?”. Ei, până acum, totul rămâne doar o interpretare ce se va dovedi total eronată.

„... Și, odată, când” autorul dădea curs liber ideilor sale, romanul începe să se închege treptat. E vorba într-o ultimă instanță despre un anume Joachim Mahlke, un copil de origine poloneză și orfan de tată, al cărui loc preferat de joacă este un dragor pe jumătate scufundat. Mereu îi place să se scufunde și să aducă la suprafață obiecte pe care fie le păstrează legate cu un șnur la gâtul său, fie le vinde. Legătura ce-i înconjoară gâtul cu un măr al lui Adam extrem de prominent conține în primă fază un medalion cu Fecioara Maria. În tot romanul, imaginea Sfintei marchează drumul personajului. Credința obsesivă, rugăciunile, cântecele de origine latină intonate nu doar în locașul sfânt, ci și în ipostaze mai puțin ortodoxe, slujba în cadrul bisericii... totul duce la un cult al Fecioarei Maria care, într-un final, rămâne doar idolatrie, care își găsește consonanța istorică în atitudinea oamenilor față de regimul lui Hitler. Acesta este nodul gordian al romanului: prezentarea monstroasei orbiri ce a cuprins o parte din Europa, fanatismul și consecințele deturnării propriei libertăți. Aici totul se rezumă la idolatrizarea orbitoare a conducătorului nazist și îndeplinirea oricărei cereri spuse de acesta. Revenind la legătura noastră: tânărul Joachim mai avea atârnată o șurubelniță, un deschizător de conserve și chiar un însemn din armata poloneză pe care îl păstrează cu cea mai mare grijă. Mereu tinde să demonstreze celorlalți că este mai bun, că el conduce situația, indiferent dacă drumul lui este oprit încă dintr-o stare larvară și înăbușit de sistemul nazist. Toate încercările lui de a se evidenția sunt duse la bun sfârșit, mereu demonstrează că e cel mai bun, dar el este un om al cărui destin stă sub semnul eșecului. Sistemul e de așa natură, încât ființa umană nu-și poate depăși condiția, statutul. Descrierile minuțioase privindu-l pe

foto: Georgiana Onciu

Mahlke reflectă dorința autorului de a-l defini cât mai bine, cât mai minuțios. Mahlke, ca ființă umană înconjurată de dorințe, calități, talente, vise, se ridică și încearcă să atingă absolutul până când sistemul intervine și totul e o prăbușire în neant, în apele în care se scufundă de atâtea ori. Distins cu Crucea de Fier pentru eroismul în luptă, el dorește să prezinte în fața colegilor și a profesorilor experiența sa din timpul războiului, dar este refuzat. Lipsit de orice motivație și doar la îndemnul lui Pilez – „autorul” – se scufundă încă o dată la epava transformată într-o ascunzătoare, însă fără să reîntoarcă la suprafață. El rămâne totuși, un supraviețuitor, căci este descalificat din start în această cursă din care restul ies înfrânți.

Sonoritatea numelor (Hotten Sontag, Winter, Kupka, Esch), enumerațiile obositoare, descrierile lungi și minuțioase readuc în discuție pe de o parte, banalitatea omului aflat sub sistem, cât și ironiile și grotescul evidențiat subtil de către autor. Personajul e cel care s-a născut sub semnul supraviețuirii, el este cel gravat de destin. În societatea germană din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, polonezii au fost primii sacrificați. Distrugerile în masă, războiul propriu-zis, deportările au marcat viața tuturor. Lupta a fost dată nu numai la nivel fizic, dar și la nivel psihic. Romanul evocă o societate marcată de limite, pe care individul nu le poate depăși, ajungând, într-un final, fie un supraviețuitor, fie o epavă distrugându-se pe sine treptat.

Maria Cojocaru ■
a XI-a, “Național”

Rețeta cu litere

„Varza reîncălzită” de Irvine Welsh

Colecție de povestiri picante în 8 capitole, cartea „Varză reîncălzită” relatează, în mod amănunțit, teme recurente în scriitura lui Irvine Welsh. Acest romancier contemporan, a cărui operă literară este caracterizată prin dialectul scoțian natal, prezintă, în mod brutal, realitatea vieții Edinburghului. Irvine Welsh este cunoscut și prin faptul că el, în general, ignoră convențiile literare scoțiene, ieșind astfel din încadrările prestabilite. Autorul, născut și crescut în orașul Leith, Edinburgh, își concentrează opera sa pe probleme absolut comune din perioada anilor 1960 până în prezent. Problemele sociale, spre exemplu, descoperite la Welsh, își fac apariția în spatele culiselor cărților sale, în urma experiențelor trăite în anii copilăriei. O mamă chelneriță și un tată vânzător de covoare și-au lăsat totuși amprentele pe conștiința sa și l-au motivat în abordarea problemei clasei muncitoare și a identității scoțiene în opera sa.

În proza secolului al XXI-lea, „Varză Reîncălzită” se încadrează în rândul operelor curajoase și ferme. Conținutul cărții se ramifică în fiecare capitol, iar acțiunea romanului nu deviază de la firul narativ în care este indus cititorul, nu îi creează acestuia dificultăți de înțelegere și percepere a limbajului îndrăzneț, abordat de către autor, sau a ideilor acestuia. Citind primul capitol și anume „Deviere periculoasă”, reflectăm nu în totalitate detașați atunci când deducem că lui Welsh nu îi este teamă să scoată din umbră adevărul despre bărbatul de rând, care are fotbalul în sânge, care nu pune preț pe familie și pe viața parentală sau de cuplu, și care vrea să își lase soția, tăiată de la coapse în jos de un tren, chiar și în grija copiilor săi, pentru a merge să își vadă meciul de la ora două. Limbajul folosit atât în acest capitol, cât și în restul operei, deși obscen, redă cu exactitate și minuțiozitate comportamentul lui Malky, dar și al celorlalte personaje.

Tema sexualității și homosexualității se ascunde în următoarele capitole sub forma unor iluzii, vise, „halucinații tâmpite”, după cum sunt verbalizate chiar în text, flashbackuri care sunt comparate de personajele prinse în mrejele unor vicii ca drogurile, fumatul, alcoolul, cu o senzație ca „... atunci când ești pe acid, sau ceva de genu' ...”. Problema homosexualității lui Joe, spre exemplu, se răsfrânge asupra propriei personalități, cum de altfel li se întâmplă și celorlalte câteva personaje din următoarele capitole. Resentimentele sale față de bărbații cu orientări sexuale neobișnuite îi provoacă o luptă lăuntrică, și anume lupta de a accepta aceste ființe, de a ști cum e să fii ca ei, de a simți pe propria

ființă ceea ce simt ei. Alte aspecte ale realității specifice lui Irvine Welsh sunt lumea bolnavă a drogurilor și efectul asupra oamenilor de rând, dezvoltate în capitole ca „Eu sunt Miami”, „Petrecerea”. Personajelor noastre li se pare ceva absolut firesc să încerce, cum spun ei „...când ne vine cheful...”, câte o marijuana, o porție de ecstasy sau orice altceva în cluburi lângă femei sau în compania prietenilor, totul sub semnul unei necesități fiziologice de a pleca în lumea lor și de a reveni în cea reală doar atunci când vor.

Problema muritorilor de rând, înconjurați de stresul și mediocritatea celor din jur, nesuferiți dar totodată care nu suferă pe alții, negativiști până în pânzele albe indiferent de orice și oricine tind să îi schimbe, se reflectă în capitolul „Prietenul lui Elspeth”. În acest punct Frank își fixează în minte că iubitul surorii lui îi este antipatic, chiar și după ce acesta îi salvează viața, luând gestul său ca pe un act de eroism și orgoliu în favoarea lui decât o mână de ajutor. Neîncrederea muritorilor în propria personalitate bântuie tinerii când vor să abordeze o fată în bar sau pe oamenii de vârstă a doua când se confruntă cu o problemă de natură socială, psihologică sau de orice altă natură.

În ansamblu toate temele abordate de către Irvine Welsh în rețeta sa: drogurile, sexualitatea și homosexualitatea, problema clasei muncitoare, a muritorilor de rând, a fotbalului, presărate cu limbaj picant, cu umor curajos, și brutalitatea realității descrise pun pe masă, estetic așezate pe farfurie „Varza Reîncălzită”. Se adaugă, după preferințe, emotivitate, subiectivitate, spirit critic sau apreciativ. A se consuma imediat după preparare, reîncălzită nu mai este la fel. Vă doresc să aveți poftă... la lectură!

Iana Dreglea ■
a X-a, „Băncilă”

foto: Georgiana Onciu

Războiul sfârșitului lumii

de Mario Vargas Llosa

„Destinul este acea parte din timp în care istoria își imprimă voința ei asupra noastră. De aceea trebuie să-i rezistăm, să fugim de el, să ne refugiem în spectacol”, într-un război al sfârșitului lumii.

O carte bine scrisă în care extremele vieții, adevărul și minciuna, religia și politica, pacea și războiul coexistă și se amestecă, se determină reciproc și influențează destine. Toate acestea se ascund în subconștientul fiecăruia dintre noi, reliefând un război format din nevoia de a fi, de a ne urma cursul firesc și nevoia de revoltă împotriva legilor socio-politice. Cu o acțiune plasată în sertón, în Brazilia secolului al XIX-lea, romanul proaspătului laureat al Premiului Nobel pentru Literatură se bazează pe un eveniment real, rebeliunea Sebastianiștilor, o milenaristă condusă de Antonio Sfătuitorul în Canudos. „Micile amănunte alcătuiesc, ca să zicem așa, frunzișul marilor evenimente și ele se pierd în depărtarea răscolelor istoriei”, spunea undeva Victor Hugo. Astfel, totul se complică, viziunile se ramifică, concepțiile se schimbă, comportamentele evoluează, lumea aflându-se într-o continuă mișcare. „Canudos nu e o istorie, ci o arborească ramificare de istorii”. Fiecare personaj dă consistență propriei povești existențiale, aspirațiile acestor oameni constituind dorința de a fi mai buni, la fel și implicarea lor față de izbăvirea Braziliei.

Romanul „Războiul sfârșitului lumii” coagulează conflictul dintre religie și stat, dintre Antihrist (Republica) și Sfătuitor, un nou Mesia. În spatele întregii povești și a personajelor se ascunde o experiență îngrozitoare împotriva unei dictaturi, împotriva nefericirii, brutalității și nedreptății. La terminarea cărții rămâi cu o mie de întrebări, pentru că autorul te lasă să alegi să crezi în ceea ce dorești, punându-te față în față cu fanatismul, religia,

credința, politica și raționalul.

În această lume descrisă de Llosa, întâlnim revolta împotriva legilor de supraviețuire în lumea contemporană preferându-se, în cazul fanaticilor, involuția către viața animală, unde femeia este subordonată, fără drepturi. Este un loc în care cererea exagerată a mântuirii, chiar obligată, devine lege pentru cei din Canudos. Secta respectivă nu face altceva decât să devină o barieră în calea evoluției omului, în calea libertății de alegere, în calea adevăratului viitor. O religie prost înțeleasă care duce la un război al sfârșitului celor care au creat-o. Acest sfătuitor, un fals Mesia, creează lumea în care legile impuse de autorități erau ignorate cu desăvârșire, dar în care credința realizează umiliția supremă, chiar înjosirea tuturor oamenilor ce credeau în el. Acest Mesia manipulează sufletul omului, inveninându-l cu spiritul animalic, irațional, cu o religie care duce la dezumanizare. De la primul cuvânt al capodoperei lui Llosa toată lumina „cade” pe acest personaj care susține întregul edificiu epic. Este unul dintre acele personaje de neuitat care legitimează umanitatea. Iată-l aparând: „Omul era înalt și atât de slab încât părea mereu văzut din profil. Avea pielea smeadă, oasele proeminente, iar ochii îi ardeau cu foc nestins. Purta sandale de păstor și tunică vineție îi cădea pe trup ca veșmântul acelor misionari care, din când în când, vizitau satele din sertón – numele vastelor podișuri înalte din Nord – botezând copii cu nemiluita și cununând perechi de concubini. Era cu neputință să-i afli vârsta, obârșia, istoria, dar avea ceva pe fața lui liniștită, în obiceiurile-i frugale, în neclintita lui seriozitate, ceva ce-i atrăgea pe oameni încă înainte ca el să le

dea sfaturi [...] Silueta lui lungă se decupa în lumina asfințitului sau a primilor zori, pe când străbătea unica stradă a așezării, cu pași mari, zoriți parcă. Înainta hotărât printre capre cu clopoței la gât, printre câini și copii ce îi făceau loc privindu-l curioși, nerăspunzând la salutul femeilor care îl cunoșteau deja și îi făceau mici plecăciuni, dând zor apoi să-i aducă ulcele cu lapte de capră și străchini cu păsat – farința – și fasole [...]. Uneori plângea, și plânsul îi ațâța văpăi cumplite în focul negru al ochilor. Apoi se ruga”.

Există o artă a narațiunii spectaculoasă, desfășurându-se pe mai multe planuri descriptive ce conturează viața fiecărui personaj în parte ca victimă a unei puteri superioare, destinul. Fiecare personaj are povestea trecutului, nevrednică în fața falsului Mesia, ce nu mai poate fi schimbată de zeii destinului. Lucrurile care se află în trecut nu mai pot fi reparate niciodată, dar schimbarea viitorului constă în soartă, în alegerile pe care le facem, fiind bune sau rele doar după concepțiile și principiile pe care le are fiecare om. Niciodată nu au fost mândri pe Dumnezeu, niciodată nu au zis că viața este în altă parte pentru că sufereau din simplul fapt că își asumau responsabilități, că suportau consecințele faptelor lor. Învățau din mers cum să facă față unor provocări, totul derulându-se ușor, cu o precizie și cu o trecere grabnică a vremii într-un alt plan. Ei rămân aceiași, tulburați de emoții, sensibilizați de atmosferă, abătuți de dezamăgire, „admirati” de iluzie și „sărutați” de adevăr. „Poate că acesta e singurul destin: ceea ce ținem minte”. (Octavian Paler) Viața e simplă, de aceea „scopul istoriei îl constituie cunoașterea dezvoltării omenirii”, însă personajele au spor în a o complica și a-i oferi dimensiuni de trăire extra-intensă pentru că din momente reflectate în conștiință se naște procesul de resemnare a lumii și devalorizare a sinelui. Astfel în acest roman vedem cum este transpusă viața yagunzilor, fiind cu mult mai complexă în încercarea de percepere a semnificațiilor, întâmplărilor din fiecare clipă, destinul lucrând prin amănunte.

Această carte este un roman complex, plin de istorisiri care creează o singură legendă și care reamintește că un război înseamnă o întreagă colecție de destine și oameni, este un bolero în care fiecare instrument își spune cântul, pentru a alcătui întreaga operă, un zid cu o importanță enormă în fiecare cărămidă. Romanul dezvăluie dorința profundă a fiecăruia de a aștepta, de a obliga apariția salvării divine, de a fi purtați la cer de niște arhangheli.

Diana Dârlea ■
Paula Habliuc
a X-a, „Băncilă”

foto: Bogdan Onofrei

Ilimitare sau fabulos creativ

“Deodată în adâncul pădurii” de Amos Oz

Cărțile reflectă aspecte interioare ale creatorilor și imprimă imaginației cititorilor o serie infinită de libertăți ce au ca scop plasarea pe scena irealității a unor idei din realitate. Lumea imaginară în care sunt introduse ființele de hârtie este un dublu al nevoii de comunicare cu sine și pentru ceilalți.

Astfel, lumea basmului se definește în cartea lui Amos Oz, Deodată în adâncul pădurii, prin mesajul încifrat de existența unui pseudo-personaj negativ, Nehi, Duhul Muntelui. Acesta este purtătorul de cuvânt al unei vieți solitare, marcate de îndepărtarea răutăcioasă a semenilor. Prezența copiilor, Maya și Matti, este răspunsul la cererea pentru încă un eu, dublul definitiv al ființei, căci Nehi, deși este singur, simte nevoia de a comunica. Structurat pe schema literară a unui basm clasic, textul lui Oz amintește de Ferma animalelor, o inversiune a lumii reale în care animalele preiau controlul pentru a atenționa ființa umană asupra răutății sale. Și Jonathan Swift anunțase în Călătoriile lui Gulliver că oamenii pot fi neori inferiori animalelor.

Cartea lui Oz dezvăluie într-o formă simbolică îndepărtarea viețuitoarelor într-un cadru protector al pădurii, pentru a nu mai suferi de pe urma tratamentelor nedrepte. Aventurile celor doi copii sunt pași către labirintul vieții, iar decizia lor de a dezlega misterul din poveștile spuse de adulți, este justificată de setea cunoașterii. Prin tenacitate, inocență, Maya și Matti reușesc să deslușească misterul Duhului Nehi; un copil exclus din comunitate, îndepărtat pentru neputința de a intra în tipare, se refugiază în adâncul pădurii, alături de animale și reușește să comunice cu acestea, pe limba lor, punctând în acest fel puterea ființei din basm de a dialoga cu orice viețuitoare din univers. La rândul lor, animalele, îndepărtate tot de oameni, vor găsi în Nehi un colportor al răbufnirilor și un raisonneur al ființelor fără glas: „...bărbatul nu prea tânăr, nu prea înalt, un pic adus de spate și cu capul gol, cu fața arsă de soare, brăzdată de o plasă ciudată și încâlcită de zbârcituri, cu părul lung și încărunțit, aproape cu totul căzându-i pe umeri. Stătea acolo liniștit, rezemat de un trunchi de copac cu scoarța aspră, singur pe coasta grădinii în adierea serii, privindu-i cu o umbră de zâmbet, un zâmbet amar, pierdut, de parcă o parte din gânduri i-ar fi fost aici, iar restul, prin alte locuri”. Nehi este, din descrierea citată, un spirit tainic al pădurilor, un spiriduş sfătuitor cu barba lungă din poveștile de altă dată, purtând cu sine apăsarea anilor și a îndepărtării de semeni, care se dovedesc neprietenoși, găsind, în schimb, alături de vietățile pădurii un prilej de a zâmbi și comunica: „Dar, știți, eu n-am luat

animalele, a zis Nehi. În niciun caz pe toate. Într-o noapte, pur și simplu au plecat din sat și au venit după mine în pădurea din vârful muntelui. Până și animalele care-și iubeau casa și căroră le-a fost greu să hotărască dacă rămân ori pleacă-așa ca Zito, câinele lui Almon Pescarul, și pisica tigrată a Emanuelei, cu pisoi săi, până și ele au hotărât, în cele din urmă, să urce cu mine, laolaltă cu celelalte”. Acest Nehi pare a semăna duhului pădurii din povestea sadoveniană a Lizucăi și a lui Patrocle, alungați, la rândul lor, de oameni, refugiindu-se în spațiul primitiv al naturii și al viețuitoarelor binevoitoare.

Suspans, mister, dialog, univers pueril, ilaritate, joc, umanitate versus inuman, exil și eliberare, existența dublului pentru cunoaștere, sensibilitatea sufletului de copil, liniște și agitație interioară, întrepătrundere a două lumi ce au ca bază realitatea, toate acestea sunt atribute descoperite în interiorul cărții: „Satul era cenușiu și posomorât. Era înconjurat de munți și păduri, nori și vânt. N-avea prin preajmă vreun alt sat. Rareori venea cineva în ospetie, iar trecătorii nu zăboveau”. Cadrul în care se proiectează acțiunile este simbolic prin ramificările ficțiunii, anunțând prezența unui element nefast: „Doar zgomotul râului se auzea neîntrerupt, zi și noapte, căci un râu aprig se năpustea printre

pășurile de pe munte. Trecea prin sat, cu malurile albite de spumă, frământându-se, clocotind și făcând bulbuci, cu un vuiet surd, până ce era înghițit iarăși de coturile văii și pădurii”. Simbol al fluidității, râul poartă cu sine glasuri nesonore, ale animalelor gonite din sat de răutatea oamenilor. În mitologia românească, și nu numai, apa este considerată liant al celor două lumi: vie și moartă, motiv pentru care încercăm extrapolarea ideii către lumea personajelor lui Oz. Râul leagă realitatea potrivnică viețuitoarelor fără glas de lumea ideală a ficțiunii, în care acestea își găsesc liniștea și posibilitatea de a se manifesta fără ezitare.

Impresionantă, traducerea Ligiei Ilin surprinde prin oralitatea stilului, întrebări retorice, menite să implice activ cititorul de toate vârstele, presărând cu interjecții sau expresii sugestive întregul text al lui Amos Oz: „Până ce, într-o bună zi, poate că va fi o schimbare în inimi, și atunci o să coborâm de pe munte, și poate că se va ivi o inimă, nouă în toți oamenii și animalele și păsările, și toți mâncătorii de carne se vor învăța să mănânce carne în loc să vâneze alte animale”.

Așadar, Deodată în adâncul pădurii nu este un basm clasic ce surprinde lupta dintre bine și rău, ci este o imagine simbolică a lumii reale, ascunsă după metafora ficțiunii, doar pentru a sublinia neajunsurile și nedreptățile vieții în comunitate.

Ioana Diana Prepelită ■
a X-a, “Băncilă”

foto: Constantin Dimitriu

foto: Constantin Dimitriu

Noi suntem doar pulbere de stele...?!

„Lumea Sofiei” de Jostein Gaarder

„Că”rțile sunt prieteni reci, dar siguri!” după cum spunea cunoscutul scriitor francez Victor Hugo. Dacă se pot numi prieteni, cum vom numi acele cărți de care parcă rămâi cumva îndrăgostit? „Lumea Sofiei” sau „Roman al istoriei filosofiei” de Jostein Gaarder, apărută în anul 2009 la editura Univers, este un roman care îmbină la limită utilul cu plăcutul.

Spun util pentru că textul conține o mulțime de date despre fapte reale, oameni care au făcut și au lăsat ceva în urma lor pentru întreaga omenire, în mare parte filosofi. Spun plăcut pentru că este o lectură facilă, o carte scrisă într-un mod limpede și coerent, destul de ușor de „digerat” pentru oricine. Deși cartea include o multitudine de ani, date, nume și teorii, acestea sunt incluse într-o poveste „ușorică”, despre o fată pe nume Sofie de cincisprezece ani care este absolut „normală” până începe să studieze filosofia. La „cursul” de filosofie al profesorului Albert descoperă, în ordine cronologică, de la Adam și Eva la zeii grecești și la Freud sau despre fenomenul OZN, tot felul de lucruri incitante și interesante. Și o altă fată de cincisprezece ani extrem de asemănătoare, pe nume Hilde, care primește de ziua ei o carte foarte interesantă drept cadou de la tatăl ei care era într-o misiune NATO în Liban. Mai multe detalii veți afla lecturând cartea.

Jostein Gaarder, autorul cărții, este un norvegian născut în Oslo în 1952 despre care nu s-a auzit foarte mult în România, din păcate. Alte opere ale sale traduse în limba română și apărute tot la editura Univers sunt: „Fata cu portocale” și „Misterul de Crăciun”. Fiind un absolvent al anumitor cursuri de filosofie, teologie și limbi scandinave, își demonstrează prin această carte talentul în toate cele trei domenii destul de diferite și totuși asemănătoare. Prin faptul că toată cartea se reduce de fapt la un curs de filosofie sau, cum se și numește cartea, la un roman al istoriei filosofiei, el ne arată că se află înăuntrul tematicii. Problemele teologice foarte controversate mai ales în ultimul timp în mass-media sunt și ele prezente. De la simplul dubiu al existenței vreunui Dumnezeu, la o posibilă apocalipsă. Și cursul de limbi scandinave se regăsește în scriere, fiind prezente o serie de termeni și de proverbe sau zicători din țările de nord care nu au traducere nici în română și nici în engleză.

Cartea poate fi citită la orice vârstă și de asemenea este destinată oricărei categorii de lectori. Problemele existențiale dezvoltate pe larg în text sunt de fapt niște întrebări pe care probabil oricine și le-a pus măcar o dată-n viață. Prima problemă este de fapt o încercare de definire a filosofiei și a filosofilor: „În ceea ce privește iepurele alb, ar fi poate mai bine să-l comparăm cu întregul

foto: Bogdan Onofrei

foto: Bogdan Onofrei

univers. Noi, cei ce trăim aici, suntem viermișorul care se strecoară adânc sub blana iepurelui. Însă filosofii încearcă să se cațere mereu mai sus pe firele acelea subțiri de blană, ca să poată să-l privească în ochi pe marele scamator. „Și totuși... oricine poate deveni filosof? Dacă efectiv ești curios și curajos înseamnă că ai să fii un filosof de renume? Da și nu, și totuși...Capacitatea de a ne mira este singurul lucru de care am avea nevoie pentru a deveni buni filosofi”. A doua problemă exprimată este una extrem de controversată: „Există cu adevărat Dumnezeu?”. Autorul acestei cărți nu ne lămurește, nu ne îndreaptă spre o direcție sau alta, sunt prezentate o serie de argumente și contraargumente care balansează luarea oricărei poziții. O altă problemă existențială dezvoltată în roman este cea a destinului, a sorții și a adevăratei existențe a oamenilor pe Pământ: „Când vorbim însă despre lume, lucrurile stau oarecum altfel. Știm că lumea nu este un șir de minciuni gogonate, căci doar alergăm de colo până colo pe suprafața pământului și suntem o parte a lumii. În fond, suntem iepurele acela alb care este scos dintr-un joben. Deosebirea dintre noi și iepure este că iepurașul lipsit de experiență nu știe că el colaborează la scamatorie. Cu noi e altceva, noi credem că luăm parte la ceva enigmatic și am vrea să limpezim cum se leagă toate acestea laolaltă”.

În carte mai descoperim tot soiul de „definiții” date unor realități simple, precum senzațiile, percepțiile și reprezentările, într-un limbaj comun: „Înainte ca noi să simțim ceva, conștiința noastră este, deci, ca o tablă albă înainte ca profesorul să intre în clasă. Dar apoi se ivesc senzațiile. Vedem lumea în jurul nostru, o mirosim, o gustăm, simțim și auzim. În felul acesta iau naștere ideile simple senzoriale. Ideile simple vor fi prelucrate prin meditație, reflecție,

credință și îndoială. [...] Prin simțuri, noi preluăm numai și numai simple impresii. Dacă, de exemplu, eu mănânc un măr, eu simt întregul măr într-o unică impresie simplă. În realitate, eu preiau o întreagă serie de asemenea impresii simple. [...] Abia după ce am mâncat multe mere, mă gândesc – eu am mâncat un măr - dar când am mâncat prima dată un măr nu aveam asemenea reprezentări compuse...” Și nu în ultimul rând, regăsim date biografice și bibliografice despre o serie vastă de filosofi: Democrit, Socrate, Platon, Aristotel, Descartes, Hume, Locke, Kant, Marx și Darwin. În plan teologic, subiectele abordate îi vizează printre alții pe Sfântul Pavel, Adam și Eva, Sfântul Augustin. Deși inițial cartea pare perfect non-ficțională, în cele din urmă descoperim o parte fantastică, prin apariția la un moment dat a unui câine vorbitor, a unor lumi paralele invizibile și mai ales a unor personaje arhicunoscute ca Donald, Dolly, Nils Holgersson, etc.

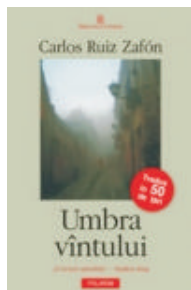
Ultimul capitol al cărții, de altfel și cel mai apropiat ca și temporalitate de anii noștri se referă în mare parte la generația de filosofi așa-numiți „New Age”, care în loc să descopere noi teorii pe documentările și cercetările lor preferă să demoleze mituri vechi, să creadă mai mult în teorii primitive și în OZN-uri și vieți extraterestre. De asemenea, în ultima vreme, pe baza unor studii, s-a observat că cea mai probabilă proveniență a omenirii se datorează unui Big Bang și așa se dovedește că „ și noi suntem pulbere de stele...”.

Alma Ioana Gavril ■
a X-a, “Nicu Gane”

La braț cu umbra cărții

“Umbra vântului” de Carlos Ruiz Zafón

poveste despre oameni singuri, despre absențe și dezamăgiri... Istorisire despre dragoste și ură și despre visele care trăiesc în umbra vântului, romanul lui Zafón a fost distins în Franța cu Prix du Meilleur Livre Etranger.

Suntem în Barcelona anului 1945, o simfonie a imaginației, a misterului, a aventurii. Această Barcelonă a lui Zafón nu este doar orașul în care ne aflăm odată ce desoperim primele rânduri ale romanului, ci este casa întregii lecturi. Fiecare stradă, clădire sau felinar a primit doza necesară de mister, de iubire și de magic, creând astfel atmosfera perfectă pentru o aventură fantastică.

Sempere, un bărbat pasionat de lectură, proprietarul unei librării, își duce fiul, Daniel, la Cimitirul Cărților Uitate. Locul fascinează prin mister și incită curiozitatea puștiului de numai zece ani, făcându-l să rătăcească ore în șir prin acel sanctuar, în care „fiecare carte are suflet”, potrivit spuselor lui Sempere. Conform tradiției, cel ce vine pentru prima oară, trebuie să adopte o carte. Daniel colindă vrăjii printre miile de volume și se simte atras de un roman misterios, al cărui autor nu îi este cunoscut, Umbra vântului de Julian Carax. Ajuns acasă, nu îl mai poate lăsa din mână și îl citește pe nerăsuflăte chiar în aceeași noapte.

O carte lăsată pradă uitării, aproape dispărută până atunci, devine încă de a doua zi râvnită de o mulțime de oameni. Gustav Barcelo, un coleg al lui Sempere vrea să o cumpere, plătind mult mai mult decât valoarea ei. Tânărul însă refuză cu vehemență, considerând că trebuie să-i fie loial celui care îi devenise cel mai bun prieten. Pentru a afla cât mai multe despre misteriosul autor al romanului, Daniel o va cunoaște pe Clara, nepoata lui Barcelo, o frumoasă tânără de 20 de ani, lipsită de vedere însă, care îi va fura „inima, răsuflarea și somnul”. De atunci, tânărul va rătăci printre sentimente și va căuta confuz o rezolvare a problemelor sale. Deși

e convins de onestitatea și puritatea Clarei, Daniel o va surprinde pe aceasta cu profesorul de pian, Neri. Va păși haotic printre iubire, vise și dezamăgiri. Aventura devine din ce în ce mai palpitantă, odată cu apariția străinului „învaluit în beznă și în râsul lui contrafăcut”. Însetat de lectură, Daniel va dori să citească și alte cărți ale aceluiași autor, și astfel va ajunge să vrea să-l descopere pe însuși Carax.

Zafón reușește să îmbine cu măiestrie iubirea, magicul și aventura, creând o lectură splendidă: înfricoșătoare prin aparițiile străinului cu „ochi ce strălucesc ca niște mărgele de sticlă” și a temutului inspector Fumero, amuzantă prin Fermin cel isteț și devotat, tulburătoare prin toate poveștile de dragoste ce plutesc între personaje.

Din cauza cărții lui Carax, Daniel va trece prin numeroase primejdii, fiind implicat într-o serie de uneltiri și chiar crime. Ajunge să facă pe detectivul și să descopere secrete ce îi pun în pericol viața. Un roman întortocheat, cu urcușuri și coborâșuri, despre noroc și destin, un roman în care Zafón descurcă intriga la fel de ușor cum o și încurcă, astfel că finalul poate să pară ușor prea optimist. Cei doi protagoniști trăiesc practic același destin. Daniel parcurge pașii devenirii lui Julian și continuă apoi viața ce i-a fost furată acestuia.

“Umbra vântului” se dezvăluie lectorului drept un roman în care sunt armonios îmbinate umbrele trecutului, secretele prezentului și nesiguranța viitorului, un roman ce deschide câteva uși necercetate și ne facilitează accesul spre unghere ale sufletului mai puțin înțelese.

“Umbra vântului” este cartea ce îți amintește că viața nu are bariere și că tot ce trebuie să faci pentru a ieși din cotidian sau chiar pentru a găsi răspunsuri la problemele de zi cu zi este să pui mâna pe o carte bună. Sau să pună ea mâna pe tine! Cititul este cea mai ușoară cale spre tine însuși, spre stări și emoții ale căror uși ți-e greu uneori să le deschizi. Iată de ce Zafón afirmă în romanul său: „Cărțile sunt oglinzi: vezi în ele numai ceea ce ai deja în tine.(...) Fiecare carte are suflet. Sufletul celui care a scris și sufletul celor care au citit, au trăit, au visat. Ori de câte ori îți schimbă proprietarul, spiritul său crește și se întărește...”

Adoptați câte o carte, asigurându-vă că, nu va dispărea niciodată, că va rămâne vie pentru totdeauna. E o promisiune foarte importantă, pe toată viața”. E o promisiune cu tine însuși de fapt.

Diana Andreea Dumitrașcu
a X-a, “Băncilă”

foto: Constantin Dimitriu

O lună de duminici

de John Updike

John Updike, scriitor american, ne surprinde și de această dată cu un roman care îi poate șoca pe cititorii ghidați, în principal, de stilul conservator. Cu siguranță înțelegerea talentului său necesită atât parcurgerea operelor, cât și o mentalitate deschisă spre nou. În romanul „O lună de duminici”, cititorul este introdus treptat în lumea pastorului american Tom Marshfield. Subiectul romanului gravitează în jurul nonconformismului, a contrastului între aparență și esență. Un preot învinuit de adulter. De câte ori ne gândim la reprezentanții Bisericii ca la niște ființe ce trăiesc ghidați de propriile nevoi, nu de „cuvântul Domnului? Protagonistul romanului reprezintă un exemplu ce aparține categoriei menționate. Lipsit de inhibiții, fără a se conforma dogmelor impuse de slujba în care se află, prezintă adevărata lui viață, blestemată în mod paradoxal prin taina căsătoriei. Era captiv într-un cerc vicios, cel de consilier al femeilor oropsite prin diverse modalități, fizice sau psihice. Căsătorite sau nu, unele cedau în fața șarmului natural, pe care îl posedă Tom. Subiectul romanului, după cum am menționat, are la bază adulterul. Acuzatul Tom Marshfield este exilat din cauza modului în care își manifestă sexualitatea, întrucât vedea adulterul pe ceva necesar din momentul în care soția nu își îndeplinea îndatoririle impuse de acest statut. Concomitent cu mărturisirile scrise forțat asupra păcatului săvârșit, naratorul-personaj introduce secvențe biblice, comentându-le, dând semnificații aparte. Repetă procesul în fiecare duminică sfântă și binecuvântată „...ce judecată de finețe e aceasta raportată la preamărita noastră religiozitate americană! De la prima Sărbătoare a Recunoștinței am adoptat pietatea stomacului ghiftuită ne rugăm cu burțile noastre, în timp ce mâinile păcătuiesc, iar mințile denunță universul”. Se poate observa de asemenea lipsa de ipocrizie cu care sunt tratate întâmplările, prezentate întocmai adevărului cotidian. Oamenii se gândesc ca de fiecare dată la binele personal, nu la conformarea religioasă. Astfel, atunci când religia interzice, pedepsește, se iscă revolta deseori mascată de atitudinea evlavioasă. Mai departe, interpretările asupra miracolelor săvârșite de Iisus Hristos sunt realizate cu un dram de realism: „Sau imaginați-vă în locul Lui, la primul Lui miracol, puterile Lui încă verzi și nedovedite, atunci când poruncește slujitorilor să umple ulcioarele cu apă și să le ducă aceleia care conducea ospățul, nunul. Să presupunem că apa nu se va transforma în vin și că avea încă gustul apei în gura nunului... Și asta ar fi o comedie, dar de alt gen; una sumbră și falimentară – cea a

muritorilor”. Printre alte calități, credința totală îl diferențiază pe Hristos de alt muritor de rând. Dacă am avea măcar un procent din credința Lui, am putea muta munții din loc, după cum menționează naratorul. Episoadele biblice sunt urmate de cele încărcate emoțional, sau tensionate, trăite intens de Tom, care inserează totuși și portrete edificatoare pentru ceilalți membri ai familiei, tatăl, ce se afla într-un azil, și cei doi fii; Martin, cel mare „...mi-a moștenit deliciul pentru ceea ce e potrivit și convenabil, dar raportat la propriul trup”, iar Stephen, cu doi ani mai mic, preia, posibil, trăsăturile angelice de la mama sa. E o posibilitate, întrucât nu se dau informații exacte ce ar putea confirma acest fapt. „Stephen, pe de altă parte, atâta vreme intimidat să adopte o cumințenie pasivă, cu alura lui de înger cu gene lungi și față de copil, a acumulat o gramadă de tentații nerezolvate pe care e nerăbdător să le trieze”. În încercarea de a-și masca apetitul sexual exacerbant, dorește să o apropie pe Jane, soția lui, de un prieten, tot preot. Încercarea eșuează deoarece prietenul cu pricina prețuia normele morale mai mult decât Tom, fără a se simți în vreun fel atras de ea, păstrând o relație amicală. Alicia, principala amantă, devine un simbol al voluptății, cu „talie groasă” la care Tom își comută gândurile în permanență, dedicându-i ultimele pagini.

Din punctul de vedere al narării evenimentelor, ele sunt prezentate la persoana întâi astfel încât este redată cursivitatea. Sunt evidențiate mărci deosebite față de alte lecturi, precum notele din subsol ce oferă explicații în privința unor cuvinte îmbinate intenționat, sau neintenționat. Naratorul-personaj poartă un dialog permanent cu cititorul, întrerupt doar de seriile descriptive. Cititorul este numit „Cititor Ideal”. Semnificația acestei sintagme este destul de evidentă, deoarece romanul se adresează unei categorii anume. Cea cu o minte deschisă spre stiluri noi, gata să iasă din banalitate. Limbajul folosit este lipsit de inhibiții, la fel ca personajul principal. Adevărul este spus într-un mod brutal, uneori vulgar, fără a menaja cititorul. Dar autorul captează atenția în continuare prin descrierile detaliate, surprinzătoare.

Lipsa ipocriziei și constrângerile situației îl determină pe Tom Marshfield să împărtășească secrete din perspectiva lui masculină, pe care unii nu doresc să le audă, dar cu siguranță nu le pot nega. Aș recomanda această carte numai celor ce posedă spirit de aventură, gata să reziste oricărei provocări.

Aura Dinco ■
a X-a, “Băncilă”

Workshopurile de jurnalism ALECART

Pe 16 noiembrie Universitatea „Petre Andrei” din Iași ne-a găzduit din nou prin workshopurile de jurnalism ALECART. Acestea au fost precedate, sau mai bine spus, au fost o prelungire a lansării volumului „Sub semnul paradoxului cotidian”, semnat de Daniel Șandru. Acel „paradox cotidian”, de care ne lovim zi de zi, este văzut de autor din trei perspective: politic, economic și social. Am aflat totodată opinia autorului cu privire la reușita într-o țară ca România. Acesta susține că doar în România talentele sunt apreciate, plecând din țară ai fi doar un banal om important printre ceilalți importanți, deoarece nu se pune prea mult accentul pe inteligență, ci mai mult pe partea financiară. Cele două workshop-uri ce s-au desfășurat după lansarea de carte au avut ca teme centrale „Comunicarea vizuală în mass-media” și „Literatură și specii jurnalistice” și au reunit elevi ai Colegiului Național Iași și ai Colegiului Național de Artă „Octav Băncilă”. Workshop-ul „Literatură și specii jurnalistice”, coordonat de conf. univ. dr. Daniel Șandru, politolog, și invitații săi, conf. univ. dr. Antonio Patraș, critic literar, de la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași și dr. Cătălin Mihuleac, scriitor și jurnalist, a fost o întâlnire dinamică, nicidecum una rigidă, cum ne-am imaginat la început. Văzându-ne, probabil, puțin crispați, Daniel Șandru a destins atmosfera, relatându-ne câteva întâmplări din viața sa, iar apoi am abordat tema workshop-ului. Cătălin Mihuleac

ne-a determinat să reflectăm asupra jurnalismului, începând dezbateră cu afirmația: „presa română e neocoptă față de cea mondială”. După ce ne-a oferit explicația sintagmei citate, probabil că mulți dintre noi ne-am gândit că ar trebui, măcar, să încercăm să facem ca jurnalismul din România să fie de calitate. Unul dintre pași l-am considerat asumarea greșelilor, dar mai cu seamă, corectarea lor. Desigur că acest pas nu este de ajuns pentru ca presa română să ajungă la nivelul celei mondiale, dar odată ce greșelile nu mai sunt ignorate de cei care scriu, calitatea presei crește. Pentru a fi jurnalist nu este de ajuns să scrii, important este ce, dar mai ales cum scrii, de aceea este neapărat necesar ca un jurnalist să fie cultivat. De asemenea, un adevărat intelectual este capabil să abordeze teme de larg interes și chiar să facă din scrierile lui literatură pură. Acest fapt este clar ilustrat în tabletele lui Geo Bogza, dar și în cele ale lui Tudor Arghezi, care sunt lirice, sentimentale. Observăm așadar că mulți dintre scriitori au fost întâi jurnaliști; prin urmare între presă și literatură trebuie să existe respect reciproc. Una dintre speciile de opinie pe care am insistat este pamfletul. Este complex deoarece include satiră și parodie, trebuie să convingă și să manipuleze, să fie dur și acid, iar rezultatul trebuie să fie de calitate. Mircea Dinescu este un pamfletar a cărui „lectură este delicioasă”, după cum spune Cătălin Mihuleac, tocmai prin impertinența rară și titlurile vioaie. Desigur că există și pamflete în care atacul la

persoană se transformă în mitocănie, iar rezultatul este un pamflet de joasă speță. Concluzia workshop-ului ar fi că, la fel ca în jurnalism, și în literatură este important a investiga, a înțelege, a dezbate și a convinge. La cel de-al doilea workshop, „Comunicarea vizuală în mass-media”, cel mai dezvoltat subiect a fost „brandingul atât în țară, cât și în afară”. Definiția brandului ar fi „totalitatea lucrurilor simțite sau gândite de o entitate”, iar brandul își poate începe activitatea după ce are o identitate (nume, logo, slogan, culoare, marcă). Am comparat mai multe firme din străinătate cu firmele românești și am ajuns la concluzia, cu ajutorul unor persoane aflate în sală cu o profesie în domeniu, că mediocritatea din România ne îndeamnă să comercializăm sau să cumpărăm produse fără să știe cum să promoveze produsul, fie el bun sau rău. Ca un exemplu putem lua următoarea situație: acum un an, pentru niște insule au fost scoase la licitație niște locuri de muncă (ca îngrijitor, iar singura condiție era ca în fiecare zi să filmeze 30 de secunde să promoveze locația, în rest aveau „free pass” să facă ce voiau ei), iar de la bugetul de start de 1 milion jumătate s-a ajuns în prezent la 103 milioane de euro, doar pentru că firma de branding a știut să-și facă treaba. Un alt bun exemplu este un studiu făcut de toate firmele mari de branding acum circa 10 ani: în anul 1984 un om (nu se știe care exact) a vopsit niște pietre din mijlocul unui ținut în deșert în toate culorile, folosind maxim 100 de euro. Numărul vizitatorilor a crescut de la 10 la câteva sute pe an. Iată inteligența oamenilor de a promova un brand, un produs, un banal nimic într-un lucru extrem de cunoscut. Repet: România se află în mediocritate. Un bun citat ar putea fi „Educația nu este pregătirea pentru viață, educația este viața în sine”. De aici și nepriceperea românilor de

acâștiga sau de a ști ceva: lipsa de interes, lipsa educației, obișnuința cu linia de bază. Pe parcursul orelor am mai discutat și despre cum este făcut un ziar, acest război dintre ziar vs pagini online, despre publicitatea pe net (nu-ți place pagina, o închizi pe când în ziar trebuie să „rezolvi puzzle-ul”, adică să mergi de la o pagină la alta, apoi iar să revii pentru a găsi ce te interesează - dezavantajul ziarului, în schimb dezavantajul internetului este că poți pune orice trucuri oriunde pentru a putea fi găsită pagina ta, dar dacă e proastă, indiferent cât de mulți bani ai investit în reclama site-ului, nu-ți scoți profitul, pentru că pe net sunt 1000 de lucruri exact ca ale tale, și poate mai bune). Am mai discutat și despre știrile primite direct pe telefon și alte subiecte din jurul publicității, iar lucrul cel mai important care m-a marcat a fost acela de a alege: pentru 2000 de euro ai face spam sau ai publica știri violente sau pornografice sau ai lucra pentru 200-500 de euro și ai publica știri bune? Dar.. nimeni nu s-a întrebat vreodată: de ce să nu promovezi cultura, să publici știri de calitate, fără spam sau violențe și să câștigi 5000 de euro? Profesorii care au făcut parte din workshopul meu promovează educația și ne-au îndrumat și pe noi spre activitățile culturale non-violente, punând mai întâi preț pe averea spirituală care va rămâne pentru totdeauna întipărită nu numai în ziar, ci în ochii oamenilor care te citesc.

Diana Dumitrașcu ■
Bianca Bordeianu
 a X-a, „Băncilă”

Caravana Cinematografică la Iași

La vie en rose

Caravana cinematografică la Iași a fost și sperăm să mai fie. A fost un proiect întreprins de Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. În vederea realizării caravanei, IICCMER a colaborat cu Centrul Cultural American, British Council, Institutul Francez, Institutul Polonez, Goethe-Institut, Centrul Ceh, Centrul Cultural Maghiar și Institutul Cultural Bulgar. Un proiect promovat, mediatizat, încununat de succes, un proiect cu adevărat pentru noi. Câștigul a fost de partea ambelor tabere, căci liceele alese (în total șapte din toată țara) au avut calitatea de a purta titlul de "prestigioase". Cu ce scop? În primul rând, nu pot vorbi decât din perspectiva elevului participant și plăcut surprins. Unul dintre motive a fost o mai bună înțelegere a ceea ce a însemnat comunismul în cadrul fenomenului totalitar. Ca proiect educațional și nu de divertisment liceal, fiecare film propus conținea și o dezbateră la final, susținută de conf. dr. Antonio Patraș de la Universitatea „Al. Ioan Cuza” din Iași, conf. dr. Daniel Șandru de la Universitatea „Petre Andrei” din Iași și lector univ. dr. Angelo Mitchievici, reprezentantul IICCMER, organizatorul acestui proiect, pe care avusesem plăcerea să-l întâlnim și anterior și despre care știam că este un extraordinar critic de film. Selecția peliculelor le-a inclus numai pe acelea care tratau aspecte ale vieții din perioada comunistă din Europa Centrală și de Sud-Est. În ceea ce privește filmele românești, în ele accentul cădea pe prezentarea acelei părți din istoria României grav mutilate ideologic prin intermediul propagandei, al manipulării și bineînțeles, al minciunii scuzabile politic. Atmosfera din filme s-a regăsit însă într-un substrat mai personal. Tema comunismului nu este

întâmplătoare. Reiterând clipele obișnuite, scenele comune, departe de boarea politică (atât cât era posibil să stai departe de ea pe atunci), Angelo Mitchievici denumeste perioada anilor '80 în România ca fiind "proprile mele amintiri desfăcute de adevărul cinic al politicii acelor vremi. Chiar mă bucuram de ele și mi se păreau minunate. Pe unele filme din acea perioadă le vedeam de trei, patru ori. În România sau în Dacia sau în Prin cenușa imperiului, câțiva romani simpatici își păstrasera ceasurile la mână. Ce dacă Mărgelatu, alias Florin Piersic - acțiunea se desfășoară în jurul lui 1848 - aruncă o privire de expert pe niște zăpisiuri, palimpseste și conchide între două coji de floarea soarelui împușcate printre dinți cu precizie indigenă că: "Documentele sînt plastografiate!?!". Când am văzut prima oară filmul Drumul oaselor, n-am știut ce înseamnă plastografiat... Suna bine, dificil, chiar și pentru anii '80 ai secolului XX". Cinematografia este mult schimbată bineînțeles de atunci. Filmele vizionate în cadrul acestei caravane sunt filme recente și de o calitate indiscutabilă dintre care enumerăm: Amintiri din Epoca de Aur I, II - Tovarăși, frumoasă e viața! (2009) de Constantin Popescu Jr., Răzvan Mărculescu, Ioana Uricaru, Hanno Höfer, Cristian Mungiu, Goodbye Lenin! (2003) de Wolfgang Becker, A fost sau n-a fost? (2006) de Corneliu Porumboiu, Viețile altora (Das Leben der Anderen, 2006) de Florian Henckel von Donnersmarck. Concluzia acestei caravane ar trebui să fie o impresie asupra epocii de aur. Cu toate că părerile sunt trăite și deci, subiective, noi, elevii participanți nu putem decât să ne imaginăm cum ar putea mirosi săpunul Cheia, cum ar fi să ai televiziune doar două ore pe zi sau o singură marcă de teniși chinezești. E interpretabil așadar. Citez din nou din Trecutul care va veni al lui Mitchievici: "Prietenul meu, prin tatăl lui, un eminent doctor pediatru în Craiova, avea pile și cumpăram bilete pe ușa din spate. "A intra prin spate" ca și "a se da pe sub mână" sunt două acțiuni specifice epocii de aur". Filmul este o altă modalitate de a interpreta această perioadă. Pentru unii, din amintiri perene, plăcute sau nu. Pentru alții, din imaginația care desfințează și arată cu degetul. Sau nu.

Astrid Băgireanu ■
a IX-a, "Băncilă"

Miroase-a om, a lemn, și-a veșnicie...

E un fenomen răspândit pretutindeni în zilele noastre, oricât de regretabil ar fi: recunoașterea și studierea unei valori abia după dispariția sa. Sunt convinsă că numărul fanilor filmelor lui Gheorghe Dinică în rândurile tinerilor s-a dublat după 10 noiembrie 2009. La rândul meu, despre Adrian Păunescu, din păcate, până nu demult, nu știam decât că are o voce groasă, pe care o mai auzisem pe diferite înregistrări ale spectacolelor Cenaclului Flacăra și care a fost îndelung parodiată în emisiunile de divertisment. Asta până la cutremurul de anul trecut, în timpul căruia el se afla ca invitat la o emisiune la Realitatea TV. După pauza de publicitate care era necesară pentru a-și reveni probabil, toți cei din studio din șocul inerent, moderatoarea a anunțat că poetul Adrian Păunescu scrisese „o poezie despre cutremur”. Am zâmbit involuntar, era ca un déjà-vu, văzusem acest episod ironizat de zeci de ori, însă am ajuns să realizez câteva secunde mai târziu că aceste parodii nu îmi dăduseră nici cea mai vagă idee asupra originalului. În cele câteva minute de publicitate, Păunescu reușise să creeze o poezie nu „despre cutremur”, ci despre ordinea elementelor vieții, despre renașterea din cenușă de după beneficul dezastru, despre vanitate și prăbușirea „în sine”, despre zădărnicia materialității în haos și alte simboluri care ar putea umple un număr nedeterminat de pagini. Interesul pentru opera sa mi-a fost, evident, sporit, însă nu suficient pentru a persista. Astăzi dimineață, după aflarea veștilor despre trecerea sa în neființă, abia după aflarea lor, în spiritul aceluiași fenomen pomenit la început, am început să citesc câteva poezii din diverse volume și am constatat că nu prea mă mai puteam opri. Din

„Șoferul și nevastă-sa” am înțeles mai multe despre comunism decât aș fi putut asimila în zeci de cărți citite, de discursuri ascultate și documentare văzute. Mi s-a făcut pielea de găină când am citit versul „mi-e silă de demagogia socialistă”, în contextul din 1988, la fel atunci când am observat sinceritatea izbitoare din imaginea „în luptele pentru dreptate/ Dreptatea a ieșit/ Atât de zdrobitor victorioasă/ Încât a devenit idee,/ Nu mai are nici o realitate.”, ironia usturătoare din: „Că poate prin rău vom ajunge la bine,/ Minciuna supremă va fi adevăr”, toate acestea pe fundalul vocii pregnante a poetului. Emoția și uimirea au rămas aceleași cât timp am citit poeziile cenzurate scrise pe durata a 10 ani, încă din 1979. Aceeași voce recitând „Rugă pentru părinți” pe fundalul notelor lui Hrușcă va fi întotdeauna una dintre cele mai înălțătoare emoții experimentate vreodată. Din tragicul eveniment de azi dimineață, „stingerea flăcării”, așa cum au prezentat-o unele posturi de televiziune, dispariția uneia dintre puținele mari valori rămase ale lumii literare și politice românești, poate că interesul în direcția operei incredibil de vaste a lui Adrian Păunescu va fi, măcar acum, augmentat, doar și pentru faptul că un om care ar „putea dicta un poem/ și de la un telefon public” nu poate rămâne în mentalul colectiv doar ca mare poet, ci ca stea călăuzitoare a unei întregi generații de oameni ai cuvântului, de la Bărca la Viena și înapoi.

Radiana Arghiropol ■
a XI-a, “Național”

Lansarea Alecart nr.4 Suceava

În perioada 21-22 mai 2010, s-a desfășurat la Suceava etapa finală a Concursului național de recenzii și jurnale „Lyceum”, în cadrul căreia am lansat numărul 4 al revistei ALECARD.

Festivitatea, desfășurată în aula Universității „Ștefan cel Mare” (corpul E), a fost precedată de două momente culturale semnificative: conferința cu titlul „Filmul românesc după 1989: radiografia unei utopii”, susținută de domnul Angelo Mitchievici, Director al Departamentului „Ideologie și Cultură” din Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, și lansarea-dezbatere intitulată „Divanul artelor”. Manifestarea s-a bucurat de prezența conf. univ. dr. Sorin Bocancea, președintele Universității „Petre Andrei” din Iași. Tot din partea Universității „Petre Andrei” din Iași, au fost prezenți conf. univ. dr. Daniel Șandru, Directorul Departamentului de Relații Internaționale și PR, asist. univ. drd. Mihai Ștefănoaia,

Directorul Centrului de Consultanță și Promovare Suceava. A fost prezentă, din partea Inspectoratului Școlar Județean Suceava, insp. șc. Eleonora Bulboacă. Din partea Facultății de Litere și Științe ale Comunicării a Universității „Ștefan cel Mare”, au fost prezente conf. univ. dr. Sabina Fănar și lect. univ. dr. Daniela Petroșel. Au fost prezenți, alături de finaliștii Concursului, numeroși elevi și studenți, profesori din învățământul preuniversitar și universitar, oameni de cultură din Suceava și Iași, precum Carmen Veronica Steiciuc, Angela Furtună, Constantin Severin. Conferința susținută de Angelo Mitchievici, care a durat „fix” o oră, a fost unanim apreciată drept un model de prelegere academică, un discurs coerent și edificator, sprijinit de imagini sugestive din filmele românești de după 1989.

Lansarea-dezbatere a nr. 4 al revistei ALECARD a prilejuit adevărate „polemici cordiale”, care au evidențiat aspectele pozitive incontestabile ale revistei (design modern, ilustrații

profesioniste, texte valoroase, conținut diversificat etc.), o revistă cu cea mai puternică „personalitate” culturală din mediul preuniversitar. Au venit la microfon, cu bucuria adolescentină binecunoscută, Roxana Baltaru, Dumitrița-Bianca Roșioru, Sabinne-Marie Țăranu, eleve ale Colegiului Național „Petru Rareș”, care au prezentat „pe viu” ceea ce ar reprezenta revista ALECART: „parteneriat cultural”, „deschidere”, „sincretism al artelor”, legătura subterană între consacrați, „cei de sus”, și liceenii debutanți. A urmat Bohan Alexandra, elevă la Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri” din Iași, care a vorbit despre începuturile „alecsandrine” ale revistei. Între Roxana Baltaru și Anamaria Blănuș, profesoară la Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, fostă elevă a Colegiului Național „Petru Rareș” din Suceava, a urmat un dialog deschis pe tema apariției în revistă a unui articol în limba engleză, netradus în limba română. S-a dezbătut astfel nevoia de deschidere a revistelor de cultură către spațiul european, către literatura sau critica literară străină. Multiculturalitatea către care tinde tot mai mult revista Alecart a fost consemnată prin acest articol în limba engleză, scris de un profesor german de la Universitatea Konstanz, și publicat, iată, într-o revistă culturală românească. Au intervenit în acest dialog prof. Antonio Patraș și Angelo Mitchievici, care au apreciat tocmai diversitatea tematică a revistei, „cosmopolitismul” ei, chiar o anume tentă „aristocratică”, în sens intelectual, a revistei. În acest context, e de menționat apariția, într-un format deosebit, a

volumului „Caietele LYCEUM” (Tipografia ROF), prin efortul depus de prof. Gh. Cîrstian.

A luat apoi cuvântul invitatul de marcă al manifestării, prof. Sorin Bocancea, care a explicat rostul implicării substanțiale a Universității „Petre Andrei” din Iași în derularea proiectului ALECART, manifestându-și convingerea că acest parteneriat va continua în modul cel mai fericit, așa cum „sigur și-ar fi dorit și întemeietorul ei”, prof. Petre Andrei. Prof. Emil Munteanu de la Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, inițiator, împreună cu prof. dr. Nicoleta Munteanu de la Colegiul Național Iași, al proiectului ALECART, a vorbit despre profesionalismul celor care editează revista, despre parteneriatul cultural al celor trei colegii, precum și despre manifestările organizate la Iași în cadrul proiectului ALECART. În finalul manifestării s-a desfășurat festivitatea de premiere, în cadrul căreia domnul Sorin Bocancea, președintele Universității “Petre Andrei” din Iași, le-a oferit câștigătorilor premii în valoare de 4000 lei.

Dumitrița Roșioru ■
a XI-a, “Petru Rareș”

Din afară înăuntru Parabolei

Pe 27.10.2010, ora 17, Universitatea „A.I.Cuza” Iași, mai exact Aula Magna, a reunit ca-ntr-o parabolă un public variat de la elevi de liceu la profesori universitari. Toți au venit din afară să se situeze înăuntru conferinței lui Andrei Pleșu, O analitică a receptivității. Și pentru că sala devenea tot mai neîncăpătoare înăuntru parabolei, s-a găsit o soluție exterioară de a așeza un panou în Sala Pașilor Pierduți de unde puteai să fii înăuntru conferinței în afara aulei fiind. Preambulul conferinței ne-a adus în prim plan, cu emoții, principalele direcții și cărți publicate în care s-a situat și ne-a situat, ca cititori, de-a lungul vremii, Andrei Pleșu. Conferința a început cu stabilirea unui raport verbal, și anume cu diferențierea comunicării între două capete de lume. Dacă în Europa, omul așteaptă o concluzie logică, pragmatică în urma unui mesaj, în Orient comunicarea este învăluită „aromat” în povestioare cu tâlc. Obiceiul ar veni din timpul pildelor lui Iisus. De fapt aici este punctul de plecare a conferinței de față. Pleșu își justifică argumentarea prin exemple concrete pornind de la semnificația muntelui. Pentru Moise (și mai târziu pentru noi) muntele reprezintă misterul și intangibilitatea lui: „Luați aminte ca nu cumva să vă suiți pe munte”. În parabola lui Iisus semnificația este alta, ca moment final al cunoașterii: „Veniți să ne suim pe Muntele Domnului”. Parabola este văzută drept prima încercare reușită a luptei împotriva ideologiilor. Parabola este pentru Pleșu un dispozitiv paradoxal. Îl are și pe înăuntru și pe în afară, pentru că omul este, ca și în concepția heideggeriană, aruncat în afară, în nesiguranța lumii. Iată de ce, din afară, lumea este într-o continuă căutare a unui reper interior, a individualității proprii, pentru că, spune Pleșu, lumea ne anonimează. Rostul

parabolei ar fi acela de a săvârși procesul invers, de a-i arunca înăuntru pe cei din afară. Printre păcatele omului, în act, prin patimă și în stare, Pleșu îl inserează și pe cel de a fi în afară, de a nu avea întrebări. Omul trebuie să săvârșească procesul invers pentru a fi înăuntru din nou, altfel va fi aruncat și mai în afară.

Parabola ar reprezenta o soluție pentru a găsi o receptivitate nuanțabilă. E mai bine, se pare, să spui ce nu este decât ce este. Totul ar deveni un impuls, o realitate vagă, o provocare sau, în funcție de om, o piedică. Obiectivul parabolei are în vedere echivocul, ambiguitatea. În același timp, parabola are nevoie de un anumit interlocutor, cu o disponibilitate deosebită de înțelegere. Pleșu ne mai dă un exemplu din textul sfânt: „Eu nu intru peste libertatea nimănu. Eu nu intru peste cei în afara întrebării”. Definiția euforiei din perspectiva conferințarului este a te situa în afară și de a te crede înăuntru. În cele din urmă, Pleșu adaugă parabolei rolul unui dispozitiv universal care să producă în rândul publicului o apropiere de orice problemă pentru a mulțumi pe toată lumea cu un singur tip de discurs. Lumea rămâne, în cele din urmă, împărțită, conform parabolei, între ucenicii care trebuie să înțeleagă și ceilalți, care încă nu pot ieși din ignoranță. Însă nici aceasta nu rămâne o regulă pentru că, adaugă Pleșu, nici chiar apostolii nu se situau mereu înăuntru; de multe ori acestora le scăpa înțelesul parabolei. Nu înțelegeau pentru că se situau în afară sau pentru că Iisus nu le îngăduia, nici lor, înăuntru desăvârșit. În urma conferinței lui Andrei Pleșu, am conștientizat, mai mult decât niciodată, că lumea noastră este o parabolă din care încă nu știm înțelesul pentru a ieși și a ne situa înăuntru.

Luiza Atodiresei ■
a XII-a, „Băncilă

foto: Bogdan Onofrei

Cum mi-am petrecut comunismul, atât cât a fost

Cele mai multe dintre amintirile mele cu privire la comunism se suprapun peste copilărie – cum e și firesc, aveam 14 ani și-un pic în decembrie 1989 – și peste o poveste de familie. Îndeajuns, cred, pentru a lua distanță față de promisul „paradis terestru”, în realitate un sistem concentraționar pe care acum îl pot evalua și respinge fără rest. În acest context, ideea Caravanei Cinematografice, un proiect al lui Angelo Mitchievici, susținut de IICMER, care a poposit în această toamnă și la Iași reprezintă, dincolo de un important exercițiu de menținere în actualitate a temei acestei metanarațiuni a răului politic din secolul al XX-lea, și un prilej de rememorare pentru mine. Mi-am petrecut, deci, comunismul, din momentul căpătării conștiinței de sine – cred că, undeva, pe la începutul anilor '80 – și până la moartea lui instituțională (nu și mental-socială, constat și azi) în frig și întuneric, cu imaginea televizată a odelor și-a Mihaelei, a filmelor western care-i plăceau tatei, a cozilor parcă nesfârșite temporal la pâine și la carne, pe care le „împărțeam” cu frate-miu, în ritmul „schimbului trei”, de noapte, la care era supusă mama, ca toți ceilalți muncitori, dar și în cel al poveștii spuse-n șoaptă de bunica, în nopțile de iarnă în care focul sobei din casa ei mă salva de frigul crâncen al apartamentului. O poveste despre cum o tânără de 23 de ani poate fi ridicată, în plină noapte, de acasă, și trimisă, fără nicio explicație, fără nicio urmă pentru familie, la muncă silnică în minele de cărbuni de la Donbas –

pe atunci parte a „Măreții Uniuni Sovietice” – doar pentru că avea nume nemțesc. Mi se părea, atunci, o aventură, iar ea o eroină din povești, și asta pentru că a avea conștiință de sine nu însemna și a avea conștiință despre ce trăiam. Atât cât a fost pentru mine, adică 14 ani și-un pic, comunismul pare astăzi un fragment dintr-o realitate pe care o pot regăsi făcând apel la memorie, nu doar la cărți și documentare. Cele din urmă îmi servesc acum, desigur, pentru a înțelege mai bine ceea ce atunci însemna lumea mea, dar la a cărei înțelegere nu aveam acces. O lume închisă, o lume a suspiciunii generalizate și a fricii, dar și o lume a lașității unui popor ale cărui proiecții paremiologice abundă de exerciții expresive ale servituții voluntare. Mai e posibilă, azi, o astfel de lume?, m-am întrebat după ce am văzut o parte dintre filmele pe care Angelo Mitchievici le-a proiectat prin mai multe licee din țară, pentru ca noi toți să ne putem privi – îndrăznesc să cred – în oglinda istoriei recente. Ea a fost posibilă și eu cred că mai poate fi, tocmai pentru că exercițiile de recuperare a memoriei și privirile sincere spre trecut rămân în continuare, din nefericire, doar apanajul celor pe care Neagu Djuvara îi caracteriza recent ca fiind „sficioși și speriați în fața valului”.

Daniel Șandru ■

Lupta austro-română cu Sinele

foto: Bogdan Onofrei

Când Ioan din România trece granița în Austria și se hotărăște să poposească vreo 20 de ani pe la opera din Viena, suferă o schimbare rapidă a aparatului fonator care se îmbogățește cu un h aspirant și cu un r vibrant de toată frumusețea.

Numele său nu scapă metamorfozei lingvistice și din Ioan obștească devine un Johannes nemțesc. Însă când Ioan Holender părăsește România la 24 de ani din cauza regimului, rămâne tot atâția ani chiar în Opera din Viena, înțelegând poate că poți să fii român prin trecut și austriac prin ceea ce construiești. Când un român îți vorbește într-o universitate românească despre lipsa culturii române într-o conferință despre cultura română te întrebi cum se numește piesa absurdului în care toți jucăm. Ce-i drept, absurdul se dilua în albastrul lui Bălașa care acoperă orice discurs.

Când un artist de la opera din Iași, fără sediu, traiectorie sau sens ia cuvântul pentru a scuza sistemul, explicând că teatrul din Iași e închis de 6 ani pentru că se pun fațade, podele, se bat cuie și se fluieră din zori până în seară, audiența trăiește absurdul de a-și apleca umilă capul și de a aproba soarta care ne apleacă. Și iată cum Johannes, și nu Ioan, se desprinde de poporul care l-a dezamăgit a doua oară în viața sa și dă o lecție nemțească de rigoare și de bun simț muncitoresc. Însă când Ioan al nostru din sală se vede certat de pe podiumul românului care a reușit în viață la un nivel la care el nici nu poate visa în nopțile cele mai albe, când se vede trimis la muncă, la cerere de drepturi, revolta e gata și noi ne întoarcem în piesa absurdului.

Johannes al nostru se ridică germanic înțelegând că lupta cu românul e o târguială de piață și că, din nou, el va trece granița Ioan și își va lua liniștit h și r-ul haspirând vibrant în Viena lui Mozart.

Anamaria Blănuș ■

Lansare numărul 4 ALECART

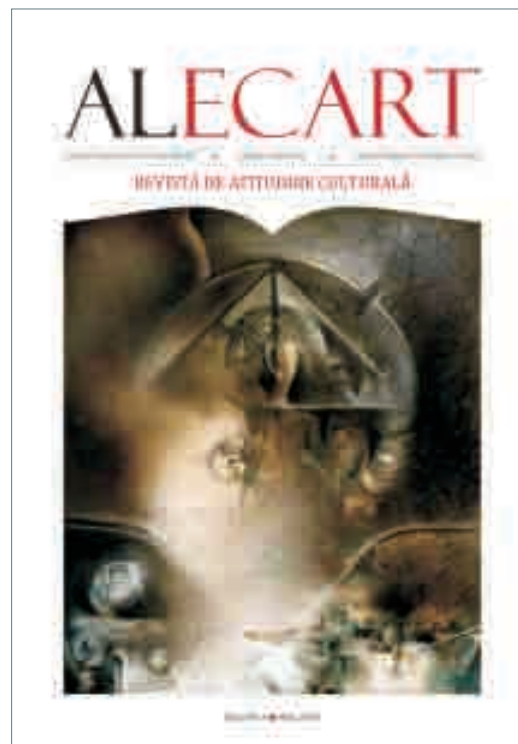
Lansarea celui de-al patrulea număr al revistei Alecart a fost un bun prilej pentru ca astăzi, în Aula Magna a Universității „Petre Andrei” din Iași, să se discute despre prieteni și prietenie.

„Locul pentru lansarea ultimului număr al revistei nu a fost ales întâmplător pentru că această publicație este un spațiu al prieteniei și UPA ne-a sprijinit încă de la început în acest proiect, deci ne-am ales un loc prietenos”, a spus prof.dr. Nicoleta Munteanu, moderatorul evenimentului. Rectorul Universității „Petre Andrei” din Iași i-a felicitat pe liceeni pentru ceea ce au reușit până acum și a urat viață lungă revistei. „Chiar dacă, fiind la al patrulea număr, pot spune că este în clasa primară, revista Alecart este cea mai curată și plină de conținut revistă din preuniversitar pe care am avut ocazia să o citesc”, a mărturisit prof.univ.dr. Doru Tompea. Invitații prezenți la întâlnire au avut ocazia să răsfoiască virtual paginile revistei liceenilor cu ajutorul membrilor redacției, care au proiectat cele mai interesante rubrici și articole. „Revista Alecart nu mai e o simplă revistă, e un fenomen care și-a atins scopul”, a precizat profesorul Dana Barnea, directorul Colegiului Național de Artă „Octav Băncilă” din Iași. Același opinie despre publicație a împărtășit-o și directorul Colegiului Național, profesorul Iuliana Vulpoi. „Fenomenul Alecart vine ca un răspuns așteptat al nevoii de creativitate, de competență”, a precizat aceasta. Președintele Universității „Petre Andrei” din Iași, Lector. univ dr. Sorin Bocancea, a mărturisit invitaților că s-a îndrăgostit de acest proiect chiar de la prima întâlnire cu liceenii: „Avem de gând să scoatem și noi o revistă a Universității, dar parcă aș mai aștepta un pic pentru ca cei crescuți la școala Alecart să devină studenți la UPA din Iași și să facă parte din redacție”, a spus acesta. Prezentarea noului număr al revistei liceenilor a fost însoțită și de o surpriză muzicală oferită de Quintetul Cronos al Filarmonicii din Iași, după care s-a dezbătut amical despre „Forme ale prieteniei”. Matematicianul Marius Pașa a dat startul confruntării de opinii, afirmând că pentru el „prietenia este un instinct primar”. Cu un alt punct de vedere a venit Conf.univ.dr. Antonio Patraș, care a argumentat audienței de ce consideră că „prietenia este împotriva naturii” și că prietenii pe care îi numeri într-o viață sunt foarte puțini tocmai din aceasta cauză. Scriitorul Florin Lăzărescu a povestit câteva întâmplări de viață legate de prietenii din copilărie și a fost de părere că oamenii au nevoie de astfel de legături pentru a se împlini: „Singurul personaj care a făcut ceva de unul singur a fost Dumnezeu. Și totuși, oare, nu făcut omul ca să aibă un prieten?”, s-a întrebat scriitorul. Asist.univ. Horia Țundrea, arhitect, a împărtășit celor prezenți în Aula Magna că „prietenia te ia pe nepregătite”, iar

Asist.univ Mihai Ștefănoaia, avocat, a mărturisit: „Sunt fericit! Confirm, pentru mine prietenia există!”. Prezent la dezbateri, conf. dr. Daniel Șandru a vorbit despre două forme ale prieteniei, cea intelectuală și cea afectivă. „Mă simt prieten cu oameni pe care nu i-am cunoscut niciodată, dar ale căror cărți m-au învățat multe lucruri”, a explicat acesta. La final, participanții au avut ocazia să admire, transpus în forme, lumini și umbre conceptul pe marginea căruia au dezbătut, în cadrul vernisajului expoziției de fotografie semnată de fotografii sucevean Doru Halip și intitulată, sugestiv, „Prietenie”. Fotografii pe care le veți regăsi și în paginile acestui număr.

SURSA:

<http://www.upa.ro/it/evenimente-iasi/evenimente-upa/o-prietenie-frumoasa-alecart-si-upa-din-iasi.html>

Aici, la porțile beznei

Reația din final a spectatorilor prezenți în Sala Cub într-o zi de duminică, scoși din casă probabil de nevoia de a căuta o alternativă la emisiunile "năucitoare" pe care realizatorii tv ni le propun sau la plictiseala cotidiană, ține loc de orice comentariu "filologic". Aplauze sporadice, în valuri intermitente, priviri încurajatoare în stânga și-n dreapta, spectatorii încercând parcă să se convingă reciproc de faptul că cei de pe scenă le merită. Indiferent de străduință, în urechile mele - și probabil și în cele ale actorilor - ele au sunat neconvingător. Totuși, cei de pe scenă le meritau cu prisosință. Dacă nu pentru reușita regizorală (care e discutabilă), măcar pentru curajul cu care au încercat să provoace o reacție și pentru maniera în care au jucat.

Spectacolul în regia lui Mihai Măniuțiu naște controverse legate pe de o parte, de modalitatea optimă (optimă însă pentru cine?) de a aduce în fața publicului secolului al XX-lea atmosfera tragediilor antice, iar pe de altă parte, de receptorul vizat de acest tip de spectacol.

Pentru început, oricât de nonconformist ai fi, e imposibil să nu ai o reacție viscerală de stupeoare atunci când lamentația fecioarelor troiene (un vaiet nu îndeajuns de convingător, dar stins poate de suferința celor ce își plâng bărbații uciși sub zidurile cetății și propria soartă nefericită) este întreruptă de ritmuri sacadate de manele și muzică orientală. Aheii în triumf sunt cei de atunci și, în aceeași măsură, tinerii noștri bucurându-se de viață, debordând de vitalitate, încrezători în propriul destin și în favoarea zeilor. Nimic nu pregătește transformarea hăituitelor fecioare în bărbații dezlănțuiți ce trăiesc intens mișcările sacadate ale muzicii. Nici decorul unde carele de luptă au fost înlocuite de motociclete, nici cuvintele cu care fie începe, fie se termină incantația obsesivă a Hecubei: „Stând, ca un pictor, ceva mai departe, priviți-mă și cuprindeți cu văzul toate nenorocirile care mă copleșesc – aici, la porțile beznei . . .”.

În esență, regizorul vorbește despre suferință și neputință, despre durerea de a trăi pierderea a tot ce a însemnat existența ta de până atunci. Spectacolul vorbește însă, în aceeași măsură, despre ură și instincte, despre violență și prăbușire, despre mizerie și dezmaț, despre pierderea umanității și lipsa de glorie a victoriei.

Și totuși, nu acestea mi s-au părut punctele forte ale piesei. Dacă m-a impresionat cu adevărat ceva a fost o sugestie (poate nu suficient valorificată): aceea că, indiferent de statutul de victimă sau de călău, de învins sau de învingător, atunci când soarta îți este favorabilă trecutul dispare și fapta reeditează un comportament ancestral, instinctiv, animalic. Metamorfoza troienelor după sângeroasa răzbunare a uciderii lui Polydoros, dansul lor pe aceleași ritmuri ca și cele care însoțeau propria hăituire și siluire de către aheii, propria alungare și sfîșiere interioară, reluarea gesturilor provocatoare, instinctive, statuează omniprezența răului și nu mai lasă niciun fel de iluzii asupra naturii ființei umane. Răul e în noi, el ajunge să se manifeste atunci când întâmplarea creează contextul favorabil. Victime și călăi rămânem aceleași ființe ale multiplicării răcirii.

Deși acțiunea gravitează oarecum în jurul suferinței și apoi dorinței de răzbunare a Hecubei, regizorul reușește să sugereze caractere și situații doar prin conturarea câtorva gesturi, cuvinte, atitudini (Odiseu o alege pe Polyxene dintre fecioarele troiene care trebuie să fie aduse jertfă după ce îngână un ala-bala prin care urmează să se manifeste voința divină, Agamemnon e sedus de Hecuba și Cassandra devine monedă de schimb în predarea trădătorului rege trac Polymestor). Nu am gustat întrutotul scenele încărcate de violență și sexualitate (aceasta din urmă explicită), dar utilizarea manechinelor și a măștilor în anumite secvențe a fost o opțiune câștigătoare, la fel ca întregul melanj de tehnică modernă și simboluri arhaice.

A doua ezitare pe care o formulam la început era legată de publicul vizat atunci când s-a gândit montarea acestui spectacol. Nu pot să nu mă întreb câți din sală au rămas doar cu cât au putut sugera regizorul și actorii. Adică, un pic confuzi, un pic șocați, poate încântați de amestecul de stiluri și registre. Nu pot să nu mă întreb, de asemenea (inertie probabil profesională), câți știau/și aminteau ceva despre spiritul vechilor tragedii, câți au intertextualizat cu piesele/fragmentele din colajul după Euripide, câți au fost convingși să o facă ulterior, câți o vor face. Dincolo însă de aceste întrebări rămâne un spectacol "năucitor" despre suferința și răul de "aici, de la porțile beznei".

Nicoleta MUNTEANU

foto: Bogdan Onofrei

Dansul, un mod de viață

DANS. Un cuvânt ce conține totul și nimic. Este felul nostru de a ne exprima printr-un mod artistic. Vorbesc din experiență, cu gândul la propriul dans. Este cel mai expresiv mod de a evada din viața cotidiană, plină de ingoranță a celorlalți. Este cel mai înălțător mod de exprimare, te simți liber și viu, între tine și lume nimic altceva decât fluiditatea unei mișcări. Cu desăvârșire, este cel mai! Dansul poate fi un mod de viață pentru fiecare.

Totuși, unii trăiesc prin el, alții doar trec prin universul configurat de el. Este modalitatea (pentru unii doar o modalitate) prin care oamenii se refugiază, devenind astfel artiștii sufletelor lor. Prin dans ei își exprimă interiorul vieții în mișcări deschise, energice ce le dau, în final, o stare de liniște, de înălțare, de beatitudine. Eu am ales să mă exprim prin arta dansului pentru că, în ființa mea, ea rezonază profund cu emoția de a fii. Știu că impune multă muncă și disciplină, însă, în final, devine calea ce te formează ca om și te pregătește pentru viață. O mare dansatoare a spus că perfecționarea acestei arte nu se sfârșește niciodată. Efortul depus, durerile provocate, starea de nesiguranță nu mai există atunci când dansezi; ceea ce simți nu se poate compara

cu nimic altceva. Când dansezi, nu mai există nimic.

Sunt doar eu și sunt cât se poate de liberă. E doar clipa, dar clipa aceasta rezonază în infinit. E un moment suspendat în care nu te interoghezi, nu gândești. Ajungi să te descoperi pe tine însuși în forma cea mai pură.

Cea esențială, care nu are prejudecăți, care judecă totul cu simplitate, fără ironie și ipocrizie. Un joc. Un joc exprimat prin mișcări expresive conduse de emoțiile ce ne domină. Dansul e un joc ce are multe stiluri în funcție de tensiunea interioară transmisă ca o formă de comunicare nonverbală între oameni. Sentimentele au un rol decisiv, pot fi exprimate cu dorința de a fi exteriorizate sau de a fi ascunse și protejate adânc în sinele nostru. Pentru că dansul e viață, o viață față de care ești stăpân și liber să-ți impui propriile reguli fără teamă.

Anca Andronache ■
a IX-a, Băncilă

“shh...sunt cu cafeaua la o piesă de teatru, nu pot vorbi acum,ciao!”

De ceva timp se produce și în orașul nostru joaca de-a spectatorul și jocul de-a teatru. Lipsa acută a banilor, a implicării teatrelor în proiecte cu adevărat noi dar în același timp și lenea cetățeanului de a se desprinde de bar și a păși peste drum la Teatrul National, sau pur și simplu nevoia de ceva nou și avantgardist, mută teatrul în local. Dacă pe scaunele din Teatrul Cub sau a sălii Uzina cu Teatru nu ai voie să consumi băuturi de orice fel sau mâncare, acum poți sta liniștit la o înghețată, la un sandwich nocturn sau la un cocktail teatral amestecat de către barman în timp ce vizionezi o piesă de teatru. Lumea merge la teatru, asta știm sigur, salile Nationalului sunt pline, dar lumea merge și la teatru acolo unde își bea cafeaua. Fie că e intrarea liberă, fie plătesc o suma de bani (de obicei aceeași ca la teatru), aceștia se pot întâlni cu vechile surprize: piesa să fie foarte bună sau foarte proastă, să existe sau nu probleme tehnice, să vrea să se ridice în mijlocul piesei și să plece, sa nu știe când să aplaude, sau mai important, când sa nu aplaude. **Piesele.** Sunt alese de obicei fie în funcție de ce se joacă în alte orașe, unde teatrul de bar a luat amploare de mult (Aoleu-Teatru de garaj din Timișoara, Arca lui Noe din Cluj etc.) fie texte alese dintr-o dorință personală a regizorului, de obicei cu personaje în care acesta se oglindește. Regizorul actor apare foarte des, bugetul fiind de multe ori restrâns, dar și dorința de “a ieși cum

vreau eu” a dat naștere acestei simbioze. Cu neșansa de a cădea în ridicol, pe care cei mai mulți trebuie să și-o asume, dar și cu șansa de a obtine mai multe vizionări cu acordul spațiului de desfășurare, mulți studenți se ancorează în astfel de activități. Chiar dacă acesta încă nu este format, nu își cunoaște mereu limitele, dorința lui de a se face remarcat, de a juca, sau mai timid spus de unii, de a exersa, sare peste festivaluri, umplându-și portofoliul de “reprezentării” pe “scena” localului X, clubului Y și barului Z. Bineînțeles că se întâmplă și lucruri bune, de exemplu piesa “Cum am ales să nu fim fericiți sau în dragoste nu e nimic întâmplător” după texte de Theodor Mazilu, s-a jucat intens la începutul acestei toamne și la sfârșitul verii în cafeneaua Maidei (vis a vis de spitalul de urgență). În regia lui Florin Caracala, cu Florin Caracala, Alexandru Dobinciu și Mirona Gâdei. Tema este comică, sau tragică, sau...tragi-comică cu accente de romantism, sau o piesă dramatică presărată ușor cu....înțelegeți voi. **Experimentul.** Am mers de două ori la piesa menționată, cu diferența de circa două săptămâni între vizionări, jucându-se cam de doua ori pe săptămână. Dacă actorii de la Teatrul Național, reușesc să facă să pară un spectacol care se joacă deja de două stagioni (uneori trei!!) proaspăt, poate pentru că sunt plătiți, poate pentru că au o vîrstă, în teatrul de bar, mai ales la cel neplătit, se joacă după chef. Prima reprezentare vizionată de mine, care nu era prima pentru actori, a fost grozavă,

toată lumea s-a simțit bine, publicul a participat (da, în bar există șansa să fii și tu în piesă), actorii au fost în plină forță, subiectul piesei a fost clar, deja ne gândeam la “ amintirea faptului că am văzut piesa”. A doua viziune, parcă era după prima săptămână de școală, sau era lună plină, mercur retrograd, prețul benzinei s-a triplat, însă lumea era acolo, știa ce o să se întâmple, dar de s-ar fi terminat o dată mai repede. Entuziasmul era undeva în spatele cortinei într-o cutie, nervii unui actor se transmiteau la altul, ceea ce a creat de fapt un moment destul de bun între o serie succesivă de momente proaste. **Publicul.** Se împarte în două categorii: cel care se întâmplă să fie în localul său preferat într-o seară cu iubita sau prietenii la un pahar de bău... pardon suc natural de fructe și accidental, fără să știe, e aceeași seară în care localul promovează tinerele talente și cei care urmăresc prin rețelele de socializare profilul localului și văd ce o să se întâmple, sunt prietenii actorilor sau pur și simplu hotărâsc să “o facă și pe asta”. Liniștea în timpul piesei e opțională spre deosebire de Teatru, ține mai mult de cei 7 ani de acasă decât de vocea impozantă a doamnei care anunță la începutul piesei “ va rog sa stingeți, închideți, băgați în pungă, buzunar...”, aici vorbind de liniștea făcută de tine. Dacă îți sună telefonul, e altă problemă, nu se uită nimeni prea urât la tine dacă răspunzi și “șoptești”: “ da, sunt la teatru, la TEATRU am spus, nu, e pe gratis, altfel nu veneam”. Unul din avatane ca spectator pe care

le ai între rar și deloc într-o sala mare de teatru, este faptul că poți sta foarte ușor la discuții și bău.. pardon suc de fructe cu actorii. Localul respectiv este cel care câștigă cel mai mult pe seama acestui tip de spectacol, mai ales dacă știe cum să dirijeze seara, unele mai dau și un vin mai mult sau mai puțin bun din partea casei, unele nu amenajează spațiul cum trebuie iar tu ca spectator trebuie să duci o luptă de convingere mai întâi cu cei de lângă tine să îți poți face loc să vezi ceva și apoi cu tine să ai răbdare să stai cu gâtul strâmb pe jumătate de scaun de la jumătate de oră în sus. Un dezavantaj îl poate constitui faptul că ora e mereu incertă. Dacă pe afiș scrie 45:00, mai adugă vreo oră sau uneori două ca să afli că viitorul mare actor X-ulescu Y-grechievici nu a prins autobuzul, ca face naveta Bârlad-lași, săracul. Devotament, este. Putere de muncă, este și de aia. Oameni dispuși să facă asta, sunt, o familie mare chiar. Numărul de reușite îl depășește pe cel al eșecurilor? În curând... Ce-i drept, trebuie să dăm o șansă și acestui tip de spectacol, cadrul cel puțin fiind unul de socializare ales pe sprânceană: de la actorii ai TNI-ului, până la doamna regizor C., fiica domnului avocat M. și liceenii chic deghizați sau nu în mici intelectuali.

Oana Arsenoi ■
a XII-a, “Băncilă”

THE KNOCKERS

Trupa de teatru în limba engleză „The Knockers” a Colegiului Național „Petru Rareș” Suceava, coordonată de prof. Camelia Butnaru s-a înființat în anul 2001, când a luat parte pentru prima dată la un festival național de teatru în limba engleză sub acest nume. S-au întors de la festivalul TeenPlay din Arad cu premiul al doilea pentru ingeniozitate în prezentarea unei piese după un scenariu scris tot de ei, „Liz-β I's Confessions”. Anii următori au adus alte participări și alte premii, începând cu participarea, în 2002, la festivalul T4T Timișoara cu piesa „Redemption”, de asemenea după un scenariu original, premiată cu premiul special pentru cel mai original Isus și două nominalizări pentru cea mai bună limbă engleză vorbită și pentru cel mai bun scenariu original. În același an au participat și la festivalul IDFest Bacău cu piesa „Under Blankets”- scenariu original, de unde s-au întors cu premiul III pentru cea mai bună engleză vorbită, premiul II pentru cea mai bună actriță în rol principal, premiul II pentru cel mai bun actor în rol secundar și premiul I pentru cel mai bun spectacol din festival. În continuare, în anul 2003, au revenit la TeenPlay Arad cu o nouă piesă după un scenariu original, „In the Crowd”, pentru care au primit premiul pentru cea mai bună limbă engleză vorbită. Au participat din nou și la IDFest Bacău în același an, cu o piesă originală care le-a adus cele mai multe diplome de până acum, „The Snake on the Mirror”: premiul pentru cea mai bună actriță în rol principal, cea mai bună actriță în rol secundar, cel mai bun actor în rol principal și nominalizări pentru cel mai bun scenariu original, cel mai bun spectacol din festival, cel mai bun décor, cea mai bună regie și premiul special al juriului pentru cel mai original spectacol din festival. În 2004 trupa a participat din nou la festivalul T4T Timișoara cu piesa „The Buffoons in Vancouver Are Dancing Tango Tonight”, din nou după un scenariu original, pentru care au primit premiul pentru cele mai bune costume și premiul pentru cel mai bun afiș de spectacol, dar și două nominalizări pentru cel mai bun actor în rol secundar și pentru cel mai bun scenariu original. Tot în 2004 au participat și la IDFest Bacău, pentru prima dată cu o adaptare după piesa lui Frank Wedekind, „The Revival of Spring”, care le-a adus o nominalizare pentru cel mai bun actor în rol principal. Anul 2005 a continuat seria de participări și premii la festivalurile din țară, care între timp au luat amploare și au inclus și participări internaționale. În 2006 s-au îndreptat din nou spre festivalul T4T Timișoara cu o adaptare a piesei lui Alex Ștefanescu, „Melany and the Rest”, care le-a adus premiul pentru cel mai bun actor în rol principal. În același an au participat la IDFest Bacău cu o nouă piesă după un scenariu original, „Red Evening”, distinsă cu premiul pentru cel mai bun actor în rol secundar, premiul pentru cea mai bună limbă engleză vorbită, nominalizare pentru cel mai bun actor în rol principal și premiul special al juriului. Anul 2007 a continuat seria participărilor la festivaluri cu „Am I the Dad?” la T4T Timișoara, recompensată cu două premii speciale. Anul 2008 a mai

adus două participări la festivalul T4T din Timișoara cu piesa „In Search of the Lost Meaning”, adaptare după Ion Baiesu, care a primit un premiu special, și la festivalul IDFest din Bacău cu piesa „A Handful of Loons”, după un scenariu original. Poate cea mai importantă realizare a trupei în anul 2009 este organizarea Festivalului Național de Teatru în limba engleză MAGIC-FEST, care le-a adus și o mulțime de alte premii pentru piesa originală cu care au participat- „Before Laces”: Trupa a participat și la festivalurile ID Fest (Bacău) și AmFiTeatru (Botoșani), de unde s-a întors cu rezultate frumoase. Printre cei care au scris scenariile trupei se numără Iorestina Florea, Adina Nistor, Raluca Chirilă, Mihaela Spănu, Olivia Vereha, Andreea Padureț- Nita, Andrei Merchea, George Alexandru Serediuc și Paula Roșu, iar între președinții de juriu ai acestor festivaluri s-au numărat Florin Piersic jr., Geanina Corondan, Adrian Pintea, Ken Wilson, George Ivașcu și Adrian Păduraru. Festivalurile au loc în fiecare an sub egida Consiliului Britanic și cu sprijinul consiliilor locale respective, iar premiile sunt asigurate de editurile Macmillan sau Fischer. O altă realizare deosebită a trupei este admiterea la Facultatea de Teatru a UNATC „Ion Luca Caragiale” București, secția Arta Actorului, a cinci dintre foștii membri ai trupei: Trebuie menționat de asemenea și faptul că trupa „The Knockers” organizează și susține în fiecare an spectacole de mai mică amploare ocazionate de sărbătoarea Sfântului Valentin, Halloween, Crăciun, și că poate cea mai importantă realizare a lor în plan local este organizarea unui mini-festival județean de teatru în limba engleză, „Drama Day”, care a avut 5 ediții consecutive și care avea loc în luna mai. Și acest mini-festival le-a adus până acum numeroase premii și nominalizări, dar și satisfacția de a oferi ei înșiși premii altor trupe care se remarcă. Începând cu anul 2009, trupa „The Knockers” a inițiat un adevărat festival de teatru în limba engleză, la nivel național și cu o durată de 4-6 zile. Sub coordonarea celei care a creat trupa în anul 2001, profesor Camelia Elena Butnaru de la Colegiul Național „Petru Rareș” Suceava, și cu sprijinul neprețuit al doamnei profesor Laura Salciuc, de la același colegiu, trupa a organizat primele ediții ale festivalului numit MAGIC-FEST care s-au desfășurat în perioada 2-6 februarie 2009, în timpul vacanței intersemestriale, respectiv 05-09.04.2010, în vacanță de primăvară. Pentru anul 2011 ne propunem să organizăm cea de-a treia ediție a acestui festival. A doua ediție a avut și participare internațională- Polonia- și ateliere de teatru coordonate de studenți ai UNATC „I.L. Caragiale” București, precum și două spectacole de teatru ale acestor studenți, dintre care citiva sunt absolvenți ai C.N. „Petru Rareș” Suceava. Nu în ultimul rând, am dori să subliniem faptul că MAGIC-FEST este singurul festival de teatru în limba engleză care are o secțiune pentru trupe de gimnaziu (junior) și că noi credem că acest festival este benefic nu numai pentru participanți, dar și pentru comunitatea locală din punct de vedere cultural și educativ.

Camelia Butnaru ■

Deșteptarea primăverii

Pusă în scenă de regizorul Nucu Ionescu, piesa creată de Frank Wedeking rămâne mai mult decât un nume scris negru pe alb cu tuș. Senzațiile trăite de auditoriu în sala de spectacol acoperă o gamă largă, de la disperare și teamă, la bucurie pentru actorii care își potrivesc perfect măștile pe chipuri. Cea mai mare parte a spectacolului susținut la Ateneul Tătărași înseamnă efecte, cele care susțin jocul actorilor și creează atmosfera din care cei din sală se sustrag cu greutate după lăsarea cortinei. Efectele sonore și vizuale introduc spectatorii în universul pe care protagoniștii, Wendla și Melchior, îl creează prin jocul lor. Sunetul pădurii, muzica atât de potrivită cu diferite scene și stări prin care toți cei prezenți în sala de spectacol (actori și audiență deopotrivă) trec, cadrul de natură în care se desfășoară majoritatea evenimentelor, totul reprezintă o încercare reușită de a ne face să trăim exact ceea ce actorii aduc la viață prin jocul lor. Scenografia, realizată de Bogdan Teodorescu, este o reușită îmbinare de secvențe armonioase, întrerupte prin scurte pauze în care toate luminile din sală se sting. Una dintre cele mai ingenioase îmbinări de scene este reprezentată de o secvență în care, prin simplul cerșetor care capătă astfel un alt rol, elevii devin profesori: cerșetorul uită căruciorul cu haine pe care îl purta cu sine și astfel elevii strânsi pentru a plânge moartea prietenului lor (Moritz) îmbracă articolele, devenind chipurile celor din consiliul profesoral. Întâmplările se leagă ca într-un destin fatal care urmărește protagoniștii. Accidental, Wendla și Melchior ajung să aibă un copil. Realitatea cutremurătoare este întregită doar în finalul piesei, prin această descoperire pe care Wendla o face după o vizită medicală. Mama și mătușa fetei, înconjurată de tradiții și fără puterea de a-i explica ce se întâmplă, de fapt, când o tânără trece prin această realitate, o constrâng să avorteze. Scena este crudă, dar sugestiv prezentată printr-un trup negru și mărunt despărțit de față printr-un văl ținut de cele două femei. De fiecare dată când Wendla încearcă să treacă prin văl, urme roșii de vopsea

sunt lăsate pe trupul ei de ființa neagră. Scena este urmată de o dezlănțuire rock – o nouă cascadă de efecte care țin spectatorii cu sufletul la gură. Moartea Wendlei după avort nu este singura. Înaintea ei, tânărul Moritz se sinucide împușcându-se pentru că nu promovase un examen. Moartea lui este pretextul pentru ca învierea din finalul spectacolului să-l introducă pe Melchior (care crede că este vinovatul pentru moartea Wendlei) într-o reverie profundă. Aici, cerșetorul capătă un nou rol, acela de mentor, sau poate alt fel de ființă, pentru tânărul care, la fel ca toți ceilalți colegi, încearcă și vrea să afle mai multe despre concepția unui copil. Piesa ascunde mesajul transpus original de Wedeking într-un context temporal în care adolescenții nu puteau avea cunoștință despre modul în care este conceput biologic un copil. Este ceea ce face Melchior, cel mai nerăbdător dintre adolescenți, este motivul pentru care consiliul profesoral se gândește la exmatricularea sa și cheia, de fapt, a întregii piese. Rama ferestrei, mesajul central, deznodământul – toate conduc de fapt la ideea că lumea secolului al XIX-lea trebuie să uite convențiile lumii clasice (ideea de a avorta în locul menținerii sarcinii este cel mai concludent exemplu în acest sens). Opera lui Frank Wedeking este un exemplu al nonconformismului strecurat într-o societate clasică. Ideile și modurile de abordare diferite pot duce, în timp, la evitarea unor tragedii – pentru că, în fapt, moartea Wendlei nu ar mai fi fost o realitate dacă mama ei nu ar fi insistat ca ea să avorteze. Mesajul este, astfel, dual exprimat – ca o necesitate pentru adolescenți să cunoască adevărul și ca o metodă de a lupta împotriva avortului. O piesă cu mesaj așadar, dar care nu abdică în totalitate de la exprimarea estetică a acestuia, potrivită unei după-amieze ploioase, în care îți lipsește energia să deschizi o carte, dar nu o piesă "de cursă lungă."

Iulia Mădălina Ștreangă ■
a VIII-a, "Național"

Hop peste Hop-ul Galei Tânărilor Actor

toamnă timpurie și o vară târzie a sintetizat Gala Tânărilor Actor în acest an. Un început de septembrie condensat și tulburat ocazional de ploii mi s-a dezvăluit treptat, după ce am ajuns în

Mangalia, orașul care a găzduit Hop-ul și a crescut brusc prețurile camerelor de închiriat și după ce cursa Constanța-Mangalia făcută cu autostopul și Mangalia-Constanța cu trenul de la miezul nopții au devenit uitare. Festivalul s-a aflat anul acesta la cea de-a treisprezecea ediție, fiind încă de la debut atât una din cele mai importante rampe de lansare a tinerilor actori, cât și un loc unde se afirmă întreaga instituție universitară pe care participantul a absolvit-o. Serbarea teatrului, a artei fără vârstă cum a numit-o Kelemen Hunor, Ministrul Culturii și Patrimoniului Național, a adunat în urma unei preselecții riguroase cei mai buni absolvenți ai departamentelor teatrale din România. Având în vedere organizatorul serios, adică UNITER-ul, juriul a fost pe măsură: regizorul Felix Alexa, criticul Sorin Crișan, coregraful Florin Fieroiu, actrița Virginia Mirea și actorul Marius Manole. Tema festivalului: alteritatea - cu care atât cei de pe scenă cât și publicul au dansat într-un spațiu aparent ludic. La proba individuală, pe lângă tema liberă a existat și una impusă, unde au fost obligatorii "moftul" în fața opiniei publice și/sau Un tenor scăpatat de I.L. Caragiale.

Atmosfera mi s-a părut extraordinară, așa cum rar am văzut într-un festival de orice tip în România, datorită și respectării riguroase a programului. Fiecare piesă începea la ora stabilită, ziua de festival se deschidea conform planului, iar seara în care au fost invitați artiștii din domeniul muzicii să urce pe scenă a fost la fel de riguros organizată, lipsind momentele de "neliniște" în care te întrebi dacă mai există vreoașansă să te întâlnești cu artistul.

A fost interesantă, de asemenea, participarea publicului în decizia premiului cu același nume, primind fiecare spectator, în fiecare zi a festivalului, o fișă cu participanții din seara respectivă și căsuțe de vot, astfel, noi, cei din scaune nu mai compuneam acel animal ce trebuie dresat de actor, ci un prieten pe care trebuie să-l susții și convingi. Este interesant cum un oraș care nu dispune de un teatru (festivalul a avut loc la Casa de Cultură a Studenților) se poate implica în organizarea, dar și în desfășurarea corectă a unui festival de anvergură. Mangalia, sau mai frumos spus Callatis, acest port modern al cărui număr de locuitori crește semnificativ vara, se dezvoltă din punct de vedere cultural prin intermediul acestui festival și participă la "cizelarea talentului", după cum susține și Primarul municipiului Mangalia, Mihai Claudiu Tusac, în sală fiind prezenți și tineri de etnie rromă cu comentarii foarte pertinente strict la adresa pieselor vizionate, dar și puști români nedisciplinați, puși la punct cu foarte mult tact de către juriu. Intrând propriu-zis în desfășurarea festivalului, acesta a scos la iveală caracteristicile noii generații de actori, dar și intervențiile regizorale din spate, fascinante de-a dreptul, mai ales la textele impuse. Momentele libere au fost împânzite de texte în care tronau fie macabrul (Salomea de Oscar Wilde), fie absurdul (Pasărea care nu e sau Run it Out! de Friederich Nietzsche), estetica urâtului ("M-am întors de la supermarket și i-am tras o mamă de bătaie fiului meu" după Agamemnon de Rodrigo Garcia). Suprizele au stat în texte de Tudor Mușatescu, mai mult decât potrivit pentru peisajul maritim din afara casei de cultură a studenților, Matei Vișniec și, cel mai jucat dramaturg la ediția aceasta, Eric Bogosian. S-ar putea spune că acest Bogosianism și-a făcut loc repede tocmai datorită amestecului minimalist de comedie neagră, comentariu geopolitic și realism social. Tudor Aaron Istodor, fiul Maiei Morgenstern, a interpretat asemenea lui Eric Bogosian, ajutându-se doar de un microfon și un scaun, piesa Paharul, prezentă și la Teatrul Luni de la Green Hours din București. Acesta a primit Premiul special al juriului, pe scenă dând dovadă de o naturațe ce nu trădează, fiind unul dintre cei mai autentici și talentați actori de pe scena Hop-ului. Premiul Publicului pentru individual a plecat la Ingrid Robu, cu piesa Fotografii cu clovni invizibili de Val Butnaru, dăruirea, dar și tragismul cu care și-a interpretat rolul atrăgând atenția publicului mult mai mult decât spectaculosul produs din mișcare de ceilalți

participanți. După primele două seri, competiția era foarte strânsă, datorită unor găselnițe scenografice sau coregrafice, fiecare moment încercând să rămână imprimat atât în ochii juriului cât și al spectatorilor. Simplitatea și emfaza pusă strict pe intervențiile actorului și inteligența scenică, deopotrivă dicția și tonalitatea interpretării au câștigat din nou în fața dramatismului la Cirque du Soleil, prin premiul pentru cel mai bun actor, Ion-Mihai Cortea (U.N.A.T.C. București) cu Alexis Zorba de Nikos Kazantzakis și premiul pentru cea mai bună actriță, Laura Bilic (U.A.G.E. Iași) cu Pete de cerneală de Michael Frayn. La secțiunea grup s-au remarcat cei din Cluj (Radu Homiceanu, Mihail Onaca, Raluca Uzunov) cu Exit după texte de Eric Bogosian, un spectacol în care religia, societatea și viața de familie sunt puse sub semnul adevărului; tot Clujul a venit cu Eden - spectacol non-verbal realizat după textul Genezei din Biblie, unde Mihail Onaca s-a remarcat în rolul șarpelui, iar ca o concluzie a acestor doua spectacole, toți au învățat că Universtatea Babeș-Bolyai sintetizează toate lucrurile pozitive răspândite între facultățile de teatru de la noi din țară. Deși sistemul Bologna a redus timpul în care un actor se poate forma și își poate construi o identitate, UBB-ul s-a ocupat de tot: joc scenic, mișcare (și încă ce mișcare!), vorbire, interpretare. Cel mai bun spectacol a fost însă câștigat de trupa de teatru de păpuși din Iași, formată din Ecaterina Ciofu, Ioana Iordache și Dumitru Georgescu cu spectacolul Dincolo de Umbre, spectacol de pantomimă, mânuire de păpuși și blacklight. Deși publicul a fost impresionat și plictisit în același timp, se pare că juriul a gustat spectacolul ieșean și a răsplătit munca depusă de actori, Eden luând doar premiul publicului pentru cel mai bun spectacol. Ca o observație generală asupra interpretării, caracterul autodidact al actorului se îmbină perfect cu munca profesorului, iar pe scenă se remarcă lipsa uneia dintre acestea și intervenția prea mare a celeilalte. Fiind cel mai important festival de teatru pentru tinerii absolvenți este și cel mai serios, publicul fiind corect, iar juriul exigent. Edițiile trecute ale festivalului asigurau pentru o parte dintre câștigători, dacă nu pentru toți, roluri temporare sau chiar locuri de muncă la teatrele private sau de stat din țară, însă, în ultimii doi ani, contextul politic și economico-social nu au mai făcut posibil acest lucru, actorii mulțumindu-se cu premiile mai mult decât modeste. Hop-urile anului 2010 au fost trecute cu succes de tinerii actori, însă hop-urile peste care comunitatea refuză să treacă de atâta timp rămân în aceleași locuri, crescând în volum. A treisprezecea ediție a fost atât un exercițiu de a aplauda sau nu violența, unul de răbdare și unul de colegialitate cum rar se întâmplă în lumea teatrală.

Oana ARSENOI ■
a XII-a, "Bancila"

Iamamiwhoami sau leacul pentru o industrie muzicală îmbolnăvită

O **amWHAT? Iamamiwhoami** este un proiect suedez muzical și vizual, în mod special vizual, aș putea adăuga. Totul a început în decembrie 2009, când un anumit user de pe Youtube uploadează un clip enigmatic cu o durată de aproape un minut, clip ce a fost direcționat simultan unor jurnaliști cu un cuvânt de spus în industria muzicală și unor bloguri influente. În scurt timp, misterul ce învăluia acest proiect izbutește să capteze interesul. La o lună diferență, apare al doilea clip, apoi al treilea. În aproximativ șase luni, clipurile lansate pe site-ul de video-sharing se transformă într-o campanie de promovare constantă. După încă o lună, adică după șapte videoclipuri însoțite de piese electronice specifice ultimului val de muzică suedeză, motorul s-a oprit. Cu o aparentă ultimă suflare, a fost anunțat un concert ce urma să aibă loc pe 16 noiembrie 2010, la o locație necunoscută. **IamWHO?** Intrăm într-o lume vegetală inocentă, transpusă pe o muzică sintetică blândă. Apoi, în câteva secunde, copacii prind

viață, mânați de o creatură cu podoabă sură, acoperită în ceea ce pare a fi gudron, protejată de un sac fetal. Asistăm la nașterea acesteia sau renașterea sau moartea. Imaginea poziției fetale și al nașterii este reluată pe tot parcursul următoarelor clipuri. Toate acestea au loc într-un decor aproape glaciar, cu multe elemente vizuale trimițând către universul lui David Lynch și, vag, la Tarkovski. Lumea inițial creată se extinde în videoclipurile ce urmează, apar personaje și locuri noi, povestea se desfășoară pe o muzică eclectică și bizară, cu o voce feminină puternic distorsionată. Un univers complex, straniu, cu personaje la fel de stranii, uneori malițioase, asemenea unor stihii ce se nasc, mor, se sinucid, renasc. E o lume dualistă, în care regii și cavalerii reprezintă cele două laturi ale naturii umane, în care coroana și sceptrul nu sunt altceva decât niște icoane false, învelite în folie de aluminiu strălucitoare. E o lume în care nu numai oglinzile, lumina și animalele sunt omniprezente, dar și frica, sexul, materialismul, religia, crima și, evident, ciclul vieții

IamHOW? Acest proiect nu este numai notabil pentru producția artistică multimedia, ci și pentru inițiativa creatorilor de a-l valorifica în mediul exclusiv on-line (unde informațiile circulă mult mai rapid) prin intermediul site-urilor de socializare, precum Facebook și Youtube, prin fenomene precum campaniile de virale și nou apărutul „crowdsourcing”, care se ocupă cu împărțirea de sarcini către un grup nedefinit (în acest caz, fanii) printr-un apel deschis. Aceștia din urmă au fost nevoiți să își aleagă un reprezentant care va putea participa la concert. Anterior manifestării propriu-zise, apăruseră clipuri filmate cu cel desemnat, în timp ce era pregătit pentru rol, învățând să danseze vals sau să se închine în fața creaturii căreia avea să-i devină partener. Concertul a ținut în jur de o oră și a putut fi urmărit live pe un site special. Curioși? Intrigați? Piese pot fi achiziționate de pe iTunes sau Amazon, videoclipurile pot fi vizionate pe canalul de Youtube, teorii despre acest proiect și despre misterele

inerente puteți găsi la fiecare click. Indiferent de atitudine, consider că acest mod de abordare a promovării oferă indicii pentru salvarea unei industrii putrezite sau reprezintă măcar o alternativă inteligentă. De aceea și închei cu un vers din piesa „N”: „Tell me how the story ends now...”

Mihaela Vasiliu ■
a XI-a, „Nicu Gane”

Foto: Tudor MERLUȘCĂ

În Barcelona lui Gaudi

În octombrie Copoul ieșean își numără castanele și studenții. În octombrie La Rambla barceloneză se numără în privirea artiștilor stradali și a turiștilor. Pe linia verticală, întinsă, care ar duce către mare după briza pe care o simți pe sub eșarfă, Barcelona este trează, mai trează decât noi, la 1 noaptea. Măsuțele de la terase se deschid localnicilor cu care Dumnezeu a fost mai darnic decât cu alții și își fac liniștiți siesta... de noapte bună. Magazinele de suveniruri sunt și ele deschis de treze, întinzându-se precum hărțile pe care le adăpostesc pe câteva sute de metri. Nimic însă nu surprinde în dărnicia lor, întrucât magnetii lui Gaudi și taurii roșiatici fac legea comerțului stradal. Printre astfel de buticuri ambulante, artiștii te desenează în tablourile deosebit... de scumpe. Ne lipim privirea tăcuți de câte un exemplar și ne prefacem că nu știm spaniola când vine vorba românească să cumpărăm. La Rambla nocturnă își întoarce capul după tineri și tinere în ale căror haine sumare se simte aerul mediteranean cald, deschis. Câțiva comercianți ad-hoc te trag de mânecă spre dozele lor de Cola sau spre alte fumuri străine nouă. La Rambla diurnă capătă o cu totul altă paloare prin zecile de magazine care își întind privirea și buzunarul. E poate printre puținele locuri în care Gaudi se simte înșelat. Se înșeală el, din păcate. Să străbați Barcelona la pas este imposibil într-o călătorie de om simplu. Să alegi locurile în care să faci pasul este însă simplu pentru că toate drumurile duc la Gaudi acasă. Un singur drum duce la casa lui Gaudi, în mijlocul Parcului Guell, o căsuță muzeu care se apleacă în fața bucuriei pe care o dăruiește parcul turistului. Construit pe o platformă, parcul te ridică în arhitectura sa pe care, după doar câteva zile în Barcelona, o simți în sânge. Șopârla celebră care se află în cuvântul oricărui turist este nelipsită din albumul familiei sau al prietenilor odată întorși acasă (pentru cei care îi lasă inima să părăsească...Barcelona). Pereții de piatră sculptată, arborii în forme ciudate, străduțele șerpuite și artiștii în frac cu absența capului la vedere te zăpăcesc într-atât încât simți o milă ciudată pentru lașul de acasă despre care știi că te așteaptă cuminte și simplu. De la casa lui Gaudi

drumul nu poate fi decât unul și anume spre adevărata sa locuință, ireală și sfântă tocmai prin nebunia sinceră a arhitecturii. În fața catedralei Sagrada Familia, Notre-Dame de Strasbourg (care își aroga întâietatea în călătoriile mele) s-a retras fără prea multe întrebări. Fără interogații am rămas și noi, tăcuți ca în fața unei singure minuni făcute de om, și nu de Dumnezeu. Sau poate de Dumnezeu prin om. Respectând regula pelerinajului comercial de a aștepta pentru un bilet, am intrat după 15 minute arhitectural de confuze. Înăuntrul catedralei nu am făcut decât să tăcem și să privim în sus spre tavanul care te făcea să simți că stai cu capul în jos. Dintr-o asemenea minune nu poți ieși la fel, nici altul, nici măcar unul. Leși cu Gaudi în tine.

Și pentru a ne convinge că arhitectul are casă la fiecare colț, am mers din nou, în pelerinaj, în La Pedrera, pe acoperișul Barcelonei a-i spune. Formele ciudate în frumusețea lor nu-și au numele și nici nu și-l caută. Turiștii se fotografiază fără a încerca să înțeleagă rostul acestor construcții, doar bucurându-se. Pentru că Barcelona este un oraș hazliu și aristocrat, în care cervecerile și localurile mici cât niște tapas își împart spațiul de existență cu muzee de ciocolată, cu Picasso-urile lui Pablo, cu vitrine de jamon sau de sangria. Din portul Mediteranei și până pe Camp Nou nu poți merge decât cu capul plecat. Pentru că Barcelona nu se vede cu privirea, ci cu arhitectura care e în aer. Pe culmea Montjuicului vapoarele din port au forma luminițelor, iar marea nu se vede, dar se știe acolo. Este poate singurul loc din care privești Barcelona cu toată mintea ta de turist neînchipuit de mirat că există cu adevărat. În culorile albastru și roșu sportive barceloneze ne împachetăm suvenirurile și pașii. Știm sigur că este singurul mod de a trăi mai departe, doar cu gândul, la Gaudi acasă.

În drumul spre aeroport îți dorești să treci sau să treacă pe lângă tine măcar o dată Sagrada Familia. De la o bucurie arhitecturală în felul ei barcelonez, te întorci la cele casnice ieșene, și îți prinzi magnetic Gaudiul de frigider, la tine acasă.

Anamaria Blănuș

Pe urmele lui Cortez

Hernando Cortez. Unii și-l imaginează ca pe un mare explorator. Alții ca pe un conquistador fără sentimente. Însă cu adevărat îți dai seama cine e Cortez atunci când reușești să înțelegi că fără

evenimentele din trecut, oricare ar fi acelea, nu am avea prezentul. Adevărul este următorul: Cortez a fost cel care a distrus o civilizație de sute de ani pentru a face loc alteia. „Noi spaniolii, cunoaștem o boală a inimii pe care doar aurul o poate vindeca”. Sunt chiar cuvintele celui mai cunoscut conquistador. La fel ne gândeam și noi, cei care urma să participăm la olimpiada de geografie din Ciudad de Mexico. Coincidență? Poate. Totuși, asta nu relevă nimic, cu atât mai mult faptul că aveam să călcăm același pământ pe care au prosperat zeci, sute de generații ale civilizațiilor Maya, Olmecă și Aztecă. Aveam să îl vedem pe mărețul Quetzalcoatl, să urcăm în vârful celei mai mărețe clădiri a celei mai mărețe civilizații amerindiene, să ne măsurăm timpul după calendarul aztec și, în sfârșit, să cunoaștem îndeaproape o cultură de mult uitată, dar atât de importantă pentru trecutul omenirii. Trebuie să menționez că pregătirile au fost importante, mai ales din cauza faptului că urma să călătorim într-o țară atât de îndepărtată cum e Mexico. Cum ar fi spus și marele conquistador, „...cel ce călătorește ușor se mișcă mai repede prin întuneric...”. Imediat ce am ajuns pe pământul nord-american, am fost surprinși de omniprezentul spirit înfocat al păstrării și împărtășirii tradițiilor. Ai crede că nu mai vezi tobe sau podoabe din scoici, pene sau blănuri decât în muzee. Am fost uimiți să aflăm pe străzile unui oraș cât o țară nu doar obiecte de vânzare, dar și interpreți, dansuri tribale, ritualuri ce necesitau felurite ierburi, obiecte ce îți inspirau teama, dar te atrăgeau într-o aură de misticism. Șamani în corturi, războinici cu sulite de obsidian, căpetenii ce-și purtau mândre însemnele regale, toți animau centrul vechi al capitalei. Însă nu aici puteai simți cu adevărat

spiritul fierbinte al mayașilor încă pulsând prin pădurile de la poalele vulcanului... Spiritul lor dăinuia încă, știam asta, era doar o chestiune de căutare. Iar noi, am acceptat provocarea. Căutarea noastră ne-a dus până la ruinele piramidelor de la Teotihuacan. Aveam în față nimic altceva decât Piramida Soarelui. Zeci de metri de piatră, înălțându-se în soarele mexican. Odată, aici erau sacrificați în cinstea zeilor sute de prizonieri. În zilele noastre, singurele lucruri sacrificate nu erau decât pantofii, care erau supuși unei uzuri intense: scările înalte și înguste ce duceau până în vârf. De acolo abia am putut vedea de ce acest popor a prosperat vreme de veacuri: lacuri, păduri, râuri și, în depărtare, casa zeilor, vulcanul. La poalele acestuia se află un muzeu imens, ce păstrează vie toate activitățile străbunilor ce au trăit în armonie cu „Pachamama”. Pe lângă figurinele din ceră, am putut vedea artizani la lucru: tâmplari, olari, dar și agricultori sau războinici. Zidurile groase erau adăpostite vederii de către perdele de iederă sau liane ce căutau în ziduri un punct de susținere. Catacombele se întindeau pe sub întreg muzeul, iar în cinematografulau filme 3D despre civilizațiile antice. Acesta ne-a întregit imaginea despre Mexic, oferindu-ne o perspectivă modernă, dar, în același timp, fidelă realității, a ceea ce au însemnat civilizațiile dispărute. Păraseam pământul pe care abia ajunseseam. Mi se părea că o săptămână nu a fost destul. Mi se părea ca nu am văzut tot ce Cortez ar fi putut vedea și poate nu a făcut-o niciodată. Eram însă împăcat cu mine însumi: îl învinsesem pe Cortez. El, după ce a părăsit Mexico, a spus cu privire la acesta: „Iubesc să călătoresc, dar urăsc să ajung”. Eu însă pot afirma că iubesc să călătoresc, dar, mai mult, iubesc să pot povesti lucruri frumoase despre locurile pe care le văd.

Constantin Popa ■
a XI-a, „Nicu Gane”

Pe alte drumuri de munte

Motto: "Priveliștea începea odată cu fantoma trenului" (Geo Bogza)

1 **0 iulie 2009** Acum simt că Tudor Chirilă cântă (și) pentru mine: „Trenul accelerat București – Mangalia pleacă în cinci minute de la linia cinci”. Numai că trenul meu pleacă din Suceava. Numai că trenul meu se oprește în Buzău. Numai că... Îmi târâi cu greu troller-ul doldora de nimicuri ascunse de fermoarul abia închis. („Să iei tu și șampon, la mine nu încap.” „Am cumpărat și biscuiți.” „Nu uita de umbrele, măcar să fie acolo!”) Am emoții. De ce? mai că nu știu nici eu. Mă gândesc că voi fi printre studenți. Se spune că felul lor de a trăi și de a iubi se apropie de zborul pescărușilor. Un zbor frumos tocmai pentru că e scurt și plin de aventură. E prima mea escapadă de genul acesta. Totuși de oameni nu mi-a fost frică niciodată! Dar pentru orice există un început, chiar și pentru mine... Sau poate mi-e frică de libertate, de fericire. Mi-am dorit atât de mult plecarea aceasta, încât acum, când se întâmplă cu adevărat, mi-e dor de acea așteptare, de voluptatea de a putea trăi aceleași clipe de mii de ori. E poate golul visului împlinit... Plec lăsându-l pe A. în gară. Plec fără să mai privesc înapoi. Rămas bun, oraș drag! **11 iulie 2009** E abia miezul nopții. Adică abia începutul zilei. Nu pot să dorm și sigur nu e din cauza huruitului trenului! Ba chiar mi se pare un cântec ritmat: tu, tu-tum, tu-tu-tu-tum, tu-tu-tu-tum... Refrenul îl fredonează vocile înăbușite din gări care anunță sosirea trenului și enumără toate micile și marile noastre opriri. Peste tot aceleași intonații puternice, voci feminine ce-și opresc tumultul cuvintelor în gât, eliberându-l brusc în torente. Numai o dată am tresărit auzind o voce clară, bărbătească, aproape veselă. Mi-au rămas în minte acele inflexiuni pline de vitalitate, odată cu marele ceas (uriaș, aproape) ale cărui ace măsurau exactitatea călătoriei noastre... În compartiment mai sunt două cupluri și o familie: soțul, soția și băiețelul lor de vreo 4 anișori. Are ochi mari, căprui, i-am văzut când l-au adus ai lui în brațe. M-au fixat deodată (ochii lui, da!), m-au pironit pentru câteva clipe, apoi bruscs-au întors către mămica lui. Mi-a dat, probabil, de înțeles că zâmbetul acela simpatic pe care l-am afixat de îndată ce l-am văzut n-o să meargă cu el! Nu, nu, el nu se lasă înșelat, n-o să se joace cu mine doar pentru c-am încercat să fiu amabilă! Acum doarme, probabil visează, piciorușele și mânuțele nu-i stau locului deloc. La intervale regulate, unul dintre părinți îl mângâie și îi îndepărtează părul lung, drept, de pe frunte. Mă întreb ce fel de imagini îi tulbură lui somnul... Pe partea opusă, doi îndrăgostiți dorm sprijiniți fiecare de umărul celuilalt. Ea e brunetă, părul ondulat îi acoperă. Totuși, chiar și în întuneric, le sclipesc zâmbetele adormite pe fețe, probabil, și mâinile împreunate ce se odihnesc pe genunchiul lui. Lângă ei, un tip înalt, cu pantaloni scurți, își îmbrățișează iubita și o ține adormită ca pe un copil. Din când în când, încearcă s-o acopere cu o păturică prea scurtă. Ea îi

zâmbeste prin somn, o dată l-a și sărutat. Afară nu se vede mai nimic. Uneori, la o lumină slabă, se zăresc zidurile dezolante ale câte unui depozit. Apoi iar întuneric... Apoi lumină! De departe, luminile Buzăului vin ca un răsărit, deși e abia două. Începe agitația, alături un grup de tineri se pregătesc și ei să coboare. Ne înșurim apoi toți pe culoar. Oprirea bruscă ne zgâlțâie pe toți. Ne împiedicăm printre bagaje, apoi coborâm grăbiți. Surpriză! suntem pe linia trei, iar ca să ajungem în gară trebuie să traversăm un pasaj subteran. Mă simt prinsă aici, cum să cobor și apoi să urc toate acele trepte cu atâtea bagaje? O mână grea îmi smulge troller-ul din mână, văd un tânăr cu păr lung, lung, mai lung decât al meu. Mă pregătesc să țip. („Ai grijă ce faci tu acolo, noaptea, singură în gară! Vezi c-am înțeles că sunt tot felul de indivizi!”) „Hai că te-ajut eu”. Nu știu ce m-a convins, vocea lui caldă, zâmbetul lui blând, poate întoarcerea lui bruscă. Mă conduce până în sala de așteptare, apoi dispare fără urme. Undeva, mai încolo, văd grupul din tren. Sunt gălăgioși, râd, beau cafele. Niște femei vin să măture. Ne mutăm toți bagajele. Se anunță trenul spre Predeal. Mă ridic, gândindu-mă că de data aceasta o să mă descurc singură. Abia ajunsă la capătul scării, mă întâmpină aceeași mână, protecție acum. Mă ajută să urc în tren, apoi dispare iar. Aș vrea să-i mulțumesc, nu doar pentru acest mic serviciu, ci și pentru că nu m-a lăsat să-mi fie frică. Nu-i deslușesc umbra printre celelalte. Îl caut în zadar de pe culoarul trenului chiar și la cinci minute după plecare. În față nu văd copaci, văd doar părul lui lung, cât visul meu de lung...

12 iulie 2009 Aici, în Predeal, totul e mare, începând, bineînțeles, cu... orașul. Blocurile, biserica din centru, parcare de la gară, panoul pe care e afixată o hartă, tăblița de la ieșire pe care scrie tot mare „PREDEAL”, clădirea băncii din sticlă, pizzeria de vis-a-vis, hotelul Robinson, camera luminoasă, patul pe care-l împart cu O. și R., totul. Fereastra (mare!) îmi oferă o priveliște splendidă: vârfuri de munte împădurite și stâncoase, înroșite de lumina proaspătă a soarelui. În dreapta, se ridică stâlpii unei rețele de telecabine. Aici, aproape, e curtea spațioasă a hotelului, mărginită de un pâlț dens de copaci și de cușca Hildei. E o cățea albă, lăptoasă și blândă. Ieri am văzut o fetiță înălțându-se pe vârfuri ca s-o îmbrățișeze. În timpul amiezii, o doamnă de la bucătărie o eliberează și ea se plimbă printre mesele din grădina ca un comandant impunător printre subalternii săi. Oamenii o îndrăgesc, o cheamă să o mângâie și să îi dea câte o bucățică de chiflă. Ea, vigilentă, își întoarce ochii (ascunși pe jumătate de blană) în toate părțile, ca să se asigure că nici un pericol nu o împiedică să-și părasească postul, apoi aleargă și se gudură la picioarele binefăcătorului. În față, poarta hotelului îmi amintește de un han medieval. Suntem înconjurați de ziduri groase de piatră și nu m-ar mira dacă aș vedea și

doi străjeri în armuri strălucitoare stând de pază. Între hotel și aceste ziduri e un leagăn cu formă de băncuță. Târziu, spre miezul nopții, când aventurile montane își află sfârșitul, câțiva turiști se opresc aici. Mult timp apoi stațiunea răsună de hohotele lor sănătoase și tinere. Oana, Andrei, Dragoș, George și Anca - grupul gălăgios din tren - sunt cazați tot aici. De fapt, întregul hotel este plin de studenți. Doar jos, la etajul 1, stau doi soți, pe care însă nu îi vedem prea des, pentru că mai mereu au câte ceva de vizitat. Sunt din București, dar au energie ce o întrepe pe a noastră cu mult. Poate în seara asta îi convingem să stea cu noi... Mă înclângă O, mi-e cam somn. **13 iulie 2009** E atât de bine să ai o carte în mână. Să te dai în leagăn, să încerci să citești, să nu poți trece de primele trei rânduri, să îți lași capul pe spate, să visezi, să închizi ochii, să simți doar aerul rece și proaspăt cum îți mângâie urechile... Să te plimbi ziua de la un capăt la celălalt al Predealului, să te bucuri de verdele acesta crud ce te asaltează de peste tot, să dai „Bună ziua!” fără să știi cui, să le zâmbești vânzătoarelor de la magazinele de suveniruri, să te joci de-a v-ați ascunselea cu o ceată gălăgioasă de copii până la epuizare... Să îți cufunzi picioarele în nisipul din parc, să mergi desculț pe asfaltul cald, să privești trenul trecând pe sub pod, să îți amintești că iar n-aveți apă în cameră, să iei cu asalt Alimentara, să te întorci cu mâncare suficientă pentru un regiment... Să stai, să nu te gândești, să taci, să nu scrii... **14 iulie 2009** E trecut de 11. Aștept să-și termine R. dușul, așa că am puțin timp de povestit. Azi-dimineață am fost tare harnici, la 7 fix eram deja în gară. Radu ne aștepta. Ne-a încolțit pe toți și ne-a perceput taxa de 1 leu, „e mai ieftin cu nașu!”. Observ că sunt mulți studenți în Predeal. Ciudat, zic, de obicei toți merg la mare. Cu o urmă de modestie adaug: „toți merg unde merg eu” și îmi completez gândul ascunzându-mi ochii după o pereche mare, rotundă, de ochelari de soare. Trenul sosește. Ne îngrămădim toți pe culoarul din vagonul 3. Călătorii ne privesc insistent, surprinși de marea aceasta de tinerețe și de voie bună. Până la Bușteni, din păcate, nu este mult, așa că cercetările lor rămân fără un răspuns prea sigur. Traversăm pe jos orașul, îndreptându-ne către telecabine. Aici avem de așteptat o oră și jumătate, dovedindu-se, totuși, că n-am fost cei mai zelosi. E nervați și nerăbdători, mai mulți bărbați fac scandal, agasându-i și pe cei din jur. Dragoș își cumpără o perucă multicoloră, readucând buna dispoziție. Ca într-o conservă de proporții mai mari, ne adunăm într-o telecabină. La picioarele noastre, peisaje splendide se desfășoară în toată frumusețea lor, lăsându-ne împietriți și cu răsufierea tăiată de admirație. Dintre brazilii înalți, mai înalți decât blocurile noastre cu 10 etaje, țâșnește vioi un firicel de apă, ce traversează zglobiu zona prăpăstioasă, terminându-se apoi într-o cădere tumultuoasă de ape. Sus, totul se schimbă, copacii dispar, rămân doar întinderi nesfârșite cu iarbă abia văzută. Întâmpinăm Sfinxul și Babele cu sufletele micșorate, inocente, ca cele ale copiilor. Timp de jumătate de oră, împrumutăm bucuria simplă a acestora, apoi pornim la drum. Radu ne propune să coborâm muntele pe alt drum, dar mai întâi trebuie să urcăm. A urmat un drum de 46 de kilometri străbătuți pe jos, urcând sau coborând; am ajuns la 2507 metri altitudine, întrebându-mă dacă drumul acela nu era unul al inițierii și al purificării, un drum ce duce către noi înșine.

Imaginea Bușteniului străjuit din două părți de munți cu vârfuri rotunjite ar putea fi cel mai frumos piept de femeie văzut și atins vreodată de un bărbat. Minunile acelea întinse în fața noastră, pe care le puteam privi, respira, atinge, ne umpleau de o fericire aproape inumană, o fericire ce putea fi citită în ochii tuturor. Oana și Andrei și-au împreunat mâinile, într-un ritual al înțelegerii și al generozității depline, dându-ne tuturor un exemplu. O fericire reală, profundă, nu poate fi niciodată împlinită dacă nu o mărturisești, chiar și fără cuvinte, celor care ți-o oferă... **15 iulie 2009** Plouă. Sunt în mașina lui Alex, îndreptându-mă spre Lacul Bălea. În față, George încearcă să facă fotografii din mișcare. Alex îl roagă - mecanic, de-acum - să îl lase să fie atent la drum. În spate, R. și Anca răsfoiesc o revistă găsită în portbagaj. E frig. Mă gândesc la personajul lui Mircea Nedelciu, la Nora. O văd trecând prin fața noastră, în rochie albă, subțire, până la genunchi, cu un rucsac mare apăsându-i umerii tineri, cu mâna lungă, subțire, închisă în pumnul mare al lui Doru. Îi văd urcând grăbiți, oprindu-se uneori să mănânce conserve. Mă întreb dacă și ea este tristă, dacă nu-și dorește câteodată să strige „Stop!”, să-și smulgă degetele strivite din mâna lui, să-i spună că i-a ajuns și să se întoarcă; dacă nu înțelege că nu mai are la ce să se întoarcă, că e prinsă irevocabil în dragostea ei pentru care a sacrificat tot; dacă nu e speriată, dacă nu se simte un copil pe umerii căruia s-au pus prea multe responsabilități (rucsacul ei crește, tot crește); dacă nu mai crede totuși în el... Pe partea cealaltă a lacului, o turmă de oi își face apariția. Sunt atât de multe, că muntele devine alb, cu nuanțe de gri acolo unde câinii încearcă inutil să le țină unite. Au și ele zborul lor către o libertate efemeră. Turiștii se întorc pentru a admira războiul acesta atât de cunoscut fiecăruia. Se mai aude doar behăitul monoton al turmei, ca o rugăciune mormăită de un călugăr. În fața lor apare Nora, legendară, cu rochia albă încurcându-i-se între picioarele rozalii, rotunde, pe mâinile lungi, cu care acum încearcă să conducă turma. Behăitul devine acum prelung, jalnic, prevestitor de rău. Doi câini apar în fața turmei și opresc definitiv drumul spre libertatea atât de mult visată. Înveselești de spectacol, turiștii se întorc la gustările lor. În vârf, zdrobită de rucsacul prea mare pentru ea, o fetiță plânge neajutorată. Rochia ei albă se murdărește pe pământul rece. Ea plânge. Acum plouă. **16 iulie 2009** Trenul își urmează drumul cu o rapiditate fermă. E ușor, nu are atâtea amintiri să-l împovăreze, și atunci zboară. Rând pe rând, brazilii se transformă în copaci obișnuiți, munții în delușoare, neoamenii în oameni... O fetiță își roagă bunica să-o ajute să-și încălzească pantofiorul lăcuit. Bunicul îi întinde apoi termosul cu ceai. Un bărbat se sprijină cu o mână de o bară, în timp ce cu cealaltă își ține servieta maro. O față cu ochii micșorați de nesomni se alătură pe culoar. O voce înăbușită anunță sosirea trenului și sfârșitul călătoriei mele. Cobor și zâmbesc: orice sfârșit e un nou început. „Pe stânci, dacă vrei, te sărut”.

Elisabeta Maruseac ■
a XI-a, “Petru Rareș”

Periplu german

Am perceput vacanța întotdeauna nu doar ca pe o pauză, o intervenție în continuitate clipelor scurse cuminte... După luni scurse într-un ritm de viață alert, presărat la tot pasul cu provocări academice care ajung, în cele din urmă, să-mi jaloneze cotidianul, urmează o perioadă privilegiată de repaos, în care îndeletnicirile zilnice iau o cu totul altă direcție. Dorința de a cunoaște empiric lumea renaște pe neașteptate, simțurile mi se trezesc din letargie, iar vacanța pune, încet, dar sigur, stăpânire asupra stării mele de spirit. Așadar, plec de acasă cu o curiozitate manifestă de a observa, de a lua parte chiar, la viața de dincolo de granițele cunoscute. Optez pentru un stagiul de patru săptămâni în Germania, nu pe deplin convinsă de adevărul interior ce a stat la baza hotărârii mele, dar dornică să asimilez o experiență inedită. Ajunsă într-o familie din Lennep, orașel medieval din inima Westfaliei, încep numaidecât să sesizez deprinderi care contrastează serios cu obișnuințele de acasă: momentele familiale sunt puține, mesele servite fugitiv, pe cont propriu – lucru greu de îngăduit pentru o persoană din spațiul balcanic, unde, se știe, fiecare masă e prilej de 'validare' a legăturilor de familie, mâncarea propriuzisă bucurându-se, la rândul-i, de atenția neprecupețită a gazdelor. Tabăra, pe de altă parte, mi-a scos în cale oameni cu care am realizat, pe parcurs, că pot interacționa cu ușurință, fără inhibiții, ba chiar cu o dorință arzătoare de a afla cât mai multe despre viețile lor. Clipele petrecute în compania noilor mei prieteni – tineri din Canada, Turcia, Italia, Slovenia, Israel – îmi alimentau neconștient entuziasmul, creându-mi o nesperată stare de bine. Simțeam, la modul cel mai direct cu putință, că prietenia nu ține cont de granițe, de credințe, de obiceiuri, de prejudecăți. Programul pe care organizatorii l-au conceput în ideea de a ne familiariza cu regiunea Rinului a fost pe cât de inspirat, pe atât de consistent, uneori chiar extenuant de intens. Esențial este ca în orice nou grup să se creeze oportunități de închegare a primelor relații între oameni. Astfel, activitatea care a deschis tabăra a fost una destinată sporturilor de echipă, în speță volei, fotbal sau handbal. De reținut și faptul că activitățile de team-building sunt indispensabile în coagularea unor prietenii puternice. Ca atare, după un prim contact semnificativ cu nenumărate persoane, deja sesizez o serie de trăsături pregnante ce îi individualizează - unii sunt de-a dreptul expansivi, animați de o perpetuă dispoziție pozitivă, alții sunt mai rezervați, dar odată ce îi cunosc, discuțiile se arată inepuizabile. Împreună vizităm mina de cărbune și zona de exploatare a resurselor naturale, regiunea Ruhr-Rhin fiind emblematică pentru industria înfloritoare a Germaniei. De asemenea, facem incursiuni în viața cotidiană a germanilor - participăm la manifestări civice importante precum „Stilleben” (traducere mot-à-mot: Viață statică), ce se referă la marșul a sute de mii de oameni care practic inundă autostrada A40. Totodată,

vizionăm cel mai apreciat musical din câte au existat vreodată, Starlight Express – unde, pe lângă abundența de decoruri, costume, efecte speciale, lumini hipnotizante ce țin în alertă toate simțurile, de-a dreptul copleșitor este numărul uriaș de amatori de cultură pop. Clădirea ce găzduiește spectacolul este plină ochi de persoane de toate vârstele care așteaptă cu sufletul la gură să se lase purtate de povestea dramatică a personajelor de pe scenă. Nu mai puțin adevărat, vâslitul timp de 4 ore într-un canoe pe Rhin, la mai puțin de 10 grade Celsius, are efecte de netăgăduit asupra nivelului de adrenalină. Excursiile au adus o sumedenie de situații și contexte hazlii care au avut darul să ne apropie și mai mult, ajungând - surprinzător, poate – să ne cunoaștem și să ne acceptăm fără rezerve comportamentul și reacțiile. Zilele au trecut cu o viteză uimitoare, proporțională, poate, doar cu intensitatea trăirilor noastre, lăsând în urmă o salbă de amintiri marcate acum, la doar câteva luni, de o inevitabilă patină. În fiecare noapte, înainte să adorm, rememoram cele întâmplate, dorindu-mi să nu fie sfârșitul unei alte zile, nevoind să accept că toate acele emoții subtile alunecă deja în trecut. Mai aprig ca niciodată, încercam să mă agăț de prezent, de linia precară ce desparte trecutul de viitor. Odată cu finalul taberei, însă, realizând căte prietenii am legat, mi-a devenit reconfortant de limpede că ele nu pot ajunge simple memento-uri, ci vor continua să existe și în viitor, prin intermediul internetului și al unor negreșite întâlniri ulterioare. O asemenea experiență, eu singură printre străinii care mi-au devenit prieteni de nedespărțit, mi-a deschis ochii asupra propriei mele persoane – am fost literalmente nevoită să iau notă de gradul meu de sociabilitate, adaptabilitate și deschidere la nou. Am devenit, astfel, prin natura împrejurărilor, conștientă de capacitatea mea de a constata și a celebra diferența, cât și de privilegiul dialogului multicultural. Mi-am propus, prin urmare, să-mi testez reacțiile și rezistența la schimbare. De înțeles, inteligența mea emoțională a avut un anumit tip de răspuns la contactul cu diferențele culturale manifestate la nivelul familiei în care o vreme am locuit și un cu totul alt tip de răspuns la un context semi-structurat, oferit de tabăra internațională de tineret. Pentru moment, reacțiile mele par a indica o disponibilitate sporită în a accepta schimbarea în context formal, acolo unde tineri de vârsta mea, provenind din medii culturale diverse, au avut de făcut față provocării multiculturale, prin comparație cu mediul gazdă-familial, în care spațiul personal s-a simțit invadat, iar zona mea de siguranță a fost anulată. Aceste concluzii sugerează și soluții: mai multă expunere și experiențe culturale cât mai diverse. Dar pentru asta trebuie să vină iarvacanța...

Anais Colibaba ■
a XI-a, "Național"

Foto: Bogdan Onofrei

Happiness

Fericire egoistă. Asta simt în timp ce merg cu pași grăbiți pe Lăpușneanu. Grăbiți, foarte grăbiți, nu mai vreau să văd nimic în jur, nu-mi doresc să observ. De ce nu mă pot bucura de ceea ce am, de ceea ce știu, de ceea ce sunt? De ce trebuie să observ? Nu pot să încetez a mă gândi la cutiuța roz, hexagonală și lucioasă de la Polly Pocket pe care am primit-o de Paște, la cinci ani. În ea, piciorușele convenționale ale lui Polly se deplasau pe șinele care duceau într-un parc, pe o bancă, la școală și acasă. Asta era întreaga ei lume. Cât mi-aș dori să fiu și eu o Polly, să am propria mea cutie a ignoranței, în care să fiu ferită de mizeria din jur! Arde atât de puternic soarele asta! Acum câteva minute aș fi spus că strălucește. Acum arde. Îmi arde umerii pe care îi simt dintr-o dată nepermiș de goi. Pe drum, taximetristul a dat trei telefoane, căutând pe cineva de la care să împrumute douăzeci de lei ca să le dea asistentelor care au grijă de fiica lui. În dreptul intrării în Corso, o femeie costelivă, cu un batic negru pus sub formă de bentiță pe cap, rupe câte o bucată de covrig și îl molfăie încet în gingii. Un câine își infiltrează nările în sacoșa ei de pânză bleumarin. Femeia rupe un sfert de covrig și îl lasă jos. Câinele îl miroase și pleacă. Primește resturi mai bune de la Clubul Bursei probabil. Încep să simt că nu aparțin acestei lumi cu probleme atât de reale, încât doar gândul la existența lor îmi încovoiază umerii. Toate preocupările mele, toate episoadele existenței mele pălesc rușinate în fața mizeriei a cărei martoră sunt fără voie. Mă simt ca un fals, un fals ostentativ și proeminent. Ce sens au toate întrebările pe care mi le pun dacă toată existența mea nu e mai mult decât o imagine, dacă nu reușesc să percep nici măcar noțiunile elementare ale realității? Și spațiul deschis de la capătul străzii Lăpușneanu pare atât de departe... Sunt înconjurată de un ambalaj impenetrabil de frivolitate, care nu ar putea fi zdrobit

decât dacă viața m-ar lovi în plin, la viteze mai mari decât îmi pot imagina. Pentru că știu că astăzi, toate procesele de conștiință vor dispărea în câteva minute. Ca atunci când eram mică și mă întrebam de ce avem două mâini, iar timp de nu mai mult de cinci minute, într-o cărdășie tăcută cu mine, toți oamenii îmi păreau niște monștri fluturându-și membrele inutile și anormale cu care îi înzestrare o entitate necunoscută fără prea mult simț estetic. Dar apoi reveneam pe pământ, la realitatea mea. Atunci, realitatea mea era cea corectă? Clama pe care mi-am aranjat-o cu atâta atenție într-o neglijență studiată începe să atârne din ce în ce mai greu, la fel ca cerceii rotunzi cu flori naturale cu care m-am lăudat tuturor cunoștilor și pe care acum îi simt dintr-un cu totul alt tablou. Îmi desprind părul pe umeri, uitându-mă atent în jur, apoi în pământ - nu vreau să pară un gest extravagant. Simt paranoia pe care am crezut că aș putea-o experimenta doar ieșind dintr-un magazin cu un șir de perle ascuns sub haină - toți cei din jur se uită la mine judecându-mă. Mă simt vinovată pentru nefericirea lor. Simt că mi-am clădit lipsa de grijă furând câte un fragment din fericirea lor. Inconștiența mea în contact cu mizeria în mijlocul căreia am aterizat creează un strat obscur prin care nu mai pot găsi nicio cale: nici cea spre vechea superficialitate, nici cea spre conștiință, dezirabilă sau nu. Dar Lăpușneanu se termină în curând... Vor rămâne acolo toate scântelele de conștiință și conștiință? Îmi va dispărea luciditatea odată cu muzica de la Galeriele Anticariat ce se aude în surdină? Mă apropiu din ce în ce mai încet de lalelele lila de la poalele bustului în aramă.

Radiana Arghiropol ■
a XI-a, "Național"

Tabăra de Paleontologie 2010

Anul acesta, Clubul Rotary Bârlad a organizat, pentru a doua oară, Tabăra Internațională de Paleontologie. Aceasta s-a desfășurat în perioada 1-14 august 2010, într-un camping special amenajat lângă satul Mânzați (județul Vaslui), unde s-au întâlnit tineri de pe patru continente. Celor paispezece elevi din România, printre care m-am numărat și eu, li s-au alăturat alți paispezece voluntari veniți din unsprezece țări, mai exact din: Spania, Olanda, Franța, Finlanda, Statele Unite ale Americii, Irlanda, Anglia, Austria, Egipt, Turcia și Italia. Înainte de plecare fusesem întrebată de multe ori de ce aș vrea să merg într-o tabără „unde nu faci nimic altceva decât să sapi” și, după primele zile ajunsesem și eu să nu mai știu prea bine de ce alesesem să-mi petrec astfel vacanța. După un moment de ezitare în a-mi dezbăli nelămurirea, am descoperit că nu eram singura, că mai toți fuseseră descumpăniți la început de un mod de viață neobișnuit. O întrebare – „ce căutăm noi într-un asemenea loc?” - ne revenea în minte tot mai insistent. Prin raportare la ce însemnase existența noastră de până la momentul „paleo”, ea se dovedea absolut firească: eram cazați în câteva rulote ancorate în vârful unui deal, la câțiva kilometri de orice sat; apa pentru spălat

era adusă cu cisterna; lumina, câtă ni se „dădea”, venea de la un generator, în rest, ne descurcam cu lanterne. În fiecare zi primeam o sticlă de doi litri cu apă potabilă și, de trei ori, la ore fixe, mîncare proaspătă. Activitățile noastre de bază se limitau la săpat în situl arheologic dimineața (de la ora nouă, până la prânz) și la curățat fosile, după-amiaza. Program de cazarmă pe o căldură năucitoare. Totuși, ceea ce ni se părușe că va duce în cel mai bun caz la resemnare în urma unei decizii nefericite urma să-și dezbăluie treptat rostul și farmecul: orele petrecute împreună în condiții neprielnice trufiei de orășean crescut pe asfalt, serile calde, vesele, pline de povești au fost neprețuita răsplătă pe care n-avusesem cum s-o bănuim. Întrebarea noastră își gășise răspunsul: aveam timp să vorbim unii cu ceilalți, să ne cunoaștem, să ne împrietinim, să anulăm frontiere, să ne dezbrăcăm de prejudecăți. A fost amuzant să urmăresc și să intervin în discuțiile noilor prieteni despre obiceiurile noastre, despre România unde crezuseră (sau poate speraseră?) că vor fi întâmpinați de tenebrele „Țării lui Dracula”. După câteva zile i-am întrebat pe cei din jurul meu ce părere aveau acum, după ce aflaseră mai multe despre țară și după ce ne cunoscuseră pe noi, românii din tabără. Oare de ce nu am fost surprinși când cu toții au adus

plăcerii noastre de a sărbători orice prilej și de a ne bucura. Așa s-a scurs pe nesimțite prima săptămână. În cea de-a doua am părăsit tabăra - mărturisesc, părerile de rău au întrecut în insistență întrebarea, deja uitată, din primele zile. Am străbătut România de la Bârlad la București, dar nu direct, ci abătându-ne pe la castelele Bran și Peleş. La capătul drumului, ne aștepta Casa Poporului, impresionantă prin dimensiuni și fast pentru cei veniți din alte colțuri ale lumii, impresionantă și pentru noi, copiii unui neam mai puțin răsfățat de istorie, mai veche

sau mai nouă. Experiența "paleo" a rămas repede în urmă, dar uneori, când închid ochii, simt din nou urmele de praf și mirosul de sudoare, dar mai ales gustul dulce-amar al unei experiențe altfel

Anna Bărbulescu ■
a XI-a, "Național"

Voluntariatul: Clubul Interact Iasi

“The man who removes a mountain begins by carrying away small stones”. William Faulkner surprinde în acest citat însăși esența voluntariatului: gesturile mici, dar hotărâte, aduc schimbarea. Voluntarul nu se lasă condus de indiferența pe care o resimte în jurul său - el ia atitudine. Și nu e singur: activitățile voluntarilor iau în ultima perioadă amploare și se concretizează la nivel local, județean sau național. A fi voluntar nu mai este doar un deziderat al unor grupuri de tineri sau de persoane plecate în străinătate și hotărâte să schimbe ceva la întoarcerea în țară, nu mai e doar un hobby al unor adolescenți nonconformiști sau casnice din filmele americane, ci a devenit o realitate a lumii autohtone. Mai mult, îndrăznim să credem că e o necesitate. Ne numărăm printre membrii fondatori ai clubului Interact Iași, o organizație non- guvernamentală non-profit ce promovează voluntariatul. Am înființat acest club în anul 2008; inițial, eram patru membri, toți la început de drum, căci abia trecusem primul examen de maturitate și ne găseam “boboci” în clasa a IX-a. În prezent, avem aproximativ 30 de membri, portofoliul plin de activități derulate, nenumărate proiecte, gânduri, speranțe, mai puține iluzii, un dram în plus de maturitate și convingerea că, chiar și atunci când nu reușești tot ce ți-ai propus, poți fi mulțumit de tine și de echipa din care faci parte. Treptat, cu sprijinul cluburilor Rotaract Iași și Rotary Iași de care aparținem, am reușit să strângem numărul necesar de membri pentru a putea activa și pentru a putea începe organizarea de proiecte. Primul nostru proiect a fost o expoziție de fotografie în scop caritabil. Am reușit să strângem astfel o sumă de bani, pe care am direcționat-o ulterior copiilor de la Fundația Hecuba. De atunci, în decursul acestor 2 ani am semnat numeroase parteneriate cu clubul Rotaract Iași și ne-am extins grupul țintă de beneficiari ai proiectelor, în dorința de a crește amploarea acestora și de a avea un impact mai puternic asupra comunității locale. La ultima inițiativă am reușit să strângem trei trupe rock ieșene și în jur de 100 de participanți la o acțiune non conformistă de fundraising. Și cu siguranță nu ne oprim aici. Ideea de voluntar este însă mult mai vastă decât pare. Instinctiv, mulți se vor gândi la un grup de tineri care din când în când susțin, material și moral, niște copii sau bătrâni, totul desfășurându-se între zidurile unui centru de plasament, respectiv azil. Și povestea s-ar termina aici. Din păcate, alții asociază acest cuvânt cu munca forțată din timpul unui regim politic incomod. Aceste prejudecăți constituie primul și cel mai periculos mit despre voluntariat. În realitate, voluntarul este acea persoană care realizează, mai devreme sau mai târziu, că societatea, a oricărei țări, aparține, de

fapt și de drept, cetățenilor ei. Atunci când directivele venite de sus nu reușesc să rezolve problemele cotidiene, voluntarul, care are această situație zilnic în fața ochilor, decide că implicarea sa contează și decide să ia atitudine, fie că este vorba despre amenajarea unui orfelin sau despre ecologizarea unui parc. Și da, se întâmplă și în România. Vorbim despre cei 200 000 de oameni care au curățat țara de gunoarie pe 25 septembrie. Vorbim despre festivalurile de film și teatru de anvergură internațională. Vorbim despre zecile de știri zilnice consistente pe siteuri cum ar fi lumbuna.ro. Vorbim, de fapt, despre toți tinerii (și nu numai) care știu să mobilizeze toate resursele disponibile în comunitatea lor, începând cu cele umane, pentru a produce o schimbare. Iar ei (ca și noi) știu că de o importanță crucială este ca știrea despre acțiunile lor să ajungă la un număr cât mai mare de persoane. Nimic nu rămâne între ziduri: cel mai mare dușman al nostru este neimplicarea și cel mai bun prieten este acea urmă de optimism care, credem, se află și în cei care se dezic de orice speranță cu privire la viitorul societății. Ei, și deci și noi, cred că exemplul are puterea să schimbe mentalități. Și unii dintre ei aleg să transforme inițiativa civică în job – sectorul non-guvernamental sau, cum mai este numit, antreprenoriatul social, este unul dintre domeniile cu cea mai puternică evoluție din România.

Un al doilea mit complet fals despre voluntariat, având în vedere importanța acestuia în aplicația la o universitate de renume din străinătate, este acela că doar o diplomă sau un certificat sunt necesare pentru a avea un portofoliu complet și atrăgător. Să nu ne mințim singuri: un proiect social este, prin excelență, un efort activ care, pe lângă schimbarea adusă în mica lume din jur, îl schimbă chiar pe cel ce îl produce. Niciun reprezentant al unei instituții de vârf nu va egala o astfel de experiență cu ceea ce este, de fapt, o foaie de hârtie, fie ea și lucioasă.

Avem însă o veste bună despre acțiunile de voluntariat – creează dependență. Serios. Plăcerea succesului care vine, uneori, după luni de muncă, plăcerea de a vedea oameni atât de diversi (nu, nu mai sunt sponsori, sunt oameni) împreună pentru același scop, plăcerea de a strânge și ultimul afiș (gândind Hai că am făcut-o și pe asta!) și apoi feedbackul pozitiv al celor ce îți mulțumesc sincer creează ceea ce de multe ori simțim că ne lipsește, dar nu putem mereu numi ce: sentimentul că avem un scop.

Deci, la treabă!

Mai multe despre club:

www.interact-iasi.ro, www.clubinteractiasi.blogspot.com

Ina Mitu, Tudor Tiron-Giurgică ■
a XI-a, “Național”

De Bello Gallico

- interviu cu Caius Iulius Caesar -

Ioana: Explică unde Gallia este și cum este divizată.
Gaius Iulius Caesar: Gallia est omnis divisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam qui ipsorum lingua Celtae, nostra Galli appellantur. Hi omnes lingua, institutis, legibus inter se differunt. Gallos ab Aquitanis Garumna flumen, a Belgis Matrona et Sequana dividit. Eorum una, pars, quam Gallos obtinere dictum est, initium capit a flumine Rhodano, continetur Garumna flumine, Oceano, finibus Belgarum, attingit etiam ab Sequanis et Helvetiis flumen Rhenum, vergit ad septentriones. Belgae ab extremis Galliae finibus oriuntur, pertinent ad inferiorem partem fluminis Rheni, spectant in septentrionem et orientem solem. Aquitania a Garumna flumine ad Pyrenaeos montes et eam partem Oceani quae est ad Hispaniam pertinet; spectat inter occasum solis et septentriones.

Ioana: Dicți ce fel de oameni sunt Belgii.

Gaius Iulius Caesar: Horum omnium fortissimi sunt Belgae, propterea quod a cultu atque humanitate provinciae longissime absunt, minimeque ad eos mercatores saepe commeant atque ea quae ad effeminandos animos pertinent important, proximique sunt Germanis, qui trans Rhenum incolunt, quibuscum continenter bellum gerunt. Qua de causa Helvetii quoque reliquos Gallos virtute praecedunt, quod fere cotidianis proeliis cum Germanis contendunt, cum aut suis finibus eos prohibent aut ipsi in eorum finibus bellum gerunt.

Ioana: Cine este Orgetorix?

Gaius Iulius Caesar: Apud Helvetios longe nobilissimus fuit et ditissimus Orgetorix. Is M. Messala, [et P.] M. Pisone consulibus regni cupiditate inductus coniurationem nobilitatis fecit et civitati persuasit ut de finibus suis cum omnibus copiis exirent: perfacile esse, cum virtute omnibus praestarent, totius Galliae imperio potiri. Id hoc facilius iis persuasit, quod undique loci natura Helvetii continentur. Acesta a fost primul interviu cu mult talentată personalitate militară, Gaius Iulius Caesar, din seria interviurilor "De Bello Gallico". Aș dori să-i multumesc acestuia pentru onoarea deosebită pe care mi-a acordat-o și, de asemenea celor care m-au susținut de-a lungul anilor de școală pentru a-mi însuși această limbă extraordinară, pentru că fără ajutorul lor nu aș fi fost capabilă de a realiza interviul de față, plin de informații prețioase.

Ioana Sainiuc ■
a XII-a, "Petru Rareș"

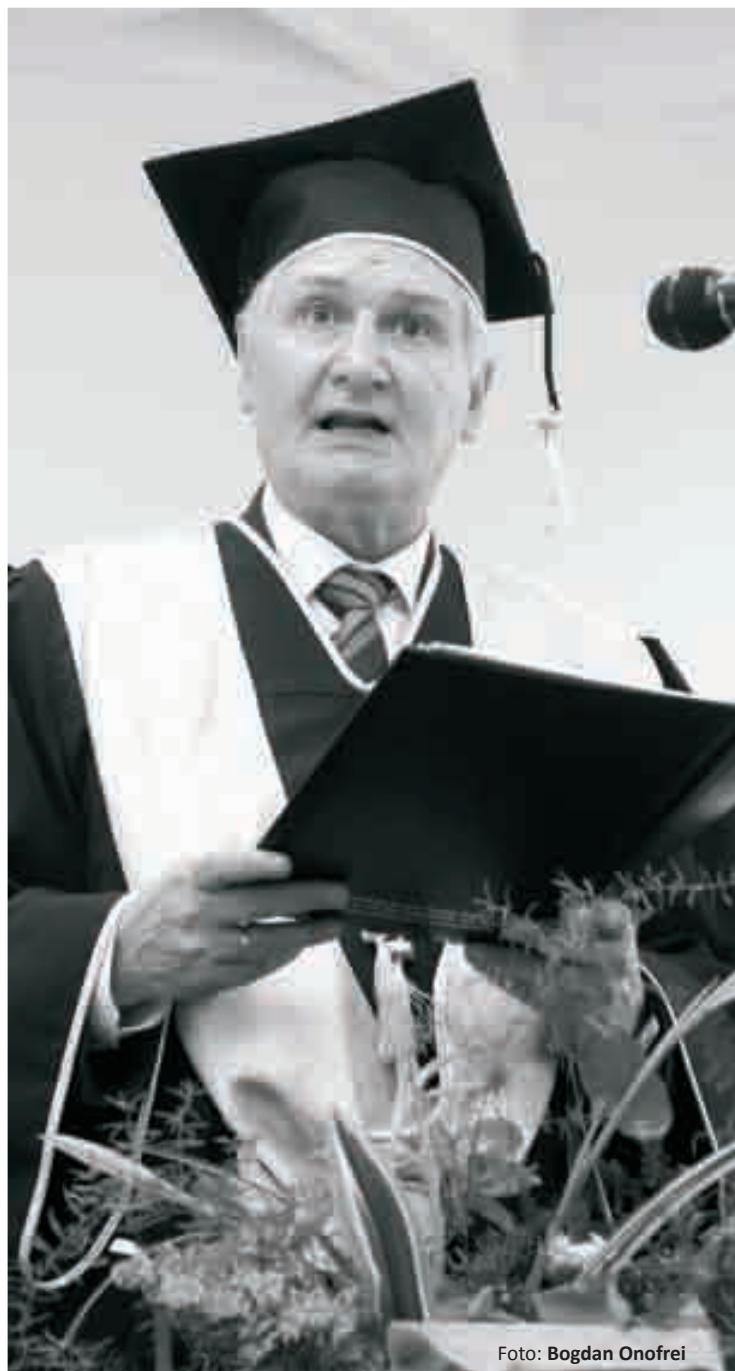

Foto: Bogdan Onofrei

Sisteme simbiotice: învățământ și politică în SUA

Liana Vrăjitoru
Andreasen

“Câte bordeie atâtea obiceiuri” nu are traducere exactă în engleză, dar este o zicătoare nu tocmai străină Statelor Unite; așa afirma chiar că este un principiu de viață fondator. De la începuturi, teritoriul nord-american s-a definit ca un amalgam de culturi și moduri de gândire, deși, să nu uităm, „oala amalgamării” cum le place americanilor să se auto-numească, este un fel de eufemism pentru o istorie plină de conflicte între etnii, rase, religii, partide politice și mentalități. De-a lungul timpului, conflictele au devenit mai mult discursive decât fizice, de exemplu sclavia fiind înlocuită mai întâi cu segregarea rasială, apoi cu atitudinea rasistă, care încă se face simțită în relațiile inter-umane, de la familie, învățământ, carieră, până la sistemul politic și social. Și totuși aceste conflicte nu sunt doar de tip retoric: ele determină chiar și în contemporaneitate modul de organizare a vieții la toate nivelele, iar acest determinism capătă nuanțe diferite de la un stat la altul. E drept, se poate vorbi despre tendințe, grupări statale bazate pe afinități între state diferite. De exemplu, războiul între Nord și Sud încă se mai resimte în atitudinile diferite ale „yankeilor” și „sudiștilor”; Coasta de Est și Coasta de Vest sunt mereu în competiție - o competiție bazată pe tradiționalismul estic moștenit de la primele colonii, în opoziție față de libertinismul vestic moștenit de pe timpul goanei după aur și, mai de curând, de la curentul pacifist-hippiot; există diviziunea „statelor roșii” și „statelor albastre” determinată de afinitățile politice: roșu pentru republican, albastru pentru democrat; există state „mexicanizate” - cu populație hispanică în creștere (Texas, Arizona, California); există state-farmă, grătarul Americii, precum statele de mijloc, cu mari întinderi agricole. Chiar și cu astfel de grupări, nu se pot găsi două state care au exact aceeași organizare sau mentalitate. În principal din acest motiv, nu mă pot referi la învățământul american ca la un sistem de sine stătător, fix, identic oriunde te-ai găsi între granițele Statelor Unite. Modul cum se abordează „cartea” (devenită mai mult o metaforă în era internetului) este într-un flux continuu și ia diverse forme de la un stat la altul, precum și de la o eră istorică la alta și de la o perioadă politică la alta. Există totuși un efort la nivel național de a reglementa, pe cât posibil, astfel de fluctuații teritoriale, motiv pentru care există mereu conflictul între sistemul de stat (reglementat de fiecare stat în parte) și sistemul federal (reglementat de guvern). Guvernul vrea să impună reguli pentru a da drepturi egale diverselor paturi sociale - statele vor independența pentru a putea favoriza anumite grupări. Guvernul implementează legi la nivel național - statele se simt oprimate și se consideră restrânse în mișcări și posibilități. De aceea, cel mai important factor în fluctuațiile sistemului de învățământ este sistemul politic. Nu este un mister faptul că Statele Unite au două partide majore: Republican și Democrat. Există un al treilea, Independent, care nu are putere politică decât prin faptul că poate adăuga, la vot, picătura care umple paharul în favoarea unuia din cele două partide. Când

republicanii sunt la putere, guvernul federal pierde din importanță și putere politică, pentru că republicanii sunt alergici la regulamente și legi impuse la nivel național. De ce? Pentru că legile federale în general sunt menite să reducă raza de acțiune a corporațiilor și altor entități în lumea afacerilor. Republicanii sunt în majoritate în favoarea capitalului nestăvilnit (în tradiția individualismului american). Ei se opun impunerii de restricții la nivel federal, ca de exemplu controlul calității pentru evitarea dezastrelor (de genul uraganului Katrina sau a petrolului vărsat în Golful Mexic), controlul economiei, controlul pieții de acțiuni etc, chiar dacă aceste restricții sunt de fapt în interesul menținerii sistemului democratic. Pe de altă parte, democrații sunt în majoritate în favoarea unui sistem mai controlat, în numele prevenirii abuzurilor la toate nivelele și în numele progresului societății americane. Vorbim, ce e drept, în abstract, dat fiind că în termeni practici, corupție există de ambele părți. Cum afectează astfel de tendințe politice sistemul de învățământ? Când sunt republicanii la putere, ei oferă multe înlesniri corporațiilor, miliardarilor, taxându-i mult mai puțin decât îi taxează democrații. În acest fel, susțin ei, se stimulează economia, se produce mai mult, se creează mai multe locuri de muncă. De curând, republicanii au câștigat mai multe locuri în Casa Reprezentanților și în Senat, ceea ce înseamnă că vor vota pentru reducerea taxelor pentru păturile sociale mai înalte. Taxe mai mici se traduc în scăderea bugetului național, ceea ce înseamnă strângerea pungii în „domeniile mai puțin importante” sau „mai puțin productive”. Două domenii sunt vizate în principal: învățământul și programele sociale (ajutor social, înlesniri medicale pentru cei fără venit etc). Republicanii la putere înseamnă salarii stagnante pentru profesori, sărăcirea școlilor (în rechizite, renovări, tehnologie) și creșterea prețului învățământului, astfel încât elevii și studenții vor acumula mai multe datorii la stat pe parcursul anilor. Democrații la putere înseamnă creșterea taxelor, mai ales la venituri mari și uriașe. Bugetul național crește, dar magnații corporațiilor reduc locurile de muncă (pentru a nu pierde din profit) și se creează mai mult șomaj. În învățământ, însă, crește randamentul și calitatea: salarii mai mari înseamnă că școlile pot angaja profesori mai bine pregătiți, deci educația crește și ea calitativ. Mai mulți studenți au acces la învățământ, ceea ce produce o intelectualizare a societății. Nu este greu de văzut tendința: pe vremea lui George W. Bush, chiar exemplul președintelui era anti-intelectual, și nu pentru că i-ar fi lipsit educația necesară, ci pentru că imaginea de „cowboy” era mai potrivită intențiilor lui. Președintele făcea gafe fără teama că va părea incult și incompetent, și atunci nici populația nu se jena să promoveze lipsa de calitate sau de valoare. Ce e de câștigat din anti-intelectualism? Cu cât mai puțin educată e populația, cu atât mai ușor e de manipulat. În perioada actuală, Barack Obama, un intelectual, a devenit un model pentru cei din păturile mai joase, dovedind că prin efort propriu și educație, oricine poate atinge succesul. Din păcate, chiar și cu

democrații la putere, un nou val anti-intelectual amenință să încline din nou balanța în partea opusă. Sarah Palin, „ursoaica grizzly din Alaska”, cu mentalitate din topor (și pușcă), a devenit un model de formă fără fond (casă-mi permit un termen pașoptist).

Observăm deci fluctuații ce depind de curenții politici la nivel național. Dacă mărim sub lupă acești curenți și analizăm situația la nivel de stat, învățământul este și mai dependent de trăsăturile politice ale statului respectiv. Este bine știut că „statele albastre” sunt mult mai intelectualizate decât „statele roșii” - în principal coasta de est și coasta de vest oferind învățământul de cea mai bună calitate, de la sistemul pre-universitar la cel universitar. Universitățile Harvard și Yale sunt pe coasta de est, cu orientări mai tradiționaliste și clasice. Ele au fost și printre primele universități din țară, construite pe timpul colonizării protestant-puritan. Universitățile Berkeley și Stanford sunt pe coasta de vest, în California, cu orientări mult mai liberale și teoretice, ele fiind inițiatorile mișcărilor protestatate pe timpul războiului din Vietnam. Aceste state reușesc în mare parte să evite influența republicanilor când aceștia sunt la putere, fiindcă legile specifice „statelor albastre” favorizează învățământul și folosesc o cantitate mult mai mare bugetului de stat în promovarea învățământului (inclusiv cel „neproductiv” - filologie, arte plastice etc), astfel încât de la nivelele preșcolare până sus, există mai multe posibilități de dezvoltare individuală și intelectuală. „Statele roșii” prin votul reprezentanților lor, folosesc o mai mică parte din buget în învățământ, și o mai mare parte intră în sistemul economic. În același timp, proasta calitate a educației garantează mai multe voturi pe partea intoleranței și incompetenței, de la o populație ușor de manipulat. Învățământul din Texas, un stat roșu, este cel cu care sunt mai familiarizată. Aici predau de 7 ani la South Texas College, o universitate/colegiu cu prestigiu mic și cu studenți mulți și nu foarte bine pregătiți de sistemul școlar texan. Acest gen de instituție de învățământ superior câștigă din ce în ce mai mult teren în State, fiind mai puțin costisitor și oferind mai multe diplome de orientare tehnică și practică decât intelectuală sau artistică. Aș putea spune, deci, că Texasul nu e un stat foarte intelectualizat. E drept, zona unde locuiesc eu, aproape de frontiera cu Mexicul, este „albastră” - dar nu din motive democratice sau intelectuale ci pentru că în general populația hispanică votează cu Partidul Democrat în speranța obținerii de drepturi pentru populația minoritară (inclusiv pentru cei veniți ilegal). Dimpotrivă, hispanicii au tendințe conservatoare și tradiționaliste, ceea ce nu ajută prea mult în promovarea învățământului. Texasul, „țara petrolului”, pare să devină mai conservator la nivel politic, dar mai democrat și cosmopolit la nivelul populației, în mod aparent paradoxal. Explicația este că populația devine din ce în ce mai diversă, nu doar datorită procentului mare de hispanici, dar și datorită migrării populației din alte state, inclusiv intelectuali care nu găsesc slujbe în statul în care sunt după ce obțin diplomă universitară. Texasul este mai prosper datorită petrolului și nu a fost afectat foarte mult de criza globală, astfel încât devine o atracție pentru cei care caută o slujbă acceptabilă. Populația devine așadar din ce în ce mai liberal-democrată. Magnații care controlează domeniul

politic acționează în disperare de cauză, încercând să stopeze democratizarea statului, astfel încât reprezentanții politici (în majoritate republicani) votează tot mai multe legi absurde, impunând asupra învățământului sistemul folosit în afaceri. Școlile și universitățile (cu conducere conservatoare) fac multe compromisuri pentru a obține bani cât mai mulți, încurajând elevii și studenții incompetenți să treacă prin sistem exact precum gășca prin apă. În școli, profesorii sunt la cheremul administrației și al părinților (părinții mai bogați având influență mare asupra administrației). Profesorii nu pot „pica” un elev decât cu foarte mare efort, pentru că școala le impune să ofere șanse multiple de „recuperare” - care pot consta într-o formalitate, un mini-examen oral sau o lucrare de calitate jalnică. Profesorul care vrea să pice un elev e întrebat „ce ai greșit semestrul ăsta de n-ai reușit să-l înveți destul pe elevul X?”. În învățământul superior, banul își spune și acolo cuvântul: studenții cu pregătire mediocră sau aproape inexistentă sunt aduși ca pe bandă (fără examen de înscriere) în sălile de clasă, iar noi profesorii suntem certați la fiecare început de an pentru procentul de studenți care nu trec clasa și lăudați pentru procentele care o trec, fără să se pună problema dacă într-adevăr cei care au trecut sunt pregătiți în domeniile în care își iau diploma. Efectele se văd în viața de zi cu zi: eu personal am văzut asistenți medicali care nu înțelegeau diagnosticul doctorului, încât a trebuit să le explic eu. Odată, un doctor nu mi-a putut da un diagnostic după analize multiple, ca în final, enervată, să mă duc pe „Google” și să găsesc exact denumirea bacteriei stomacale care mă supăra și să obțin astfel un tratament. Incompetența nu pare să îngrijoreze pe nimeni. Mai mult, cu cât mai multe legi anti-intelectuale se impun de către reprezentanții învățământului în Texas, cu atât se ascund sub preșul conservator chiar și adevărurile istorice pe care s-au fondat Statele Unite. Acum câteva luni, Bordul Educațional din Texas (condus de un dentist...) a hotărât să elimine din manualele de istorie biografia lui Thomas Jefferson, cel care a scris Declarația de Independență! Insuși comerțul cu sclavi - rușinea istorică a Americii - a fost rebotezat „comerțul triunghiular” sau „triunghiul de aur” - referindu-se la cele trei țări participante. Mai mult, ei încearcă să impună predarea religiei (creștine) în școli, ceea ce într-o țară democrată este un oximoron, dat fiind că nu se poate promova o religie anume în defavoarea altora. Totuși, „dom' profesor Obama” este încă la putere. El încearcă, pe cât îi e posibil, dată fiind opoziția acerbă, să schimbe sistemul de învățământ, să promoveze competența profesorilor, să facă mai accesibil costul universităților și să micșoreze datoriile pe care le-au acumulat deja majoritatea studenților. De aceea îmi place să cred că fluctuațiile din învățământ nu vor împiedica, în perspectivă, progresul către un sistem național care va pune mai mare preț pe intelectualitate.

Colegiul de Artă “Octav Băncilă”

Având o istorie bogată și un statut aparte (prin însăși esența sa) în peisajul școlilor ieșene, Colegiul Național de Artă “Octav Băncilă” a ajuns să sărbătorească recent 60 de ani de la înființare (aniversare celebrată de altfel, cu tot fastul cuvenit). Interesant de observat este faptul că practic nu există o opinie general-valabilă cu privire la modul în care este perceput “Octav Băncilă”; imaginea sa este un brilliant exponent al principiului “câte persoane, atâtea opinii”. Momentan, tendința generală este de a se trece cu vederea importanțele realizări ale colegiului, personalitățile pe care le-a format (binecunoscuta soprană Nelly Miricioiu, spre exemplu) și focusarea spre aspecte nu neaparat relevante pentru ceea ce ar trebui să reprezinte o școală de acest gen. Inutil de reamintit că “Octav Băncilă” pendulează între statutul de liceu “decadent” cu o atmosferă promiscuă (iar aici voi da un exemplu indeajuns de sugestiv, respectiv o veritabilă probă de măiestrie ziaristică concretizată într-un articol denigrant pentru imaginea liceului – cine nu își mai amintește

de spiridușii văzuți de elevi ?!) și cel de principal furnizor de premii al Iașului. De asemenea, nu este de neglijat nici opinia conform căreia la Colegiul de Artă cultura generală are un rol absolut minimal, toată energia elevilor canalizându-se asupra specializării pentru care au optat. Nimic mai neadevărat ! Liberul-arbitru funcționează destul de bine și printre cei din Băncilă și chiar dacă pare greu de crezut, examenele terminale sunt identice cu cele de la alte licee, în consecință, aceeași materie de parcurs (!). Cei care abuzează de fraza – devenită clișeu – “La Băncilă nu se face carte” dau dovadă de o ignoranță crasă și puțină documentare nu ar avea de ce să le strice...Un aspect nemulțumitor privind Colegiul Național de Artă “Octav Băncilă” este, fără îndoială, criteriul de selecție. Facilitatea cu care se intră în singurul liceu vocațional al Iașului a devenit o soluție pentru prea mulți așa-ziși “artiști” pentru care examenul de capacitate se dovedește a fi o încercare prea dificilă. Acest fapt generează în mod evident un număr exagerat de elevi (aproximativ 1200), în comparație cu alte licee vocaționale din țară. De unde și neajunsurile provocate de lipsa sălilor disponibile pentru cursuri. Ceea ce ar putea aduce soluționarea (măcar parțială) a problemei este verificarea constantă a evoluției (involuției, stagnării, după caz) elevilor. Nu este normal ca un liceu cu tradiție cum este “Octav Băncilă” să fie caracterizat de mediocritate sau/și nonvaloare. Totodată, este absolut regretabil că “Octav Băncilă” nu găzduiește mai multe concursuri care să vizeze partea artistică pentru că acestea ar stimula cu siguranță spiritul competitiv, creând astfel oportunități de perfecționare și o motivație în realizarea de noi performanțe. Însă la acest aspect contribuie o permanentă lipsă de fonduri cu care colegiul se confruntă și care se reflectă atât în imaginea exterioară a corpurilor componente cât și în absența unor dotări interioare (unele dintre ele imperios necesare) . De asemenea, liceul ar trebui să fie într-o continuă colaborare cu alte școli de acest gen din țară și din străinătate, fapt ce ar facilita afirmarea națională și internațională a viitorilor absolvenți. Modul în care Colegiul de Artă “Octav Băncilă” este perceput poartă amprenta subiectivității celor care emit opinii (justificate sau nu), stabilindu-se o reală discrepanță între imaginea construită de cine îl privește din exterior și cine reușește într-adevăr să simtă pulsul artistic.

Foto: Bogdan Onofrei

Iulia Alecu ■
absolventă Băncilă

Colegiul Național Iași

Ce înseamnă Colegiul Național Iași pentru mine, după opt ani de școală în cadrul acestuia? Mult, enorm... ca o prietenie care a avut timp, în opt ani, să se solidifice și să câștige garanția că va dura pentru totdeauna. Mi-e greu și aproape imposibil să fac o evaluare obiectivă a Colegiului Național, să spun cum m-a ajutat și care îi sunt lipsurile, unde au greșit profesorii sau, respectiv, sistemul. I-am atașat totul, pentru că, la urma urmei, acești opt ani reprezintă atât copilăria, cât și adolescența mea - adică tot ce am până acum. Naționalul este undeva la mijloc: ca elev nu te simți urmărit sau deranjat de o strictețe excesivă, dar nici liber să faci ce vrei, când vrei, cum vrei. Aceasta e starea naturală a Naționalului. Că au mai fost perioade când s-au luat măsuri drastice contra fumatului în școală sau contra chiulului sau zile în care porțile erau deschise și nesupravegheate, sunt impulsuri de schimbare trecătoare generate de entuziasmul schimbător al celor de la conducere. Interesantă este impresia de mare libertate în gândire și mișcare pe care ți-o dă Naționalul în contrast cu rigoarea cu care își apară tradițiile și obiceiurile. E greu să faci reforme în Național, iar spiritele energice și revoluționare sunt, de regulă, educate într-o direcție favorabilă liceului. Se apreciază foarte mult calitatea în acest liceu, de la elevi la profesori și, evident, înfățișarea exterioară a liceului. Însă mai puțin se pune accentul pe valorificarea calității, exploatarea resurselor (care există!) deopotrivă în cazul elevilor și al profesorilor. Nu contest faptul că liceul are mulți olimpici, însă poate un pic mai multă persuasiune din partea profesorilor nu ar strica în descoperirea de noi talente. Nu știu cum este atmosfera în alte licee, dar mi-au plăcut cei opt ani de "plimbare" în Național și țin să subliniez faptul că relația profesor-elev a fost mereu așa cum mi-am imaginat că ar trebui să fie - o relație bazată pe respect, ca efect când al fricii, când al fascinației iar, spre final, chiar o familiaritate aproape părintească. Naționalul nu rămâne, însă, pentru mine, un liceu, o clădire, douăzeci de profesori sau o sală de clasă, magazinul școlii sau terenul de sport. A știut să-mi ofere câțiva profesori de calitate care au reușit să-și imprime, oarecum, existența în viața mea, o atmosferă selectă și prietenii care vor rămâne. Ar fi mult mai multe de spus despre un liceu ca Naționalul, însă el nu trebuie povestit, ci trebuie descoperit și reinventat de fiecare elev în parte. Am învățat să iubesc Naționalul așa cum este el, cu multele lui calități și totodată neajunsurile lui, dar, la urma urmei, nu toate relațiile din viață ne arată aceeași regulă? Obiectul dragostei noastre nu trebuie să fie perfect, fără cusur, ci veritabil, original, fermecător. Se pare că eu am știut să-i ghicesc misterele

și să-i înțeleg paradoxurile, căci acest liceu s-a dezvoltat în fața mea cu prestața sa solemnă și sobrietatea de un farmec irezistibil. În fond, asta e tot ce subzistă trecerii timpului, dulcea amintire a unor clipe pe care le pastrăm cu îndârjire, condensate în imaginea pe care i-o păstrează fiecare propriul liceu. Pentru mine a fost Colegiul Național.

Raluca Anisie ■
absolventă Național

Foto: Bogdan Onofrei

Sistemul de învățământ românesc sau *Lasciante mi cantare*

Să fii elev în România este echivalent cu traversarea autostrăzii dintre București- Brașov, de exemplu. Adică imposibil, decât dacă ai un scop prea bine definit. Sunt elev în România și învăț după dictatura oricărui sistem de învățământ acceptat de Guvernul acestei țări. Odată cu schimbările miniștrilor, majuscula sistemului s-a schimbat și ea. Mai nou, cu mister Funeriu Daniel, clasa pregătitoare în care „degețeam” cu acuarele se va muta în ciclul primar, iar clasa a noua, în care „boboceam” va aparține învățământului gimnazial. Conform doamnei Liliana Romaniuc însă, legea educației naționale sună altfel. Trei ani de liceu, trei probe scrise la Bac, 10 ani învățământ obligatoriu. Conform colegului meu de bancă, instituția școlară ar trebui să fie „maximă am zis!” - și cum niciuna dintre păreri nu este de înțeles, sau este, dar nu se pupă una cu alta, EU, ELEVUL, trăiesc drama sistemului de învățământ românesc. Mircea Badea spunea clar: soluția școlilor din ză cantri of ză safering este să nu-și mai înșele atâta miniștrii și să fie fidel unuia singur. Fiecare cap în acest sistem de învățământ propune și votează o altă lege, fără a ține cont de elevul care este în mijlocul, în toila activității școlare și care află, cu o seară înaintea Bacului, că nu îi este permis să dea proba decât la istorie. Sau că manual pentru modulul patru la matematică, ca pentru liceu vocațional, pur și simplu nu există! Problema principală a Autorității Divine este logo-ul botanic- frunza reprezentativă care a costat nu mai puțin de 890 de mii de euro (www.antena3.ro/romania), când putea fi luată de pe un site de specialitate cu 0,73 de lei. Când politica este ocupată, preocupată, super-ocupată cu problematici ce implică siguranța națională și bunul mers al evoluției economiei ș.a.m.d., bubele sistemului de învățământ (preuniversitar, țin să precizez, căci vorbesc despre suferința trăită) își diminuează efectul. Și cum să-și mai facă temele colegul meu de bancă când abia doarme noaptea de grijă? Știu, sunt conștientă. E vina lenei, care e tot o formă de pesimism. Dar să nu credeți că nu are legătură cu Sistemul. Are! Resemnarea colegului meu e datorită și din cauza sistemului. De elevi nativi proști nu se bucură niciun popor, așa e sănătos să credem. Recapitulând, ne datorăm progeniturile sistemului educațional, prin urmare și forța de muncă, economia și întregul lanț trofic. Bad boys! Și bașca, aflăm de la profesoara de franceză că din 2012 se va impune proba la Bac pentru limba de studiu doi... Asta e ceva cu adevărat tragic, pentru că eu și colegul meu de bancă facem parte din aceea generație. O singură speranță mai avem: sfârșitul lumii, iunie 2012, calendarul mayașilor... dar asta e altă problemă de acum, pe care o lăsăm tot Guvernului s-o terfelească... Nu am avea rezultate atât de pesimiste dacă am reuși să nu ne mai comparăm cu sistemul de

învățământ european, cel puțin. Dar e aproape necesar să te mai uiți la vaca vecinului, peste gard, când a ta începe să nu mai dea randament. S-a tot auzit despre acea școală elvețiană care își desfășoară proba la Bac, probă de voluntariat!, pe șesurile noastre mioritice. Și dacă tot am adus vorba, exact mioritismul ăsta e problema. Ne place să stăm și să admirăm plasticitatea frunzei și-a peisajului încât uităm să ne ridicăm șezutul, să aruncăm șaorma și superficialul de tip manea. Suntem un sistem de „Lasciante mi cantare”, de unde și logo-ul cu frunza care se divide în trei; bineînțeles! Uite cum mi-am dat seama după ce abia am criticat-o... Din punctul altora de vedere însă...se pare că „pe atunci” era mai greu decât acum, în ciuda celor spuse de colegul meu de bancă „Nu cred să existe vreo generație care să trăiască acea mistică a examenelor de admitere, a olimpiadelor, treapta I, treapta a II-a, ultraseriosul examen de intrare la facultate. Am trăit cu teroarea acestor examene, cu câteva mișcări din stilou la un astfel de examen puteam să-mi semnez demisia din viața celor care contau. M-am uitat peste niște subiecte de examen de admitere la matematică- informatică din perioada aceea și mi-a venit să râd. Nu se compară cu lejeritatea examenelor de acum. Examenele atunci erau o chestuine foarte serioasă, țin minte că într-un an s-au dat niște subiecte atât de grele în automată, subiecte de olimpiadă, încât a lua peste 5 era echivalent cu intrarea la facultate și, într-adevăr, să iei 5 reprezenta o performanță de invidiat”. S-ar găsi în permanenta frustrare a colegului meu de bancă (frustrare care a ajuns, din cauza și datorită sistemului, zice el, o stare existențială de agregare...) să se argumenteze pe această temă cu Angelo Mitchievici. Maybe isn't just a gap generation. Cu siguranță este clar că sistemul are bube, și atunci, și acum, însă altele, mai frumoase și mai vii colorate. Dacă am vrea să definim sistemul de învățământ românesc personificându-l cu un individ imaginar (așa cum am făcut eu cu colegul meu de bancă), am spune că este un tip bonBoc, pardon, bondoc, gol, care încearcă să se acopere cu o frunză-logo în nucleul rușinii mării sale. Deoarece își ține cu sfințenie această podoabă cu ambele mâini, el nu va putea face niciodată altceva. Altceva! Norocul lui că are o voce remarcantă, în genul tărăgănat (și nici ăsta nu-i un cuvânt potrivit) al lui Florin Piersic. Așa este sistemul nostru de învățământ, un personaj care nu are decât de vorbit. Un ou kinder fără surpriză. Un două la preț de trei. Cultură, trei la zece mii! Pe sistem!

Astrid Corina Băgireanu ■
a XI-a, “Băncilă”

Din bancă la catedră

Nimic nu se compară, în lumea asta, cu anii de liceu, cu atât mai mult anii petrecuți la Liceul „Nicu Gane” din Fălticeni. Această parte a vieții reprezintă, așa cum spunea Lucian Blaga, „pietre pentru templul” fiecăruia. Rigoarea și profesionalismul dascălilor de altădată au impus tinerilor care au absolvit această instituție – printre care mă număr și eu – un anume fel de a privi lumea și oamenii, o anume distincție născută din respectul valorilor. Bătrâna clădire cu ziduri impunătoare și solemne, fără a fi reci, a rămas aceeași. Impasibilă, privește cu îngăduința vârstei mulțimea de tineri care-i trec pragul. Îi iubește pe toți, și pe cei care pleacă, și pe cei care vin. Aceeași solemnități masivă pare în zbuciumul lumii un punct de sprijin, un „locaș de stat cu capul în mâini în mijlocul sufletului” (Marin Sorescu). Întorcându-mă peste ani, într-o altă ipostază, de cealaltă parte a „baricadei”, am regăsit-o aproape neschimbată. Nu m-a mai speriat ca atunci când am intrat pentru prima dată în clasa a IX-a, în anul „de grație” 1985, în prima zi de școală, dar am trăit totuși, un sentiment ciudat, greu de deslușit, un amestec de nostalgie și de teamă (sau mai degrabă de neliniște). Adolescenții curioși care mă privesc din băncile pe care și eu mi-am ros coatele par diferiți de generația mea, dar deosebiriile sunt doar aparente. Uitându-mă în ochii lor, am re-trăit emoțiile anilor de liceu, cu temerile și bucuriile sale, cu primele iubiri, primele drame, cu entuziasmul descoperirilor...Liceul este atât timp, cât și spațiu în care ceilalți îți creează iluzia unei libertăți câștigate, îți transmit subliminal că poți face aproape ce îți dorești, că ai atins acel stadiu al existenței în care poți afirma cu emfază chiar că ești suficient de matur astfel încât să îți poți lua viața, cu limitele ei, în propriile mâini. Această iluzie se destramă brusc însă în momentul în care apar primele obstacole, de ordin moral, afectiv sau motivațional. Din fericire, abia atunci realizezi că în locul unei libertăți iluzorii apare mereu cineva care face tot posibilul să depășești limita. Responsabilitatea este mereu în curtea alterității. Îți dai seama atunci că, de fapt, nu ești singur, că identitatea ta este una ancorată în ființa celuilalt. Cu această situație nu ne vom mai întâlni după

încheierea acestei etape existențiale, deoarece ești obligat de scurgerea nisipului din deșidă să alegi. Iar prin alegere devii responsabil pentru tot ceea ce faci, ești rezultatul propriului tău proiect, cum ar spune Sartre. De-abia acum devii liber sau, tot în manieră existențialist-sartriană, ești „condamnat la libertate”. În această perioadă fascinantă, ca tânăr licean cu mintea plină de proiecte și idealuri, nu prea conștientizezi că această dimensiune a existenței va trece în registrul amintirilor sau, și mai mult, rațiunea și sensibilitatea nu sunt pregătite să fie invadate de regretele inerente finalului acestor ani frumoși. De acum încolo, ca dascăl, ca profesor de filosofie în special, exprimându-mă în stilul lui Noica, voi încerca să le dau drumul în lume acestor suflete speciale, adică să îi eliberez din necunoaștere, din lanțurile aparențelor către lumina pe care o pot găsi în ei înșiși. Voi încerca să îi introduc într-un fel de dialog cu propria ființă, precum făcea Socrate cu discipolii săi (bineînțele, păstrând proporțiile), dar pentru asta le voi sugera că trebuie mai întâi să intre în dialog cu „zeii cunoașterii și ai culturii”. Marile creații ale literaturii universale, capodoperele cinematografice, piesele de teatru, albumele de artă, natura, muzica clasică - totul este școală, totul este profesor. Relațiile dintre profesori și elevi sunt, firesc, altele acum, dar starea de spirit, atmosfera specifică acestui liceu au rămas aceleași. Această școală a rămas un spațiu al schimbului de idei, de stări de spirit, de sentimente. „Stări de spirit, asta trebuie dat altora”, spunea marele gânditor român Constantin Noica. În opinia mea, tot stări de spirit trebuie să primim înapoi de la acești căutători de sens al vieții, elevii noștri. Cred că se potrivește foarte bine aici cugetarea lui Noica: „O școală în care profesorul nu învață și el e o absurditate. Cred că am găsit un moto pentru școala mea. E vorba aceasta extraordinară a lui Leon Bloy: Nu se știe cine dă și cine primește”. („Jurnal filosofic”).

Prof: Ioan Caulea ■
“Nicu Gane”

Foto: Cezara RUSU

Pardigma educațională a viitorului chelner

Fiecare dintre noi, chiar de la vârste foarte mici trăim și acționăm ca un chelner. De foarte mici, de-abia făcuserăm ochi, cum se spune, părinții noștri ne învățau să le dăm obiecte din jurul nostru și să le pasăm unul la altul pentru că așa învățăm să interacționăm cu cei din jur. Chelnerul e cel care dă, doar la sfârșit un singur lucru ia, banul. Odată ce creștem începem să tot servim, pe mama, pe tata, fratele, apoi pe copiii noștri, cu un pahar cu apă, cu cina sau prânzul, un suc și, de ce nu, pe oaspeții noștri cu un pahar de vin cu apă minerală rece. E o mare diferență între a servi și a slugări pe cineva. Servesc pe cineva pentru că așa vreau eu, slugăresc pe cineva pentru că și omul respectiv se simte bine cu slujitori și, vrei nu vrei, la orice oră din zi și din noapte slujești, așa, ca un cățel. Se pare că în România este nevoie de foarte mulți slujitori pentru că este foarte mare numărul de oameni ce vor slujiți. Să revenim la nobila meserie de chelner care este un servitor și nu un slujitor. Doi mari funcționari publici dintr-un Minister al Educației dintr-o țară dezvoltată din vestul Europei au ieșit din clădirea ministerului pe la ora 19, a fost o zi de muncă lungă și grea, și au intrat în restaurantul din apropiere care nu era foarte simandicos, pentru a lua cina. **Primul:**- Toată ziua m-am certat cu sindicatele, cu părinții, chiar și cu oamenii mei pentru că nu vor să înțeleagă că trebuie să reducem numărul de materii predate, doar știi ce a spus primul ministru ieri la televiziunea națională. Nu mai pot, toți au venit cu argumente că numărul de materii este și așa prea mic, că nu putem crea niște roboței ultracalificați, că au nevoie de cultură, de știință, muzică, arte vizuale, nu mai spun că alții au venit cu cereri absurde că ar trebui predate muzica și dansul până la sfârșitul liceului. **Al doilea:**- Se vede că ai terminat științe exacte, așa cum a terminat primul ministru. Nu e de mirare că într-o țară ca a noastră nu merge reforma, reformă care și așa nu este necesară decât oamenilor politici pentru a se face remarcați. Dacă la noi lucrurile merg bine nu știi de ce ar exista cineva care vrea cu tot dinadinsul ca lucrurile să meargă prost. Ce interese meschine stau la mijloc? Când vorbești de educație vorbești implicit de cultură. Ce mare cultură au oamenii noștri din minister? Majoritatea au terminat științe exacte sau facultăți tehnice. De aceea curentul educațional dat de noua reformă are mai mulți termeni ce țin de tehnică. Auzi, „proiect de tehnologie

didactică”, de parcă școala a devenit uzină de tractoare. Cu criza asta este și mai rău. Reforma înseamnă reducere de posturi și eficientizare. Nu se poate face învățământ de dragul eficienței. Putem vorbi de eficiență și productivitate într-o hală industrială sau într-un birou notarial dar învățământul trebuie să fie o reflectare permanentă a nevoilor elevilor. **Primul:** Gata, gata, îmi ajunge, hai schimbăm discuția! Se lasă tăcerea. Intră mai multă lume care ocupă vreo 4 mese în restaurant. **Al doilea:** Hai să intrăm într-un joc. Îl știi pe chelnerul care ne-a luat comanda? **Primul:** Da, l-am mai văzut de câteva ori. **Al doilea:** Cum îți se pare? **Primul:** Așa și-așa. **Al doilea:** Va veni să servească la cele patru mese de-abia ocupate. La care masă ar trebui să se ducă mai întâi? **Primul:** Habar n-am. **Al doilea:** Uită-te, dar nu insistent, la persoanele de la mese. Ce observi? **Primul:** La masa din capăt este o doamnă, la cea din stânga sunt doi tineri, cred că sunt căsătoriți, la cea din dreapta trei domni trecuți de prima tinerețe, iar la masa cea mai apropiată este un domn, mai degrabă un tip dubios, după cât aur are pe el pare un mafiot. **Al doilea:** Care sunt persoanele ce nu au venit să piardă timpul în restaurant, au venit doar să mănânce? **Primul:** „Mafiotul”, cred. **Al doilea:** „Mafiotul”? de ce nu doamna, amândoi au venit singuri. **Primul:** Doar știi că bărbații nu prea sunt atenți la ce mănâncă, parcă-s lupi. **Al doilea:** Aici ai dreptate, dar cred că nici doamna nu ar pierde timpul, fiind singură. Pe cine va servi chelnerul mai întâi, pe „mafiot” sau va avea doamna întâietate? **Primul:** Asta ține de educație și de prestigiul restaurantului. Normal ar trebui să fie mai întâi servită doamna. **Al doilea:** Știi că se vorbește de eficiență chiar și în educație. Eficiența nu prea are legătură cu bunele maniere. **Primul:** Ce vrei să spui? **Al doilea:** Ușa de unde iese chelnerul e mai aproape de „mafiot” sau de doamnă? **Primul:** De „mafiot”. **Al doilea:** Atunci mafiotul va fi servit primul dacă aplicăm criteriile eficienței. **Primul:** De ce? **Al doilea:** Chelnerul va veni cu felurile de mâncare pentru amândoi și va pune deasupra meniul comandat de „mafiot” pentru că masa lui este prima apoi va fi servită doamna care are meniul sub meniul „mafiotului”. **Primul:** Totuși de la masa „mafiotului” până la masa doamnei nu este chiar așa mult de mers. **Al doilea:** Așa este, dar acesta este principiul eficienței. Dacă ai pune toate datele într-un calculator ca să afli care este traseul optim pentru chelner ca el să depună

efortul minim, ai să vezi că „mafiotul” câștigă. **Primul:** Dar asta înseamnă lipsa bunelor maniere. **Al doilea:** Nu există disciplina „bune maniere” la școala pentru chelneri; au fost învățate de nobilimea engleză, de exemplu, dar cu mult timp în urmă. De-abia s-a terminat conversația că a apărut chelnerul cu bucatele. Într-adevăr, „mafiotul” a fost servit primul. **Al doilea:** Asta este eficiența și asta trebuie să introducem noi în reforma școlară. Economisții privesc acest lucru ca pe ceva normal. Dacă ai avea patru copii, i-ai înghesui într-o cameră mică dotată cu paturi suprapuse, cu

paie în loc de saltele și cu un bec economic? Doar ai consuma puțin bani. **Primul:** Hai, lasă, doar sunt copiii mei. **Al doilea:** Și elevii, copiii cui sunt? În cele din urmă, întrebarea ar fi ce te face să fii un bun chelner în viață, să ajungi să fii un „profesionist” în a servi pe cine trebuie și la momentul oportun și a nu cădea în slugărit. Vine o vreme (dacă nu a venit deja) însă când limita dintre a servi și a slugări nu se mai observă cu ochiul liber, poate doar cu mâna întinsă.

Marian Anton ■

Foto: Bogdan Onofrei

Eternul feminin

Motto: *“Les femmes ont permission d’être faibles et elles se servent sans scrupules de ce privilège.” J.P. Sartre*

În “Scrisori imaginare”, Octavian Paler ajunge la concluzia că adevărata zeiță a frumuseții este (sau cel puțin ar trebui să fie) Atena, cea care urcă muntele Olimp cu chipul scăldat în razele soarelui. În ciuda faptului că descoperirea (și redarea) esenței feminității a constituit o provocare pentru scriitorii-bărbați ai tuturor veacurilor, tainele Femeii, ca etern miracol, n-au fost încă dezvăluite în întregime celor care le cercetează. Mircea Eliade găsește în Maitreyi senzualitatea cuceritoare, în timp ce Garabet Ibrăileanu se lasă vrăjit de gingășia Adelei. Care dintre acestea două să fie, deci, imaginea în oglindă a Femeii? Camil Petrescu, a cărui concepție despre femeie este evaluată de Alexandru Paleologu ca fiind “greșită și contradictorie”, caută și el dezlegarea tainei. În “Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” și în „Patul lui Procust”, avem de-a face cu condiția intelectualului renegat de societate; de aceea, pune rațiunea înaintea inimii și caută să “citească” Femeia înainte de a o iubi. Când deja o iubește, fără posibilitatea de a renunța la mentalitatea-i oarbă, se lasă pradă proceselor de conștiință și aproape că abuzează de rațiune. Femeia filosoafă este un concept pe care nu-l poate înțelege transpus în realitate. Cunoscând și acceptându-și firea, iubește Femeia mai mult din admirația că este capabilă să se sustragă din acest labirint al întrebărilor fără răspuns. Femeia trăiește, visează, speră, crede fără dovezi și se ghidează după principiul carpe diem, ceea ce o face irezistibilă în ochii Bărbatului. De aici izvorăsc, în fond, iubirea și pasiunea, din fascinația pentru necunoscutul, pentru tainicul pe care îl păstrează zăvorât ființa de lângă el. Altfel spus, “nteligența este cel mai puternic afrodisiac, iar iubirea e cosa mentale.” Când Femeia se lasă descoperită, Bărbatul realizează că nu îi seamănă și se lasă stăpânit de convingerea că ar trebui să fie altfel. Preocupat să înțeleagă de unde izvorăsc deosebirile și de ce nu le poate anihila, Bărbatul nu înțelege că, schimbând Femeia, nu ar mai iubi-o, că ar îndepărta întocmai ceea ce o face unică. Pe toată durata existenței, fie în plan real, fie în planul creației, Femeia a trebuit să accepte (și să se limiteze la) rolurile care i-au fost atribuite. Începând de la izgonirea din Rai, continuând cu ignorarea ei și încadrarea într-o categorie inferioară, se ajunge la adevărate ode închinete Femeii. Probabil de când Eminescu o numește “chip de lut”, în arhicunoscutul poem „Lucafeărul”, se încheie majoritatea controverselor cu privire la acest subiect. Femeia devine acceptabilă, egală cu Bărbatul, i se (poate) permite să scrie literatură și să fie filosoafă. Marii scriitori au omis

probabil faptul că valorile morale și însușirile pozitive sunt, de cele mai multe ori, de genul feminin: dragoste, înțelepciune, răbdare, cunoaștere, iertare, milă, încredere. Însă nu este mai puțin adevărat că există și reversul monedei: invidie, ură, lașitate, ignoranță. Singura concluzie pe care au putut să o aprobe scriitorii, fără părerii de rău, este aceea că Femeia, dincolo de a fi o contradicție, este un paradox. Dualitatea acestei ființe nu poate duce decât la crearea, în jurul ei, a unei aure de mister, de magie. Pe deplin convins de simțămintele sale, Eliade găsește potrivit să se bucure că a descoperit Femeia. Maitreyi Devi însă, în romanul său replică, “Dragostea nu moare”, spulberă impresiile eronate: „Misterul meu este creația ta.” Fiecare personaj feminin din literatură, chiar și Femeia blamată a lui Camil Petrescu, este un ecou al acestei replici magistrale, aparținând minunatei Maitreyi. Femeia nu percepe filozofia așa cum o percepe Bărbatul. Acesta, creator de romane sau poeme, în speță intelectual, se lasă frământat de chestiuni existențiale și caută să ilumineze mințile slabe. Mănat de orgoliu, are despre sine convingerea că va reuși să găsească răspunsurile pe care nu le-au putut da nici măcar filozofii antici. Se pierde în dileme, concepții și teorii care îi încarcă deopotrivă sufletul și conștiința, făcându-l inapt pentru iubire. În schimb, jumătatea feminină se îngrijește de filozofie doar pentru îmbogățirea spiritului. Rămâne în așteptarea Marii Iubiri, despre care crede cu desăvârșire că îi va schimba dramatic viața. Cele două filozofii de viață și conceptele morale aferente fac din Bărbatul filozof și Femeia filosoafă, în calitate de cuplu, o imposibilitate, dacă nu chiar o utopie. În aceste condiții, este firesc ca Bărbatul să se mire de femeie și să o iubească fiindcă e altfel, dar să o vrea la fel cu sine. În concluzie, farmecul Femeii nu a fost suficient pentru a adormi conștiința și pentru a păcăli luciditatea scriitorilor-bărbați. Aceștia au păstrat, dincolo de orice sentimentalism, răceala intelectualului reprimat, continuând să vadă “viața ca o pradă” și femeia ca o taină. Și totuși, “de ce iubim femeile”? Mircea Cărtărescu ne oferă mai mult decât un singur răspuns. Poate fi acesta: “Pentru că au un mod de a rezolva problemele care te scoate din minți. Pentru că au un mod de a gândi care te scoate din minți”. Sau poate fi acesta: Pentru că din ele-am ieșit și în ele ne ntoarcem și planeta noastră se învârtă rotundă, greoaie, doar în jurul lor.

Andreea Vezeteu ■
a XI-a, “Petru Rareș”

Ghiveci cu Trăiri

3

-iunie-2010.

“Urmează-ți calea!

Am doar optsprezece ani și un infinit de gânduri. Iubesc marea și înghețata de vanilie. Sunt conștientă că pentru lume sunt încă unul dintre acei adolescenți libertini, dornici de aventură, răzvrățiți uneori și puși pe fapte mari. Mă “mulez” poate perfect pe acest tipar, dar reprezint totuși o entitate distinctă, un suflet unic între milioanele reținute de gravitație pe Terra. La vârsta mea, nu e tepeu să cred că, dincolo de voi, lumea începe cu mine. Mentea mea de copil mă îndeamnă încă să visez. Trebuie doar să vreau și pot ajunge mai departe de Soare. Evident, căldura astrului îmi topește avântul și sunt forțată să recunosc pentru a mia oară că imaginația mea depășește adesea barierele dimensiunilor cunoscute. În astfel de momente, apelez la un scripete, un cârlig și o sfoară, pentru a o aduce înapoi dintre idealuri.

Dragă jurnalule, am ajuns abia acum la deja tocita formulă de început, pentru că mi s-a părut potrivit să mă cunoști mai întâi, să vezi cu cine ai de-a face, în ipoteza în care vei considera că ai nevoie de anumite arme de precauție pentru a mă salva de intensitatea propriilor trăiri. Poate am omis să te pun în temă în privința unui amănunt. Ei bine, până acum am parcurs, ce-i drept, o imensitate de kilometri în stranii călătorii iluzorii. Pentru întâia oară după atâția ani de așteptări, astăzi mi-am înfrânt orice temere, orice rețineră. Probabil simți și tu că uneori cădem în gol. Surpriză! Suntem în avion și în curând vom ateriza. Relaxează-te, nu plecăm pe o insulă pustie să-i ținem de urât lui Robinson Crusoe, pentru că lui a avut grijă Daniel Defoe să-i contureze viața fără noi. În lumea lui am fi doar doi intruși neintegrați, sălbăticia pe care a dobândit-o l-ar putea împinge la fapte necugetate pentru a ne elimina. Suntem în Grecia, prietene! Țara lui Zorba Grecul. Promit că, dacă voi avea timp, într-una dintre zile, am să te țin de o filă și am să te învăț să dansezi, dar asta rămâne între noi, pentru că, în public, trebuie să păstrăm aparențele, iar eu trebuie să dau impresia că sunt cu adevărat majoră, nu doar pe plasticul din buletin. (Altfel, nu mi-ar permite portarii să intru în clubul ăla exotic de pe plajă!)

Ajutooor! De ce nu mi-ai spus că-mi va fi rău la aterizare? Mă gândesc în clipele astea că având rude atât de faimoase precum jurnalul lui Mircea Eliade, spre exemplu, că nu ești tu primul jurnal care sfidează granițele impuse de autoritățile hârtiei și ajunge într-o țară străină, cu avionul. Ai fi putut să mă previi în legătură cu aceste senzații de amețeală absolută!

Au trecut primele ore de când suntem în Grecia și... au zburat primele emoții. Acum suntem pe plaja Mării Mediterane, amice din celuloză. Din păcate, nu-ți pot permite să atingi apa, să

înfrunți valurile... ar fi curat act de sinucidere din partea ta sau tentativă de omor din partea mea și mă tem că la închisoare nu mă vor primi cu tot cu jurnal. Nu vreau să ne despărțim acum, când am început și noi să ne înțelegem...

Marea albastră trezește atâtea amintiri în mintea mea... Este atât de singură, atât de curată și atât de periculoasă în inocența ei. Uneori, am impresia că are duioșia și totodată duritatea unei mame, care își rănește copiii tocmai din dorința excesivă de a-i proteja. Marea răpește uneori, prin modalitatea ei primitivă de a-și manifesta iubirea pură în îmbrățișări de valuri spumoase, inimile naive ale celor care s-au aventurat în a-i împărtași surâsul.

4 iunie, 2010.

“Nu spera, fii sigur!” Astăzi sunt doar un suflet înmuiat în zeama pepenelui galben. Noaptea care a trecut mi-a înecat amintirile. M-a trezit lumina răsăritului, a începutului de viață. M-am găsit întinsă pe nisipul umed, stropită de “cuvintele” mării, care parcă lupta să mă trezească și admirată de priviri curioase, afișate pe chipurile unor personaje necunoscute mie, și într-o oarecare măsură indiscrete. Mă întreb dacă e atât de vizibil pentru grecii “ăștia” matinali că nu sunt una de-a lor. E adevărat, nu-mi scrie în frunte că sunt româncă (realizez asta după câteva minute de privit în oglindă), dar se pare că tu, jurnalule, mă cam dai de gol. Păi așa ne-a fost vorba? Observ în dreapta mea un copil care-mi privește încântat cuvintele așternute ieri în paginile tale. Pentru el sunt poate nimic mai mult decât hieroglife ochioase, în timp ce pentru mine reprezintă TOTUL, adică ultima zi pe care am trăit-o integral, imprimată singură, în așteptarea celor viitoare. Mă ridic și plec, lăsând în urmă priviri simpatice care trădează, curios, compasiune. Oamenii aceștia au crezut probabil că sufăr îngrozitor din diverse pricini, iar eu sunt mai veselă decât am fost vreodată în optsprezece ani. Și realizez că e atât de ușor să fii fericit. Cu toate astea, fugim adesea de fericiri, cufundându-ne în așa-zisele probleme existențiale, care ne oferă în schimbul timpului pierdut doar câteva dureri de cap și o rețetă de pastile pe nota de plată. Pentru mine, călătoria întruchipează atributele unei etape de cunoaștere, de formare a caracterului meu, ignorat până acum, care obișnuia să cugete doar la “problemele” unor jucării într-o lume dominată de plastic și pluș.

Restul acestei zile mi-l petrec hoinărind haotic printre palmieri, portocali, măslini, în căutarea absolutului din fiecare element sculptat de Dumnezeu pe pământ.

Roxana Paraschiva Sălăgean

“Nicu Gane”

Bătând câmpii și dealurile Greciei

marți, 17 aprilie, pe la 11 p.m. Mai bine mai târziu decât mâine dimineață în final, în autocar. impropriu spus în final, când de-abia am plecat; e mai degrabă speranța unui sfârșit al nervilor tocați vreo trei ore jumătate prin parcul herăstrău, unde mi-am pierdut timpul în așteptarea autocarului. defecțiuni tehnice, chestii, trestii, ca la români. ne-au ținut totuși companie musculițele bețive atât de... bețive, încât probabil luau cerul gurii mele drept un butoi cu must. iar acela care se laudă că n-a înghițit niciuna se prosteste ca un pinocchio de lut (vezi – gabi, care i-a plagiat până la un anumit punct și nasul). bine totuși că am plecat acum și nu am stat să dormim în parc până la răsăritul soarelui.

miercuri, 18 aprilie, o dimineață Ce-am avut și ce-am uitat. . . am tras un pui de somn de trei ore. ajungeam în curând la granița cu bulgaria, nu știu care din ele, cu asta se ocupă marius, dar nu-l pot întrerupe din inventat bancuri, mai ales acum, când are atâta material! adevărul e că grupu' nostru rupe! înafară de noi, cinci inși cărcotași, autocarul e plin de moși și babe, toți cătrăniți de zici că merg la cimitir, nu în grecia. nimeni nu vorbește și pun pariu că ar face toate spumele mării dacă am da drumul la muzică. desigur, marius nu ratează ocazia să ne pună pe lista neagră a "partenerilor de călătorie" cu observații deloc lipsite de sens, precum: "băă, aici e o liniște ca în cavou!" (să fi văzut figurile moșilor!), în fine, tocmai ce am făcut un scurt inventar a ce trebuia să luăm cu noi, dar am uitat. iată lista (am notat-o eu, să facem rost la timp): o pereche de căști duble pentru mp3 (trebuia să le ia oana) o hartă cu insula thassos(eu, dar nu mi-a spus nimeni) o hârtie igienică (nu-i imperios necesară, avem batiste de hârtie și gabi a adus șervețele umede pentru bordul mașinii, la urgență) spray de țânțari (vivi cică n-a găsit la farmacie) încărcător pentru acumulatorii aparatului foto dopuri de urechicapuci de plastic împotriva aricilor de mare. **18 aprilie**, după-amiază Ce de dealuri, de coline, Ce de remi îmi mai vine! (asta de la vivi o știu.) mai avem un pic până să ajungem la feribot. vremea e OK, doar vântul adie oleacă (să nu mă repet) din autocar nu-s prea multe de văzut, doar coline; pe alocuri și marea. ghida e slăbuță, dar se pare că ea ne însoțește doar. în thassos ne ghidează altcineva. stau pe banchetă cu oana. nu e prea vorbăreață. poate o să deschid discuția, dar nu și subiectul. **18 aprilie**, 7 seara Un alt fel de cerșetori vreți ceva mai agasant în materie de cerșit în afară de infirmii de la metrou și copchiii veseli din intersecțiile bucureștene? atunci urcați-vă pe un feribot și veți avea parte de un spectacol gratis de la maestrul cerșetoriei: pescărușii. nu înțeleg ce-i atât de adorabil la ei; sunt mari, gălăgioși și agresivi (cam clovni când prind mâncarea din mâinile oamenilor).

periculoși chiar: o pensionară a fost mușcată de unul, care i-a luat din zbor bucata de pâine întinsă (spre amuzamentul lui marius). vivi și gabi fac oarece conversație cu un neamț simpatic, care zâmbește tot timpul. oana s-a apropiat și ea. când a văzut-o germanul cu freza de punkistă, i-a dat să asculte punk de-al lor "die ärzte" și "böhsse onkelz". a fost entuziasmată. mie nu mi-au plăcut cineștie ce, dar, dacă m-a chemat ea să ascult, am ascultat.

18 aprilie, 10:30 p.m. Prieteni noi "husbând, husbând?" grecul cu engleza imposibilă de la hotel voia să mă pună în cameră cu oana. vivi rânjea malițios și m-am uitat urât. nici pomeneală să mă lase în pace, cu toată uitătura mea "fioroasă": "despre cine scrii acolo, măi răducele, mă?"; "a scrie înseamnă a nu trimite cu prioritate decât la sine", bag eu o cotită din Onfray, ca să nu zic altceva mai "colocvial" (era și oana de față), "deci am notat câte ceva despre mine și excursia MEA!", m-am enervat eu rău, așa cum oricine își mai iese din pepeni sub formă de sămânță coaptă. după ce mi-am trântit bagajele în camera pe care aveam să o împart cu marius, am plecat de unul singur pe plajă din photos. apa-i rece, peisajul mut, ca unul din tablourile lui beskinski, în care lumile, de-abia schițate, au încremenit tocmai în momentul apocalipsei. de sus, de pe deal, se zărește cel mai bine muntele athos = un oraș supraréalist al stâncilor. pe plaja îngustă, doi dimitri și un iasos stau și cântă la chitară. una bucată dimitri s-a comportat "cu rezervă" când a înțelese că sunt român și nu armean. a plecat repede. ceilalți doi – un tip cam negru și unul cam gros -, veniți din atena să petreacă aici o săptămână, mi-au împărțit o mulțime de lucruri neinteresante despre ei și echipa lor de fotbal. plăcute au fost cântecele grecești. m-au invitat și pe mine să cânt ceva pe românește. am zdrăngănit "pădure nebună", "când s-o împărțit norocu" și "țara mea". m-au invitat ei la concert (aveau o formație... äää "air-astrons"), "drăguț din partea voastră, dar nu pot." – "de ce? departe rumeni?" "very. very departe" – "ok, atunci la anu 'viitor" – "maybe, fkaristo de invitație!". și totuși mi-a fost dor de ---. **miercuri, 19 aprilie**, seara Cum se ajunge într-un mod supraréalist la mănăstirea mihail și gavril "noi nu mergem cu grupul acela de țicniți în capitală, mai bine plecăm la mănăstire și în satul panaghia, de unii singuri, că ne descurcăm noi." căzând de comun acord asupra acestei idei, am pornit să facem anumite cercetări despre cum se poate ajunge acolo mai repede și mai comod. Ghida (destul de ok față de cealaltă) ne-a recomandat autobuzul (pe jos era prea departe). vivi s-a oprit să facă ea rost de bilete. n-a făcut. că "n-am știut limba", că "mi-au vorbit urât", că "parcă nu se cumpără bilete de la vânzătoarele de ziare. . . ." și de ajuns acolo, cum ajungem, fata mea? "eh, asta e simplu: megem cu busu ' trei stații de

tramvai... asta a fost bună. am ajuns până la urmă la mănăstire cu busul, cu bilete cumpărate de la șofer. (pe muzica celor de la placebo, în căștile cumpărate de oana... oana placebo placebo oana). cu adevărat deosebită, în ciuda faptului că mănăstirea nouă era în construcție. o stareță deșteaptă, peisaj mirobolant, zi călduță și însorită, prietenii mei... în pronaos, într-un loc special amenajat sub o icoană, presupusul piron din mâna dreaptă a lui Iisus... nimeni n-a crezut, în afară de oana. bine, nici ea nu părea pe deplin convinsă, dar ne-a explicat: "importantă nu e veridicitatea pironului, ci credința pe care noi o investim în el. vezi tu, lumea asta nu are nimic în ea, nu arată în niciun fel, totul vine din puterea noastră de a vedea lucrurile." eu nu prea cred în cazul ei. trecând peste maimuțările lui Marius, care - o adevărată caricatură a lui Zarathustra - tuna și fulgera împotriva religiei ("dumnezeu este un răspuns gata făcut, o nedelicatețe față de noi, gânditorii"). toți am fost încântați de felul cum este împlinită aici tradiția ortodoxă. (tocmai am venit din oraș. mi-am luat un tricou drăguț cu un melc super, care zâmbește cu dinții de cal. i-a plăcut mult oanei. îl port ca pe a doua mea piele.

joi, 20 aprilie, seara Un botez neobișnuit în satul Panaghia, o biserică mai înaltă decât moscheea (lucru interzis pe vremea ocupației turcești) are o alură de muzeu, conferită mai ales de

numeroasele obiecte valoroase aflate acolo. cel mai curios este steagul lui Richard Nimă-de-leu, despre care nu se știe prea bine cum a ajuns acolo. "poate ne informează rădăcu - scriitorul", că tot are el prea multă inspirație zilele-astea", comentează vivi. (devine din ce în ce mai agasantă). pe străzile înguste și pietruite domnește mama curățeniei. "lingi pe jos!", vorba lui Gabi. casele, de un albastru deschis foarte plăcut, sunt mici de statură (marius: "ca babele din autocar") și poartă pe umeri acoperișuri masive din piatră, de câteva zeci de kilograme. la singurul restaurant din sat avea loc un botez, la care am fost invitați și noi. am fost plăcut surprinși, dar am refuzat politicos. păreau să nu aibă prea multe bucate din moment ce felul principal, servit fără niciun fel de aperitive înainte, era... fasolea. cât am stat acolo, să gustăm o ciorbă, popa, așezat în capătul mesei, a mâncat două porții. ni s-a părut amuzant. am primit și noi din partea casei file de anchoa. pește mic, bun la gust, cam curios. (m-am decis în drum spre hotel, când mergem alături de ea. chiar am fost pe punctul de a-i prinde mâna. dar dacă?...).

Miruna Ștefana Belea ■
"I. Văcărescu"

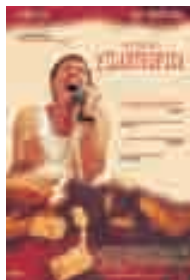

Foto: Bogdan Onofrei

Filantropica

regia: Nae Caranfil

Cu certitudine o revelație, filmul "Filantropica" (2002), semnat de Nae Caranfil, este o poveste parțial sinistru, parțial dramatică (rămânând la suprafață o comedie prin comicul său de situație)

a Bucureștiului de astăzi, un loc de care aspirațiile celor mai mărunți locuitori nu sunt demne, atâta timp cât aceștia nu se îndeletnicesc cu una din cele trei mari meserii prin care pot duce un trai decent, mai puțin atunci când le practică: sărăcia, bogăția și sexul.

În "Filantropica", această situație prinde contur din perspectiva unui profesor de română de liceu, tipul insului care locuiește cu părinții, nu a reușit să țină lângă el o femeie, posibilă viitoare soție și nici nu are posibilitatea să-și plătească propriile cheltuieli în casa părintească, fiindcă n-a realizat până la pragul vârstei a doua ceva rentabil, în afara unui volum de literatură slabă, trecută cu vederea de marii scriitori ai epocii actuale, drept urmare, publicat pe bani proprii la o editură aproape anonimă. Astfel, e de la sine de înțeles că Ovidiu (Mircea Diaconu) nu primește o atenție deosebită din partea nimănui, indiferența și lipsa de respect cu care este tratat trecând din mână în mână la părinții lui, la elevii clasei la care este diriginte, la scriitorii urbei, cărora le cere ajutorul. De aceea viața lui este una lipsită de sens, de marile emoții ale trăirilor sufletești de orice fel, el mulțumindu-se cu un trai în anonimat. Toate acestea, până în ziua în care, în urma unui conflict cu un elev, o cunoaște pe Diana (Viorica Vodă), un model de douazeci de ani care, spre deosebire de el, aspiră la un trai mai bun prin prisma cunoștințelor înstărite de sex masculine. Astfel, făcând o paralelă între cei doi, Ovidiu apare ca "veriga slabă" într-

un oraș în care, dacă nu îți urmărești interesele îndeajuns de aproape și de interesat, nu obții nimic. Totodată, având un caracter mai slab, mai ușor de influențat, el trece pe partea cealaltă, încercând să își vândă literatura pe bani puțini în scopul unei întâlniri demne de Diana.

Până în acest punct filmul se deosebește de multe altele doar prin detalii, povestea fiind una deja întâlnită până acum. Ceea ce "Filantropica" aduce în prim-plan, pornind de la această intrigă, este cât de departe poate merge omul pentru a-și duce interesele la bun sfârșit. În scenă intră salvatorul sufletelor și al tuturor dorințelor, domnul Pepe (Gheorghe Dinică), el oferindu-i lui Ovidiu dublul sumei de care acesta are nevoie în schimbul serviciilor ca șarlatan profesionist, un fel de actor ce își joacă rolurile în direct, în viața de zi cu zi, alegându-și publicul în mod spontan și atrăgându-l de partea sa. Inițial, Ovidiu refuză cu înverșunare propunerea domnului Pepe de a lucra alături de mafia cerșetoriei din București, dar se vede nevoit să accepte mai apoi această ofertă. Astfel, personajul principal ajunge să lucreze în colaborare cu Miruna (Mara Nicolescu), o fostă prostituată. În timpul "serviciului", cei doi înfățișează un cuplu de profesori cu o situație financiară penibilă, sărbătorind cea de-a zecea aniversare în restaurante care le sunt cu mult peste resurse și cerșind mila celorlalți clienți, dintre care se găesc mereu unii sau alții să le plătească consumațiile. În acest mod, cei doi șarlatani se întorc cu banii la sponsor, care le oferă un procentaj suficient de mare pentru un trai mai mult decât decent. În mod uimitor, această escrocherie se întinde la scară națională, ajungând până la PRO-TV, în urma unui incident care implică poliția și cadre medicale. Finalul nu este unul de basm, ci unul realist, ducând până la capăt ironia situației. Ovidiu și Miruna devin cu adevărat un cuplu, urmărind aceleași proiecte în materie de muncă, bineînțeles ca și până acum.

Filantropica este, după părerea multora, unul dintre cele mai bune filme românești de după 1990. Nu aș merge cu aprecierile atât de departe, însă țin să menționez, ca simplu spectator, că este un film care merită vizionat, întrucât, sub ochii unui profesor de liceu, răstoarnă miturile sărăciei, ale cerșetoriei, lipsindu-le de autenticitate: "Mâna întinsă care nu spune o poveste nu primește pomană!"

Deniz Otai

a XI-a, "Petru Rareș"

Lista lui Schindler

regia: Steven Spielberg

Persecuția constantă a evreilor din timpul celui de-al Doilea Război Mondial reprezintă, în mod cert, o picătură chinezească adânc implementată în conștiința poporului semit.

În mod ironic (și într-un fel stupid), acest lung șir de crime și de hărțuiri duse la extrem a devenit astăzi aproape o trăsătură definitorie a națiunii evreiești. Spunem lagăr de concentrare, cameră de gazare, Auschwitz și... Hitler și ne gândim la evrei. Spunem Oskar Schindler și ne gândim tot la evrei, dar din cu totul altă perspectivă care nu este cu nimic mai puțin frapantă decât imaginea reală, nedistorsionată.

Filmul "Lista lui Schindler" ("Schindler's List") este o veritabilă reconstituire a celui de-al Doilea Război Mondial, unul din cele mai sângeroase evenimente din istorie. Analizată prin prisma lui Oskar Schindler, un om de afaceri austrian lacom și lipsit de scrupule, lumea și, implicit, realitatea sunt niște delicii mondene, carnale și superficiale care se consumă în cadrul petrecerilor cu invitați din elita socială. Acest "je m'en fiche"-ism se transforma subit într-un umanitarism care vizează evreei după ce Oskar Schindler, inițial un simpatizant al teoriei naziste vede, într-o mulțime de cadavre, o fetiță îmbrăcată într-un paltonaș roșu și rămâne marcat de cruzimea sistemului și a membrilor săi.

Din acest moment, omul de afaceri, odinioară profitor și afemeiat, își fixează ca prioritate militarea oarecum secretă pentru salvarea evreilor, angajându-i în fabrica sa sub pretextul că ar reprezenta o forță de muncă extrem de ieftină. Până la sfârșitul Războiului Mondial el reușește să scutească 1100 de vieți de atrocitățile nazismului, după care își împarte averea cu fiecare muncitor evreu.

Lung-metrajul se bazează, în mare parte, pe niște subtilități extrem de impresionante, mai sugestive decât un fir narativ direct și banal, efect care i se datorează în întregime talentatului regizor Steven Spielberg, a cărui amprentă se face resimțită pe toată durata sa. Filmul alb-negru, ceea ce introduce cinefilul într-un cadru dezolant și morbid, atemporal, tipic documentarelor. Singura pată de culoare este paltonașul roșu, ca simbol al revelației ce îi schimbă complet viața lui Oskar Schindler.

Întreaga producție este filmată cu camere de mână, fără folosirea echipamentelor profesionale, de ultimă oră, lipsusuri care, în fapt, sunt niște atuuri care deservesc mesajul filmului. Se creează ideea de originalitate, de spontaneitate, alături de iluzia că acțiunea se petrece într-adevăr în timpul războiului.

Din punct de vedere al tehnicii, "Lista lui Schindler" este poate

unul din puținele capodopere cinematografice din ultimele două decenii în al cărei stil de un voit rudimentarism constă toată magia. Scopul său de a nu menaja realitatea reprezintă o foarte bună explicație pentru primitivismul tehnicilor cinematografice sau de filmare, ca, de pildă, flash-back-ul.

Decorul trebuie să fi constituit o semnificativă provocare pentru producători din două puncte de vedere. În primul rând, în ceea ce privește strict partea de realizare, transpunerea în alb-negru a tuturor scenelor pentru obținerea efectului de veridicitate a însemnat un efort considerabil deoarece se cerea jonglarea cu tonuri de gri și o delimitare totuși evidentă între costume și piele. În al doilea rând, este destul de dificil în epoca postmodernă de a crea un decor care să impresioneze prin simplitate radicală, chiar sărăcăcioasă, cum e cazul în "Lista lui Schindler", și nu prin opulență. Lipsa de culoare din film este compensată de abundența de sunete, și nu este vorba doar de zgomotele puștilor descărcându-se la întâmplare. Cu toate acestea, muzica demonizează filmul, însă în sensul în care accentuează dramatismul și crește adrenalina. Predominante sunt melodiile evreiești, care, în cele mai sfâșietoare secvențe, sunt interpretate de voci angelice de copii, amintind mereu de aceste suflete inocente, care au îndurat barbariile practicii naziste. De asemenea, preferată este muzica instrumentală, care conferă sentimentul ca nicio tristețe nu este mai profundă și mai apăsătoare decăt a harpei întrepătrunse de disperarea adâncă a viorii. Locul actoricesc este extraordinar de credibil și de profesionist, fiind o componentă esențială. Liam Neeson în rolul lui Oskar Schindler și Ralph Fiennes în cel al lui Amon Goeth, un criminal de război care are obiceiul să iasă dimineața pe balcon și să execute la întâmplare evrei nevinovați, deși poate nu la fel de celebri precum Brad Pitt, fac parte din valoroasa distribuție a filmului câștigător de șapte premii Oscar.

Povestea adevărată a lui Oskar Schindler este atât un model de curaj și sacrificiu, cât și un stimulent pentru binele din fiecare om. Filmul este o adevărată capodoperă, cu o perfect explicabilă capacitate de a impresiona și cu rădăcini adânci în realitate, dar cu un incredibil flux de creativitate, atribute care îl vor menține mereu în categoria ecranizărilor ce merită văzute.

Miruna Ciobâcă ■
a XI-a, "Petru Rareș"

Cum faci să păstrezi cât mai mult parfumul pe piele

“Parfum” regia: Tom Tywer

Parfum,” în regia lui Tom Tywer, după romanul lui Patrick Süskind. Dacă nici măcar cele mai bune parfumuri nu pot face față stilului tău agitat de viață, cu ore lungi de muncă și ieșiri în oraș fără a mai trece pe acasă, atunci probabil ți-ai dori ca parfumul să țină mai mult. Cum faci să se întâmple? În primul rând, nu te da cu parfum decât după ce ai făcut baie sau duș, folosind produse din aceeași gamă ca și parfumul, respectiv săpun, gel de baie sau șampon. Parfumul rămâne mai mult pe piele dacă vei folosi un ulei înainte, din aceeași gamă sau din oricare alta, dar fără miros, după cum spune expertul în frumusețe Jenna Rose. Dă-te cu parfum doar în zonele în care se simte pulsul, cum ar fi tâmplile, baza gâtului, încheieturile mâinilor și zona opusă cotului, acestea fiind și cele mai calde, unde mirosul va fi eliberat treptat. Dacă

aplici parfum la încheieturi, nu freca mâinile una de alta. Cea mai bună rămîne însă metoda clasică, respectiv cea cu norișorul de mireasmă eliberat la o distanță de aproximativ 20 de centimetri, prin care vei trece ulterior. Dacă nici una dintre aceste metode nu funcționează, atunci cea mai potrivită opțiune, utilizată doar o singură dată și de un singur bărbat, rămâne uciderea unei/ unor femei pentru a-i/ le conserva mirosul. Astfel, parfumul pe care îl vei folosi își va degaja mirosul pentru a rămâne seducătoare în tot timpul zilei.

Jean-Baptiste Grenouille (actorul englez Ben Whishaw), bărbatul menționat, pune problema într-un mod destul de reconfortant. Situația în care ajunge el (și în care se plasează în mod deliberat) este reprezentată de o idee: “Miroase bine, așa cum trebuie. Altfel nu pot să explic senzația asta. Ador mirosul. Eșecul pe care l-am avut cu alte femei înaintea ei s-a datorat acestui fapt: n-aveau mirosul care-mi trebuia”. Prin urmare, întrebarea pe care și-o adresează protagonistul este aparent în total dezacord și cu alchimia: “Ce este o legendă?” O legendă? O legendă? O legendă reprezintă o povestire care combină elemente reale cu întâmplări imaginare, atât cele posibile cât și cele complet ireale, servind în mod normal la explicarea genezei sau a producerii unor fenomene sau evenimente.

Și atunci despre ce geneză este vorba? Răspunsul firesc este Nașterea lui Venus al lui Boticelli, Venus, zeiță a dragostei visătoare, aproape melancolică, ce stă grațios, născută din spuma mării într-o scoică deschisă, intrigând privitorul prin mirosul ei. Deloc simbolistă această remarcă, dacă este să luăm în considerare faptul că, științific vorbind, suntem atrași în subconștient de mirosul unei persoane, determinând simpatie sau antipatie față de ea. Și totuși, geneza...Geneza omului, a ființei umane care apare și se retrage din și în Venus. Pentru că, după ce Jean-Baptiste Grenouille, protagonistul filmului lui Tom Tywer, creează cel mai pur și mai tulburător parfum posibil, un parfum din și despre femei, deznădăjduit, se retrage în originar. În Venus. “So, to hell with it, he thought. With the perfume. With himself.”

Ioana Sainiuc ■
a XII-a, “Petru Rareș”

Fear and Loathing in Las Vegas

regia: Terry Gilliam

Ontotdeauna am regretat că am văzut prima dată ecranizarea cărții, iar apoi am citit romanul autobiografic "Fear and Loathing in Las Vegas" de Hunter S. Thompson; altfel m-aș fi bucurat mai mult văzând că Terry Gilliam o transpune impecabil pe peliculă. Filmul îi surprinde pe Raoul Duke (Johnny Depp), personajul care-ține locul lui Thompson și avocatul și îndrumătorul său Dr. Gonzo (Benicio Del Toro) sub influența drogurilor psihedelice, într-un oraș halucinant care nu le aduce altceva decât bad trip ... Las Vegas. Când i-am dat play filmului, îmi făcusem o idee despre cum ar trebui să fie: un film cu acțiune haotică generată de frică și dezgust, iar ceea ce m-a surprins plăcut a fost introducerea; imagini de la protestele ce aveau loc în anii '60 – '70, însoțite de binecunoscuta My Favorite Things de The Lennon Sisters, piesă care, în acest context dă filmului un sens pozitiv. Un alt element introductiv bine preluat din roman, este citatul lui Dr. Johnson, care pregătește auditoriul pentru acțiunea filmului: "Cel ce face un animal din el însuși, scapă de durerea de a fi om".

"Eram undeva aproape de Barstow, la marginea deșertului, când drogurile au început să-și facă efectul" – astfel, naratorul începe a-și relata călătoria primită cu scopul de a realiza un reportaj despre o renumită cursă de motociclete off road din Las Vegas, Mint 400. În viziunea avocatului său, această misiune nu putea fi dusă la bun sfârșit fără a fi înarmați până-n dinți și fără a avea asupra lor o întreagă colecție de droguri din toate categoriile (două pungi cu marijuana, 75 de pastile de mescalina, 5 foi cu timbre îmbibate cu LSD, o solniță pe jumătate plină cu cocaină, un litru de tequila, un litru de rom, o ladă de bere și o jumătate de litru de eter neprelucrat). Încă din momentul în care ajung în Vegas, cu miștile luate de LSD, panica începe să-i domine treptat, ajungând ca fiecare din ei să suporte psihozele celuilalt.

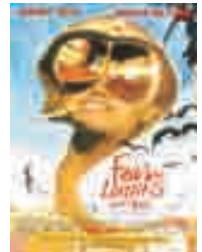
Dar, pe principiul "Ce se întâmplă în Vegas, rămâne în Vegas" ... n-aș mai vrea să continui cu ce se întâmplă în film, pentru că vă puteți hrăni singuri curiozitatea. Ceea ce mi-a plăcut mie cel mai mult a fost în primul rând coloana sonoră, cu piese ale formațiilor și artiștilor în vogă în anii '60 – '70; nume ca Tom Jones, Jefferson Airplane, Three Dog Night sau Bob Dylan sunt doar câțiva din cei care dau un plus de atmosferă psihedelică filmului. Fiind un personaj complex, Raoul Duke m-a făcut curios. Am aflat că acesta este doar un pseudonim al lui Hunter S. Thompson, iar după o căutare mai amănunțită am găsit filmul Where the Buffalo Roam, unde personajul principal este tot Hunter, doar că de data aceasta nu mai apare sub nici un pseudonim, iar rolul său

este jucat de Bill Murray. Asta mă face inevitabil să-i fac pe Murray și Depp să se bată pentru cea mai bună interpretare a lui Thompson. Johnny Depp câștigă detașat, iar acesta e un alt motiv pentru care mi-a plăcut Fear and Loathing in Las Vegas atât de mult încât să-l numesc filmul meu preferat. Faptul că l-am văzut la mult timp după lansarea sa m-a făcut să găsesc un alt detaliu interesant: Tobey Maguire, Cameron Diaz și Christina Ricci, actori care astăzi sunt consacrați la Hollywood, în roluri secundare. Iar ca un ultim argument, Fear and Loathing in Las Vegas surprinde perfect aspecte din deceniul drogurilor.

Mai rămâne de zis că aștept cu sufletul la gură următoarea ecranizare cu Johnny Depp în rolul lui Paul Kemp a romanului The Rum Diary de Hunter S. Thompson.

"Cel ce face un animal din el însuși, scapă de durerea de a fi om"

Ștefan Văleanu ■
a XI-a, "Nicolae Gane"

Je ne regrette rien

“Inception” regia: Christopher Nolan

Fiecare rămâne după o carte sau după un film cu o imagine pe care o poate asocia cu o parte din realitatea personală. Oricât de obiectivi am vrea să fim, nu ne putem desprinde de subiectivitate.

Uneori însă privești filmul și simți că tu ai fost cel dintâi care a gândit scenariul. Și nu-ți mai rămâne de făcut decât să pui pe seama coincidențelor întâmplarea și să taci. Filmul „Inception”, pentru că (și) de la el am pornit, îți propune un târg: să întorci percepția reală despre vis și să vezi realul din vis. Dacă în film, personajele se conectează prin fire la același vis, cu un sedativ puternic, trecând de la un nivel la altul prin subconștientul fiecăruia, în viața reală, oricare ar fi, construită real sau realitatea construită, modalitatea e mult mai simplă: să închizi ochii. Fără coincidențe însă nu cred că e posibil, în viața reală, să atingi, precum personajele noastre, cel de-al treilea nivel al visului, de unde să optezi definitiv pentru vis sau realitate, sau, cine știe, pentru realitatea visului.

Trăim într-o apăsătoare convenție, mi se pare mie de la o vreme, și filmul mi-a dat dreptate. De ce realitatea adevărată, poate mai săracă, e mai consistentă, iar bucuria mai puternică, decât cea a visului? Cum se face că poți avea casa pe care o vezi dinainte de a o cunoaște, iar aceasta, privită din realitate, să arate ca un schelet părăsit, gata să se surpe și să dispară? Filmul acesta îți trece prin oase precum trenul peste privirea celor doi protagoniști. De fapt,

acesta este visul construit, și în felul acesta te poate depăși în înțelegere, precum zgomotul puternic auzit de urechea lipită de șine. Totemul pe care îl are personajul principal nu face decât să încurce visul în realitate, pentru că, la urma urmei, nu locul sau obiectele dau realitate lumii construite, ci afecțiunea în care sădești ideea, nevoia, lipsa. În aceste condiții, în lumea lui Mol nu obiectele erau cele care o înconjurau, ci dorința, ideea puternică și convingerea că realitatea adevărată este cea a șinei, și nu a trenului. Nu trenul o va duce în locul unde vor putea să fie împreună, ci ochiul închis pe șina de cale ferată, mână în mână celuilalt. Încerc să găsesc o justificare egoismului femeii. Ultima imagine a celor doi înainte de a pune capăt visului mă nedumerește tot mai mult asupra fericirii convenționale. Pentru că ea a fost aleasă, și nu bucuria visată. Întoarcerea acasă, ca mobil al acțiunii, este, de fapt, începerea unui alt vis, lipsit de egoism prin paternitatea sub care se naște. Zgomotul atingerii apei de către mașina în care toate personajele visează conectate reprezintă de fapt căderea în gol a lui Mol care își sfârșește realitatea visată pentru a-i permite lui să-și elibereze subconștientul și să poată construi lumea sa. În acest film, semantica învinge lingvistica, pentru că, doar în cazul acesta, nu vom visa vise, ci visuri.

Anamaria Blănuș ■

Inception

regia: Christopher Nolan

Realitatea, ca substanță ce scaldă în sine toate categoriile existenței, n-a fost niciodată aptă să satisfacă trebuințe și deziderate, fapt ce a declanșat speciei umane senzația de instalare în provizorat. Deseori, ne place să suprapunem ceea ce suntem cu ceea ce am dori să fim, să repovestim întâmplări după propriile interese, să remodelăm replici pe care pretindem că le-am fi spus și să ne mințim astfel reciproc într-un egoism al iluziilor.

Toată viața lui, Dom Cobb – protagonistul filmului „Inception”, și-a dezvoltat vocația de a pătrunde în cavernele minții altora, căutând prin gunoii ideilor false și fantasmagorice, doar informațiile adevărate, de o mare prețiozitate.

Produsul cinematografic dat, „fabricat” la Hollywood de Christopher Nolan, își propune să ilustreze într-un scenariu de pregnantă fantastico-psihologică, mintea omului ca spațiu al crimei și-al poftelor de irealitate. Atenția se polarizează în jurul ideii de alterare și pendulare între conștient și inconștient, capacității de creare a labirinturilor în arhitectura visului și de pierdere în vulnerabilitatea acestuia.

Niciunul din eroii peliculei nu poate evita seducția somnului, îl acceptă ca stație terminus a unei izolări sau refugieri din real într-o „Nirvana proprie”.

În fiecare zi Cobb și echipa sa își îndeplinesc conștiincios misiunea de inițiere ilegală în facultățile mentale ale mai multor indivizi, prin care visul devine o atingere a metafizicului, o asumare identitară nouă. Actul dat oferă șansa de a reconcepe lumea de nenumărate ori, punând-o în contradicție cu legile fizicii și-a rigorii logice. Nolan ne oferă, grație profesionalismului său, o

adevărată gamă de cadre spațiale cu o estetică impresionantă situate în zona imposibilului: clădiri ce se prăbușesc foarte încet, oameni eliberați de forța gravitațională, orașe suprapuse...

Totuși, regizorul nu mizează pe spectacolul oferit de decor precum James Cameron în cazul filmului „Avatar”, ci pe înșeși modalitățile de gândire, acțiune și supraviețuire ale omului în propriul conștient.

Protagonistul familiarizat cu lumile inventate somnambulic, de data aceasta nu este obligat să fure o idee dintr-o minte străină, ci să implanteze una cu scopul distrugerii concurenței între două imperii economice. Visătorul însă totdeauna depozitează în memorie geneza unei idei. Germenele adevărat și personalizat este imposibil de falsificat. Așadar, misiunea devine o provocare. Riscul și dificultatea ei nu împiedică totuși aventurarea într-o astfel de afacere ispititoare, ce ar putea aduce fiecărui participant o răsplată bună.

Ariadne (Ellen Page) devine arhitectul creator al celor trei spații sau, altfel spus, nivele aparente în somnul lui Fisher-victima hoților de informații. Ea primește libertatea fanteziei ca instrument pentru conceperea unor lumi scoase din realitate, comprimate, dilatate, secționare și împinse spre extremele imaginarului său bogat. Proiecțiile simple ale conștientului precum oamenii, străzile, cafenelele cu vizitatori devin insuficiente, astfel încât își anunță imediat apariția anomaliei, străzile ce urcă-n ceruri cu mașini circulând în voie cât și universurile concentrice scufundate unele în altele.

La început controlul asupra visului pare a fi imposibil, apoi probabil și în cele din urmă inevitabil. Inițierea Ariadnei se face

treptat dar sigur, iar ea se dovedește a fi o buna elevă la “Școala spionajului mintal” Ceva însă mereu îi disturbă exercițiile practicate zilnic sub acțiunea sedativelor, inițiativa și egida maestrului Cobb și anume soția acestuia – Mal.

Femeia e moartă de câțiva ani în urma actului de suicid cauzat, la rândul său, de imposibilitatea deosebirii celor două dimensiuni de existență, de refuzul sesizării palpabilului veritabil din cursul vieții adevărate, dar și de dorința de oferire a credibilității doar neantului. Mal devine simbolul omului ce s-a visat fluture dar care se crede întocmai fluturele ce s-a visat om. Paranoia neuronilor se transforma într-un sindrom de derapaj ontologic și de pierdere a lucidității. Dacă privești prea mult în prăpastia somnului, acesta în mod reciproc începe să privească în adâncul tău. Iată ecuația unei tragedii ce-i stimulează pe ceilalți eroi să intre în posesia unui totem-acea garanție bună de a fi în pas cu realitatea, de a nu devia pe căile absurdului. Astfel, Cobb își testează mereu titirezul: atât timp cât acesta își realizează continuu mișcarea circulară în jurul propriului ax fără a cădea, conștiința se află în imponderabilitate și somnambulism.

Ideea filmului e complexă și se caracterizează printr-o dificultate a percepției din partea publicului spectator. Înțelegerea corectă depinde de focalizarea maximă a atenției asupra replicilor, unor scene-cheie sau chiar asupra detaliilor ne semnificative, dar relevante în fond. Reluând firul narativ, ne aflăm încă în faza incubației gândului în mintea obiectivului urmărit. Urmează o serie de pasaje încărcate cu eroismul protagonistului și împrumutate parcă din recuzita filmelor Action. Cobb și echipa sa devin o variantă multiplicată a lui van Damme prin abilitatea cu care-și neutralizează inamicii din conștiința lui Fisher. Aceasta încearcă să opună rezistență oaspeților nepoftiți, colaborând în parteneriat cu Mal. De fapt, personajul feminin nu există în sine ci există copia lui construită din amintiri pe care soțul le păstrează cu fidelitate în prizonieratul creierului său. Imaginea falsă a răposatei se alimentează din plenitudinea retrăirii unor secvențe de viață consumate. Tocmai puținătatea expresiei oferite de cotidian îl determină pe bărbat să se întoarcă din nou și din nou în trecutul care devine un drog al prezentului, iar visul o formă de

realitate asumată.

Cu siguranță Nolan își propune să inunde ecranele cinematografice cu sobrietatea manierismului său de filmare întâlnit și în pelicula “The Dark Knight”. Eroii aleargă, se ascund, se împuşcă și reînvie pe background-ul unui cer închis de toamnă, în mijlocul unui oraș înecat în ploaie, pe coridoarele unui hotel de lux dar pustiu sau prin munții înzăpeziți, depopulați. Astfel, suspansul este dublat atât de scenele incitante, dramatice cât și de nuanțele grave cu care operează producătorul pentru zugrăvirea atmosferei spațiale.

Ca rezultat, misiunea nu suferă vreun eșec, ci este îndeplinită cu succes: gândul ia naștere în substanța conștiinței lui Fisher, urmând a se schimba cursul unor evenimente majore. Interesele părților înrolate în participarea acestei mega-aventuri sunt de asemenea satisfăcute: cineva primește șansa să se întoarcă acasă, cineva să-și continue în liniște activitatea, cineva e motivat material. Toată lumea pare a fi fericită.

Totuși, în momentul patetic de reuniune a familiei lui Cobb, titirezul își continuă liniștit ritualul de validare a continuității visului, a persistenței irealului. Ezită să se prăbușească dar n-o face. Poate cândva se va opri dar dincolo de ecran, căci filmul deja sfârșise, iar luminile din sala cinematografului s-au aprins.

O istorie impresionantă de două ore și douăzeci și șapte de minute sfârșește printr-un final deschis.

Jocul actorilor, în special a lui Leonardo di Caprio în rolul principal, este orientat spre conceperea unui personaj inhibat spiritual, fără tendințe de exteriorizare sau demolare a misterului personal. În acest sens, publicul e stimulat să problematizeze și să caute răspunsurile ce se oferă greu aici.

Christopher Nolan pune brusc punctul însă “consumatorul” operei lui cinematografice simte nevoia să reia totul de la capăt. Cred că se frământă și se întreabă cine pe cine visează în acest univers: oamenii pseudo-realităților sau pseudo-realitățile pe oameni?

Ecaterina Reus ■
a XII-a, “Băncilă”

Opera inconștientă a artistului fără voie

“Lumea Văzută de Ion B.” - Producție HBO România

Într-un timp, era populară printre tineri o glumă care spunea că, într-adevăr, școala ne modelează, însă sub o anumită formă... foarte puțin estetică. Producția HBO România „Lumea văzută de Ion B” prezintă evoluția unui om care nu a avut acces decât în foarte mică măsură la această modelare, nefiind, așadar, influențat sau îngădit în niciun sens de aceasta, însă are o menire pe care lipsa culturii și a educației nu a putut-o împiedica, toate acestea înfățișate sub forma a ceea ce eu aș numi documentar cu suflet. „Io nu-s nici Andreea Marin, nici Răduleasca, io-s Ion Bârlădeanu, regizor de colaje”. Așa își numește „artistul din ghenă” în jurul căruia se învârtă acțiunea activitatea cu care s-a îndeletnicit timp de peste treizeci de ani. Colajele despre care vorbește sunt decupaje din revistele aruncate la ghenă care îi servește drept locuință, aceleași reviste și ziare din care a extras și bruma de cultură generală pe care, în condiții diferite, ar fi fost dornic să o asimileze. Evoluția personală de-a lungul acțiunii prezentate se constituie în schimbarea parțială a garderobei, a locuinței de la ghenă la o garsonieră dăruită de cel care l-a descoperit și care îl însoțește pe tot parcursul acțiunii documentarului, Dan Popescu, și a danturii, așadar incomparabilă cu traseul pe care îl parcurg numeroasele sale colaje: de la un pachet jerpelit ce constituia un fel de piesă de mobilier în „locuința” improvizată de la groapa de gunoi a unui bloc al capitalei la înrămarea în cunoscute galerii de artă din Londra, Paris sau Viena.

Remarcabile prin contextul lor paradoxal sunt neologismele și, în general, cuvintele și conceptele „mari” utilizate în recenzii ale operei sale apărute în „Dilema veche” și „Academia Cațavencu”, concepte ale căror baze Ion Bârlădeanu era departe de a le cunoaște în momentul desăvârșirii colajelor sale. Scurta prezentare orală (făcută în prezența lui de această dată) a diverselor stiluri pe care el le abordează de-a lungul „carrierei” sale, pornind de la suprarealism la baroc și popart, sună ca un concert cu instrumentele neacordate în contrast cu expresia pe care fața sa o abordează la auzul termenilor ce-i descriu arta. Visul acestui Ion B. a fost să devină regizor, însă talentul nativ de desenator și vădita zădărnicie a realizării țelului său în contextul condițiilor financiare l-au împins spre această formă de artă diferită, de colaje ce abordează diverse stiluri, printre care o

pronunțată nuanță dadaistă, iar remarcabil este faptul că el a preîntâmpinat chiar stilistica pop, ce a pătruns în România abia în perioada postdecembristă. Pe de altă parte, multe sunt în strânsă legătură cu viața politică a vremurilor: el folosește colajele ca pe o formă de protest împotriva regimului ceaușist (chiar în Academia Cațavencu se precizează că dacă ele „ar fi circulat underground pe vremea lui Ceaușescu, ar fi produs mari tensiuni în societate și Securitatea ar fi avut de căutat un disident mai periculos decât toți ceilalți”). În „Dilema veche” este folosită o imagine plastică foarte reală pentru a descrie relația dintre Ion B. și creația sa: „Bârlădeanu este un om pe care „il chinuie talentul”, în sens propriu: creațiile sale se nasc dintr-o mistuire interioară puternică, netrucată și nealterată de nimic, care nici măcar nu are nevoie de public sau de confirmări”.

În sprijinul citatului vine afirmația unuia dintre locatarii blocurilor lângă care Ion B. și-a dus veacul: „Dintre toți oamenii aștia de aici, matale ești singurul care ai făcut ce-ai vrut”.

Radiana Arghiropol ■
a XI-a, “Național”

Portret de ciocoi cu varză de Bruxelles

“Kapitalism - Rețeta noastră secretă”

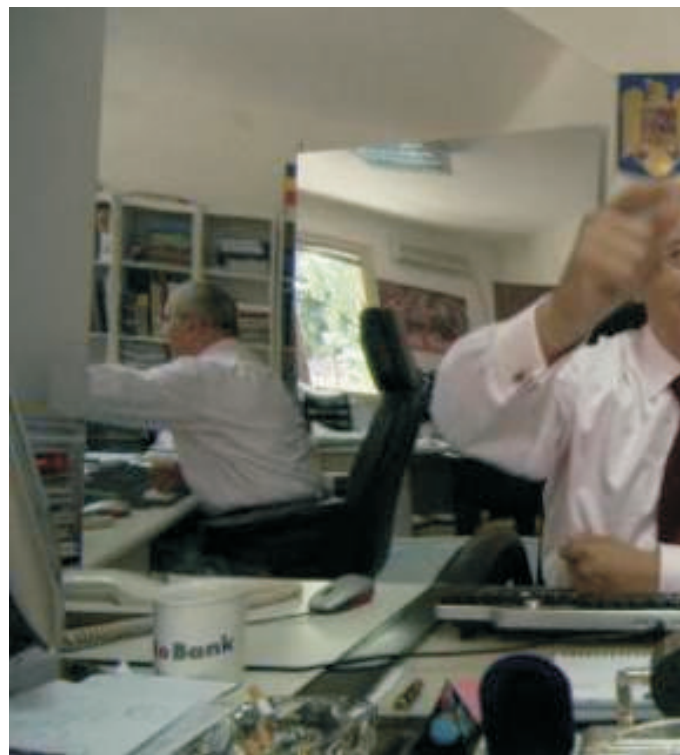
Regia : Alexandru Solomon

Angelo
Mitchievici

Patriciu, Dan Diaconescu iată tot atâtea povești de succes românesc întruchipate de tot atâtea personaje care evoluează în filmul lui Alexandru Solomon. Se mișcă cu grație, dezinvolți, ca peștii în acvariu pe care-l filmează insistent regizorul, se întind relaxat ca Dinu Patriciu arătând o fină gleznă epilată, își prezintă părinții activiști de frunte precum George Pădure strecurând o anecdotă, gesticulează arătându-și încheietura fină a mâinilor cu degetele manichiurate atent și ceasul care valorează cât un apartament precum tânărul încărunțit prematur, Dan Diaconescu, sau adoptă o postură energică de texani precum Ioan Nicolae supraveghând cum niște muncitoare spălăcite toarnă îngrășământul în niște saci sau vorbesc grav-preoțesc ca Ovidiu Vântu sau asemeni lui Gigi Becali se mișcă cu mâinile la spate napoleonian în decorul rococo al propriului palat și apoi cu dezinvoltura unui costum Armani în parlamentul european unde oamenii îngână tot felul de silabe necunoscute, păsăreasca parlamentară a limbii engleze etc, etc. Ducesa de York spunea odată „Nu suntem niciodată îndeajuns de slabi și îndeajuns de bogați”. Silueta, adică subțirimea taliei era asociată cu grosimea contului în bancă, un raport invers, elegant. Aici grosimea contului este asociat cu un anumit tip de ignominie, un fel de nesimțire saturată, lucioasă, un fel de suficiență care se întinde ca gelul în zâmbetul onctuos al lui Patriciu, care se umflă supraponderal ca un cozonac în turul domnului Pădure filmat cu insistență în timp ce urcă scările, care se lăfăie în prostia cu iz de zer și sonorități de behăit mioritic a lui Gigi Becali care explică inserarea sa suprarealistă în Parlamentul European ca un fenomen de adaptare, din pușcărie în Parlament nefiind decât un pas. Apoftegma ducesei de York ar putea fi adaptată în context românesc: “Nu suntem niciodată îndeajuns de corupți și de respingători”. Filmul lui Solomon este respectuos până la reverență, discretă, dar vizibilă totuși. Ironia sa, atunci când survine, are ceva analitic, statistic, faptul concret al unei averi inexplicabile prin mijloace cinste ar trebui să invalideze povestea de succes a primului milion de dolari. Dinozaurii sunt mângâiați pe gușă, rechinii sunt scobiți în dinți cu scobitori fine, iar eructația lor are ceva de tril satisfăcut. Sinceritatea tâmpă de oaie crează a lui Gigi care ajunge uneori să impresioneze pe cei

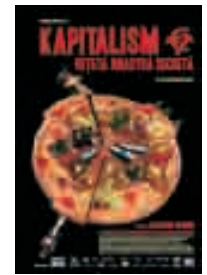
slabi de înger este preferabilă însă tonului doct cu care Voiculescu explică cum se fac banii ciorchine. Miliardarul îl conduce pe regizor pe coridoarele vilei lui ai căror pereți sunt tapetați cu tablouri către biroul somptuos unde Voiculescu se așează relaxat și un chelner îl servește cu o limonadă, apoi dispare discret. În spatele fotoliului de miliardar putem zări un uriaș tablou, aproape în mărime naturală, al lui Voiculescu însuși. Este oare o întâmplare că mai toți impostorii acestui neam și-au forjat ascendențe nobiliare și ipostaze voievodale? În mod evident, defectele inerente vârstei au fost retușate cu photoshop-ul artistului, chipul apare înobilat, privirea dărză înfruntând secolele și nemărginirea. Prostyl gust nu reușește să depășească ignominia rechinului de cursă lungă, privirea de vulpoi bătrân face un contrast cu figura bărbatului din portret, o clipă te duce-

un gând spre Dorian Gray. Filmul lui Solomon nu te face să constăți impostura acestor specimene, exemplare de lux, caniși șuncoși ai unei țări corupte până în măduvă care le-a hrănit impostura și le-a gonflat aura. Dintre toți, Dan Diaconescu știe că vinde căcat proștilor, aproape că o spune pe șleau, făcând cu mâna românilor care din motive olfactive au plecat în alte țări. Nu toți suportă mirosul mefitic al descompunerii din emisiunile în care apare cu un aer ușor jovial, grizonat, de proxenet elegant, Dan Diaconescu. Acesta din urmă explică rețeta succesului otevestic abia disimulându-și cinismul, pentru că farmecul succesului total este să-l scuipi artistic pe cel care îți face audiența, să trăiești din puținătatea minții lui servile, castrate de orice atribut viril al gândirii, și din clipele pe care și le pierde fascinat scobindu-se în nas sau scărpinându-și nervos genitaliile înaintea spectacolului josnic pe care-l emiți. Acolo Pamele planturoase se întâlnesc cu Sexi Brăilence pentru a face schimb de experiență cu vocabularul extins la nivelul consoanelor pe care le emite perișta lor de dinți. Și pentru că a venit vorba de dinți, exact acest lucru îi lipsește filmului lui Solomon, construit inteligent altfel și cu un foarte bun joc al inserturilor documentare laolaltă cu secvențele de animație. Regizorul nu mușcă, ci amușină în jurul marilor rechini. Nicio întrebare nu deranjează sieste prelungite în sfătoșenii și înțelepciuni de calendar cu pipițe călare pe mașini, nimic nu tulbură calmele ecuatoriale ale mărilor în care se învârt acești rechini. Regizorul pare să se simtă intimidat

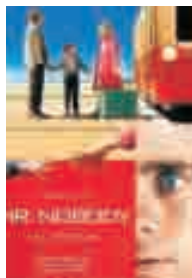
că a intrat în castelul fermecat și-și pierde glasul, simți că singurul lucru care ar deranja serenitățile digestive ale mamiferelor vorace răsfățate la soare ar fi o obrăznicie, o întrebare gravă care să tulbure adierea zefirului, o urzicătură. Nu, acest lucru nu se întâmplă, în acvariul cu rechini peștii mici au avantajul că nu stărnesc nici invidia, nici pofta de mâncare a speciei mai avansate în lanțul trofic. Solomon îi lasă să vorbească, îi lasă să-și deruleze povestea, să-și facă numărul și este ceva patetic, plictisit, în felul în care majoritatea acestor animale mari încearcă un dans volatil în muzeul de porțelanuri. De aceea prostia pură, neaoșă, a lui Gigi Becali forțată la mitocaine sau cinismul fără prea multe farafâstăcuri al lui Dan Diaconescu infuzează puțin sânge în obraji palizi ai filmului. Din toată galeria, ei sunt peștii mei colorați. După vizionarea filmului, îți rămâne un sentiment nu de furie, ci de greață, pe care în acest sezon l-am mai avut doar la filmul Poker al lui Sergiu Nicolaescu, - bine încadrat la o rubrică obeză de către Andrei Gorzo -, dublat de un sentiment de inutilitate. Într-un fel, regizorul a dat șansa acestor elevați maeștri ai Kapitalismului să-și facă numărul, să se prezinte grațios, să-și șteargă cu năframa obrazul. Universul lora-s-a deschis lui Alexandru Solomon preț de un suc, o filmare și-o măslină, garanția fiind că regizorul va face frumos, gigea, gigea, ceea ce el și face, astfel încât și ei vor toarce satisfăcuți povestea idiliei emoționate, o dragoste curată, feciorelnică, a primei întâlniri amăgitoare, dar totuși atât de dulce cu Kapitalul, avându-l pe post de Naș pe Nicolae Ceaușescu care i-a scos gogolian din mantaua lui de ilegalist. Când ai în repertoriu un film precum Cold Waves cred că foarte bine acest film putea să lipsească.

Mr. Nobody

Regia : Jaco Van Dormael

Mr. Nobody-un vis într-un alt vis. Cuprinsă de un avânt inexplicabil, am vizionat acest film poetic și emoțional cu o coloană sonoră superbă și imagini de vis. O poveste apăsătoare ce îți

istovește răsufllarea, inima bătându-ți nebunește în colivia ei toracică sub presiunea unei emoții neastâmpărate, în timp ce viața încetează a mai fi logică.

Cum destinul nu ne dă aproape niciodată indicii asupra importanței unei întâlniri inițiale cu o persoană sau alta, asupra viitorului celor care înclină capul și își strâng mâna politicos, amănuntele acelei intersectări de trasee se șterg cu totul din memorie sau se amestecă într-o zonă confuză, a unei vieți fără identitate. Filmul este construit pe baza conceptelor din mecanica cuantică, un amestec de posibile universuri așezate unul peste altul ce sfârșesc în unul singur atunci când luăm o decizie. Gandiți-vă cum ar fi dacă ar trebui să alegem, am distruge universul unui alt „eu”, întrebându-ne dacă alegerea inițială a fost una bună. Și a nu alege lasă toate lucrurile posibile, spune Nemo Nobody, personajul principal al filmului. Acesta este un copil pus în situația imposibilă de a alege între cei doi părinți, din cauza egoismului pur al acestora, dar este și un tânăr de 35 de ani ce are de ales între trei existențe și trei relații amoroase diferite cu Elise, Anna și Jeanne. Mai apoi Nemo apare drept un bătrân de 120 de ani, zis și domnul Craft (can't remember a fucking thing), rămas singurul muritor într-un viitor îndepărtat, în care nimeni nu știe ce înseamnă moartea. Aflat în spital în ultimele momente ale vieții, sub efectul hipnozei, mintea bărbatului scoate la suprafață fragmente din trecutul acestuia, ce îl fac să se întrebe care este limita ce separă realitatea de iluzie. Nemo Nobody își rememorează toate existențele imaginate sau rezultate în urma alegerilor dificile făcute în timpul vieții, zăpăcind un reporter care ar vrea să afle doar ce înseamnă să fii muritor și să fi apucat să întreții relații sexuale înainte ca eternitatea să eutanaseze libidoul. De admirat rămâne puterea de interiorizare a personajului Nemo adolescent, sentimentele fiind redată cu extremă intensitate, creându-se o promisiune a iubirii eterne cu Anna. De aici și nevoia de confesiune, optându-se pentru varianta unei adresări directe ce cuprinde o gamă întreagă de sentimente, impresii și percepții. Cele trei existențe, corespunzătoare fiecărei femei în parte, sunt delimitate cromatic (alegerea unei blonde, unei șatene și a unei chinezoaice ușurează diferențierea) prin muzică, prin aspectul fizic a lui Nemo.

Pe lângă aspectul mind-blowing al filmului este impresionant și

modul vizual în care este inclusă călătoria pe Marte, sensul fiind plasat pe locul doi, determinându-te să-l mai vizionezi măcar o dată, să te impacii cu ideea că nu ai înțeles totul din prima.

Știi că printr-o simplă povestire nu poți reda niciodată atmosfera măruntelor, dar semnificativelor evenimente a căror înlănțuire constituie întregul film, al căror rezultat este de fapt. În acest film autorul își nascoceste personajele și le aranjează în ordinea care îi convine lui, modificând povestea unei vieți, a unor trei sau mai multor existențe cât se poate de neobișnuite în care ambianța nu definește niciodată mesajul. Însă aici este producătorul Jaco Van Dormael care filtrează forma brută a lumii prin prisma iluziilor, oferindu-l spre devorare într-o variantă superbă și tristă ca orice lucru de valoare. Filmul are un impact puternic asupra celor care îl urmăresc, datorat în mare măsură încărcăturii sufletești individuale, ce dezvăluie dureros drama războiului minții cu realitatea. Mr. Nobody ți se adresează și nu numai. Este un film în care trebuie să te regăsești raportându-te la viața de pe ecran ce pare să fie la fel de complexă, plăcută și chinuitoare în același timp cu realitatea. Absolut fiecare dintre noi, o dată în viață ne vom pierde pe frontul dintre realitate și vis, căutând un loc de refugiu în imaginația unui copil de nouă ani, în care timpul este reversibil.

Paula Habliuc ■
a X-a, "Băncilă"

Valul

Regia : Dennis Gansel

Ompresionant prin intensitate și violență deopotrivă, filmul german „Die Welle” aduce în discuție usurința cu care fascismul își poate face loc din nou în societatea contemporană și

totodată maniera în care reușeste să răstoarne ordinea și disciplina lumii. Ideea în jurul căreia gravitează întregul șir de evenimente constă în crearea unui regim politic totalitar în interiorul unui grup restrâns, la care se adaugă observarea modului de funcționare a regimului care, deși pornește de la concepte ca egalitatea între semenii, ajunge să devină o simplă mască pentru acțiuni îndreptate împotriva celorlalți. Încă de la început, stilul regizorului atrage prin mascarea aparențelor. Filmul debutează sub forma unei comedii adolescente, menținând momente de calm, intervenind apoi cu noi schimbări de ritm însă, cu toate acestea, scopul în sine este atins: transmiterea cât mai clară a mesajului impus. Astfel, în cadrul unei săptămâni a proiectelor în liceele germane, este adusă în discuție autocrația ca obiect de studiu, privită cu dezinteres atât de liceeni cât și de profesor. Toți cred că au înțeles de fapt, nazismul. Cu toate acestea profesorul Rainer Wegner inițiază proiectul „Valul”.

În cadrul orelor sale, profesorul reia astfel premisele ideologice și psihologice ale autocrației germane. Valul se extinde gradual și demonstrează că puterea nazismului este încă vie, iar granița ce separă confortul realității actuale de eventualul tragism este una foarte difuză.

După vizionarea acestui film realizați cu ce ușurință un adevărat lider poate manipula un întreg grup, reușind să-i transforme într-o masă de oameni care își pierd identitatea proprie; acțiunea devine o întregă incursiune în psihicul uman.

Filmul se vrea a fi un mesaj, un avertisment tacit și realist, vizavi de generațiile actuale, prinse între conceptele învechite și rigide ale trecutului și cele actuale caracterizate prin energie și revoltă de multe ori, specifice vârstei, asupra viitorului.

Aici apare și întrebarea „Spre ce ne îndreptăm noi, tânăra generație?”

Cât de periculoasă poate fi o minte diabolică care, la un moment dat, ajunge să ne manipuleze, să ne ofere o țintă, construită pe baza neîmplinirii sau a nemulțumirii?

Filmul este un răspuns în sine. Un răspuns inteligent de altfel. După izul democratic pe care l-am inspirat, reîntoarcerea la dictatură este relevantă. „Die Welle” nu poate decât să fie dur de la început până la sfârșit, și ajungem astfel să conștientizăm

consecințele de tip totalitar pe deplin. De aceea, nevoia de sadism și cruzime este elementară în sine. Apare aici manipularea, un instrument al totalitarismului, element ce nu are nevoie să fie la grad maxim pentru a fi folosit cu o eficacitate impresionantă.

Mesajul este partea centrală a filmului, partea vizuală nu comută totuși atenția spectatorului. Deși filmul debutează cu titlul „inspirat dintr-un fapt real”, ajungem să vizionăm o poveste care, pe lângă mesajul simplu, nu are nimic în comun cu experimental inițial din California anilor 60 cu cele din Germania lui 2008. Spun asta din perspectiva incursiunii în timp unde ar trebui menționate și reliefate diferențele dintre generațiile celor două experimente. Adolescenții sunt cu totul diferiți de cei din anii 60, cu alte probleme și alte mentalități. Dar punctele forte contrabalansează mesajul puternic ce trebuie consumat fără a lua în considerare cadrul social și politic, interpretarea lui Vogel și a tinerilor reușind să impresioneze prin scenele de sadism. Cea care m-a impresionat și la care încă mă gândesc este cea în care un elev se sinucide în fața clasei și a profesorului.

Recomand acest film tuturor dintr-un motiv lesne de înțeles: ne impune conștientizarea multor elemente de viață și de asemenea reprezintă o lecție ce trebuie însușită pentru a reuși să trecem granița și să fim liberi.

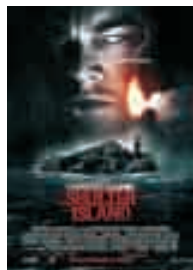
Maria Hrișcă ■
a XI-a, Băncilă

Shutter Island

Regia : Martin Scorsese

Un thriller psihologic bazat pe o poveste din 1954, regizat de Martin Scorsese. Scenografia : Laeta Kalogridis și Dennis Lehane, premiera în cinematografele din România, 26 februarie

2010. Personajul principal este Leonardo di Caprio, care nu acoperă întru totul, cu popularitatea sa, calitățile actoricești ale celorlalți actori.

Filmul începe cu detectivul Teddy care, împreună cu partenerul său, ajunge pe o insulă, la est de Boston, numită Shutter, pentru a investiga cazul unei deținute evadate din penitenciarul pentru delincvenți deosebit de periculoși și bolnavi mintali pe deasupra. Insula este izolată, făcând posibilă deplasarea doar cu feribotul. Pe această insulă, deținuților li se aplică tratamente mai mult sau mai puțin medicale, cei doi doctori certându-se în legătură cu modul psihiatric de abordare: unul susține că vindecarea pacienților se face prin bunățate și teatru, celălalt nu ezită să aplice lobotomii.

Pe parcurs acțiunea devine mai tensionată, detaliile filmului fiind minuțioase. Producătorii au reușit să ne aducă în anii '50 cu decorul pe care au reușit să-l monteze, iar costumele arată exact acea nuanță de gri, de mister a filmului.

Cei doi investighează evadarea criminalei, dar nimic din acest ospiciu nu este ceea ce pare și nici Teddy nu este. Se află acolo pentru a o găsi pe Rachel sau a fost trimis pentru a investiga modul de tratare a bolilor? Pe măsură ce se aprofundează în muncă, cei doi cred din ce în ce mai puțin că vor pieri pe insulă.

Din punct de vedere actoricesc, Leonardo di Caprio interpretează un personaj foarte greu, însă demonstrează că poate să dea viață chiar și celor mai mici detalii, reușind să tensioneze atmosfera ploioasă și posomorâtă dintr-o insulă extrem de imprevizibilă.

De asemenea și Mark Ruffalo și-a dus rolul până la capăt, având anumite scăpări, care se puteau exclude cu ușurință, deoarece Scorsese este unul din cei mai buni regizori, conturând acele mici scăpări și transformându-le în ideologii diverse. Personajul dă dovadă de loialitate în fața partenerului, iar la final nu este nicio surpriză în descoperirea rolului său real.

Michelle Williams, cu toate că nu este o actriță extrem de strălucită, reușește cu ajutorul lui Scorsese să întruchipeze vulnerabilitatea, fragilitatea, emotivitatea, fiind convingătoare în rolul de victimă, cât și în rolul de monstru incapabil de a-și controla acțiunile. Rachel Solando (Patricia Clarkson) este "pacienta dispărută" care a ajuns în sanatoriu pentru că și-a înecat cei trei copii. Imaginea ulterioară în care aceasta îi așează la

masă, crezând că nu s-a întâmplat nimic, conturează puternic rolul plin de forță, cerebral.

Andrew Laeddis aka Edward Danniels (Teddy) timp de doi ani de zile își repeta povestea inventată încontinuu. Susținea că este un șerif federal venit să investigheze dispariția unei paciente și totodată să dezvăluie misterul tratamentelor celorlalți deținuți. Pe parcursul investigației, Teddy se întâlnește cu diferiți indivizi pe care nu-i cunoștea, dar se pare că aceștia au avut probleme cu el datorită violenței lui excesive. Acesta suferea de o boală gravă, neputând să-și controleze furia și pe deasupra avea și probleme cu alcoolul și se pare că din cauza sedativelor uita totul.

El susține cu tărie că de fapt este Teddy, șeriful venit pe insulă pentru a o găsi pe Rachel, dar la final aflăm că Rachel era fiica lui cu Dolores Chanal, mamă a trei copii, pe care i-a înecat suferind de maniaco-depresivitate, cu tendințe de sinucidere. Într-o cameră din farul insulei, psihiatrul protagonistului, așa-zisul „Chuck, partenerul” și psihiatrul șef îi reamintesc lui Edward cine este de fapt, iar el, într-un moment de luciditate recunoaște și își amintește că de fapt este un criminal cu probleme grave. A doua zi însă totul „revine la normal” în mintea pacientului, crezând în continuare că este detectiv, spunându-i lui Chuck că va evada de pe insulă, indiferent care vor fi riscurile. Finalul a fost brusc, inteligent făcut, lăsând totuși o urmă de continuare. Ba mai mult. Filmul nu este o poveste, filmul este și o poveste.

Replica de sfârșit a fost una memorabilă, lăsând publicul să-și creeze singur răspunsul: „What would be worse? To live as a monster, or to die as a good man?” (Ce-ar fi mai rău? Să trăiești ca un monstru, sau să mori ca un om bun?).

Pelicula merge pe idei precum teoriile conspirațiilor și te împinge într-o direcție, mai târziu te trage înapoi pentru a vedea detaliile mărunte, substanța și imaginea în ansamblu. Ceea ce a reușit Scorsese să facă este aceea de a aduce spre final toate acele nesemnificative indicii de-a lungul filmului care păreau fără importanță, căpătând o formă. Cu toate că în timpul vizionării, treci cu vederea unele amănunte sau le consideri nesemnificative, în ultimele minute vin explicațiile clarificând finalul.

Bianca Bordeianu ■
a X-a, “Băncilă”

The Hours

Regia : Stephen Daldry

Ecranizarea cărții lui Michael Cunningham, carte câștigătoare a Premiului Pulitzer, surprinde momente semnificative din viața a trei femei care nu au, aparent, vreo tangență una cu alta, dar ale căror destine, pe măsură ce firul narativ conturează viața fiecăreia, se întretaie insesizabil, se intersectează subtil și totuși decisiv, lăsând amprente infimezimele asupra gândirii și implicit, asupra capacității fiecăreia de a lua decizii cruciale, cum ar fi întemeierea unei familii, alienarea ori sinuciderea.

Filmul *The Hours* respectă întrutotul partitura a-cronologică în care este elaborat romanul lui Cunningham. Se produc astfel tranziții recurente, aproape inobservabile, între cadrele plasate când în anul 1923, focalizate cu esebire pe ultimele zile din viața Virginiei Woolf, când în 1949, an care marchează încercarea eșuată a unei femei de a se adapta vieții rutiniere impuse de societatea americană a mijlocului de secol XX, când într-un timp actual care o are drept protagonistă pe Clarissa Vaughn, personificare evidentă a eroinei woolfiene Mrs. Dalloway. Pelicula debutează cu un cadru sumbru care frapează prin

contrastul puternic dintre apa năvalnică a râului întunecat și lumina rece, care definește un peisaj sălbatic, nelipsit de vitalitate. Pe fundalul acestei secvențe cu impact vizual maxim, este citită cu voce tare scrisoarea de rămas-bun pe care Virginia Woolf i-o lasă soțului ei în speranța că aceasta ar putea să clarifice într-o oarecare măsură decizia de a-și pune capăt zilelor.

Mesajul este unul relativ simplu, care prefigurează într-o manieră voit lipsită de tragism opțiunea făcută. O irevocabilă stare de senilitate, manifestată prin neputința de a se concentra și de a citi, reprezintă fața vizibilă a unei decizii radicale, anunțată într-un stil laconic, care se cantonează în a reliefa rolul esențial al soțului său, Leonard, al cărui efort neobosit de a o remonta, de a îi insufla elan i-a produs singurele momente de fericire. Cu toate că se consideră definitiv pierdută, Virginia încheie cu o declarație de-a dreptul neașteptată, prin care afirmă că nu crede ca alți doi oameni ar fi putut fi la fel de fericiți.

Secvența ce corespunde momentului în care lectura scrisorii ia sfârșit este una de climax. După ce își îndeasă în buzunare câțiva bolovani, Virginia intră în apa râului năvalnic în care se afundă

fără ezitare. Mediul subacvatic este redat naturalist, cu algele de un verde electric, cu trupul neînsuflețit ce plutește printre acestea, găsim și, parcă, spațiul demult căutat, refugiul mulțumitor. Apa, elementul central, înconjoară, acaparează, și ca urmare, deformează.

De observat un grad de similitudine între această scenă și secvențe din filmele lui Andrei Tarkovski care stau sub semnul plasticității redată prin elemente/obiecte primordiale precum apa, oglinda, focul, jocul dintre reflexie și refracție. O viață încărcată de patimă, din care nu a lipsit nicio clipă suita de trăiri dintre cele mai eclecticice: de la extaz creator la umilință și vină, la sila de sine și descurajare absolută - toate acestea au co-existat într-o continuă căutare, iar scrisul a fost singura modalitate de a le stabili. Toată încărcătura emoțională care i-a conferit o astfel de formă existenței lui Woolf, și implicit morții sale, ajunge să fie în final, analogă scrisului, încadrată pe un traseu fix de către apa în continua mișcare ascendentă.

Scena sinuciderii face parte dintr-o înlanțuire de secvențe care surprind dificultățile pe care le întâmpină scriitoarea în conceperea romanului său, Mrs. Dalloway. Actul în sine al scrierii este resimțit ca unul foarte fragil, prin urmare Woolf își dezvoltă anumite tabieturi menite să îi stimuleze impulsul literar, precum auto-izolarea de mediul domestic al casei. Orice distragere, oricât de nesemnificativă, de la acest ritual îi induce o stare exacerbată de neliniște și neputință, deși simptomele sunt etichetate în discuțiile cu soțul său Leonard ca simple "migrene".

Se creează permanent impresia de continuitate între cadrele care curg unul într-altul și care, deși ne-conexe din punct de vedere cronologic, se înlanțuie imperceptibil, marcând o linearitate străină de temporal. Astfel, viața Clarisei Vaughn este cât se poate de firesc înglobată în firul acțiunii, odată ce, într-un cadru precedent, Virginia Woolf termină, îngândurată, de pronunțat în fața colii de hârtie: „Mrs. Dalloway spuse, atunci, că va cumpăra chiar ea florile”. În anul 2000, Clarissa, o femeie de 52 de ani, iese într-o dimineață însorită din apartamentul ei new-yorkez, cu intenția să cumpere flori pentru petrecerea pe care o organizează în cinstea prietenului ei de-o viață, Richard. Acestuia tocmai îi fusese acordat un premiu literar pentru activitatea scriitoricească prolifică. În drum spre florărie, Clarissa observă diverse detalii precum câini simpatici ieșiți la plimbare cu stăpânii lor, fructe coapte expuse în standurile vânzătorilor din aprozare.

Toate acestea animă orașul și îi dau Clarisei o stare de liniște interioară, făcând-o, totodată, să se simtă, paradoxal, rușinată de propria-i trivialitate. Ajunsă la Richard în apartament, îl găsește extrem de slăbit - era bolnav de ani buni de SIDA iar simptomele deveneau tot mai severe - orb și incapabil de a-și purta singur de grijă. Aflând de petrecerea organizată special pentru el, Richard refuză să ia parte, considerându-și prezența inadecvată și inutilă. Între cei doi există, indubitabil, o legătură puternică, Clarissa

purtându-i de grijă cu devoțiune aproape maternă lui Richard, eternal solitar. Într-o perspectivă ce desfiinde granițele temporale, bărbatul trăiește momentul prezent (poate și din neputință de a vedea) în strânsă relație cu un episod din tinerețea ambilor când, în fața cabanei de vacanță pe care o împărțeau cu prietenul lor comun, Louis, schițaseră bazele unei relații intime. Ulterior, această apropiere nu a căpătat contur datorită afinităților, până atunci nebănuite, între Richard și Louis. Apoi, legătura cu acesta din urmă se pierde definitiv, însă Clarissa rămâne permanent în apropierea lui Richard. Femeia este percepută ca o învingătoare care reușește să trăiască din plin fiecare moment al vieții, într-o manieră hedonistă aproape, fapt ce justifică atribuirea, mai în joacă, mai în serios, a numelui cu rezonanță literară, Mrs. Dalloway.

Reîntoarșă în apartamentul său, răvășită ca de fiecare dată de monologurile profunde ale lui Richard, Clarissa își pune întrebări legate de modul ei de a privi viața - amintirea copacului din copilărie, de pildă, luminat difuz de soarele la asfințit, reprezintă o imagine vizuală cu un impact emoțional greu cuantificabil, ce depășește cu mult importanța tuturor cărților pe care le văzuse cu câteva ore în urmă în oraș, într-o vitrină.

Perspectiva evoluează apoi spre o familie americană, aparent

indestructibilă, a anilor '50. Pentru a sărbători ziua soțului său, Laura Brown se decide să-i pregătească un tort împreună cu fiul său de 5 ani. Femeia este conștientă că, orice ar face pentru el, soțul ei ar fi la fel de fericit. De aceea, actul în sine al pregătirii tortului este complet lipsit de provocări, fapt ce accentuează starea de tensiune a femeii în contextul în care rolul unei soții se rezuma în acea vreme strict la a-i asigura partenerului confortul emoțional.

Încercând din răspuși să nu își trădeze din frustrări, Laura îl încurajează pe fiul său să contribuie activ la efortul culinar. În urma vizitei neașteptate pe care i-o face vecina sa, Kitty - persoana pe care mereu o considerase puternică și imposibil de descurajat și despre care află că nu poate avea copii, deși își dorește acest lucru mai mult decât orice - Laura înțelege că slăbiciunile și frământările interioare sunt omniprezente. Un cadru cu o cotă ridicată de încărcătură afectivă este cel în care Laura, dominată de propriile insatisfacții, o sărută tandru pe Kitty, sperând că îi conferă astfel doza necesară de liniște. După ce aceasta pleacă, însă, Laura ia tortul de pe masă și îl izbește puternic de podea, decizia de a-l reface de la zero având rol cathartic.

Pendularea continuă între secvențele ce surprind viețile celor trei

femei devine din ce în ce mai abruptă, sincronizată ritmic cu momentele critice pe care le trăiesc acestea, precum mecanismul unui ceas ce depinde fundamental de precizie.

Cu gândurile permanent absorbite de personajul său, Virginia Woolf se îndepărtează tot mai mult de contingent - se simte, astfel, intimidată de răceala personalului de la bucătărie și percepe vizita surorii sale, însoțite de fiii săi, ca pe o ocazie revelatorie în direcția înțelegerii diferențelor majore în optica lor de viață. Mereu absentă, cu privirea fixată în gol, fapt ce provoacă amuzamentul nepoților ei, Virginia trăiește o epifanie realizând că personajul ei ficțional nu îi va semăna, nu va renunța la viață, ci va fi mai degrabă genul de protagonistă capabilă să țină piept cu brio dificultăților.

Laura Brown, după ce închiriază o cameră de hotel, știe că a sosit momentul îndelung amânat, inevitabil acum, acela de a-și pune capăt vieții. Ca pentru a face tranziția cât mai insesizabilă, Laura se așază comod pe pat și continuă să citească cartea începută, Mrs. Dalloway. Scena imediat următoare se derulează eruptiv, aproape instantaneu în vis: valuri puternice, parcă dintr-un potop, se revarsă violent asupra-i, amenințând s-o înghită, femeia reușind, totuși, în ultima clipă, să se elibereze de efectul asfixiant, revenind din visul tenebru în realul imediat. Copleșită de impactul senzației de sufocare, dar ușurată de a se afla încă în viață, asemeni doamnei Dalloway, Laura știe că nu are de ales decât să persevereze în lupta cu viața - prin urmare, după cina din seara respectivă, își va părăsi pentru totdeauna familia, va anihila tot ce a fost până în acel moment și își va scrie destinul după propriile reguli.

Repercusiunile acestei decizii sunt limpede redade de următoarele secvențe - Richard, înainte de petrecere, rememorează mental momentul în care mama sa a dispărut pentru totdeauna din viața lui. Clarissa îl găsește cocoșat pe fereastra apartamentului și după ce află că singurul motiv pentru care Richard a rămas viu atâta timp a fost ea însăși, fără să poată interveni în vreun fel, îl privește căzând în gol. Totul se petrece în fracțiuni de secundă, poate pentru a atenua dramatismul scenei, dar într-o anumită măsură și pentru a accentua iminența materializării unei acțiuni bazate pe o decizie care ilustrează, dacă mai era nevoie, impactul de necontestat al sorții asupra evoluției individuale.

The Hours redă cu rigurozitate dramatică diversitatea profilului uman care, privit macroscopic, pare a fi rezultatul unor combinații și îmbinări fatidice fără sfârșit, dar care, la o cercetare microscopică, își trădează singularitatea determinată de un set unic de experiențe trăite.

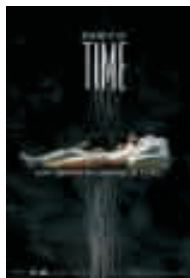

Anais Colibaba ■
a XI-a, "Național"

Timp

Regia : Kim Ki-Duk

Cel de-al treisprezecelea film al regizorului coreean Kim Ki-Duk, este cel mai bun exemplu pentru a demonstra că profunzimea unui film nu are mereu de-a face cu caracterul său complex.

Pe alocuri simplist, artificiile regizorale trezesc spectatorul din letargia unei scene (scenariile sale sunt faimoase pentru dialogul redus), exercițiul de atenție fiind unul benefic, deoarece scenografia este minunat susținută, uneori teatrală.

Subiectul este cel al doi tineri îndrăgostiți, unde personajul feminin, Seh-Hee își prezintă frustrările față de relație, iubitului ei, Ji-Woo. Femeia consideră că el s-a plictisit să vadă aceeași persoană seară de seară, datorită privirilor lui spre femeile din jur; ignorând dragostea pe care el i-o dăruiește, dispare fără urmă hotărând să-și facă o operație estetică. Aici intră în plan dimensiunea socială a filmului, substraturile sale fiind legate de identitate, o realitate pe care populația o pierde din ce în ce mai mult în zilele noastre. Învățați parcă de mici să nu fim multumiți de ceea ce suntem prin media și industria entertainment-ului, oamenii nu se mai identifică cu eul lor interior și își hrănesc constant demonii egotici. Kim merge mai departe de sensul pe

care operația estetică l-a dobândit (în Coreea, o operație de micșorare a nasului sau mărire a ochilor a devenit deja un "cadou" oferit de părinții copiilor) și tratează felul în care ființa umană se comportă după ce și-a dobândit noua identitate exterioară. Dacă cel mai rău lucru care i se putea întâmpla eroinei noastre părea să fie neîmplinirea idealului, aceasta va trăi unul și mai atroce, împlinirea acestuia.

Filmul debutează cu imagini înspăimântătoare a ceea ce înseamnă reconstrucția facială și corporală, lipsite de cenzură; acestea dezvăluie caracterul taxidermist pe care viața îl ia uneori. Lumea devine o imensă masă de operație, fiecare din noi îndemnând la schimbarea celui din față iar cel din spate, îndemnându-ne pe noi să fim „așa cum trebuie”, „cum trebuie” nefiind niciodată echivalent cu „așa”. Prima scenă este cea de final, în care o femeie iese din spitalul estetic cu o mască pe față și ochelari, iar Seh-Hee grăbindu-se să se întâlnească cu iubitul său, dă peste ea și-i sparge poza pe care o avea în mână, poza cu chipul ei anterior operației. Femeia nu o bagă în seamă, Seh își cere scuze și aleargă spre cafenea cu fotografia și rama spartă. Acesta este un moment cheie deoarece desemnează împlinirea

profeției. Demonii prind ființa ce refuză să trăiască în prezent, din urmă; devii temerile tale atâta timp cât le hranești. Relația dintre cei doi este una care are loc în prezent și e lipsită de probleme, incapacitatea fetei de a asimila fericirea formând iluzia unei probleme; până și dorința de a se elibera de aceasta, devenise o iluzie la fel de primejdioasă. T.Mazilu explică perfect acest fenomen: noi nu ne luptăm cu probleme reale, ci cu probleme născocite de minte, aici e toată grozăvia. Atunci intrăm într-un impas cumplit, fiindcă noi căutăm soluții la probleme care nu există, iar căutarea acestei soluții creează apoi iluzia seriozității.

După scena de gelozie din bar, seara, Seh îi cere iubitelui ei să se gândească la altă față cât ei fac dragoste, iar a doua zi aceasta dispare fără urmă, dar întâlnindu-se ocazional asemeni unei năluci în parcul în care ei își petreceau timpul uneori. Un parc al sculpturilor ce slăvesc corpul uman și ocazional sexualitatea lui, aflat pe malul mării. Ea se angajează după șase luni la cafeneaua pe care Ji-Woo o frecventează și îl face pe acesta să se îndrăgostească de ea dar în același timp îi trimite două semne că ar vrea să se întoarcă la el fosta iubită, în fond tot ea. Cu o diferență minusculă de nume între noua identitate și cea veche, Seh și See, cea din urmă prezintă aceleași disfuncții ca cea veche, subliniind astfel faptul că trândăvia spirituală a împiedicat-o pe aceasta să renunțe la frânele din minte. Mai degrabă un tratament psihiatric ar fi ajutat acest personaj disperat de faptul că partenerul ei este încă îndrăgostit de fosta sa iubită, tot de ea. Veșnica nemulțumire de sine atrage abcese de furie și nebunie, See apărând ca Seh la o întâlnire cu Ji, purtând o mască cu vechea și reala ei față. De-a dreptul tulburătoare, scena creează un tumult între cei doi, el luându-se la bătaie cu unul din clienții barului. Acesta aleargă

spre clinica unde ea și-a făcut operația și sub pretextul dragostei, își schimbă aspectul feței. După o întâlnire cu doctorul, See află ce a făcut Ji-Woo pentru ea și își pierde cumpătul, după șase luni, căutându-l în fiecare bărbat pe care-l vedea pe stradă sau în cafea, luându-le mâna și simțindu-le caldura. În metrou, ea îl zărește și îl recunoaște pe Ji; aleargă după el însă în exteriorul pasajului se aude un accident. See observă corpul lipsit de viață și chipul însângerat al iubitelui ei accidental ucis și se întoarce la chirurgul plastician pentru a-i schimba din nou chipul. Kim Ki-Duk creează acest moment cu o genialitate de nedescris deoarece ar fi putut continua ciclul operațiilor și schimbărilor de identitate până la epuizare, însă a intervenit cu scena morții fie pentru a încheia această etapă, fie pentru a arăta chiar valoarea nesemnificativă pe care moartea o poate dobândi uneori în zilele noastre. Filmul se termină cu scena de început, în care See iese mascată, se întâlnește cu ea sub forma lui Seh, Seh devenind mai târziu chiar ființa din poza scăpată de ea jos.

Filmul are rolul de a trezi, de a expune cu brutalitate, prin simplitate, o oglindă în fața publicului; un catharsis de o rară putere mi-a transmis personal acest film, un sentiment de luptă interioară și revoltă egotică ce a dăinuit în mine cel puțin 24 de ore. Senzația unei lipse de efort regizoral este în final cea care distinge filmul asiatic cu morală de cel american care, de cele mai multe ori, te îndeamnă să nu gândești sfârșitul acestuia.

Oana Arsenoi ■
a X-a, "Băncilă"

Excursii în imagistica monetară

Cuvântul românesc „numismatică” este un neologism introdus în secolul al XIX-lea și provine, probabil, din termenul francez „numismatique”, la rândul său provenit, prin intermediul latin „numisma”, din grecescul „nomisma”, ambele cu semnificația de monedă. Ar putea fi avut în vedere și cuvântul „nomos”, cu sensul de „lege”, deoarece moneda nu este un produs natural, ea datorându-se reglementărilor umane, după cum observă Aristotel.

Monedele statelor mai recente se caracterizează prin abundența unor reprezentări concrete, care se vor însă definiții. Se remarcă monede ce înfățișează diverse specii de animale sau plante considerate caracteristice: urangutanul și papagalul Arara pe monede indoneziene, koala, hatteria și ornitorincul pe cele australiene, pasărea kiwi în cazul Noii Zeelande, pescărușul și peștele zburător pentru Barbados, crocodilul de pe monede gambiene, ibexul și rândunica pe talarii sloveni, linxul pe emisiunile macedonene, muflonul pe cele cipriote. Dintre elementele vegetale, cedrul de pe monedele libaneze, arțarul canadian sau crizantema japoneză.

Prezența unor specii zoo-faunistice atrage atenția și în cazul unor state de recentă populație – Canada, Australia, Noua Zeelandă etc., unde eterogenitatea culturală nu permite apariția unor simboluri de altă factură. Interesant este faptul că aceleași specii apar pe monedele mai multor state, ajungându-se la confuzii imagistice. Astfel este cazul figurării elefantului în Tanzania, Malawi și R. D. Congo, a gazelei Thompson în Swaziland și Africa de Sud, a struțului nandu în emisiuni argentinieni și peruane, a castorului în Canada și SUA, a păstrăvului în Macedonia și Slovenia.

O situație aparte o reprezintă cea în care imaginile de plante sau animale reflectă grija acordată unor specii aflate în pericol de dispariție, cum ar fi capra neagră, zimbrul, cocoșul de munte în Polonia, rinocerul în India, ursul panda în China, bizonul și ursul grizzly în SUA, lamantinul în Brazilia. Tineretea unor state și dorința lor de a-și impune o anumită imagine se manifestă prin prezența pe reversul monedelor a unor schițe de hartă care înfățișează teritoriul național, mai ales când granițele sunt controversate. Astfel de reprezentări cartografice, sumare dar eficiente, apar pe monede emise de Spania, de Iran, Brazilia, Franța și Canada.

La un grad superior de detaliere, monedele ne pot evoca inclusiv

diviziunile administrative (piese emise de SUA și de Spania) sau chiar trăsături care le diferențiază – în Canada și Spania, fiecare provincie pune în circulație monede care fixează un specific local, de regulă cultural-istoric). Și pentru România există un astfel de exemplu de individualizare, fiind vorba despre moneda de 500 de lei din argint, emisă în 1941, care îl înfățișează pe Ștefan cel Mare dăruind o mănăstire și având inscripționat textul „Moldova lui Ștefan, în veci a României”.

Există și situații în care ni se indică, nu foarte precis, amplasarea pe glob a teritoriului său: fie o scară macroteritorială, în cazul Braziliei, Australiei, Noii Zeelande, prin prezentarea unor constelații caracteristice emisferei sudice, fie o scară microteritorială, prin prezentarea unor realități fizico-geografice: Costa Rica, între două oceane sau San Marino, pe muntele Titano. Există monede care ilustrează dificultăți induse de mediul societății umane, ca în unele din țările Sahelului, care prezintă moduri tradiționale de extragere a apei subterane sau

instalații pentru păstrarea ei. Consolidarea ideii de stat unitar și suveran se poate realiza și prin emiterea unor monede sau serii monetare cu caracter aniversar, care aduc în atenția cetățenilor fie data obținerii independenței fie momentul emancipării social-politice a statului respectiv – Bahamas, Chile, Israel, Turcia. De asemenea, teritorialitatea mai poate fi impregnată prin recunoașterea de către majoritatea locuitorilor a aceluiași personalități istorice, modalitate utilizată în Germania, în perioada interbelică (Goethe, Kant, M. Planck, Fr. Schiller), în Franța (Marie Curie, Voltaire), Peru (Atahualpa) sau România (Al. I. Cuza, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul). Monarhiile prezintă de obicei profilul persoanei care ocupă tronul, cu frecvența cea mai mare în cazul monarhiilor europene (Marea Britanie, Norvegia, Suedia), lipsind, surprinzător, în cazul Japoniei. În rândul monarhiilor arabe, singurele monede care îl înfățișează pe suveran sunt cele din Maroc și din Iordania. Chipul reginei Marii Britanii apare și pe monedele australiene, neo-zeelandeze și canadiene, dar și pe cele din Barbados, Jamaica, Belize, ca un indiciu al orientării strategice a acestor state. În țările comuniste sînt comune simbolurile clasice: steaua călăuzitoare a comunismului, imaginea tractoristului, figurarea unor fabrici și instalații industriale, imaginea fierarului (simbol al accederii la putere a clasei muncitoare), seceră și ciocanul suprapuse peste glob – simbolul idealului de extindere a lumii comuniste. Frecvență este și simbolistica religioasă. Reprezentări cu iz

spiritual catolic și în general creștin sînt frecvente în cazul Vaticanului, prin emisiuni dedicate papei, în emisiuni italiene, spaniole, portugheze, elvețiene, norvegiene, pe care este figurat simbolul crucii. Pe monedele slovace este prezentată chiar crucificarea lui Iisus. Reprezentări cu caracter religios apar și în cazul țărilor creștine ortodoxe, sub aspectul sfinților protectori precum Sfântul Gheorghe pe monedele bulgărești și rusești. În cazul monedelor bulgărești nu sunt uitați nici sfinții călugări Chiril și Metodiu, care au tradus Biblia în limba slavă veche.

Apartenența la creștinism este uneori marcată prin inscripționarea unor texte cu caracter religios, precum „Nihil sine Deo” (România) sau „Deo juvante” (Monaco).

Nu trebuie uitată religia mozaică, ale cărei simboluri (steaua lui David, sfeșnicul cu șapte brațe, Zidul Plângerii) sunt reliefate pe monedele israeliene. În statele islamice apare pe monede anul în care a încetat din viață Mohamed (632 d. Hr.) sau calendarul musulman.

Simbolistica monetară cuprinde și aspecte legate de starea generală de sănătate a populației. Astfel, alimentația deficitară se reflectă în inscripții de pe monede italiene („Nutrire il mondo”), croate („Fiat panis”), indiene („Move grow food”). În India, datorită unui număr considerabil de persoane afectate de orbire, circulă monede pătrate, hexagonale, decagonale, cu margini vălurite etc. Și țara noastră are o astfel de emisiune monetară (moneda de 500 de lei), cu formă dodecagonală, motivația autorităților emitente fiind aceeași.

Între activitățile economice, cea mai frecventă reprezentare o are agricultura. În același registru se înscrie și reprezentarea unor plante cultivate: porumbul (România și Malawi), vița de vie (Tunisia), curmalul (Irak, Arabia Saudită), arborele de cafea (Brazilia), măslinul (Israel). Uneori monedele ilustrează specii de animale domestice: oaia (Algeria), vaca Watusi (Gambia). Între simbolurile din industrie, unele sînt ale industriei extractive – petrolul, figurat prin sonde (Emiratele Arabe Unite, Iran, Algeria); aurul (Australia, SUA). Unele piese evocă realizări importante din domeniul transporturilor, de exemplu vocația maritimă a unor popoare este subliniată de prezentarea unor nave – Marea Britanie, Grecia, Cipru etc. Apar și situații în care s-a preferat ilustrarea unor variante de transport primitiv, dar cu semnificații elocvente: canoa și caiacul pentru Brazilia, dromaderul pe monede din Djibouti, călărețul pe monede mongole sau libiene.

Odată cu introducerea monedei euro (1 ianuarie 2002), s-a produs o ușoară estompere a modalității de externalizare a simbolurilor. Interesant de urmărit este modul de manifestare al teritorialității în contextul dispariției frontierelor din interiorul spațiului Schengen, precum și modul de evoluție a unor mișcări

Monede din colecția autorului

George Alexa ■

Apologia Ideologiei

Cu câteva decenii în urmă, filosofia marxistă ducea un război acerb contra diferențierii claselor sociale, considerând statul principala cauză a impunerii dominației asupra majorității de către

minoritatea burgheză. Această orientare conceptuală vorbea despre o organizare greșită a societății bazată pe inegalitate și se întâlnea, la un moment dat, cu viziunea lui Rousseau, care vedea omul, în stadiul pervertirii sale, drept rezultat al contactului cu o lume a nedreptăților. Revenind la idee, posteritatea leninistă, în scopul soluționării problemei, și-a propus să cucerească statul pentru a-l dizolva și a-l identifica volens-nolens cu societatea. În timp însă, acest stat și forțele ce-l conduceau "au uitat" să se desființeze, astfel încât un proiect utopic, printr-o fatalitate istorico-politică, a alunecat în capcana ideologiei. Există în toate sferile de activitate și abordare conceptuală, o seducție involuntară a ideologiei, aceasta făcând parte, în mod inevitabil, din evoluția umană. Ideologia, prin multitudinea definițiilor sale, acoperă o imensă plajă semantică, însă, în accepția generală, acest termen, datorită inseparabilității sale de domeniile politice, este interpretat prin prisma concepției negative. Tocmai de aceea am început „lectura” cărții lui Daniel Șandru „Reinventarea ideologiei” cu un exemplu: un caz istoric, ce prin tragismul urmărilor sale, justifică pozițiile antagoniste luate vizavi de ideologi și teoriile lor.

Autorul își propune ca obiectiv tocmai o încercare de pozitivare a termenului printr-o analiză epistemologică și de identificare a

importanței acestuia în procesul de cunoaștere a realității socio-politice. Pentru satisfacerea intenției sale, Daniel Șandru ilustrează, într-o modalitate complexă, toate avaturile și perspectivele de definire a ideologiei.

Ea este expusă unui veritabil proces de judecată cu participarea atât a acuzatorului în persoana lui Marx, cât și a avocatului, Mannheim, ambii confruntându-se prin divergența argumentelor aduse.

Astfel, teoria marxistă conferă ideologiei un sens negativ, considerând-o iluzorie și acuzând-o de deformarea realității și proiectarea copiilor false doar. Conceptul este asociat celui de propagandă care implică problema dominației claselor și de instaurare a puterilor totalitare.

Contraargumentele lui Mannheim ce se fundamentează pe certitudinea faptului că orice cunoaștere și raportare la realitate, indiferent de intențiile urmărite, este determinată existențial de subiectivitate. Are loc recunoașterea dependenței lumii de mintea subiectului cunoscător. În acest sens, ideologia se înstrăinează complet de fenomenul dominației și apare ca un tip de credințe specifice unui grup, ce-i favorizează legitimarea într-o societate prin individualismul sistemului de idei abordate.

Mannheim mută accentul de pe acuzațiile aduse de marxiști spre o nouă problematică – cea de armonizare a tuturor acestor credințe provenite din comunități sociale diferite. Existența mai multor puncte de vedere de valoare și prestigiu egale, fiecare indicând relativitatea celui alt, nu ne permite să luăm vreo

poziție pe care să o privim ca fiind intangibilă și absolută. Sentința emisă, pornind de la premisele aduse, se validează tocmai în imposibilitatea lui Mannheim sau a oricărui altcineva de a evita seducția ideologiei, în așa fel încât orice abordare, prin excelență, poate fi considerată o reminiscență a ideologiei. Care este atunci statutul epistemologic al discursului despre doctrina ideologică, dacă orice discurs este însuși ideologic?

Complectitudinea demersului de pozitivare a ideologiei este atinsă de autorul "Reinventării" atunci când sunt identificate vocațiile explicativ-comprehensive ale ideologiei în opoziție cu semnificația utopiei pentru umanitate.

Pornind de la ideea ca orice comunitate își stabilește valorile și le validează în urma unei "discuții libere" prin care se ajunge la un "acord comun", putem identifica o solidaritate unificatoare generată de ideologie în rândul indivizilor, ce urmăresc un scop comun. Idealul lor nobil nu reprezintă "binele actual" ci unul neîmplinit încă. În acest sens, atât utopia cât și ideologia sunt înțelese ca reprezentări mentale menite să exercite influențe la nivelul practicii sociale.

Totusi, valoarea utopiei nu stă în legătura ei cu practicile prezentului, ci în relația sa cu un posibil viitor. Rolul acesteia e unul periculos de a transcende condițiile realității imediate și de a descrie altele, a căror dezirabilitate ne atrage. Altfel spus, utopia legitimează inexistentul, inducând societățile în eroarea promisiunii contrapusă actualității.

Danil Șandru consideră critica utopiei drept unul dintre pilonii pe care se poate întemeia pozitivarea ideologiei. Aceasta, printr-o izbitoare diferență, consolidează prezentul și nu-l părăsește, implică o cunoaștere a realității sociale și-o integrare a indivizilor în societate. Ea nu e condamnată la a trăi într-un viitor mereu de

neatins și nu se caracterizează printr-o absență de reflecție cu caracter practic și politic în sprijinul legitimării intereselor colective și a stabilirii "binelui comun".

Într-o astfel de logică regăsim finalmente posibilitatea unui sens pozitiv al ideologiei, prin raportarea sa la utopie și aici se fundamentează unul dintre punctele forte ale cărții.

În continuare, discursul se polarizează asupra modului în care grupurile sociale contemporane angajează diverse mecanisme de acceptare a preferințelor alterității, în sensul cooperării și îndeplinirii obiectivelor sale. Aici sunt notate dimensiunile care conferă ideologiei eficacitate în planul comunicării sociale universale și anume raționalitatea și caracterul public.

Construcția realității sociale per ansamblu este dată de forma discursului politic pe care o îmbracă ideologia, bazându-se pe rigoarea logică și pe caracterul său cu preponderență public. Sistemele ideologice se validează cu succes în societățile de astăzi, datorită rolului său de mobilizare a mișcărilor sociale ce funcționează la unison cu ajutorul comunicării de masă.

Susținând argumentația pe aliniamentul ideii, am putea nota faptul că intenția de "reinventare a ideologiei" a lui Daniel Șandru, sfârșește prin a pune conceptul dat în relație cu fenomenul dominației, surprinzându-i-se adevărata natură.

Într-o perioadă a mutațiilor survenite la nivel global, autorul dedică cel din urmă capitol al studiului său "recuperării postmoderne a ideologiei", în condițiile în care se urmăresc tendințe de fragmentare la nivelul identității sociale, grație grupurilor comunitare dornice de a-și afirma caracteristicile particulare.

De fapt, în aparență, Postmodernismul este marcat de o istorie ce-și încheie "marșul" prin instaurarea la scara planetară a unei societăți omogene, universalizată de democrația occidentală ca formă finală a organizării umane. Globalizarea invocată este caracterizată de o logică a contradicției pe toate planurile desfășurării, iar diferențele survenite se află într-o relație de interconexiune. Această "universalizare a diferențelor", păstrind terminologia autorului, menține și revendică prezența ideologiei. Astfel continuitatea persistenței diferențelor condiționează continuitatea ideologiilor, căci "ce ce ne diferențiază este și ceea ce ne unește". Abandonarea unei lumi vechi- etatocentrice și construirea unei noi- multicentrice a deschis perspectivele de abordare a ideologiei ca "un nou concept".

Daniel Șandru realizează o adevărată apologie a acestuia, iar eu mă întreb dacă învinuirile și justificările își mai au rostul din moment ce sunt insinuate și combătute de veritabili ideologi? Judecata este și ea, la rândul său, complet ideologizată. Încă un paradoxal al lui Mannheim.

Ecaterina Reus ■
a XII-a "Băncilă"

foto: Bogdan Onofrei

Arta de a seduce sau de a te lăsa sedus

Nimeni nu trăiește cu adevărat dacă nu cade sub o formă sau alta de seducție. De fapt, oamenii rămân cel mai adesea acolo unde specia îi așează: în anonimatul vieții (în „bancul de

heringi” despre care vorbea un filozof danez), acolo unde se trăiește după regula tuturor, acolo ne instalăm cu toții din clipa în care venim pe lume și tot acolo rămânem, cei mai mulți dintre noi, până la sfârșit.

Cel mai adesea, nimeni nu vine să ne seducă, să ne ia de mână, să ne scoată de pe drumul mare al vieții și, „să ne ducă de o parte”, de acea parte în care ni se dă șansa să ne regăsim cu viața noastră trăită ca destin, ceea ce înseamnă: trăită pe cont propriu.

Prima concluzie a acestui studiu este: vai de cei care nu au apucat niciodată să fie seduși! Iar dacă este așa, apare imediat întrebarea: unde ne sunt seducătorii?” (Gabriel Liiceanu)

Din spusele filosofului G. Liiceanu putem deduce că seducția este o parte care îmbină atât atracția corporală, putând sau nu să facem referire la un strop de eroticism, cât și iubirea în devenire. Este un paradox acela de a vorbi în numele tău, referindu-te la alții, ceea ce îmbină foarte bine autorul atât în operele sale, cât și în paragraful acesta. Ceea ce expune în fragmentul precizat este tentația aceluia ceva „nou” și incitant, de care mulți lipsiți de cultura elementară au parte, iar cei educați, cu toate că au standardele necesare și condițiile propice pentru a savura din nebuloasa artă de seducție, sunt în defavoare. Nimeni este un

cuvânt greu, dar totuși G. Liiceanu a considerat că poate începe ideea cu o catalogare majoritară, iar ceea ce ne îndeamnă să speculăm este că omul care nu a gustat sentimentul de senzualitate nu a simțit decât o parte din fericirea pe care ne-o oferă viața. Cum toată lumea merge pe premisa ”dacă unu face, eu de ce să nu fac”, nu toți văd pata de culoare din oceanul sumbru al vieții. Putem evidenția faptul că filosoful dorește să-și exprime frustrarea față de acest „spirit de turmă” care ne înconjoară și care ne lăasă să cădem victimele rutinei monotone, uitând de normele morale personale și să așteptăm în van să vină toate lucrurile bune la noi, de cele mai multe ori ezitând să „deschidem porțile”. Ceea ce nu a precizat este faptul că omul decide doar pentru el, nu și pentru alții. Cum să găsească cineva iubirea dacă își epuizează puterile pe lucrurile materiale, nicidecum cele spirituale sau metaforice. Dacă așezăm un hering într-o anumită direcție, acesta va înnota drept înainte, până la întâlnirea unui obstacol sau a unui factor extern care să îi schimbe traiectoria. În momentul în care i se schimbă direcția, heringul va merge drept înainte, după traiectoria schimbată. Diferența dintre un om și un hering este posibilitatea omului de a alege, după trecerea obstacolului, între a continua să meargă după noua traiectorie și a se întoarce pe drumul inițial. Ceea ce ne lasă să descoperim singuri nu este a abhora pentru „lipsa seducătorilor”, ci eclatanța omului simplu care se rupe de turma de care este înconjurat și caută, dorește, reușește să găsească singur stropul de eros pe care ni-l dorim cu toții, puțini însă știind unde să-l căutăm.

La fel ca în bancurile cu heringi, oamenii sunt într-un întreg. Într-un „banc”. Ceea ce nu știm este că destinul nu este împotriva noastră, ci ne dă indiciile instinctive, de care se folosesc și peștii, pentru a găsi ce căutăm. Cum spunea și Anton P. Cehov : „dacă cineva vă dă cafea, nu căutați în ea bere”. Nu trebuie să ne plângem când nu ni se întâmplă ce ne-am fi dorit. Trebuie doar să ieșim din anonimatul vieții.

Seducția este o artă și ca orice artă există amatori și profesioniști. În încercarea disperată a oamenilor de a fi mari seducători, mergând pe același principiu, nimeni nu mai iese în evidență, reintrând în monotonia de care majoritatea vrea să se desprindă. „Oamenii strică fiecare clipă de romantism prin încercarea de a o face să dureze pentru totdeauna” (Oscar Wilde), și nu este așa?

foto: Ștefan Abageru

Bianca Bordeianu
a X-a “Băncilă”

Concursul național de interpretare critică și jurnale "Mihail Iordache".

Condiții de participare

Concursul se adresează liceenilor (*dasele IX-XII*).

Desfășurarea Concursului

Concursul se desfășoară pe două secțiuni: **(I)** interpretare critică; **(II)** jurnale.

Secțiunea (I) interpretare critică cuprinde două subsecțiuni: **(1)** recenzie de volum beletristic; **(2)** recenzie de studiu critic.

La prima subsecțiune, participanții vor trimite o lucrare de maximum 3 pagini, cuprinzând recenzia unui volum din beletristica românească, apărut în primă ediție, în anul 2010. La a doua subsecțiune, participanții vor trimite o lucrare de maximum 3 pagini, cuprinzând recenzia unui studiu din critica literară românească, apărut în perioada 2000-2010.

Secțiunea (II) jurnale cuprinde două subsecțiuni: **(1)** jurnal personal; **(2)** jurnal apocrif.

La prima subsecțiune, participanții vor trimite o lucrare de maximum 3 pagini, cuprinzând o selecție din jurnalul personal de liceu. La a doua subsecțiune, participanții vor trimite o lucrare de maximum 3 pagini, cuprinzând o selecție din jurnalul apocrif (imaginar) al unui personaj dintr-un volum din beletristica românească, apărut în perioada 2000-2010.

Lucrările nesemnate se vor trimite on-line, ca document atașat (caractere românești; format .doc; Times New Roman 12).

Adresa electronică (e-mail) a concursului este următoarea: concursumihailiordache@yahoo.com.

Liceenii care doresc să participe se pot înscrie exclusiv la una dintre secțiuni.

Indiferent de secțiunea la care participă, lucrările se vor trimite în perioada 22.02.2011 – 24.04.2011.

Materialele trimise după data de 24.04.2011 nu vor putea participa la Concurs.

Din numărul total de participanți, juriul etapei preliminare va selecta 40 de liceeni (câte 10 pentru fiecare subsecțiune).

Liceenii selectați vor participa la etapa finală, ce se va desfășura la Suceava, în perioada 20-22.05.2011.

La secțiunea (I) interpretare critică, finaliștii vor susține o probă scrisă de interpretare critică a unui text dat.

La secțiunea (II) jurnale, finaliștii vor susține probă scrisă de redactare a unui jurnal pe o temă dată.

Premiile Concursului :

Juriul etapei naționale va face selecția lucrărilor câștigătoare și premiarea câștigătorilor.

Premiile oferite câștigătorilor vor fi în valoare de 4000 lei, egal împărțite pe cele două secțiuni ale concursului.

Se va acorda Marele Premiu "Mihail Iordache", în valoare de 1000 de lei.

La secțiunea (I) interpretare critică se vor acorda următoarele premii:

premiul I (600 lei), premiul al II-lea (400 lei), premiul al III-lea (300 lei), mențiune (200 lei), premiul special (tablou).

La secțiunea (II) jurnale, se vor acorda următoarele premii:

premiul I (600 lei), premiul al II-lea (400 lei), premiul al III-lea (300 lei), mențiune (200 lei), premiul special (tablou).

Alte activități

Manifestarea mai cuprinde: workshop cultural, lansarea nr. 6 al revistei ALECART, lansare de carte, excursie literară.

Informații suplimentare

Aplicantul: Colegiul Național "Petru Rareș", Suceava, strada Mihai Viteazul 24

E-mail: concursumihailiordache@yahoo.com; telefon: 0230-520822, fax: 0330-401178

Persoană de contact: prof. Gheorghe Cirstian (e-mail: gheorghe_cirstian@yahoo.com; telefon: 0744611757)

Decontextualizare

Horia
Tundrea

Observ că de la un timp îmi ia tot mai mult să îmi găsesc poziția confortabilă în scaunul de la birou, scaun pe care îmi petrec majoritatea timpului lucrând sau făcându-mă că lucrez, găsindu-mi mici indeletniciri care să nu mă lase să îmi dau seama că de fapt nu am de lucru. Îmi creez cu frenezie un program zilnic pentru a nu-mi lăsa mintea să se dezobișnuiască de liniștea și bunăstarea pe care un scop simplu pe zi îți le oferă. Spatele îmi amintește de o greșeală de acum șase ani, greșeală pe care nu o pot decât accentua stând pe prietenul meu scaunul de la birou, de care depind pentru a face ce iubesc și pe care mă mișc încontinuu încercând să îmi găsesc o poziție care să mă lase să lucrez. Îmi zic de câteva ori pe zi că e doar o pasă proastă, ca nuanțele de gri se vor dilua lăsând să reapară strălucirea culorilor vii de care am nevoie ca să îmi revin complet. Și în ciuda contextului sinistru, mă surprind atât de naiv încât să mă încred în gândurile mele optimiste. Trebuie să cred, zic eu, pentru că altfel scaunul meu de la birou ar fi fost demult un altul, la alt birou, altundeva.

Mă încăpățânez însă, mă antrenez să ignor fatalismul din atmosfera ce mă înconjoară, să nu îl las să mă afecteze mai departe de primul paragraf al acestei pagini. E imposibil însă să nu te lași afectat de context, mai ales ca arhitect, pentru că în majoritatea cazurilor contextul este elementul cheie în dezvoltarea ideii de arhitectură. E adevărat, vorbim de teoretic pe de-o parte și de realitate pe de alta, însă după șapte ani de studiu al teoriei e greu să o izolezi de profanul urban doar pentru că ai nenorocul de a exista într-o zonă în care teoria de arhitectură sau de orice fel nu are nicio putere, este nesocotită și reinventată zi de zi de oameni cât mai puțin avizați, singurii oameni ce au mijloacele financiare necesare să îți dea șansa să îți exerciți meseria pe care o iubești. Știm de ce ei au mijloacele, știm că "șansa" este un sinonim grotesc al necesității compromisului arhitectural, simțim caracterul comanditar fără scrupule al faptului arhitectural, copilul malformat al contextului românesc, al stilului de gândire incapabil de recunoaștere a autorității pe care un studiu aprofundat, imaginația și dăruirea ți le dau ca specialist în domeniul tău. Dar mai știm că nu zic nimic nou, că asta se întâmplă de foarte mult timp și că nu putem decât să facem ce facem de când ne-am dat seama de aceste realități românești. Luptăm. Luptăm cât mai avem vlagă, cât ne ține luciditatea și naivitatea, cât suntem capabili să ne desprindem de context și să încercăm să dovedim că se poate ieși din această boală grea prin gesturi de calitate, prin oameni care chiar dacă nu le înțeleg le aprobă în virtutea bunului simț plastic și al încrederii într-un om

dăruit întrutotul meseriei sale ce îi devine stil de viață, scop creativ, blestem și binecuvântare. Spuneam demult că suntem mimetici și fără fond. Este foarte adevărat, însă este foarte greu să ai un fond când contextul este un haos de prost gust, pentru că e foarte greu să sapi până la o manifestare autentică a sincerității naționale, a frumosului nativ. Așa că mulți renunță la a săpa și se aruncă în tumultul vitezei cu care se dezvoltă totul în marele context al lumii arhitecturii, fără a-și da seama că de fapt locul dictează arhitectura. O realitate atât de simplă și de clară încât mi se pare stupid să încerc neîncetat să o reneg. E o imagine clară, o succesiune de factori ce cauzează un efect firesc. Puterea financiară desemnează beneficiarii, cei ce își permit să aibă nevoie de arhitecți, cei ce modelează suprafața și destinul orașelor, al țărilor. Țările își desemnează acești "mari oameni" prin contextul socio-cultural și politic, iar în funcție de acești factori se naște arhitectura, influențată de marile puteri financiare. Analizând o clipă situația actuală, ne vom da seama imediat că nu are cum să existe arhitectură de calitate în România la scară largă și în zona Moldovei, la scară restrânsă. Criza naște beneficiarii de criză, bizoni ce există pentru a te învăța cum să îți faci meseria, indiferent care este aceasta. Iar dacă te revolți, vine armata de trepăduși ce se hrănesc cu firmiturile "marilor oameni" și care nu mai știu demult să spună "nu".

Și totuși lupt, lupt să stau în scaunul ăsta care îmi mănâncă sănătatea, lupt să rămân arhitect, și știu că nu pot să o fac decât într-un singur mod. Când contextul devine inutil în a-ți oferi o serie de linii de ghidaj, nu poți decât să schimbi scara de lucru, să te raportezi la imaginea de ansamblu, să treci de la 1/100 la 1/1000 și să începi să îți găsești energiile generatoare acolo. Nu îți rămâne decât să te sustragi din imediat și să începi să studiezi cauza generală a calității arhitecturale înafara contextului care te-a sufocat ani de zile, să o înțelegi și să o folosești pentru a readuce frumosul în viața ta, pentru a reinvia culorile tari și a împrăști apația pe care o vezi fără sens la vârsta ta. Cum poți să rămâi arhitect? Nu uita ce te face fericit și ce înseamnă a fi arhitect, nu renunța la a propune lucrurile în care crezi, găsește argumente la fiecare gest, studiază și ține ochii deschiși tot timpul! Dacă îi închizi, ai pierdut. Ai devenit gri, te-ai resemnat cu situația actuală, ai acceptat-o ca permanentă și ai pierdut. Ai fost absorbit de context.

Blood Meridian, the Ultimate Anti-Western

On Cormac McCarthy's *Blood Meridian*, The West takes on mythical proportions as a place that transcends its boundaries. The kid and the judge, the book's two main characters, meet at the crossroads between myth and history. While the kid attempts to heal his scars through a journey across the Western mountains, his mentor, Judge Holden, is a larger than life, demon-like man who demonstrates that Western expansion, understood in its extreme individualistic and mythical sense, can be destructive. The myth of the West is a story that fills and exceeds its space, rendering its inhabitants disposable. Therefore, it is essential to see the characters in the context of the space in which they move, to be able to read their action as McCarthy's theater of the West, with its violent implications.

In *Being in the Pampas*, a spatial revision of Heidegger's *Being in Time*, philosopher Julio Diaz claims that ever since pre-Socratic philosophy, place has been primordial to understanding being. Whereas temporal history is mere montage, spatial history is continuity. If we take a look at the vast space where the judge, the kid, and an assortment of other characters journey together, their stories are continuously distorted by the inexorable presence of the deadly desert, one that turns truth and historicity to bare bones. On these bones, distinct re-imaginings of the flesh of the past are possible.

Through temporal encounters, we bind the fragments of existence to causal relationships and, more importantly, to the concept of purpose. This is how we manage, and always have managed, to see history as a progression toward balance and order. History is the construction of justificatory narratives, and by abandoning the historical approach, McCarthy dispossesses the West of its justificatory narrative, replacing it with an amoral world that functions inside the cyclical time of myth. The narrative itself is not a collection of fragmentary tales of violence, but can be seen as a prose poem with its own, cyclical rhythm and character of mystic stature.

Julio Diaz claims that time and chronology are in fact detrimental to our perception of being. It is in juxtaposition and spatial proliferation, rumor and story, through the branching off of paths in the vast space that the continuum of being is revealed.

Blood Meridian is ripe for an analysis in terms of a spatial metaphysics, because the desolate western landscape that seems to take a lifetime to cross offers a stage for a timeless

proliferation of being, a new creation myth taking shape through the character of the judge, whose being is so excessive that he is more story than man, and more rumor than fact. The history behind *Blood Meridian* defies temporality, so Judge Holden is a mythical being, turned larger than life by rumor, story, and proliferation, which are spatial elements.

Blood Meridian is history inasmuch as it is based on specific historical detail -- a lot of it, in John Sepich's explanation, most probably taken from historians such as Ralph A. Smith or Hubert Howe Bancroft, or eye witness accounts from narrators such as John Russell Bartlett, or Samuel Chamberlain and his accounts of the Glanton bloody expeditions. McCarthy weaves an impressive array of stories and histories and fleshes them out as fiction, beginning with the Glanton gang's scalping expeditions as bounty hunters for the Chihuahuas, to several massacres, to biographies of Reverend Green, Judge Holden, John Joel Glanton, and many others.

The "real" Judge's imposing stature, "six feet six in his moccasins,... a dull tallow colored face destitute of hair and all expression" from Chamberlain's memoirs (qtd in Sepich 15), becomes the "close on to seven feet" hyperbole in McCarthy, followed by other mythical descriptions such as "His eyes were empty slots. None among the company harbored any notion as to what this attitude implied, yet so like an icon was he in his sitting that they grew cautious and spoke with circumspection among themselves as if they would not waken something that had better been left sleeping" (147). What McCarthy does, as is obvious from this comparison, is take a fragmentary reality, which in itself is a collection of subjective accounts, and move away from a realistic reflection of people and events. Instead, he constructs a different reality or realm where his characters function, and that reality is mostly controlled by the presence of the judge (whether he is physically present or not).

This is a clear example of transcending history and projecting upon his character a mythical significance -- one that the other characters only intuit. If the other characters function as pawns in a historical theater of the West, the judge is not one of them. One could even say that he is more a presence that proliferates spatially, filling the space and exceeding it, rather than moving on a temporal axis as the other characters do, which is one reason why he simply cannot be killed. When he appears for a second time in the novel as a fully fledged character, the judge is

**Liana
Vrajitoru
Andreasen**

English Professor,
South Texas College

Liana Vrajitoru Andreasen este o ieseanca transplantata in SUA (din Maryland in New York si apoi in Texas). Plina de nostalgii iesene - Sararia, Copoul si Universitatea Al. I. Cuza (unde a terminat engleza-romana), Liana se considera o cetateana a lumii, mereu incercind sa extraga seva din radacinile pestrate pe care le poarta cu ea. Acum preda literatura la studenti americano-mexicani, aproape de granita cu Mexicul. Din cind in cind, adulmea de departe mirosul frunzelor din Copou, in asteptarea unei noi vacante in Romania

described as "outsized and childlike" (79), in other words, an excess of being, one that also has no chronology. His bald head is "blinding," so he is established as an overwhelming, godlike being from the start.

If Judge Holden is a representation of the excess of being in the history of the West, he functions primarily as a being that takes more space than any other, to the point that he becomes that space and leaves room for little else. This may be the reason why there can be only one of him: the kid will never become him as long as the judge is alive, and since he decides along their journey that the kid has not earned the replacement, he finally pushes the bird out of the nest and refuses to nurture him any longer. Hence, the puzzling ending where the judge declares that "There is room on the stage for one beast and one alone" (331).

The god-like judge is no idealist -- but the kid retains traces of idealism, a sign of his temporality. The judge demands the West as place to mold itself in his image, whereas the kid wants to mold himself based on an ideal version of the West. In his notorious statement, the judge assesses nature to be his vehicle for ultimate mastery: "Whatever in creation exists without my knowledge exists without my consent... Only nature can enslave man and only when the existence of each last entity is routed out and made to stand naked before him will he be properly suzerain of the earth" (198). The judge has no need for principles, because

"his authority countermands all judgments" (198), so as far as he is concerned there is no other ideal than the one forged by the being that exceeds all beings and assimilates all space. This is why, as a god of the West, nature resembles him, not the other way around, as this suggestive description indicates: "Glanton... looked toward the sun where it sat new risen above the bald and flyspecked mountains to the east" (108). The "bald" here is an obvious reference to the judge, since it is one of his most noticeable features. It is as if the judge is already the landscape, or the landscape is a multiplied version of the judge. Glanton can see nothing but his presence around.

Judgment, religion, morality seem to the judge to insult his concept of cyclical time, since building monuments to human achievements and beliefs falls prey to the temporal nature of history. Nature, on the other hand, a nature of which he makes himself god, is beyond time: "[man's] spirit is exhausted at the peak of its achievement. His meridian is at once his darkening and the evening of his day... This you see here, these ruins wondered at by tribes of savages, do you not think that this will be again? Aye. And again. With other people, with other sons" (147). He sees himself as a part of a continuum of being where weakness (and pride is a form of weakness) is the downfall of civilizations. In contrast, the kid attempts to find a remainder of idealism in the world created by the judge. When he leaves Sproule dying,

foto: Doru Halip

foto: Doru Halip

already at the mercy of vultures, the kid passes moral judgment on him: "I know your kind, he said. What's wrong with you is wrong all the way through you" (66). Toward the end of the book, the kid shows mercy (not the first time in the novel) when he refuses to shoot the judge: "The kid lowered the hammer of the pistol. Ye'll get no such a chance as that again [says the expriest]. The kid put the pistol in his belt and rose onto his knees and looked now" (298). In the kid's mind, there is a distinction between those who deserve to die and those who don't deserve to die. Even if he is not like the judge, he admires something in him, that which he can never be. On his knees as if before a god, he refuses the chance to replace the judge, proving once and for all that he is just a being bound to history and to the moral values of the time. It may be that in this moment, he believes himself to be better than the judge, which is an unpardonable mistake.

In *Blood Meridian*, there are two types of violence: one justified and one natural (hence the two leaders of the gang -- one historical, one mythical). The violence that is justified, so to speak, is that which uses history, tribal rivalry, race, war to justify acts of unimaginable cruelty, such as decimating entire populations. Glanton is the director of such cruelty. The judge only helps carry the destiny of the weak to fruition. The other violence, that which comes out of nowhere (such as the drowning of dogs, or the killing a gypsy child, and of numberless other people for no practical reason), that is what the judge makes part of his rewriting of nature. It is what builds the myth of the judge, the rumor of his expansive viciousness. Acting not just upon human destinies, but upon the landscape itself, he enlarges his world to the point of creating his own gravitational pull. As he explains to the kid (now a man) at the end, "each man's destiny is as large as the world he inhabits and contains within it all opposites as well" (330).

McCarthy is not interested in rewriting history. His West is not a

succession of moments through time, but a comprehensive view of the stories and rumors that history erases. He saves the judge from history and gives him mythical status as one with the being of the violent West. Only the judge understands the living being of the West, but allows others to partake in it: Glanton's violent, lawless gang travels with him, and they all become one with the space they fill: "they crossed before the sun and vanished one by one and reappeared again and they were black in the sun and they rode out of that vanished sea like burnt phantoms with the legs of the animals kicking up the spume that was not real and they were lost in the sun and lost in the lake and they shimmered and slurred together and separated again and they augmented by planes in lurid avatars and began to coalesce and there began to appear above them in the dawn-broached sky a hellish likeness of their ranks riding huge and inverted" (109).

Yet the true, violent myth of the West cannot escape historical appropriation. It becomes embedded in a history of justification, especially as history attempts to glorify the Westward move as the triumph of American individualism. The theater of cruelty encounters a boundary, which is its inscription into temporality. As a befitting outcome to the novel, the kid refuses to take over the judge's story, because the kid is not a timeless being but one who wants to live within the moral system of his time, and repent for his violent past. From his metaphysical theater of cruelty, the judge punishes the useless kid by killing him. This is a necessary ending to *Blood Meridian*, for now the story can continue to exceed temporal being, and the judge, both fiddler and dancer, can dance on: "He never sleeps, he says. He says he'll never die... He dances in light and in shadow and he is a great favorite. He never sleeps, the judge. He is dancing, dancing. He says that he will never die" (335).

Diaz, Julio. *Being in the Pampas*. Binghamton: Global Academic Publishing, 2006.
 McCarthy, Cormac. *Blood Meridian*. NY: Vintage, 1993.
 Sepich, John. *Notes on Blood Meridian*. Austin: UT Press, 1993.

Despre drepturile omului și ale turistului

Marius Gălan

“**C**onsiliul Europei este la Aiud”, îi spunea unui deținut ce reclama încălcarea drepturilor omului, comandantul penitenciarului din orașul cu pricina. Și cuvintele lui m-au pus oarecum în încurcătură. Pentru a fi membru al Consiliului Europei este necesară aderarea la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale – convenție cunoscută, ca și instanța ce îi asigură aplicarea, sub acronimul CEDO. Așa încât, trimiterea la Consiliul Europei nu e lipsită de miez.

Dar ce m-a făcut să amintesc această replică celebră pentru cei ce frecventează cazuistica curții de la Strasbourg, a fost o descoperire făcută personal, într-o călătorie de vacanță. Intrând în Aiud dinspre Turda, am văzut în dreapta cetatea purtând numele orașului (sau viceversa), și cum ruinele m-au impresionat întotdeauna (chiar și cele umane, sau tocmai pornind de la acelea), m-am oprit să arunc o privire. Iar cum inevitabil pentru un turist grăbit (și ceea ce urmează ar putea constitui un murphism), am început înconjurul zidurilor în direcția cea mai îndepărtată de intrare, am descoperit un lucru ce mi-a schimbat părerea despre domnul comandant al Penitenciarului Aiud, zâmbetul ce trebuie să se fi ascuns în spatele afirmației amenințătoare din preludivul acestei istorii, făcând din mine un potențial apărător al șugubeței persoane ce știa foarte bine ce spune afirmând că acel consiliu este la Aiud. Pentru că, văzând că în plin centrul orașului (sunt convins că vă puteți închipui plin centrul Fălticeniului sau al Târgului Frumos) există o piață care se cheamă Piața Consiliului Europei, îți este permis să-ți imaginezi că undeva prin preajmă există și instituția cu pricina. Ori măcar o filială, un serviciu descentralizat al acesteia.

Iar întâmplarea asta mi-a adus aminte de o alta, poate mai amuzantă, culeasă însă prin intermediul unui bun prieten și revelată mie, confirm așadar autenticitatea, prin intermediul unei fotografii (dacă redacția îmi îngăduie, am să postez în revistă și fotografia, cu textul în original). E vorba de o „serigrafie” pe zidul unei clădiri ce se vede de pe înălțimea Parcului Guell din Barcelona (am fost acolo doi ani mai târziu, am căutat locul dar nu l-am mai găsit, municipalitatea se va fi fost sesizat între timp cu inospitalitatea gestului), lângă un indicator care afirma că s-a deschis sezonul pentru turiști, un mucalit cu graffiti replica vizibil iritat: „Si dacă s-a deschis sezonul la turiști, de ce nu ne lasă să-i

împușcăm?”

leșirea din mediul obișnuit e un prilej să descoperi despre tine și despre alții, nu lucruri ascunse, cât lucruri care nu apar decât în angrenajul creat de reperiile unei călătorii, cu atât mai vizibil diferite când călătoria are loc în teritorii de limbă și cultură diferită. Nu vreau să vorbesc despre turistul român în străinătate, nu-mi pare nici mai rău nici mai bun decât alții, sunt persoane care nu reușesc să țină discretă apartenența de neam chiar dacă au călătorit de zeci de ori în străinătate și alții pe care, când au ajuns acolo nu-i mai disting de localnici. În față la Colosseum, vorbeam cu un ghid, văzusem după ecuson că e român, dar l-am lăsat să vorbească în engleză. Când m-a auzit discutând cu un prieten în română, mi s-a adresat în limba strămoșească spunându-mi că ar fi jurat că nu suntem români. De ce, am întrebat. Mi-a spus că eram prea discreți, cu un aer mai intelectual, de turiști civilizați. Polonezi, mai degrabă (mă gândesc că era de la accentul cu care vorbesc engleza. Eu m-aș vedea mai curând olandez – Erasmus, Van Gogh, Van Basten, dar fiecăruia îi e dată părerea).

Apropo de olandezi, ultima întâmplare amuzantă. După o vizită la Curtea de Apel din Amsterdam, un judecător care ne condusese prin instituția cu pricina, ne recomanda ca atracții turistice muzeul Rembrandt, muzeul Van Gogh, Red Light District (știu, deja pare destul de mult) și un coffee shop, pentru cei ce doresc să fumeze hașis. Și, cu titlul de laudă pentru cei ce au făcut parte din delegație, remarc faptul că mai bine de jumătate am mers la localul cu pricina și am comandat câte o țigară și o cola. Iar la ieșire, o mulțime extrem de frumoasă, chelnerița care ne servise, ne-a spus însoțind un zâmbet discret: „enjoy your meal”.

Sigur, departe de mine gândul de a face apologia drogurilor, fie și a celor ușoare și care nu produc dependență. Chiar dacă, statistic vorbind, singura țară din Europa care permite consumul acestor droguri are rata cea mai redusă de consum de droguri din vestul Europei, circa 7%, față de 35-36% cât au Franța, Danemarca, Marea Britanie. Se pare însă că oamenii sunt tentați cu mult mai mult de lucrurile interzise decât de cele permise. Și-atunci mă gândesc că dacă s-ar interzice muzica și literatura și bunul gust, poate că am trăi într-o țară de infractori, dar ce mândru aș fi de ea!

Universitatea “Alexandru Ioan Cuza”

Prestigiul tradiției

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași este, în această perioadă, în sărbătoare: ea celebrează un secol și jumătate de existență oficială, chiar dacă și înainte a fost precedată (aflu din articolul de sâmbătă al domnului Profesor Adrian Neculau) de unele instituții pe care le-a continuat, cum ar fi Academie Mihăileană. Sigur, un occidental nu ar fi impresionat de cei 150 de ani, dar la noi este o vârstă venerabilă. Cultura română, literatura națională nu sunt cu mult mai vechi. Nu întâmplător, prima universitate din țara noastră a luat naștere exact atunci când, sub auspiciile Junimii, se sedimenta la noi ceea ce Ibrăileanu a numit „spirit critic”. Iarși deloc întâmplător, această universitate a fost creată la Iași și nu la București sau în altă parte. De aceea, ea face parte din identitatea Iașului, fiind, orice ar comenta unii, principalul brand al orașului. Asta pentru că nici o instituție din orașul nostru, de cultură sau din alt domeniu, nu are un prestigiu și o notorietate care să poată concura cu cele ale universității.

Țin minte că, încă din 1996, când am ales Iașul pentru a-mi face studiile, acasă toată lumea își dădea natural cu părerea, de parcă era vorba de ceva de la sine înțeles: „A, la Iași, acolo se face carte, domnule!” Iar această percepție cred că a rămas valabilă. Ei bine, o constatare similară aplicată altor universități din Moldova ar putea părea convențională, de nu chiar ironic-malițioasă. De ce spun asta? Pentru că Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași are ceva ce altor instituții similare le lipsește: tradiția. O imensă tradiție care obligă. În acest domeniu, al învățământului universitar, acesta este un factor esențial. Nu poți crește frumos, nu te poți forma, nu poți face cercetare autentică decât într-un spațiu încărcat de istorie. Este nevoie de precedent. Figurile ilustre ale trecutului, amfiteatrele care au fost martore la atâtea și atâtea lecții ilustre, clădirea însăși, de o eleganță care nu mai e a epocii noastre înseamnă mai mult decât o interfață bună de atras studenți. Înseamnă, în primul rând, garanția că la „Cuza” s-a făcut întotdeauna și se face carte. Contează foarte mult faptul că, atunci când era înființată universitatea de domnitorul celor două principate abia unite, în Moldova existau doar câteva licee, printre care Liceul Internat (actualmente „C. Negruzzi”) și Liceul Laurian din Botoșani. O universitate se așază pe propriile temelii în zeci de ani, este nevoie de câteva generații de dascăli care să se formeze în spirit universitar pentru a consolida o autentică instituție de învățământ superior. Din păcate, în ultimii 20 de ani, nu s-a mai ținut cont de acest adevăr. În loc să sprijine marile universități din țară, obligându-le la performanță, diversele guverne au lăsat frâu liber oricui a avut un spațiu în care a dorit să-

și înființeze o universitate. Cum-necum s-au acreditat o grămadă de asemenea maghernițe cu pretenții culturale, educative, unele în orașe care abia au un bulevard. Ușor-ușor învățământul superior a devenit o afacere susținută politic, în care calitatea actului educativ reprezintă ultima preocupare a celor aleși. Cazul Universității „Spiru Haret” este cel mai elocvent, dar nici pe de parte singurul. Sigur, există comisii care verifică periodic calitatea, dar doar răsfoind dosare. Și mai e o problemă în această privință: acești evaluatori sunt aleși la întâmplare sau pe criterii dubioase; se întâmplă adesea ca un profesor la o universitate abia înființată (asta înseamnă 15-20 de ani) să dea verdictul despre activitatea universității „Alexandru Ioan Cuza”. Știți care este primul lucru pe care îl cer? Actul de înființare a instituției. Zapisul lui Cuza, altfel spus. Să nu se înțeleagă că am prejudecăți: se poate întâmpla ca și la universitățile mai mici să existe specialiști de foarte bună calitate și acest lucru chiar sepetrece uneori; dar totul rămâne sub semnul lui „se poate întâmpla”. De ce? Pentru că mare performanță nu se poate face decât într-un cadru încărcat de tradiție, unde mecanismele specifice funcționează de la sine, de zeci și sute de ani. Iar cei mai valoroși specialiști, profesori, cercetători nu aleg provincia decât prin accident.

Concurența nu este loială, pentru că, din păcate, noile universități, pentru a supraviețui, fac rabat de la calitate. Studenții trebuie să-și plătească taxele și diploma vine de la sine. Când astfel de instituții au dreptul de a organiza și masterate și doctorate, imposura vine de la sine (iarși, nu exclud excepțiile). Ei bine, prețul extrem de mare al acestei deprofesionalizării a învățământului superior îl vom plăti curând, când absolvenții ultimilor ani, cu diplome obținute prin cine știe ce subsol ori scară de bloc, unde nici măcar biblioteci bine sistematizate nu există, vor intra în pâine.

În acest context, prestigiul de care se bucură marile universități din țară (cea din Iași, din București ori din Cluj) ar trebui să conducă, automat, și la un tratament special din partea guvernului. Ceea ce nu se întâmplă. Dimpotrivă, așa spune. În Anglia, de pildă, nu e același lucru dacă ești absolvent al Oxfordului sau al unei universități anonime. La noi, e același lucru dacă termeni la Iași ori la Onești. Diploma are fix aceeași acoperire. Și e păcat, pentru că puține instituții de învățământ din țară au ceea ce Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” poate garanta: prestigiul tradiției. Fără acest factor esențial, calitatea rămâne un simplu deziderat. Sau, de ce să nu fiu conștient, un accident.

Bogdan Crețu

“Oprimarea” în numele legii

Mihai
Ștefănoaia

Nomos” înseamnă obicei, convenție, lege. În Herodot III.8 se relevă caracterul pur arbitrar și relativ al nomos-ului, dar primul care îmbrățișează, în mod conștient, punctul de vedere că dreptatea și nedreptatea sunt o chestiune de nomos și nu de physis (natura inalterabilă) este Archelaos, discipolul lui Anaxagoras. El spune că “ceea ce este just și injust nu există de la natură ci există prin convenție”.

Termenul de “thesis” înlocuiește, în general, pe cel de nomos și este folosit de sofști în distincția pe care o făceau între o morală bazată pe convenție și funcționarea unui univers fizic, stăpânit de natură. Justiția, spune Trasimach, “e ceea ce folosește celui mai tare”, dreptul este opinie schimbătoare, expresia arbitrarului și a forței.

La întrebarea “dacă justiția e un bine sau un rău, el răspunde că justiția este în realitate un bine al altuia, este un avantaj pentru cel care comandă și un rău pentru cel care i se supune”. Sofștii pun pentru prima dată problema dacă justiția are un fundament natural sau nu, și răspund negativ, dată fiind mulțimea Constituțiilor. Argumentul era că, dacă ar exista un just în natură, toate legile ar fi egale. Binele, răul, justul, injustul, legile sunt creații omeneste și relative. Protagoras este, însă, un om al democrației ateniene și susține că, deși au un caracter convențional, fără ele nu ar putea fi posibilă viața în comun.

Pentru sofștii Protagoras, Gorgias sau Prodicos legile au suficient temei, dacă, date fiind de oameni, sunt bine gândite și dezbătute de toți cetățenii. Era manifestată încrederea în noțiunea umană și superioritatea democrației. Giorgio del Vecchio numește această teorie a scepticismului ce cuprinde și Noua Academie prin Carneade sau unii filosofi moderni ca Montaigne și Pascal, a căror critică ia adresa unui fundament absolut al dreptului este legată de varietatea drepturilor pozitive. Ei se întrebau cum poate o apă sau un munte să schimbe dreptul sau delictul de azi să se schimbe în obligația sacră de mâine? Protagoras susține că scopul statului este acela de a stabili și a impune tuturor o părere unică despre bine și rău deoarece fiecare om are o părere în această privință. - “Omul este măsura tuturor lucrurilor”. Peste secole, Hobbes va relua concepția, dar în altă formă, realistă, și fundamentează statul ca o construcție pozitivă, necesară și inevitabilă pentru a ordona presupusa stare naturală a “homo homini lupus”. Instinctul social de care vorbea Aristotel “din toate acestea se vede că statul este o instituție naturală, iar omul este, prin natura sa, o ființă socială” - este înlocuit de Hobbes prin egoism, prin “ju omnium in omnia”, un drept al tuturor pentru toate, iar dreptul natural este libertatea pe care o are fiecare de a folosi orice mijloc

pentru a-și apăra viața.

Statul asigură necesitatea supraviețuirii, el are la bază un contract prin care indivizii își cedează drepturile naturale total și definitiv. Nu departe de această formulare este Kirchman, care pune fundamentul dreptului în “Achtung”, adică în sentimentul de respect, în teama plină de reverență față de autoritatea constituită. Nu există, după opinia acestor gânditori, un ideal de justiție valabil prin el însuși, ei identifică justiția cu legalitatea, justiția cu comandamentul, concept specific societăților primitive și a despotiei orientale și prin aceasta se unesc cu concepția teologică.

Primul care avansează ideea unei legi divine este Heraclit, el identifică ordinea cosmică cu legea. La Heraclit, nomonul este necesitatea care guvernează eterna luptă a contrariilor “toate se petrec în conformitate cu destinul, toate lucrurile sunt pline de suflute și de zei”. Tot el spune că “pentru lege poporul trebuie să lupte ca și pentru un zid”. Apărarea pățimașă a justiției și legii este făcută mai târziu de Socrate, în dialogul său cu Criton, dar de pe altă poziție, etică, prin strămutarea generală operată virtuților pe tărâmul unor definiții permanente. “Ce faci tu acum altceva, (ar mai spune legile) decât nesocotești înțelegerea cu noi și înseși

mărturisirile tale ? Și totuși, te-ai învoit cu noi, nu prin constrângere, nu prin înșelăciune, nu nevoit de a te hotărî într-un timp scurt, ci vreme de șaptezeci de ani, în curgerea cărora ai fi avut prilejul să pleci, dacă nu ți-am fost pe plac și dacă hotărârile noastre nu ți-au părut drepte... Căci cui ar putea să-i placă un stat, iar legile lui să nu-i placă ? Prin urmare nu rămâi acum credincios propriilor tale mărturisiri? Socrate, dacă cel puțin ai vrea să ne ascuți pe noi, trebuie să rămâi! Și când vei ieși din cetate nu vei fi batjocorit".

Absolutismul etic al lui Platon se bazează, la început, pe imobilitatea "Ideii", iar mai târziu pe voința neschimbătoare a Zeului. "Oricine vrea să fie fericit, trebuie să se țină de dreptate, de legea divină. Dar care este puterea care ne face plăcuți Zeului? Eu nu văd decât una singură bazată pe norma aceasta străveche, că semenul este prieten cu semenul atunci când au aceeași măsură. Ori Dumnezeu (theios nomos) este măsura dreaptă a tuturor lucrurilor".

Teoria lui Protagoras despre homo mensura este înlocuită. Există la Xenofon sau Sofocle numeroase apeluri la legea nescrisă (agraphos nomos) care departe de a fi o convenție se bucură de sancțiunea divină. Stoicii credeau într-o divină ratio, care este immanentă, eternă și neschimbătoare, ce întemeiază legile omenești, este legea universală care face să cadă barierele politice și omul să se considere cosmopolit, cetățean al lumii, cetățean al Statului Universal. Ideea este preluată de la cinicii

foto: Bogdan Onofrei

greci. Antistene, cel care a provocat exilul lui Anytos și execuția lui Meletos, acuzatorii lui Socrate, spunea că "virtutea constă în fapte și nu are nevoie nici de vorbă multă, nici de învățătură, iar înțeleptul în actele lui publice nu se călăuzește de legile stabilite ci de legile virtuții".

Există, afirmă stoicii, o societate a geniului uman, peste hotarele statelor politice, întemeiată pe identitatea dintre natura umană și legea rațională care îi corespunde. Despre aceasta au vorbit, nu întâmplător, un sclav și un împărat: Epictet și Marc Aurelius.

Concepția teocratică va domina ordinea politică a întregului Ev Mediu. Va fi motivul unui război milenar între Imperiul laic și Papalitate. Lui îi vor cădea victimă spirite strălucite ca Giordano Bruno, Jan Hus și Girolamo Savonarola. Filosofia juridică, pe bază teologică s-a păstrat până în epoca modernă. Ea a constituit fundamentul așa zisei filosofii a restaurației, reprezentată prin de Maistre, iar principiile sale capitale au fost exprimate, în mod sintetic, deși într-un chip negativ, sau indirect, în Sillabo (o listă a doctrinei condamnată de biserică dintre care multe se referă la drept și stat) document emanat de Pius al IX-lea în anul 1864 și apoi confirmat de Leon al XIII-lea în anul 1878.

Ultimul dușman identificat de către del Vecchio al conceptului dreptului natural alături de teoria istorică (Hegel), pozitivistă (Comte), teologică, sceptică și realist-empirică de care am amintit este teoria utilitarismului. Utilitarismul atinge dezvoltarea sa maximă în filosofia engleză modernă, în opera lui Bentham, Mill și Spencer identificat și acum, din păcate, cu fundamentul liberalismului de către cei care văd în acesta o teorie a egoismului a lui "laissez faire" și nu un postulat filosofic, acela că orice ființă umană este un scop în sine, e măsura tuturor lucrurilor și pentru aceasta nu poate fi sacrificat de dragul nici unei abstracțiuni. Identificând justul cu utilul, filosofii utilitariști, înțeleg noțiunea de utilitate în sens formal și abstract, ca relație între mijloc și scop, și nu acordă dreptului nici un fundament determinant, dar nu se explică cum și pentru ce utilul personal trebuie să cedeze în fața utilului altuia, nu se găsește criteriul pentru împăcarea acestor motive opuse. Examinarea critică a unor teorii ostile în fond concepției dreptului natural am întreprins-o în considerarea ideii că identificarea originii și a fundamentului dreptului nu poate fi făcută din afară acestor concepții, chiar dacă ele nu pot fi împărțite întru totul.

Dreptul natural nu este un concept unitar. El poate fi privit fie ca o regulă universală, un ideal imobil, fie ca un ideal contingent cu un conținut variabil. Popoarele nu pot fi inspirate de un ideal fix pe parcursul tuturor fazelor dezvoltării lor, în același timp cu dezvoltarea dreptului pozitiv se transformă însuși idealul urmărit.

(continuarea în numărul 6)

Un Dante rătăcit prin Infern

Roxana
Patraș

Vechea familie Della Guardia fusese însemnată de bunul Dumnezeu cu aureola unei podoabe capilare de o culoare și o bogăție ce ar fi stârnit până și zeitelor lui Botticelli o pizma neîmpăcată.

Și pentru că erau roșcați și pătimiși ca focul repede mistuitor, sicilienii le-au schimbat vechiul și nobilul nume într-unul de mare distincție fizionomică. Rebotezată, familia Rossetti a fost însă prigonită de soartă din pricina apetitului naționalist (sau chiar anarhist) și, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, a fost nevoită să părăsească dulcele leagăn al Siciliei și să ia calea exilului, risipindu-se, care încotro, prin colțurile întunecate ale bătrânei Europe. Căutând limanul libertății, o ramură, mai studioasă, se adăpostește sub pavăza democrației britanice, dar altele nimeresc, hăt departe, în țările române, acolo unde din stirpea spătarului Alexandru Roset se desprind vajnici oameni politici precum revoluționarul, liberalul și masonul C. A. Rossetti.

Vorbim, desigur, despre „titanul” Dante Gabriel Rossetti și despre cercul său de admiratori numiți îndeobște Pre-Rafaeliți sau, după alte canoane, „rossettieni” (o parte, tineri artiști în căutare de păstor, iar o altă parte, destul de consistentă, formată predominant din doamne progresiste). Dante Gabriel nu fusese înzestrat nici cu ingenuitatea Christinei, nici cu blândețea a toate răbdătoare a lui William-Michael (vlăstare rossettienne care fac o frumoasă carieră în câmpul literelor engleze), dar avea în schimb charisma liderului. Semnul taurului, sub care se născuse, îi dădea și tenacitatea alergătorului de cursă lungă, și neliniștita senzualitate a eternului Don Juan. Nu-i de mirare că, după gloria zilelor inspirate, după pierderea adepților (și a vechilor prieteni), Dante Gabriel va sfârși într-o neagră depresie cu accente schizoide.

Celebritatea vine repede, legându-l pe laurii trend-ului contestatar: poet-pictor (formulă creatoare împrumutată de la Blake, mizând pe sincretismul artistic, congener, al artelor plastice și literaturii), Dante Gabriel se lovește de scleroza școlii clasiciste de pictură, constatând că frumoasele sale Proserpine nu au loc printre peisajele marine sau portretele îmbujorate de copii și domnițe. În fine, poezia sa circula într-un fel de samizdat: mulți o cunosc, puțini o publică; asistând la ședințele de cenaclu improvizate în atelierul neconvenționalului pictor, prietenii (cum era și studentul A.C. Swinburne) rețin inflexiunile melodioase, rămase în lexicul afectiv al sicilianului exilat. Dante Gabriel, la rândul său, nu se grăbește să publice, mai ales că, înzestrat cu o structură sufletească pătimașă, se simte atras de viața viețuită și nu de litera moartă a cărților.

Turbilionul artistic din jurul poetului-pictor îi aruncă în brațe un

pe mult visată și eterica Beatrice, ci o preafrumoasă adolescentă cu plete de foc, mânăta în cercul rossettian de discrete ambiții artistice. Dar numita Elizabeth Siddal își începe cariera de la „munca de jos”, acceptând, pentru început, să-i servească maestrului și prietenilor săi drept model pentru o serie de tablouri precum Ophelia, lucrare care pare să-i prefigureze, în mod nefericit, destinul tragic. Încet, primește râvnita inițiere în tainele picturii, ajungând, la un moment dat, să-l concureze pe reputatul Gustave Doré pentru ilustrarea unui faimos volum tennysonian – competiție nedreaptă, fără sorți de izbândă într-o societate patriarhală și misogină. Deși cercetări recente au scos la iveală că relația profesională dintre cei doi amantii pare să fi fost chiar mai profundă decât ne imaginăm – căci maestrul consimțea ca ucenica să-i „finisezeze” unele lucrări – Dante Gabriel își susține amanta cu o detașare cvasiapolinică și cvasiapodictică. Altminteri, nu-i formulează nici măcar o banală cerere în căsătorie, expunând-o hulei publice. Timp de un deceniu, Elizabeth (sau Lizzie, cum îi ziceau prietenii) rămâne pasărea rară din cușca lui Dante Gabriel. Când, în sfârșit, poetul se hotărăște, în 1860 să accepte compromisul matrimonial, Lizzie era deja consumată de depresii, măcinată de escapadele iubitului ei și dependentă de opiu. După căsătorie, ca orice artist hiperenergetic și mereu nemulțumit, Dante Gabriel își găsește o amantă mai proletară, cu o mandibulă lată și osatură terestră. Se pare că Lizzie aflase de escapadele soțului său la Fanny Cornworth căci, într-o seară, după o cină în compania lui Dante Gabriel și a lui Algie Swinburne, se întoarce acasă și-și încheie conturile cu această lume, luând o supradoză de laudanum.

Gestul necugetat duce la urmări firești: Dante Gabriel se simte vinovat până la moarte și, dintr-o pornire romantică necugetată, își depune manuscrisul cu propriile poezii în sicriul lui Lizzie. Un alt deceniu trece de la consumarea tragicului incident și nelipsiții prieteni (între care acum se număra și Charles Augustus Howell, escroc de talie mondială și mincinos de mare talent) îl îndeamnă pe strălucitorul magistru să publice ceva... orice... Dar lui Dante Gabriel îi secase izvorul inspirației, așa că se impunea negreșit o recuperare a manuscrisului pierdut. Operațiunea dezahumării poemelor (dar și a oaselor nefericitei porumbițe) se produce, într-adevăr, sub auspiciile recuperării unor capodopere. Volumul intră sub tipar abia în 1872 și produce un scandal monstruos din pricina senzualității acestei poezii „cărnoase”, așa cum o eticheseră căinii de pază ai moralității victoriene. Atacurile criticilor îl surprind pe bietul Rossetti cu garda jos. De aici începe sfârșitul. Iar acest Dante din secolul al XIX-lea va fi sortit eternei rătăcirii prin Infern.

Don César...

așa îl alintau prietenii pe Cezar Ivănescu, vestitul autor al Baaadului și al minunatelor Roduri, fără ironie (cine ar fi îndrăznit?), cu reverența cuvenită seniorilor de altădată, obișnuiți să

împartă dreptatea după înțelepciunea celor puternici, pentru care propria voință e lege (de unde și vechea formulă – sapientia et fortitudo – preluată ulterior de eruditul filolog german Ernst Robert Curtius în monumentalul op Literatură europeană și Evul Mediu latin).

Asemeni vestiților cavaleri purtători de blazon și de sabie își plimba și poetul melancolia pe străzile orașului Iași. N-aveai cum să nu-l observi în masa amorfă a oamenilor din jur, cu pălăria lui enormă și pelerina neagră, de cruciat coborât de pe cal, cu mersul ușor legănat, nesigur, trădând deprinderea cu mijloace de locomoțiune mai rapide. Dacă nu-l observai din timp și îți apărea deodată în față, te încerca fără să vrei un fior. Cine l-ar fi văzut pentru prima oară ar fi pus violenta impresie pe seama fizionomei cu vagi nuanțe mongoloide, compusă după niște reguli făcute dinadins să contrazică proporțiile clasice. Într-adevăr, chipul îi era brăzdat de linii adânci, săpate parcă în carne cu o primitivă unealtă. Aducea a zeităte mayașă, a sfinx, a idol cioplit în piatră, în felul statuilor enigmatice și roase de vreme, după ce au îndurat veacuri la rând soarele, vântul sau ploaia. Pe fondul întunecat al tenului, ca într-o piele bine tăbăcită și arsă cu negru de fum, stăteau înfipite sfidător bilele încremenite ale ochilor, din care te-ai fi așteptat să țâșnească flăcări.

Ceea ce se și întâmpla adesea, căci Don César se simțea foarte ușor cuprins de sacra mânie a vechilor profeți, blestemați să vorbească mereu în pustiu, cu gustul cenușii pe limbă. Atunci, în acele momente cumplite, verbul pedepsitor al poetului se revărsa asupra lumii în torente de foc și pucioasă. L-am ascultat și eu de multe ori cu asemenea prilejuri, ascuns cât mai discret în mulțime, de teamă să nu fiu trăsnet pe nepusă masă. De fiecare dată, har Domnului!, am scăpat. Dar alții, mai îndrăzneți, au pățit-o. Îmi amintesc de o întâlnire la care poetul fusese invitat să le vorbească studenților despre Eminescu. Cum se întâmplă de obicei la asemenea adunări, în pofida pătimașului discurs proferat de la tribună în tonalitatea aspră, cu inflexiuni de tunet, a predicatorului obișnuit să certe mulțimea, câțiva tineri din sală, adunați de pe la cursuri cu anasăna, au început să caște, să discute unii cu alții sau chiar să cârtească. Ce a urmat egalează în vehemență spectacolul punițiilor publice de pe vremea lui Savonarola! Noroc că în zilele noastre nu se mai practică arderea

pe rug. Altfel am convingerea că mândrosul orator i-ar fi prăjit pe neastâmpărații auditori manu propria, cum se zice, ca pe niște eretici periculoși. Asemenea apucături nu l-ar fi indicat numănu pe năbădăiosul poet drept un partener posibil de dialog. Dar Don César nu era întotdeauna așa. Înconjurat adesea de liota adulătorilor interesați să se legitimeze prin numele său ilustru, el căuta de fapt compania oamenilor sinceri și drepecți, după măsura lui. Poate i-o fi găsit, nu știu. Cert este că, de la o vreme, prefera să trăiască retras, departe de zgomotul lumii și de prozelității ignari. Parcă i-ar fi dispărut și arțagul, pentru că de câte ori apărea în public afișa o atitudine mai rezervată, discretă chiar. În același om, mi-am spus, își dispută întâietatea un Dr. Jekyll și un Mr. Hyde. Altfel nu s-ar fi explicat asemenea manifestări violente contrastante. Dar poezii nu sunt oameni obișnuiți și n-avem dreptul să-i judecăm după măsura comună. Prin urmare, îmi place mai degrabă să cred că, în cazul lui don César, mânia își avea rădăcinile într-o sensibilitate ultragiată, din care a ieșit la suprafață numai veninul. Convingerea că așa stau lucrurile mi-am format-o în timp, grație unor întâmplări care mi-au dat prilejul să privesc omul într-o altă lumină.

Eram tot undeva, într-o sală, pitit în mulțime, și ascultam distrat anostele discursuri ale unor oficiali. Lui Cezar Ivănescu urma să i se acorde un premiu important. „Iar va începe!”, mi-am spus, văzându-l urcând la tribună. Numai că de data asta, spre surprinderea mea, vocea abia se făcea auzită, fără să mai capete inflexiunile autoritare binecunoscute. Poetul mulțimea juriului și închina premiul memoriei soției sale, Maria (traducătoarea lui Céline și a unor dificile tratate ezoterice), trecută nu demult în tărâmul umbrelor. A vorbit despre Marin Preda, modelul său moral, apoi despre Ungaretti care, ajuns bătrân și singur, dăruia cui venea să-l vadă tot ce avea la îndemână prin casă, bijuterii, obiecte rare, cărți. Atât. Până să-mi dau bine seama, discursul se încheiase. Lumea uitase să mai aplaude. Ar fi fost cu totul nepotrivit. Don César mergea spre ieșire singur, cu pălăria în mâini.

După ce s-a topit în noaptea de afară, i-am urmărit cu gândul câteva clipe pașii șovăitori pe asfaltul umed. Pe urmă, n-am mai văzut nimic.

Antonio Patraș

Două lucruri cu adevărat importante: libertatea și demnitatea

Daniel
Șandru

Nu sunt un profesor cu morgă. Nu am, realmente, o morgă pe care să o scot din servietă ori din buzunar atunci când intru la cursuri. Cred că studenții, mai buni ori mai slabi, așa cum se întâmplă în orice generație și în orice universitate trebuie valorizați, înainte de toate, ca oameni. Dincolo de asta, pentru că am privilegiul de a-i cunoaște și la început, atunci când pășesc în primul an de studiu, și spre final, când se află în preajma absolvirii, îi văd ca prieteni. E un soi de prietenie intelectuală acest parcurs de trei ani prin facultatea în care predau, și pe care îl reiau, la fiecare început de octombrie, de vreo unsprezece ani încocace. E și un prilej al învățării reciproce. Și pentru că ceea ce am învățat trebuie, cumva, împărtășit și altora, redau în acest text câteva dintre ideile care mi-au venit în minte la momentul absolvirii Facultății de Științe Politice a UPA din Iași de către promoția 2010.

foto: Constantin Dimitriu

La ce e bună filosofia politică

E o realitate: lumea de azi, inclusiv cea politică românească, e una marcată de primitivism intelectual, de mercantilismul elitelor de pradă și de un pragmatism înțeles exclusiv peiorativ. Îmi pare că ne aflăm, așadar, într-un bun moment pentru a vorbi și a scrie despre valori, chiar dacă asta sună paradoxal. Cu generația 2010 a studenților în Științe Politice am împărtășit, în calitate de profesor și de prieten, cel puțin două valori cu o profundă dimensiune umană și politică. Este vorba despre libertate și despre demnitate, pe care le-am regăsit în intersecția intereselor noastre nu doar într-o formulă abstractă, ci și ca reflectări în atitudinile și comportamentul nostru, deopotrivă academic și social. Gândindu-mă la aceste două valori am avut, mai întâi, o proiecție ce-mi spunea că aș putea înțelege demnitatea ca pe o formă a libertății. Situat pe calea dubitativă despre care cred că, îndeobște, îmi este proprie, am recurs atunci la două întrebări. Mai întâi: este cu puțință demnitatea în absența libertății? Și mi-am spus că nu. Apoi: este posibilă existența libertății fără demnitate? Și am zis, iarăși, că nu.

Am ajuns astfel să constat că avem de-a face cu o identitate – nu conceptuală, nu logică, ci simbolică și acțională – între cele două valori. Iar o asemenea caracterizare a relației dintre libertate și demnitate îmi permite, cred, plasarea celor două valori în context filosofic, prin folosirea unei întrebări ocolitoare: la ce este bună filosofia în general, filosofia politică în particular, în epoca noastră? Pe dimensiunea anecdotică a răspunsului la această întrebare, îmi aduc aminte că, în urmă cu ceva timp, am fost vizitat la Universitate de un fost coleg de liceu. Am băut o cafea și am depănat amintiri într-unul dintre cele mai importante locuri ale luptei pentru libertate academică la „Petre Andrei”, adică într-un birou de la etajul 11, pe care, temporar, instituția în care predau mi l-a pus la dispoziție. Trebuie să adaug că respectivul birou deschide o panoramă extraordinară asupra Iașului, atât ziua, cât și noaptea. La un moment dat, fostul meu coleg s-a ridicat și, admirând pe fereastră această panoramă, m-a întrebat sec: și toate astea doar pentru că ai citit niște cărți de filosofie? Am rămas atunci fără replică, dar cred că am găsit până la urmă un răspuns la întrebarea lui și, prin extensie, la întrebarea ocolitoare de mai sus, prin apel la o dimensiune nu anecdotică, ci axiologică. Aceasta din urmă decurge din modul în care am gândit, alături de colegii mei profesori, relația cu cu studenții – ca pe o reflectare în

praxisul academic, dar și în cel social, comunitar, a valorii libertății, în scopul menținerii demnității. Ne-au ajutat, în acest sens, e drept, și cărțile de filosofie și teorie politică, pentru că ne-au pus la lucru mintea. Iar noi ne-am pus la lucru, deopotrivă profesori și studenți, atitudinea, voința regăsită în comportament. Aici a fost mereu, de fapt, provocarea căreia i-am făcut, cred, față cu deplin succes – aceea de a transforma ceea ce părea abstract în elemente fundamentale ale vieții cotidiene. Așa am înțeles împreună, în mod concret, de ce avem nevoie de libertate pentru a ne putea menține demnitatea.

„Grădinarii” libertății și ai demnității

Mă întorc acum la aceste aparente abstracțiuni pentru a le găsi reflectarea în atitudinea pe care am manifestat-o în relația cu studenții despre care vă vorbesc, plecând de la Alexis de Tocqueville, cel care spunea că „imperiul moral al majorității se întemeiază în parte pe ideea că mai mulți oameni la un loc sunt mai luminați și mai înțelepți decât unul singur, că numărul prevalează asupra calității. Este teoria egalității aplicată inteligenței”. Îmi amintesc faptul că am trăit, dimpreună cu studenții și colegii mei, acest sentiment, în vremea când la Universitatea noastră nu exista libertate academică, ci un mediu – fără exagerare – cvasi-totalitar. Am fost considerați o minoritate, un grup contestatar, ni s-a solicitat să ne lăsăm striviți de domnia cantității. Am rezistat respectând consecvent valoarea libertății, scopul fiind acela de a ne menține demnitatea. De la un alt filosof politic, John Stuart Mill, am învățat apoi că și atunci când „întreaga omenire, cu o singură excepție, ar fi de aceeași părere, și doar o singură persoană ar fi de părere contrară, omenirea n-ar fi mai îndreptățită să reducă la tăcere acea unică persoană decât ar fi îndreptățită aceasta din urmă să reducă la tăcere întreaga omenire”. Și de aceea ne-am exprimat întotdeauna, în calitate individuală sau de grup – fie el considerat și minoritar – opiniile, vădind o altă manieră de a respecta valoarea libertății și reușind astfel să ne menținem demnitatea. În fine, pe urmele unui alt filosof politic, Karl Popper, am reținut că nu poate exista nici libertate, nici demnitate, în sens axiologic, în absența responsabilității intelectuale, și că a fi responsabil înseamnă a nu renunța nicio clipă la rațiunea critică. Nu am habar dacă toate acestea înseamnă mult sau înseamnă puțin lucru. Ce știu sigur e faptul că, la fiecare generație, studenții mei pleacă mai departe, în lume, ca purtători ai unor valori care, preluate fiind inițial din cărți, sfârșesc prin a se insera, grație lor, în realitatea cotidiană, peste tot acolo unde fiecare dintre ei ajunge – cu o vorbă de-a lui Voltaire – să-și „cultive singur grădina”.

Foto: Bogdan Onofrei

Românul este cârtitor din naștere, pare-mi-se. Nenorocul din propria curte va fi ridicat la niște cote impresionante prin comparația, de cele mai multe ori nejustificată și, mai trist, neargumentată, cu cei „din afară”. Chiar și această indeterminare spațială spune multe despre obiectivitatea noastră. Celor din afară le este evident mai bine, dar nimeni nu se întreabă de ce, și dacă într-adevăr faptul este verificat. Când subiectul este sistemul românesc de învățământ, acest „mai bine” este implicit, iar „din afară” este un spațiu nelocalizat pe hartă. De fapt, oricine altcineva o duce mai bine decât noi. Întrebarea este pe cine duce și ce ducem sau aducem „din afară”?

Ancheta redacției noastre a încercat astfel să definească „mai binele” și să localizeze „din afară-le”, prin dialogul în-scris cu profesori preuniversitari din Marea Britanie, Spania, Germania, Belgia și Statele Unite.

-
1. Care sunt avantajele și dezavantajele sa fii profesor?
  2. Este aceasta o meserie bine cotată? Ești considerat intelectual, parte din elită?
  3. Ce înseamnă a fi profesor bun pentru sistemul de învățământ în care predai?
  4. Cum se desfășoară o zi din viața unui profesor? Cât se stă la școală, cât se lucrează acasă?
  5. Cât ajutor primește proful de la instituție, colegi, dacă vrea sa aibă o activitate separată de programul obișnuit?
  6. Există ideea de formare continuă pentru profesor? Cursuri de perfecționare, traininguri suplimentare?
  7. Aveți sistemul de olimpiade pentru elevi? Profesorul îi pregătește suplimentar? E plătit ca ore suplimentare?
  8. Ce crezi că ar trebui schimbat în sistemul de învățământ în care predai? Crezi că mai trebuie îmbunătățit?
  9. Este profesorul un om implinit din punct de vedere profesional?
  10. Care ar fi o sumă aproximativă pe care o câștigă un profesor pe lună?
-

Au răspuns anchetei noastre :

Alina King (Surrey, Marea Britanie), ● Itziar Beasain Ingunza (Azcona, regiunea Navarra, Spania), ● Ramona Huchler (Konstanz, Germania), ● Claudio Gomez Sanchez (Bruxelles, Belgia), ● Gala Korolyk (Texas, SUA)

1. —————
 Avantajele: Un prim avantaj ar fi vacanțele plătite. Aici sunt 3 trimestre, a câte 12 săptămâni cu o vacanță mică de o săptămână în fiecare trimestru. Un al doilea ar fi că poți lucra part-time sau full-time. E o slujbă foarte sigură, e foarte greu să te concedieze de la școală, trebuie să faci ceva ieșit din legalitate, cum ar fi să lovești un copil.

Dezavantajele: Zile foarte lungi la școală, mult de lucru acasă. Trebuie să te pregătești cu planuri de lecții pentru a doua zi, trebuie să ai powerpoint-uri pregătite pentru lecții.

(A.K., Anglia)

Avantajele ar fi: salariu bun (care variază în funcție de regiune), multe zile de vacanță, centre educaționale bine echipate, cursuri de formare gratuite (care au început să fie tot mai puține sau să dispară din cauza crizei sau a reducerilor de fonduri pentru educație). (I.B., Spania)

Avantajul de a fi profesor în Germania este că ești funcționar al statului. De aceea este o meserie sigură pentru că nu te pot concedia. Dezavantajul ar consta în faptul că greva este interzisă pentru profesori. Ca profesor nu poți face grevă pentru a-ți cere drepturile, este interzis prin lege, spre deosebire de Franța unde ți se permite. (R.H., Germania)

Avantaje: un program nu prea încărcat, rămâi în contact cu tineretul, ești considerat intelectual și ai multe concedii. Dezavantaje: câteodată devine stresant și prost înțeles de către politicieni, lipsa de seriozitate din partea elevilor și a părinților. (C.S., Belgia)

Principalul atu în meseria de profesor este stabilitatea (mult mai puțini profesori își pierd slujba decât persoanele care lucrează pentru corporații sau în industrie). În plus, profesorii plini beneficiază de asigurare medicală, concediu mult mai generos decât în alte domenii și nu în ultimul rând protecție unională, astfel încât este foarte dificil să se dea afară un profesor în afara unor situații de excepție. Pe de altă parte, există dezavantaje: părinții elevilor și sistemul administrativ al școlilor au foarte multă putere de decizie. Mult prea multă! Orice probleme au elevii, profesorul nu le poate rezolva direct cu elevii în cauză, pentru că se teme că orice le-ar spune se va întoarce împotriva lui și se va trezi cu părinții la ușa clasei. Mai rău, va fi chemat la cancelaria de director, care va lua în majoritatea cazurilor partea părinților. Copilul poate să nu fi muncit absolut deloc tot semestrul, să nu fi citit sau scris un rând, iar la sfârșit directorul, părinții și administratorii vor trage la răspundere profesorul și îl vor obliga să mediteze elevul ca să poată trece clasa. Părinții pot foarte ușor să dea în judecată un profesor dacă există chiar o insinuare că a încălcat drepturile elevului (a țipat la elev, a atins elevul, a folosit cuvinte tabu...). Un astfel de dezavantaj este ceva generalizat pe teritoriul Statelor Unite - un fapt bine știut. Însă un alt dezavantaj care este specific orașelor de graniță: siguranța personală. Din ce în ce mai mult, „războiul drogurilor” afectează zonele de graniță: grupuri criminale bântuie chiar în jurul școlilor vânzând droguri, scriind grafitti pe pereți și pe semnele de circulație să-și marcheze teritoriul, ucigând studenți și chiar profesori. La Liceul Hidalgo nu există control strict la poartă, astfel încât arme și droguri pot fi strecurate oricând în clădiri. Profesorii se tem să fie prea duri cu elevii, gândindu-se că părinții pot fi chiar membri ai unor cartele de droguri, ceea ce crește nivelul de stres al meseriei.

(G.K., Texas)

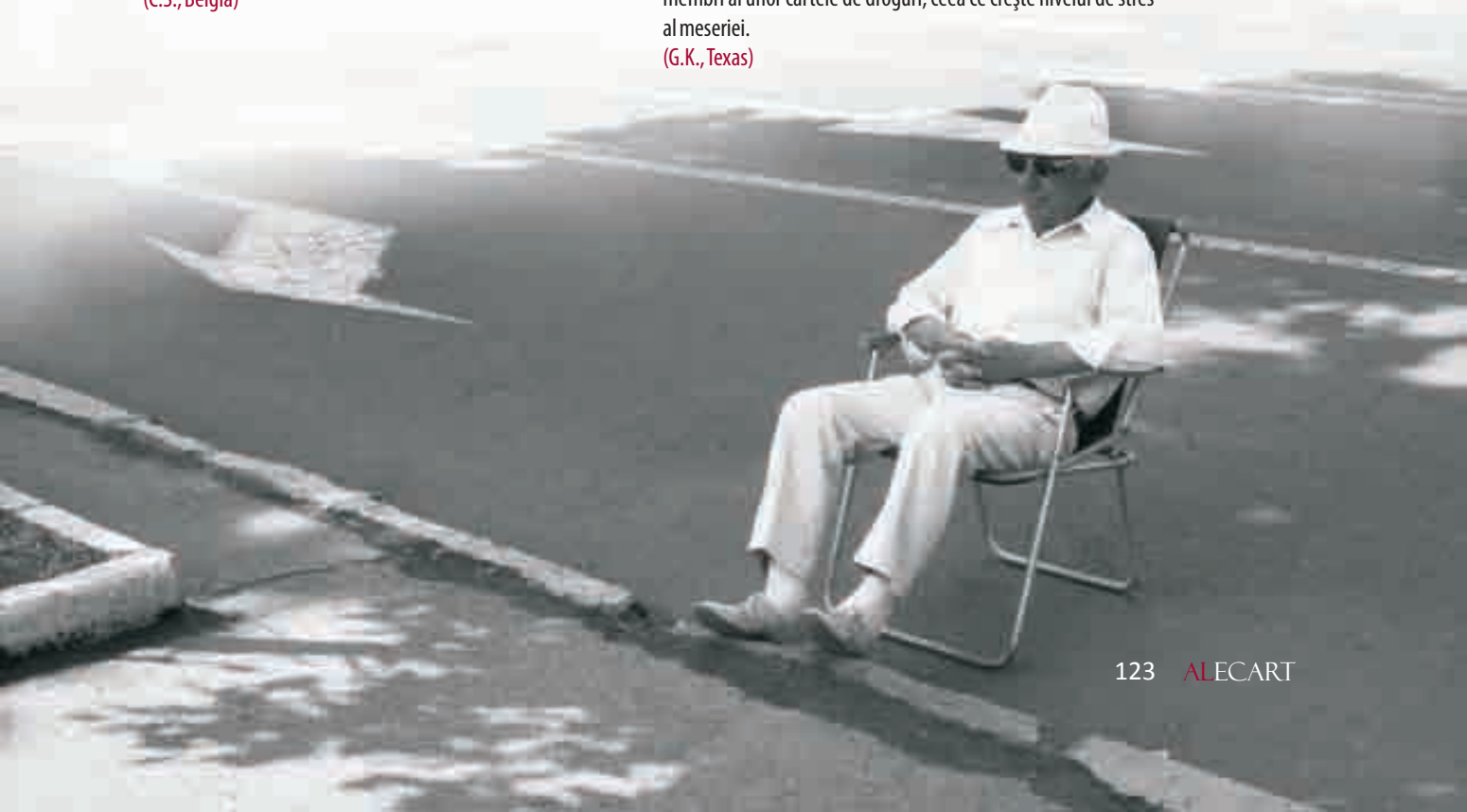

Foto: Anna Bărbulescu

2. _____

Da, cred ca este. Ești considerat intelectual, pentru că trebuie să mergi la universitate să ajungi profesor; Parte din elită? Nu așa spune chiar asta, toți o consideră o meserie sigură cu multe vacanțe plătite, cred că depinde ce predai; de exemplu când spun că sunt profesor și mă întreabă ce predau și spun matematică, toți sunt foarte impresionați, dar dacă așa zice că predau dramă sau educație fizică, nu ar fi așa de impresionați.

(A.K., Anglia)

Relativ putem considera că este o profesie pentru intelectuali. Acum câțiva ani, imaginea Maestrului sau a Profesorului avea, poate, mai mult prestigiu. În Spania există clișeul că se câștigă mult și se muncește puțin. Însă cei care ne dedicăm acestei meserii știm cum stau lucrurile de fapt.

(I.B., Spania)

Ca să ajungi profesor ai nevoie de o formație universitară de 5-6 ani. După studii ajungi profesor la institut. Cu toate acestea nu este o meserie atât de respectată în societate cum este cea de avocat sau medic. Mai mult, elevii nu respectă profesorii așa cum o făceau în perioada anilor de școală ai părinților noștri.

(R.H., Germania)

Eu nu mă consider ca făcând parte din elită. Însă încerc să public o carte și sunt activ în lumea politică. Nu este valabil însă pentru majoritatea profesorilor care se plafonează. (C.S., Belgia)
În mare parte depinde de cercurile în care te afli. De exemplu,

mulți dintre părinții nu au terminat nici măcar gimnaziul și au muncit toată viața la câmp. Ei nu par să aprecieze foarte mult eforturile unui profesor. Cu cât mai multă educație au părinții, cu atât apreciază mai mult un profesor dedicat elevilor săi și îi respectă profesia. În sudul Texasului, mulți elevi provin din familii de imigranți ilegali, ceea ce înseamnă că un profesor poate să se simtă mai puțin „din elită” decât în alte părți ale țării. Totul depinde de caracteristicile zonei și chiar a statului în care se află școala respectivă.

(G.K., Texas)

3. _____

Să ai rezultate foarte bune la examene, bac, la noi se cheamă GCSE, General Certificate of Secondary Education. Să te implici în câte și mai câte activități extrașcolare, dar cel mai important e să ai rezultate bune.

(A.K., Anglia)

A fi profesor înseamnă a te confrunța zi de zi cu o serie de elevi tot mai dificili ca personalitate. Acest fapt s-ar datoră, zic eu, faptului că ei cresc într-un timp tot mai dificil din punct de vedere social și politic. Mai mult de a preda niște ore, felul în care interacționezi cu elevii este cel mai complicat. Totodată, relația profesorului cu familia devine tot mai complicată, și uneori poate implica probleme mai dificile de rezolvat decât cele care le implică pe proprii elevi.

(I.B., Spania)

Ca profesor ai o mare responsabilitate pentru că deschizi oportunitățile de viitor ale elevilor, mai exact spus, oportunitățile de formare academică. Cu aceste competențe intervii în viața elevilor.

(R.H., Germania)

Înseamnă să fii un profesor tolerant, flexibil și cu abilități în comunicare. Să-ți cunoști bine domeniul și să ai simțul umorului.

(C.S., Belgia)

Profesorul bun este cel care nu e nici „la cataramă” cu elevii, nici nu pune o distanță prea mare între el și elevii. Îi ambiționează fără să îi terorizeze, le devine model prin entuziasm, se luptă cu administrația pentru ei. Stă la școală peste orar și îi atrage pe elevii în activități creatoare, stimulante, prin care le trezește interesul pentru literatură și critică. Le stârnește competitivitatea.

(G.K., Texas)

4

Trebuie să fii la școală cel târziu la 8.45. De la 8.45 până la 9.05 e „registrare”, în care copiii sunt în clase cu diriginții (tutors), se strigă catalogul, care e pe calculator. Copiii au un caiet (Planner) cu fiecare zi a săptămânii în care își scriu ce teme au și când trebuie predate, dacă au detenții; Diriginții trebuie să semneze caietul o dată pe săptămână, părinții îl semnează și ei. Părinții pot scrie mesaje către profesori în ele. De exemplu, mama unui copil mi-a scris un mesaj că fiul ei are nevoie de mai mult ajutor în lecțiile de matematică, sau că e lovit la un deget și că nu va putea scrie la ore. De la 9.05 începi orele, la școala mea o oră e de 50 minute, sunt 6 ore pe zi. Sunt 2 pauze una de 15 minute și una de 50 minute în care toți iau prânzul. Școala se termină la 3.15 de obicei. După școală sunt foarte multe activități extrașcolare, foarte multe sporturi, fotbal, tenis, rugby. Sunt activități de actorie, dramă, pictură.

Sunt profesori care stau de la 3.15 până pe la 6, 7 seara și își planifică lecțiile pentru a doua zi, sunt alții care pleacă pe la 4 și își fac toate planificările acasă. Mie imi place să stau la școală până la 6 și să mă organizez pe a doua zi, să nu trebuiască să fac nimic acasă.

(A.K., Anglia)

Este dificil să răspund la întrebarea aceasta deoarece fiecare profesor își organizează timpul altfel. Pentru a aproxima, un profesor are 20 de ore pe săptămână, multe alte ore de ședințe, și multe alte ore în care se pregătește pentru lecții. În total cam 30-35 de ore pe săptămână. La acestea se mai adaugă și pregătirea de acasă. Eu personal caut forme de a-mi face orele altfel decât manualele tradiționale și asta îmi ocupă mult timp.

(I.B., Spania)

Ziua de profesor începe de obicei la 6 fără un sfert pentru că aproape de fiecare dată ai ceva de xeroxat pentru elevii. Orele încep la 7.30 și se termină la 1.30. În acest timp am ore după care încep să-mi pregătesc lecțiile pentru ziua următoare. Oficial, trebuie să am 12 ore. Dar practic stau 30 de ore în școală, pentru că se adaugă unele conferințe și pregătirea efectivă a lecțiilor. Pentru a pregăti o lecție am nevoie de 2 ore acasă. Există aici o regulă generală. Pregătești 80% din lecție, pentru că niciodată nu te poți pregăti 100%. În general, un profesor debutant are nevoie de aprox. 50 de ore pe săptămână.

(R.H., Germania)

Zilele nu sunt niciodată la fel. Se lucrează cu „material uman”, ceea ce înseamnă că starea noastră poate influența elevii și invers. La începutul carierei orele de după programul de la școala sunt consacrate pregătirii. Odată încheiată pregătirea încă mai petrecem destul timp (5 ore pe săptămână) corectând, pregătind teste sau la ședințe (neplătite).

(C.S., Belgia)

O zi începe la 7:30 dimineața, când mă prezint la cancelarie să semnez condica și să văd dacă sunt evenimente în ziua respectivă (jocuri sportive, vizita medicală, sau alte activități care răpesc elevii de la ore). Apoi merg în clasa mea, pe care eu singură mi-am aranjat-o și decorat-o cu portrete de scriitori și citate din literatură. Cum e cazul în toate școlile americane, elevii sunt cei care merg din clasă în clasă la fiecare oră, iar profesorii rămân pe loc. Între ore de obicei nu am decât cinci minute, iar orele se termină la 4:00. Însă ziua de lucru încă nu s-a terminat: între 4 și 5 sunt de obicei ore de pregătire suplimentară (a elevilor foarte slabi, respectiv a celor de excepție). Ore de pregătire au loc și în majoritatea sâmbetelor, când profesorii, vrând-nevrând, trebuie să se conformeze și să vină la școală. Prin contract, ei s-au angajat de la început să accepte orice obligație suplimentară, atâta vreme cât e legată de elevii. Acasă, există mereu ceva de corectat și de pregătit (mai ales că la engleză elevii scriu multe lucrări pe parcursul unui semestru), astfel încât timp liber în afara vacanțelor nu prea există.

(G.K., Texas)

5

Ești plătit mai mult. Sunt microbuze care aparțin școlii pe care profesorii le pot folosi dacă vor să meargă la alte școli sau în excursii de o zi.

(A.K., Anglia)

Între colegii ne împărțim sarcinile pentru diferite proiecte (excursii, schimburi cu alte școli). Însă ajutorul primit scade pe zi ce trece deoarece înainte Departamentul de Educație al fiecărei

provincii oferea mai mult sprijin.

(I.B. Spania)

Poți obține ajutor din partea directorilor pentru o activitate suplimentară, chiar și financiar. Dar niciodată pentru o activitate cu un caracter personal.

(R.H., Germania)

Da, în cazul meu e valabil. Practic un anumit sport cu elevii și avem sală de gimnastică la dispoziție. De asemenea, guvernul flamand ne sprijină dacă proiectul pe care îl inițiem îi convine.

(C.S., Belgia)

În privința asta toți în jurul meu sunt deosebit de uniți și se ajută reciproc. Dacă vreau să merg cu elevii la o universitate, să-i ajut să înțeleagă cerințele și să se familiarizeze cu campusul, administrația îmi obține chiar un autobuz și un șofer. Dacă vreau să organizez cluburi și să obțin burse pentru studenți, mă ajută și directorul și ceilalți profesori. Cu vreo doi ani în urmă, chiar milionarul Bill Gates a fost în campus și a sponsorizat burse și călătoriile de studii pentru elevi – m-am numărat printre cei mai activi profesori care i-au primit pe soții Gates în campus și i-au plasat pe elevi în diverse programe.

(G.K., Texas)

6

Da, sigur. Cum te-ai calificat ca profesor și ți-ai făcut anul de definitivat, poți să te implici în diverse activități din departamentul tău, să îți asumi responsabilități, să faci planul de lecții pentru tot anul, sau planul de teme pentru acasă pentru toți copiii, să fii mentor pentru profesorii care de abia s-au calificat. În fiecare miercuri sunt cursuri pentru noii profesori.

(A.K., Anglia)

Bineînțeles. Pentru a putea lucra în învățământ se cere un curs numit CAP: Curs de formare pedagogică (care de fiecare dată este mai mare și mai exigent). În fiecare an școlar, fiecare profesor este obligat să facă un curs de formare de minim 35 de ore. Mulți dintre noi încercăm să ne mai informăm cu privire la pedagogie, lumea informatică.

(I.B. Spania)

Pregătirea suplimentară este obligatorie pentru orice profesor. Se oferă multe cursuri, dar cele mai multe în pedagogie și pe teme inovative.

(R.H., Germania)

Suntem obligați să urmărim cel puțin o formare la fiecare doi ani. De preferință, în fiecare an.

(C.S., Belgia)

Formarea nu se încheie niciodată- mereu există activități, ședințe, conferințe (câteodată obligatorii) și prezentări.

(G.K., Texas)

7

Da, este un sistem de olimpiade, pe județ, pe regiuni, pe țară. Profurile sunt plătite cu ore suplimentare dacă merg la o olimpiadă cu elevii săi sau dacă stă după școală să îi pregătească.

(A.K., Anglia)

Există anumite cazuri în care profesorul este plătit suplimentar pentru anumite activități și poate avea mai puține ore de predat. Profesorii-tutori de grup: au 1-2 ore în minus de predat, șefii de departament care câștigă mai mult pe lună decât ceilalți.

(I.B. Spania)

Există concursuri pentru elevi, cum ar fi „Jugend forscht” („Tinerețea investighează”) sau „Jugend debattiert” („Tinerețea dezbate”). Însă profesorul aproape niciodată nu are timp să lucreze cu acești copii și, în plus, nu primește bani să facă lucrul acesta. În general, acești elevi investighează și lucrează în timpul lor liber acasă, demonstrând că au inițiativă proprie.

(R.H., Germania)

Profesorul nu este recompensat la justa sa valoare și sistemul de olimpiade este foarte activ. Doar că în cazul olimpiadelor de franceză eu și colega mea am tot refuzat să participăm având în vedere că elevii noștri sunt francofoni și nu pot intra în competiție cu neerlandofonii. Se consideră că elevii noștri nu se ridică la nivelul celor din regiunea flamandă, net superiori.

(C.S., Belgia)

În Texas există Liga Interscholastică a Universităților, care organizează concursuri regionale, de stat și naționale, iar elevii sunt încurajați să participe. Mereu are loc un mod sau altul de pregătire pentru o competiție. Profesorii însă nu sunt răsplătiți, cel puțin la școala mea, dacă elevii câștigă vreun premiu, și nici pregătirea elevilor nu e considerată muncă suplimentară. Sunt înscrise în contractul inițial sub denumirea generală de „activități în interesul elevului”.

(G.K., Texas)

8

De schimbat ceva, nu știu. Unii părinți spun că ar fi mai bine dacă elevii ar sta mai mult la școală, de la 8.20 până la 5 și să aibă mai lungi vacanțele. Unele școli particulare au acest sistem.

(A.K., Anglia)

Aș putea să scriu pagini întregi. Este plin de contradicții și de lucruri pe care le-aș schimba. Se presupune că ar trebui să fie o educație de tip laic. Însă se continuă cu aceleași programe calendaristice, respectându-se sărbătorile religioase. Însă rezultatul este unul disproporționat.

(I.B. Spania)

Niciun sistem nu e perfect. Ceea ce ar trebui să se schimbe este numărul de elevi din cadrul unei clase pentru că sunt prea mulți. Cu 32 de elevi nu se poate lucra eficient pentru că nu te poți ocupa de fiecare cum trebuie.

(R.H., Germania)

Aș merge pe amestecul cultural și social în școală. Totodată aș miza pe austeritatea educativă din trecut în ceea ce privește delinvența și chiulul de la ore.

(C.S., Belgia)

Menționez din nou câtă putere au părinții în deciziile școlii și sugerez reducerea drastică a acestei influențe. O altă sugestie ar fi plata orelor de pregătire suplimentară și reducerea zilei de muncă. Aș vrea să văd mai mult respect al elevului pentru profesor, care acum lipsește aproape în totalitate. Americanii pun mult prea mult accent pe independența și încrederea în sine a copilului, uitând că în anii formativi lipsa totală de autoritate din partea adulților poate crea o atitudine de nepăsare, datorită căreia viitorul adult va aștepta înlesniri pe tavă în toate domeniile vieții.

(G.K., Texas)

9

Da, cred ca da. Toți care sunt ambițioși, vor să fie șef de departament sau șef de an. Majoritatea vrea să aibă mai multe responsabilități, pentru mai mulți bani.

Este o meserie avantajoasă din punctul de vedere al vacanțelor pe care le ai, e favorită pentru mame; copiii pot veni la școala unde ești profesor. Termină școala în același timp cu ei, poți lucra acasă sau poți sta la școală să lucrezi.

(A.K., Anglia)

O întrebare dificilă. Există persoane care suferă depresii grave din cauza stresului atât de puternic la care se supun. Alte persoane, cu vocație, se simt mai realizate și au o comunicare cu elevii mult mai satisfăcătoare. Există de toate pentru fiecare.

(I.B. Spania)

Cred că da, însă este foarte mult de muncă. De aceea alegi această profesie doar dacă îți place să lucrezi cu tinerii și, în general, cu oamenii. Dacă nu ai disponibilitate socială, nu este o profesie

adecvată pentru tine.

(R.H., Germania)

E o întrebare dificilă. Depinde de fiecare. Trebuie să-ți placă, acesta e cel mai important aspect. (C.S., Belgia)

Da și nu. Da, în sensul că în ciuda obstacolelor, profesorul își vede rodul muncii, de foarte multe ori, în succesele și entuziasmul copiilor. Generații de absolvenți îmi mulțumesc peste ani și ani pentru cât i-am ajutat. Pe de altă parte, atmosfera din liceu, câteodată foarte tensionată din cauza invidiei și lipsei de libertate profesională, mă determină să mă întreb dacă într-adevăr școala la care predau și oamenii care o înconjoară merită efortul depus.

(G.K., Texas)

10

În primul an 1200-1400 lire pe lună, ca simplu profesor în 5 ani ajungi la 2500 de lire, iar ca șef de catedră la 4100 lire.

(A.K., Anglia)

Salariile se schimbă în funcție de: vechimea anilor de muncă, dacă ești șef de departament sau nu. Pentru un profesor care nu are niciun spor (din regiunea Navarra, pentru că salariul se schimbă și în funcție de regiune; în Pais Vasco, Cataluna și Navarra se câștigă cel mai bine), salariul este de 1850 Euro pe lună (cu două salarii duble de Crăciun și vara).

(I.B. Spania)

Ca profesor în practică câștigi 1 100 Euro brut din care îți rămân 800. Ca profesor câștigi 3200 Euro brut, însă dacă nu ai familie îți rămân 2000 (statul te plătește cu o sumă mai mare dacă ai familie).

(R.H., Germania)

Nu știu cât este de important să menționez salariul pentru că fiecare câștigă și supraviețuiește la urma urmei.

(C.S., Belgia)

Foto: Bogdan Onofrei

România și Republica Moldova concentrate într-o Clipă

Clipa este o a tinerei generații ce apare o dată la două luni, la Chișinău și este editată cu sprijinul Institutului Cultural Român. Revistă de Cultură și Creație Literară a Tinerei Generații a fost fondată în toamna anului 1995 în urma Grevei generale a elevilor, studenților și cadrelor didactice, manifestare de protest declanșată întru apărarea Limbii Române și a Istoriei Românilor, prima grevă de amploare de după anul 1989, provocată de deciziile antinaționale ale guvernării agrariene. Era pentru prima oară după istoricul an al Renașterii, când împotriva deznaționalizării s-au ridicat masiv tinerii, copiii educați în sistemul național de învățământ reformat. Revista s-a numit inițial „Cetatea dăinuiri”, iar, din 1996, a preluat titlatura cenaclului a cărui germinare intelectuală a și făcut-o posibilă – Clipa Siderală, cenaclul literar, la rândul său, luându-și ca spirit protector numele lui Iulie Hasdeu. Începând cu anul 2007, revista și-a schimbat

Revista, un pic “mai bătrână” a beneficiat de aprecierile lui Mihai Cimpoi (“Revista Clipa a instituționalizat procesul de creație literară din Basarabia”) și Călinei Trifan: “La cei 15 ani ai Clipei se poate vorbi de o biografie. Revistele literare au tradiție în Basarabia încă din perioada interbelică. Să mergeți pe urmele Magdei Isanos și a lui Eugeniu Coșeriu, care au debutat în revistele liceelor lor, Licurici, respectiv Crenguța.” De ce nu? Doar “suntem pe valul tuturor revoluțiilor posibile!” (Mircea V. Ciobanu) Apoi, mi-a plăcut ideea Liliane Armașu despre avantajul literaturii față de alte ocupații “dacă un scriitor a scris 5-6 cărți proaste, dar va scrie o carte bună, se va restabili ca scriitor”, însă cineva a ripostat că după 5 cărți proaste, nimeni nu o va mai percepe pe cea bună. Aurelia Borzin, amintind parabola talanților, a subliniat că este important ce vom face mai departe: “Literatura trebuie exersată în fiecare zi. Aș vrea să adevărați în timp aceste premii, să ne întâlnim mai departe, undeva la Viena. La Paris, în proiecte culturale mai ample.”

Arcadie Suceveanu a susținut că “Orice epocă aduce altă sensibilitate, este un lucru firesc, care n-ar trebui să pună în alertă pe cei din generația mai tânără. Iarba veche nu-i dă lecții ierbiilor din martie.” Totuși, iarba veche dă dipome și premii ierbiilor din martie! Nu înainte de a trece prin “proba de foc”: să extragem întrebări-surpriză dintr-un bol, pentru a răspunde la ele. Astfel am aflat că volumul preferat al Irinei Nuțu este A murit Luchi de Otilia Cazimir, iar cartea pe care Antonio Răileanu nu a putut-o citi până la capăt a fost Drumuri de munte de Calistrat Hogaș. La întrebarea “Care a fost meritul doamnei profesoarei?”, Claudiu Nohai a punctat ironic “Dar mereu a fost meritul părinților, profesorilor! Ar trebui să încep să spun acum tot ce spun fetele la concursurile de Miss!?” Cum vede cultura noastră peste zece ani în contextual european Victoria Maximenco? “Numele care strălucesc astăzi pe scena Basarabiei o să strălucească și pe scena Europei.” Laureatii sunt hotărâți să scrie, să se scrie: “Dacă cineva mi-ar spune că nu am talent, nu aș fi recunoscută, dar aș continua să scriu”, a spus Cristina Sibov.

Bineînțeles că toți am avut de luptat cu emoțiile până a da un răspuns (știu că o dată am extras “Crezi că viața te iubește? De ce?”), unii lansau replici mai spirituale, alții – purpură în obraji, dar mi-a plăcut la nebunie că a fost un eveniment centrat pe

tinerii participanți, cum se obișnuiește la Clipa ce nu îmbătrânește niciodată, iar atmosfera era destinsă și distinsă datorită spectacolului inițial momentelor muzicale la chitară și pian. Concursul s-a desfășurat pe două categorii de vârstă: elevi de gimnaziu și liceeni, având trei secțiuni: poezie, proză, eseu. În

ordinea creșterii importanței premiului, la Poezie s-au remarcat Claudiu Nohai, Irina Nuțu, Antonio Răileanu, Anda Dorneanu (gimnaziu), Victoria Bortă, Andreea Teliban, Raluca Anton, Camelia Vasilov, Otay Deniz (liceu). Proză: Ana Musteață, Valeria Corsac, Maria Fărâmbă, Claudiu Nohai, Ruxandra Popuțoia (gimnaziu), Camelia Vasilov, Sorin-Marian Iagăru-Dina, Iulia Todică, Victoria Maximenco (liceu). Eșeu: Ștefan Repeșciuc, Irina Nuțu, Theodora-Ilinca Ionescu, Cristina Sibov (gimnaziu), Domnica Digori, Nadejda Bejan, Tamara Balan, Ana-Mihaela Nuță, Victoria Bortă, Sorin-Marian Iagaru-Dina (liceu).

Am avut surpriza să regăsesc două nume de autoare din revista Alecart în lista laureaților la Poezie: Otay Deniz (Marele Premiu) și

Andreea Teliban (Premiul III), ambele liceene la Colegiul Național "Petru Rareș" din Suceava, îndrumate de profesorul Cărstian Gheorghe. Între paranteze, tot cu o elevă a dumisale publicată în Alecart, Elisabeta Maruseac, am avut ocazia să fac cunoștință la Târgoviște, la Concursul "Moștenirea Văcăreștilor" (am luat Mențiuni amândouă). M-aș bucura foarte mult dacă redactorii și cititorii Alecart ar intra în contact cu revista deja „tradițională” Clipa, prin intermediul concursului și publicației în sine, și reciproc – să regăsesc scrierile colaboratorilor Clipei în revista de atitudine culturală Alecart, pe care o consider o publicație unicat în Moldova din dreapta Prutului. Similitudinile între aceste două publicații de generație tânără, care se bucură în același timp și de suportul unor oameni de cultură realizați sunt evidente, însă asta nu înseamnă că sunt concurente și se exclud. Doar în lumea ideilor e posibilă situația: eu am un obiect, tu – altul, facem schimb și avem două (idei, adică), de aceea trebuie să relaționăm cu orice motor generator de cultură. Iași-Chișinău nu e doar o rută de autobuz.

Pe lângă premiile laureaților, doamna Iulia Lordăchescu, director al revistei, a înmănat diplome și premii oamenilor prin aportul cărora acest traseu de 15 ani a fost posibil (erau în special profesorii de limba română care și-au îndrumat elevii spre Clipa de-a lungul timpului). Aceste bune doamne profesoare au remarcat că "La asemenea ședințe cresc copiii noștri" și că "Scriitorii ar trebui să vină aici să-și aleagă câte un copil și să-i devină mentor". De asemenea, a semnalat apariția editorială Ateliere poetice. Din experiența unui cenaclu, fiind planificată o lansare de carte... ca la carte, precum și noul număr de revistă – 5 (sunt 6 pe an) – pe care vi-l pot împrumuta cu plăcere sau recomanda la www.clipa.in.md.

În sală nu se găsea Eugenia Bulat, cea care a inițiat și a condus în cele mai grele timpuri această aventură, însă ne-a transmis de la Veneția, de unde se află acum "Nu mă consolează nici chiar gândul lui Noica «Te-am iubit atât de mult, încât te pot părăsi»". Aproape ca în parabola biblică, am simțit că "Iulia Hasdeu" ne-a chemat la Chișinău în cel de-al doisprezecelea an de concurs chiar și pe noi, cei (încă) puțin implicați în podgoria revistei, recompensați însă pentru efort ca și „veteranii”. M-am întors la Iași cu geanta grea de cărți, ce constituiau premiile pentru domnul Cărstian și elevele dumnealui, și cu amintiri ca niște borne de kilometraj în ceea ce înseamnă Chișinăul și Moldova pentru mine.

Camelia Vlasov ■
"Mihai Eminescu", Iași

denumirea în Clipa. În 2009 a fost desemnată cu Premiul Tineretului în domeniul Literaturii și Artelor. Este considerată o revistă de referință pentru literatura tânără din Basarabia.

Elvira Sorohan:

„Întotdeauna am scris numai de plăcere, despre cărți de adevărată literatură, care mi-au adus mereu un nou profit de lectură. Niciodată n-am scris la comandă, cum face, mai ales acum, critica de întâmpinare”

Pornind de la faptul că revista noastră a apărut ca o formă personală, poate egoistă, de a ne publica singuri (însă selectivi) orice tip de recenzie, cronică de teatru sau film, am dori să ne convingem sau poate să începem să ne interogăm și mai mult asupra statutului criticii literare în ziua de ieri și de azi. Am dori să stabilim, dacă acest fapt este viabil, limita dintre constrângere și libertate într-o recenzie de carte, granița dintre subiectivitate și distanțarea de carte prin scris.

Cum ați defini sintagma „critică literară”? Ați fi de acord cu paradoxul că o astfel de activitate intelectuală înseamnă de fapt scrierea unei ficțiuni și nu o opinie despre ficțiune?

Puneți o întrebare evident polemică față cu un clișeu consacrat prin circulație mecanică. Situându-vă critic în afara domeniului, îmi sugerați ideea că este necesară o corectură în expresia convențională „critică literară”. Perfect de acord. Este vorba, la rigoare, de critica literaturii. Tot așa trebuie amendată și titulatura de „istorie literară”, în fapt, e „istoria literaturii”. Folosind atributul și nu substantivul, o minte lucidă sau hiper exactă va suspecta că ceea ce trebuie să fie „critică” și „istorie”, nu e decât manifestare liberă de orice constrângeri, ca și obiectul lor. Or, critica și istoria literaturii nu pot fi funcționale într-o cultură, dacă nu se întemeiază pe principii și norme, cât de cât obiective, în încurajarea și selectarea valorilor. Și totuși, ce este omeneasca obiectivitate, decât o paradoxală subiectivitate acceptată de toată lumea? Chestiune de inteligență și talent persuasiv în afirmarea unui punct de vedere. Cel mai asiduu teoretician al criticii literare făcute cu artă și program, în aria culturii noastre, a fost Călinescu. Împotriva rigidității maioresciene, el admite că actul critic devine complex, când însuși criticul e un artist. Este necesară emoția în receptarea și judecarea operei literare, care nu e totuna cu emoția creatoare de ficțiune a autorului de literatură.

Încât, critica literaturii este și ea o artă, însă o altfel de artă. Și mai este o vocație. Critica literaturii poate fi în multe feluri cotate, însă ficțiune nu este și numai în cazuri rare a fost creație. Însă, în raport cu ficțiunea literară, creația criticului este, cum recunoaște Călinescu, un „act creator eşuat”. E o problemă pe care se poate specula mult și cu exemple.

Considerați că o carte de critică literară face parte din literatura secundă? Cum ați defini termenul „secund”? Poate fi încadrată critica literară în categoria „literatură”?

Prin forța lucrurilor, când un element este dependent de un altul de primă poziție, el rămâne pe locul secund, însă nu secundar. O carte de critică a literaturii, axată pe una sau mai multe opere de ficțiune, are obiect numai după ce aceste opere au apărut. Critica e de neconceput fără creație literară. Deși e cu un pas temporal în urma literaturii, critica, de cele mai multe ori îi decide destinul. Eu nu cunosc opere literare care să fi avut succes, absolut independente de o recomandare critică. Și cât râvnesc literații favoarea criticilor! Invers nu se întâmplă. Este tot atât de adevărat că marii scriitori pot să fie indiferenți la critică. Cehov, spre exemplu, după ce aceeași carte era simultan blamată și considerată genială, recepta rumorile criticii cu aceeași

indiferanță cu care asculta murmurul ploii. Amintiți-vă ce diverse puncte de vedere a stărnit eseuul critic. Nu al lui Eugen Ionescu, o subtilă luare în deriziune a orientărilor polare ale criticii. Nu-mi îngădui să dezvolt opinia despre critică a tânărului și foarte talentatului prozator spaniol Carlos Ruiz Zafón. Romanul Jocul îngerului este o literatură despre literatură și soarta ei, este o literatură bogată în idei, care spune mult, chiar dacă nu tot.

„Marii critici au zburat singuri, precum acvila și nu în stol, precum ciorile”.

Putem vorbi despre o „schimbare la față” a criticii literare de ieri?

Odată statuată ca instrument al istoriei literaturii, critica ar trebui să aibă un statut oarecum stabil, funcția ei fiind aceea de a distinge valoarea de non-valoare. Arta poetică a clasicismului francez i-a oferit instrumentele teoretice. Sigur, în fiecare epocă literară cu o manieră cristalizată în ceea ce astăzi numim canon, exigențele criticii au suportat variațiuni. Însă funcția axiologică, teoretic rămâne constantă. De vreme ce puneți problema unei „Schimbări la față”, sigur că ați perceput ceva ce s-a putut întâmpla. Și acum voi proceda la câteva întrebări din care veți deduce un răspuns. Mai este astăzi cel care scrie critică de întâmpinare o personalitate credibilă ca nivel de cultură în domeniul filosofiei, psihologiei, teoriei artelor, în general, al lecturilor din literatura universală? Este el independent, nu are interese de grup veleitar? etc., etc. Avem astăzi un Maiorescu, Lovinescu sau Călinescu, sigur, aduși la nivelul literaturii actuale?

Ați putea numi un nucleu argumentativ pe care se mizează în critica literară a începuturilor activității dumneavoastră de publicist? Ați consemna faptul că astăzi critica literară este mai mult o activitate de promovare, de PR, decât una literară?

Ideal este ca, atunci când publici o cronică sau un eseu, să ai o motivație, cum spuneți d-voastră, „un nucleu argumentativ”. Prima motivație este și a fost, pentru mine, plăcerea lecturii, adică fondul de idei al unei opere și arta ei. Debutul meu a fost simplu, o cronică la o ediție Ion Pillat. Era un poet pe care generația mea nu-l studiasse nici în liceu, nici în facultate. Mi-a plăcut și am scris despre. Întotdeauna am scris numai de plăcere, despre cărți de adevărată literatură, care mi-au adus un mereu

nou profit de lectură. Niciodată n-am scris la comandă, cum se face, mai ales acum, critica de întâmpinare. Sunt recenzii de serviciu în toate publicațiile literare. Scriu recenzii interesate, făcându-și servicii mutuale în interiorul unui grup. Se canonizează între ei, dar fără rezistență în timp. Marii critici au zburat singuri, precum acvila și nu în stol, precum ciorile. Există condeie care adulează dezgustător pe cei de la care știu că au de câștigat, într-un fel sau altul. Personal, disprețuiesc ambiția de a-ți publica recenziile în volum, înainte de a deveni autoritate în materie. Mărunțișuri. Cât despre mine, pot să vă spun că am făcut în primul rând istorie a literaturii în câteva cărți, iar în altele eseistică pe teme literare. Apelului selectiv la critica de autoritate i-am adăugat punctele de vedere personale, după ce mi-am șlefuit gustul estetic prin lecturi și iar lecturi. Un viciu nepedepsit, cum știți.

În ce măsură o recenzie de carte poate să ridice sau să desființeze un autor? Ați putea da un exemplu concret?

O cronică literară poate acredita sau discredita un scriitor, numai dacă criticul este o autoritate. Care ar fi fost soarta imediată a lui Sorescu, fără elogiul scurt, esențial, scris de Călinescu în „Contemporanul”? Sau ce ar fi fost Cărtărescu fără Manolescu? În schimb, un Petru Cimpoeșu s-a lansat singur, prin propria autoritate. Am scris și eu o serie de eseuri, care i-au plăcut autorului pentru că s-a recunoscut. Însă le-am scris după ce el și-a impus numele și romanele ironice, scrise cu un original spirit jucăuș. Bălbăielile „critice”, scrise pe colț de masă, uneori fără o lectură de evaluare în profunzime a întregului text, nu au niciun efect. Se scrie astăzi atâta literatură proastă cu pagini de o vulgaritate accentuată, încât roșești la lectură și închizi cartea. Ei bine, o astfel de literatură este lansată în festivități orale și scrise, absolut contrariante. La „România literară” este o voce tânără, numită Ciotloș, care mai descurajează din când în când câte o mediocritate veleitară. Însă, dacă stăruie, autoritatea lui va fi benefică.

„Este lipsit de înțelepciune mai ales ca un critic, dar și un scriitor, să răspundă criticului său”.

Având în vedere tema dialogului nostru, cum ați dezvoltat sintagma „critica criticii”? Considerați că reprezintă limita re-discuției literaturii?

INTERVIU

Expresia nu poate fi dezvoltată pe cât merită să fie comentată. Mai întâi să distingem. Este o „critică a criticii” pronunțată de scriitor împotriva criticului său. Topîrceanu a făcut-o în versuri spirituale. Cazurile de acest gen sunt destul de rare, dar nu lipsesc. Există, și atât de frecventă încât concurează critica literaturii beletristice, o critică a cărților de critică. Scrie cineva o carte despre un romancier, poet sau dramaturg și zece critici sar s-o comenteze. Și, în trena acestui gen de critică, vine critica – criticii – critice, care se produce atunci când criticul prim îi răspunde criticului care l-a criticat. Abia aici e limita. Este lipsit de înțelepciune mai ales ca un critic, dar și un scriitor, să răspundă criticului său. Trebuie să ascultăm de apoftegma lui Terentianus Maurus: *habent sua fata libelli*.

**„Scriitorii nu sunt niciodată singuri.
Cei mari sunt o castă, o elită
a umanității.”**

Cum ați defini relația care există între un profesor universitar și un critic literar? Când cele două existențe se suprapun, putem vorbi de ierarhie/confirmare/completare? Cum (v)-ați defini?

Profesorul universitar, specialist în probleme de literatură, poate uza onest de punctele de vedere ale criticului de autoritate. Are libertatea să le accepte ori să ia distanță de ele, adică să comită critica criticii. Dacă el însuși practică critica literaturii, va profita, în formularea unor puncte de vedere, de cultura literară acumulată, de gustul estetic format în contact cu cărțile de beletristică universală, teorie a literaturii, psihologie, istoria artelor plastice. Cultura deschide orizontul spre comparatism și îți întemeiază punctul de vedere mai greu de contestat. Cam aici mă situez. Îmi plac asociațiile comparatiste. Scriitorii nu sunt niciodată singuri. Cei mari sunt o castă, o elită a umanității.

Un interviu realizat de
Emil Munteanu

Foto: Anna Bărbulescu

Despre opțiuni cu Tudor Tiron-Giurgică *

La începutul lunii trecute, am fost invitat, în calitate de veteran, să spun câteva cuvinte la festivitatea de deschidere a Centrului de Excelență din Iași. Știam deja ce va auzi sala plină cu câteva sute de copii, majoritatea de gimnaziu: cifre și statistici, ceva de tipul "numărul înscrișilor e în creștere, lașul iar e primul pe țară la mate și geografie, olimpiade și medalii"... E drept că elevii mai mici merg cu sutele la cursurile de matematică ale CEX, dar întrebarea evidentă e următoarea: vor deveni mai mult de 1% dintre aceștia specialiști în matematică? Și aceasta ridică altele: Vor ajunge toți din acea sală olimpici internaționali? Mai mult decât atât, e asta o garanție a succesului? Cu ce vor rămâne ei după o oră de stat pe scaun și de ascultat discursuri? Atunci a venit un mic moment de "Până aici!", am lăsat deoparte costumul și m-am îmbrăcat cu un hanorac cu glugă și mi-am pus adidași în picioare. Nu voi fi la patru ace pentru că am decis că voi vorbi, direct, cu ei. Nu am de ce să mă laud că aș fi spus lucruri noi – ca și acum, există lecții vechi pe care nu prea ne dăm silința să le învățăm. Ideile pe care le-am expus atunci nu sunt cu mult diferite de cele de mai jos.

Dacă nu era destul de clar, ne confruntăm cu o epidemie la nivel național. Maladia, cunoscută popular ca "bășcălită", "numipasoză" și sub alte denumiri regionale, este, atenție, deosebit de contagioasă. Simptome: o lipsă generală de interes față de viitorul personal și colectiv. Este vorba desigur, despre acele persoane care se străduiesc intens să facă din dictonul "Ce să-i faci, așa e în România..." o realitate. Și de ce să nu recunoaștem, aici este adevăratul cancer al societății (poate chiar mai mult decât evaziunea fiscală), care apare atunci când individul nu se mai recunoaște pe sine ca parte a întregului, când simte că rolul său de celulă activă în organism este refuzat, neglijat și deci, neglijabil.

În această primăvară, când eram, în jargonul nostru, la un inter (olimpiadă internațională), am întrebat un coleg de generație din Lituania dacă se gândește să își continue studiile afară. "Nu, de ce? Îmi place Lituania". Seninătatea răspunsului lui m-a impresionat într-o atât de mare măsură, încât am simțit că trebuie să fac niște cercetări despre situația acestei țări: am aflat astfel că produsul intern brut pe cap de locuitor al Lituaniei nu e cu mult mai mare decât al României, ba chiar, conform unui studiu de acum câțiva ani, ei stăteau mai prost la capitolul "fericire generală". Acesta a fost unul dintre momentele care m-a ajutat

să-mi consolidez opinia inițială: tot ceea ce ni se întâmplă vine din poziția proprie, din atitudinea elementară a fiecăruia. Impresia pe care mi-a lăsat-o vizita din această vară în Statele Unite a fost pe aceeași direcție: am observat că fiecare, de la vânzătorul de înghețată la profesorul universitar, încerca să își facă treaba cât putea de bine.

Tânărul român, în special cel care începe să își dea seama că propria contribuție ar putea avea o oarecare greutate în ecuația dezvoltării unui anumit domeniu din țară, se află față în față cu o dilemă...una într-adevăr veche, care sună cam așa: Merită?

Totuși, cu tot fetișul general de tip Go West, mulți, din ce în ce mai mulți, realizează că dacă ceilalți, mai mult sau mai puțin voluntar, reușesc să tragă graficele în jos tot incantând și invocând neputința și zădărnicia, și ei, cei tineri, pot să pună în practică efectul invers. Dacă nu merită pentru alții, ei vor face "să se merite". În școli, universități, în companii sau ONG-uri, o mișcare de rezistență se conturează din ce în ce mai clar și această mișcare a pornit, peste tot, de la aceleași momente de tip "Până aici!" pe care le-am cunoscut și eu. Ceea ce îmi doresc cu adevărat este ca revelațiile ce ne determină să luăm atitudine să nu fie excepții, ci un rezultat firesc al faptului că, în școală, am fost învățați să reacționăm energic nu numai când ne confruntăm cu necesitatea rezolvării unei probleme de matematică, ci mai ales când suntem față în față cu cele reale. Să creștem deci, celule sănătoase! Of, educația, de câte ori trebuie să (mai) repetăm, educația!

În acea după-amiază de noiembrie, a cărei evocare a stat la baza considerațiilor mele de astăzi, tinerii din fața mea au făcut brusc liniște și m-au ascultat. Sper că i-am pus în dilemă, căci de aici începe totul.

Indiferent de rezultatul demersului meu în fața celorlalți, rămân cu convingerea că n-ar avea niciun farmec să ne dăm bătuți. Îmi place cum a pus Schiller problema: „Adevărații optimiști nu sunt convingși că totul va merge bine, dar au convingerea că nu totul poate să meargă prost.” Deci, dați-mi voie să mă declar optimist. În altă ordine de idei, haideți să nu așteptăm atât de mult până când schimbarea va avea loc! Și dacă nicio altă motivație nu funcționează, încercați Simfonia a 9-a.

Tudor
Tiron-Giurgică

*Elevul anului, Gala Premiilor în Educație, Fundația "Dinu Patriciu"

foto: Doru HALIP

Câteva lucruri pe care le-am uitat...

I. Butoanele de la telecomandă au înțepenit. Apăs iritat cifra opt. Canalul rămâne același. La știri o spargere și o sinucidere. Prezentatoarea are ochi albaștri. Prea albaștri. Lentile de contact. Arunc telecomanda în pat și mă duc în bucătărie, lăsând televizorul aprins. Pe masă un ziar de ieri: aceleași spargeri și sinucideri. Alte personaje. Din lipsă de activitate, citesc articolul. Reconstituirea faptelor pare o poveste prost scrisă. E totuși o poveste care scoate grotescul la vânzare. Grotescul se vinde bine. Mai bine ca pâinea caldă sau țigările. Eu de ce nu apar la televizor? Sunt un biet amator de proză. Acum trei zile am apărut într-un ziar, ce-i drept. Pe ultima pagină, într-un chenar minuscul încadrat cu negru ca pentru rubrica „Decedați”, la loc de cinste în partea din stânga jos. Oricum nu era nimic interesant. Era despre cineva care scrie. Ce poveste mai e și asta? Nici măcar nu are un pic de dramă, tragedie, comedie sau suspans. Nu pot face nimic în privința asta. Sunt de-a dreptul penibil în ipostaza eroului...

II. Am dat televizorul pe mut. Buzele prezentatoarei se mișcă încontinuu. E dată cu ruj ieftin de un maro spălăcit. Sau poate că așa îmi pare mie. Și știrile îmi par ieftine în ziua de azi. Mă întreb dacă i-ar fi stat mai bine cu roșu. Ar fi fost în contrast cu eșarfa verde. Claxoane furioase, înjurături, pași grăbiți. Le aud chiar dacă televizorul e pe mut. Vin de afară. Mă îndrept spre balcon. Mă aplec să văd ce se întâmplă. Un cuplu tânăr se plimbă ținându-se de mână. Din când în când se mai sărută, ușor, pe ascuns, ca și cum ar fi urmăriți. La doi pași de ei, pe stradă, un șofer claxonează enervat. Un altul coboară din mașină cu o bătă de baseball. Probabil o să iasă cu scânteii. Mă întreb dacă omului îi plăcea baseball-ul. Între timp vine poliția. Oare cât durează până vor ajunge și reporterii? Uite cum s-a născut o poveste. Povești de scandal. E atât de ușor încât simt că pot deveni și eu un personaj. Trebuie doar să mă aplec mai tare. Încă și încă până o să încetez să mai știu. Dar asta ar fi

prea mult pentru mine. Aș regreta să nu pot fi eu martorul...

III. Trebuie să existe și alte modalități de a deveni o poveste. Ca de exemplu? Nu știu. Uită-te un pic la omul din India care are cel mai lung păr din lume. A intrat în Cartea Recordurilor. Eu ce ar trebui să fac? Să aștept să-mi crească părul din nas? Nu. Nu pot să aștept. Nu am răbdare. Și când îmi tai unghiile le tai din carne. Mă doare acum că mi-am amintit. Prefer să mă gândesc la altceva, ca de exemplu la Globul de pe birou. Ar trebui să fac o călătorie undeva. Să învărtim globul și să vedem unde se oprește. În Pacific. Printre niște insule. Adică în ocean. Păcat că nu sunt un bun înotător. A doua încercare. Tot în ocean. Nu am noroc la călătorii. Nu încerc a treia oară. Să nu se nimerească tot așa. Nu că m-ar interesa. Nu sunt fatalist de fel. Pur și simplu nu am simțit nevoia să mai învărt o dată „Pământul”.

IV. Ce ar fi să scriu? Să scriu despre mine? Un jurnal, memorii, un roman, orice. Dar cine ar citi? Viața mea nu e condimentată de superficialul tabloidelor de azi. Aș fi o umbră nevăgată în seamă. Am un bilet galben pe masă. Din acelea care se lipesc de orice obiect. E ultimul. Voi scrie doar atât: „Amintește-ți!”. E de ajuns. Apoi, o să mi-l lipesc în frunte, iar de fiecare dată când o să mă privesc în oglindă, o să spun: „Mi-am amintit!”. Și gata. Dar nu ar avea niciun haz. Mai degrabă, aș da altcuiva biletul să-și amintească de mine. Cel puțin așa voi trăi prin amintirea altcuiva. De cuvânt va fi legată imaginea mea, iar de imagine atâtea gânduri, câte se spun într-o ceașcă de cafea.

Rămâne doar o problemă: dintre toate persoanele pe care le cunosc cui să-i dau biletul? Acum îmi pare atât de rău că am doar un bilet galben pe care scrie „Amintește-ți!”...

Ana Gabriela Popa ■

a X-a, “Dimitrie Cantemir” Onești

Despre nuditate și nudism

De cele mai multe ori îmi aduc aminte de senzația tăioasă pe care o aveam când încercam să calc desculță pe cioburile de scoici calcaroase, ascunse de soare în nisipul umed de dimineață. Dacă în vara aceea a fost atât de simplu să pășesc cu toată talpa din ce în ce mai încrezător către sare, de ce acum, când trebuie s-o fac din nou, lucrurile stau altfel? Și dacă atunci mă puteam scufunda până la fund în nebulia de spumă sărată, de ce acum mi se cutremură corpul la gândul că m-ar putea inunda, lăsând în urmă o senzație puternică de arsură? De ce nu mai stânesc adevărate bălăii cu apă, uragane și inundații în butoiul cu apă de ploaie de sub streșină? De ce nu mai privesc iarba de jos în sus? Răspunsul e undeva aici. E aproape. Nu-mi rămâne decât să încerc să îl găesc, în speranța naivă de a mă întoarce la durerea seducătoare provocată de corpurile valvare. Din acest punct încep căutarea. Intuiția îmi spune șoptit să pornesc cu începutul, să caut undeva în zona de confort. „Întreabă-ți sinea!”, îmi spune. Dar asta fac de aproape două decade. Caut, răscolesc, cercetez. Până când soluțiile au început să se transforme într-un haos deplin și să ajung să simt că sunt în căutarea acului în carul cu fân. Chiar dacă, de cele mai multe ori, răspunsurile se află în cele mai ascunse colțuri ale propriei rațiuni, de data aceasta simt că distincția îmi caracterizează căutarea. „Întreabă trecutul!”, îmi spune. În fotografiile îmbătrânite de ani ale copilului care am fost odată, nu găsesc decât imaginea unui prunc bolfos, cu o privire curioasă și cercetătoare. Un copil care se trezea de multe ori fredonând în fața oglinzii, cu un dres pe cap, melodiile consacrate ale

generației '95. O micuță visătoare care stătea vara în fânul din pod și citea povești cu zâne și care avea nevoie de o îmbrățișare când se lovea la genunchi. Văd o tânără care scria multe poezii, amuzându-se că nu știe să scrie. „Întreabă praful!”, îmi spune. Firicelele de pulbere plumburie depuse peste viață la fiecare adiere a vântului, transformate apoi într-o pătură înecăcioasă îmi spune că nimic nu e nou decât pentru o secundă. Obiectele ce îmi cuceresc camera n-au fost nici ele noi decât un moment; erau proaspete până când s-au acoperit cu primul dram de pudră sură. Ideile mi-au fost noi până când mi-au cutreierat mintea a doua oară. Simțirile au fost inedite întâia oară, captivante de două ori și s-au disipat lent, ca și cum o boală lentă, progresivă, le-ar fi absorbit. În felul acesta se prăfuesc și existența capătă o ciclicitate constantă și dureroasă. „Întreabă timpul!”, îmi spune. Prima reacție este aceea de a zâmbi, având în vedere faptul că timpul gonește neconținut. Cum aș putea să-l prind în plasă și să-l silesc să-mi ofere răspunsuri? E absurd. E aberant să cred că voi găsi secretul reversibilității timpului. Pentru a redobândi sensibilitatea copilului care am fost, trebuie să îmi reintroduc fantasticul în existență. Singura modalitate de a găsi calea către aspectele pure ale Universului este de a fi nud în fața lui. De aici și felul în care pot să readuc fictivul în lumea reală. E simplu: mă dezbrac până la piele.

Anca Maria Mitrea ■
a XI-a, “Nicu Gane”

Mama e o sirenă bucuroasă

Motto: "Simțea atunci o bucurie totală..." (Nora Iuga)

O zi care care se termina liniștit. De la o vreme, un ecou muzical străin se insinua, din ce în ce mai tăfnos. Se stinse încet și acesta. Începusem să fredonez o melodie. Încetasem apoi să mai cânt și auzeam vag ecolul mamei, vocea ei suspendată în lumina diformă. Încolăcită în propria imaginație, mă țineam strâns de sacoul mamei și făceam efortul să nu mă pierd definitiv... Seara venea odată cu vântul tăios, dezgolindu-ne parcă și izbindu-ne sunetele de ziduri. Alunecam cu tălpi de plumb în altă dimensiune. Corpul era greoi, încărcat de aburi vespérali. Nu-mi mai simțeam ființa pe stradalele imense. Chiar așa. Eram nicăieri și totuși pretutindeni. Mama. Nici ea nu mai cânta. O regăseam doar în respirația ei caldă, care se suprapunea uneori peste imagini și peste gânduri. Mama privea marea prin ochii exoftalmici, încetoșați de apa cristalină. Știam că și ea se pierduse în cântecul nou, care o hrănea cu amintiri. Marea era agitată, metamorfozându-se în ființă dincolo de timp. Din cicatricile încă vizibile, ce parcă pluteau deasupra vapoarelor, se înălțau variațiunile tempo-ului muzical. "Marea cântă". Am tresărit la auzul vorbelor șoptite ale mamei. Într-adevăr, sunetul difuz venea de departe, ca un trubadur al mărilor, însingurat, cu petice de arabescuri. Începea să plouă. Burnița cadentă, udându-mi sacoul deschiat și memoria. Mama glisa meditativ odată cu mine, legănându-și regulat brațele. O vedeam din profil, și parcă nu o vedeam așa cum este ea, reală și ușor îmbătrânită. Mă răscoleau imagini din trecut. Mă răscoleau himerele copilăriei. Avusesem o copilărie grea, cu adevărat grea. Puțini ar crede asta, văzându-mă cu mama, căci de când mă știu tot cu mama am fost văzută peste tot, de către toți. Chiar așa. Mama a fost mereu o doamnă bine, darnică, așa cum obișnuiau vecinii noștri să-i spună, iar eu, fericita odraslă a sufletistei binecunoscute. Tatăl meu, tatălui meu, de fapt, îi atribuiau mereu amintiri pe alb. Nu-l văzusem niciodată. Nici nu știam că există "un tată" și pentru mine. Eu doar căutam încă o fărâmiță de viață, pe care să o alătur portretului mamei. Mult prea târziu, am aflat. "Tatăl tău a murit într-un accident de mașină acum 15 ani". Vorbele mamei iar mă izbeau, cu o înfrigare nouă. Sufletul se făcea ghem de ceață colorată. Rămânea doar adierea unei alte lumi, la care mă gândeam cu seninătate. Acolo trebuie să fi fost și tatăl meu. Da... Fulgurant îmi treceau prin minte toate ideile astea, și tot fulgurant mi se revelau odată cu ele imagini vii, decupate din fragmente de viață. Odată cu ele, mă încerca și o autopsie a ceea ce simțisem, a ceea ce mă cutremurase demult. Stingându-se și

luminându-se melancolic, dublurile evenimentelor trecute mă străpungeau secundă cu secundă. De pildă, plimbările la malul mării, seară de seară, cu mama, adăpostind în suflet liniștea. În această nesperată liniște, toate lucrurile se țineau de mână cu povestirile mamei despre mare, despre valuri, despre sirenele vapoarelor. Dar seara aceea de noiembrie... Seara aceea... Devenise plictisitor să adulmec povestirea repetată a mamei. Nu știu, chiar nu realizez ce se întâmplase în seara aia. Mama de obicei nu repetă poveștile, dar atunci a făcut-o. Între răsufări, între aburii cețoși prin care vedeam și revedeam zbatându-se firul povestirii, în delirul cuvintelor spuse cu atâta calm, mi se părea imposibil ca și marea, singurul refugiu în acel moment, să nu mă accepte. Valurile ce spumegau, sirenele vuind, frigul acela tomnatic ce invadea obloanele bogatei mele imaginații... Nu! Nu se mai putea. Dar ce aveam să fac? Îmi construim într-o umezeală contorsionată propria poveste. Așa am descoperit că e cel mai interesant chip sub care mi se poate înfățișa o întâmplare. "Mamă, mamă, povestea, povestea mea". Mama era pera concentrată, țopăia și ea printre gânduri. Lumea se redimensiona. Iarși. Inima îmi bătea cu putere. Eram acolo, cu mama, mai mare, mai altfel... Eram omul matur. Sirenele vapoarelor uriașe sfășiau ceața caldă, care ni se lipsea de obraji ca un voal ud... Odată, zăcusem trei ore prinsă în dărâmurile unui zid vechi ce se prubuse așa deodată peste mine. Curios, nu vedeam nimic, nu simțeam nicio durere, chiar nu simțeam, dar auzeam tare de tot muzica. Cei care săpau înnebuniți să mă scoată de sub zidul dărâmat aduseseră cu ei un aparat de radio la care se transmitea, cu o claritate stranie, muzică nemțească. Nu erau melodii line, ci o muzică tare, de fanfară. Nu știu cui îi venise ideea cu radioul acela. Muzica trecea nestăvilă prin mormanele de moloz, mă țintuia în suntelea aceea necunoscută, ascuțite și lipicioase, mă parazită. "Tată, tată!" Cred că atunci am spus ultima dată cuvintele acelea, care acum reverberau ca o spumă. Mama își întoarse chipul spre mine, într-o revărsare de bucurie. Același calm, același... "Ce s-a întâmplat?" Îmi vedeam starea de nu-știu-ce înotând în marea involburată, colorând, arzând. Asta mă întreb și eu. Ce s-a întâmplat? E oara numaijoaca de-a sufletul? Se lasă liniștit o seară nouă.

Clara Cășuneanu ■
a XI-a, "Petru Rareș"

Fără limite

Cenușa unei alte zile de toamnă se lasă în valuri negre peste oraș și într-un colț întunecat a ceea ce a devenit cerul, ultima rază roșie de sânge aruncă o privire înapoi. Cea din urmă oară când sângele trupului ei își reflectă nuanța întunecată pe boltă. Îi smulg cu privirea propriilor ochi reflexele târzii, luminoase, fără a avea puterea de a-mi opri contemplarea. Ochiul mi se pierde treptat într-un întuneric tot mai profund. Ce văd? Parcă tenebrele nopții și-au încolăcit trupurile inefabile de spumă pe întreg întinsul bolții cerești, de pe care s-au șters și ultimele urme de sânge și în împreunarea ciudată a ființelor de întuneric, disting un destin. Destinul meu. Cu fiecare clipă ce trece în noapte, îmi dau seama că viața nu este decât un joc.

Mă întreb adesea de ce fiecare nedumerire a omului trebuie, mai devreme sau mai târziu, să aibă un răspuns și încerc să-mi închipui ce s-ar întâmpla dacă întreaga știință a omului ar fi, într-o zi, învăluită de misterul nopții. De ce nimeni până acum nu a putut trece dincolo de bariera trupurilor negre pe care le simt respirând aerul răcoros?... Izbesc privirea mea în luciul metalic al solzilor reflectați în fiecare pată de stea de pe cer. Pătrund dincolo de întuneric și mă regăsesc într-o dimensiune pe care n-o recunosc. Mă pierd în abisul propriilor gânduri și construiesc un univers din toate acele iluzii care, dincolo de realitate, își regăsesc puterea. Îmi fragmentez închipuirea creând miile de căi dintre care doar una este cea pe care o vor urma pământeni. Unde duc?... În cel mai îndepărtat ungher al universului cu care mă confund, un zid se sparge cu zgomot în mii de fragmente de sticlă, ce sângerează pe cărări și-mi fisurează lumea fără contur. Simt cum în jurul meu, fiecare drum se stinge fără ca măcar să se sfârșească, pentru că spațiul pe care l-au cunoscut cândva s-a îndepărtat. Privesc cu durere cum ultimele fâșii de lumină pe care le-am construit se pierd într-un întuneric negru și mă găsesc din nou la piciorul barierei pe care trupurile negre și infinite au dărâmat-o în urmă cu sute de mii de ani. Mă regăsesc bătrână, obosită, nesperând și uitată într-o nemărginire înspăimântătoare – eu, care am luminat într-o fracțiune de secundă din trecut un imens imperiu întunecat pe care astăzi nu-l mai pot găsi. Mă regăsesc după un timp nedefinit, la fel de lucidă ca atunci. Mă regăsesc fără a mai putea repeta nimic din ceea ce, odată, fusese o realitate efemeră. Departe, la capătul unei lumi nesfârșite, o lumină pâlpâie tainic. Întind mâna pe care nu o văd și cuprind în palmă un fascicul de lumină – atât de galben și de deschis, încât întineresc la simpla vedere a micului strop de existență într-o lume moartă. E rece și negru în jurul meu și mă apropiu tot mai mult de lumină, până când ajung să n-o mai văd; o simt însă în sufletul pe care îl ridic cu greu dintr-un regret profund

spre un absurd vis irealizabil. Unde sunt? Lumina prea puternică mă orbește cu o forță pe care încerc s-o înfrunt – și reușesc. Întunericul nopții s-a strâns în jurul meu ca o mantie lungă și nedefinită înconjurând un trup prea subțire pentru lungimea ei. Am trecut de partea unui dușman pe care l-am întrezărit doar o secundă prin prisma unei fugare iluzii rupte dintr-o altă lume. Lupt pentru ceea ce iubeam cândva, mă ascund de fiecare strop de alb ce-mi pătrunde printre falduri. Ochi sticloși și mari se ațintesc asupra mea din fiecare punct al spațiului de care sunt înconjurată. Un fulg de soare se apropie de perfecțiunea pe care am clădit-o dintr-un întuneric sfânt și îl absorb într-o neclintire ca de marmură, uitând de propria-mi putere. Mă dispersez în fragmente mici, dar tăioase. Pierdută într-un univers de visare, mă văd ca o siluetă de jar înconjurată de albastru. Toate petelele cerului s-au concentrat în jurul a ceea ce am devenit – o făptură ireală, transformată de întuneric și de lumină într-o ființă necunoscută încă. Nu am nicio oglindă în care să-mi privesc fierbințeala, însă întind mâna și desenez cu unghia o linie fină în marea de albastru atât de pur de care sunt înconjurată. Sângele ceresc din rană învăluie întreaga boltă într-o nuanță întunecată. Trupul mi se continuă, roșu, luminos, neomenesc, până la limite pe care nu le pot imagina, dar pe care le simt, tot mai deplină cu fiecare centimetru înroșit.

Conturez o piruetă rotundă pe cerul care îmi aparține, însă rochia foșnește și se încolăcește în jurul meu. Amintirea fugară a trupului nopții pe care am pierdut-o pentru totdeauna îmi luminează mintea ca un fulger de sârmă. Spirala rochiei însângerate de jertfe mă cuprinde și nu mă pot împotrivi cercului ei tot mai strâns – mă pierd din nou într-o lume pe care nu pot s-o stăpânesc, pentru că nu cunosc cuvântul... În mintea mea, o linie pornită dintr-un punct fosforescent desenează o figură neregulată și incompletă. Mă avânt pe calea pe care mi-o deschide ea într-un abis fără limite, mă ciocnesc de solzii pe care i-am iubit cândva, înfrâng orice zid ce mi se înalță înainte, descoperindu-mă, în sfârșit. Rătăcind fără călăuză un timp nedefinit, cunosc toate acele margini care, cândva, erau de neatins pentru ființele omenești. Ce înseamnă infinit? Trup alb, negru, roșu, albastru – zi, noapte, foc, apă – gând, vis, drum, realitate. Am pe buze un cuvânt ca o cheie și în suflet un singur sentiment. Am pe frunte un singur semn, iar zborul mi-e singura săgeată pe care o poate slobozi neantul – aceea care nu se mai întoarce niciodată de unde a pornit. Și totuși, încerc să-mi regăsesc începutul pentru a mă feri de sfârșit și mi-e teamă că-l voi întâlni prea devreme. Mă răsucesc într-un dans nebun, fărăm stele când le sparg conturul cu forța care crește tot mai mult cu cât

Foto: Anna Bărbulescu

cuceresc mai multe spații, mă răsfrâng într-o dorință care se împrăștie în întreaga mea ființă, în încercarea disperată de a ajunge la origini. Și de-abia atunci îmi dau seama că mă tem de ceea ce devenisem deja. Sunt unul dintre trupurile întunecate ale tenebelor pe care le stăpânisem odată și care m-au înfrânt la rândul lor. Sunt un scut al nopții, sunt o fărâmă din ceea ce se naște la apus pentru a muri în zori și a renaște seara următoare. Sunt un cerc cu un contur imperfect, pentru că sunt singura ființă din univers care nu-și acceptă soarta. Dar nu mă pot împotrivi. Continui să-mi port povara printre stele, fixată, ca odinioară, de ochi reci și sticloși, pe care nu-i recunosc și de a căror privire vreau să scap. Mă zbat într-un univers pe care îmi doresc mai mult decât orice să-l depășesc și mă lovesc de bariere invizibile, însă prezente acolo unde nu văd decât vid. Sunt hotărâtă să le depășesc și mă izbesc cu toată puterea într-un contur de cetate, trupul mi se transformă în sute de așchii pierdute și atunci, privirea mă doare de înțepătura lor crudă și clipește speriată.

Fruntea mi-e lipită de geamul ferestrei. Zâmbesc nopții dincolo de care am pășit pentru câteva secunde sau, poate, pentru câțiva ani. Contemplu luna, visez pentru câteva fracțiuni de secundă ce s-ar întâmpla dacă nu mi-aș putea înfrânge din nou curiozitatea și, pentru ultima oară, caut o rază sângerie, apusă de mult. Perdeaua cade moartă peste fereastră. Întinsă în pat, cu gândul mai apropiat ca niciodată de trup, îmi privesc viața așa cum am făcut-o întotdeauna. Ignor toate legile după care se coordonează, transform raționamentele și teoremele în absurdități, refuz să cred că Pământul e doar o planetă și nu este însuși universul. Îmi amintesc de infinitul pe care, o secundă, am crezut că l-am atins și mă întreb doar dacă am mers cumva dincolo de el. Viața mea este doar un joc.

Sunt ca o păpușă personificată al cărei unic drum este dictat de reguli și mărginit de cei care au trăit înaintea mea, doar pentru că ei au descoperit niște realități pe care sunt obligată să le accept. Sunt împinsă fără voia mea pe o tablă pe care viața mea și jocul sunt puse în balanță și sunt considerate la fel de importante, pentru că balanța sfârșește prin a se echilibra. Sunt pe o scenă imensă, cu un număr impresionant de personaje, în care trebuie să joc până la capăt rolul pe care am fost obligată să-l accept. Dar dacă, totuși, depășesc sfera cotidiană a celor care au învățat pe de rost că legile fizicii sunt cele după care se coordonează întreaga lume? Viața mea este un joc cu alte reguli.

Iulia Ștreangă ■
"Național"

dementia

Impersonal

Foto: Bogdan Onofrei

călimara cu spini. vinul albastru coagulează
într-o privire zdrențuită. roțile se împotmolesc în piese de șah.
mințile jumulesc aripile lumii. norii
modelează tristețea
vântului prelins din requiem.
un plâns palid exilat în
ironie. coaste
de sare înfipte
într-o inimă cuprinsă de atonie. ecoul
e saturat de frazele ce cad
precum bucăți de stea. privește
cum se topesc în cafea
cioburi din decor. în tăcerea împăiată se
sfarmă pendule/ o funie de ceață
se spânzură de ecoul unui gând.

să zicem că mai rămâne un cuvânt

statui de var nemișcate/ praf amar. în aer plutește un miros de
superficialitate. sarcasmul mușcă
din tot ce poate.
lumina intră prin oglinzi sparte/ se colorează
camera într-un cenușiu lutos
de acuarelă. covoarele mustesc de speranțe deșarte.
vioara cu strunele rupte cântă
în mormântarea sub o umbrelă. într-un
colț obscur se vede lumina unor cărți
așezate vraf/ lângă un păianjen.
caută eternitatea într-o particulă de praf. o iluzie de mătase se
leagănă amețitor. orgoliul de actor devine pionul unui joc de șah.
șterg o literă din vechiul almanah. din rege se
transformă în propriul său nebun. important este să nu te îneci în
ficțiune/ în lume. cosmosul destramă speranța. rămâne un
cuvânt uzat.

Lavinia Ieniceanu ■
a XII-a, "Petru Rareș"

Astăzi, am să rămân în mine.

N-am să mă-ntind pe foaia albă,
la fel de plină de nonculoare
ca un vers scrijelit pe tavan

cu unghiile lungi și tari,
stând pe vârfuri pe scaunul alb
de-atâta var învechit,

la fel de albă ca un cearșaf apretat
pe-un pat rece de spital.
N-am s-aștept o mână aspră, goală

și-un bisturiu subțire
să mă descopere cum nici eu
nu m-am descoperit vreodată.

Nu vreau să știți cum fiecare sunet
dintr-un moment mă schimbă.
Vreau să rămân un corp, nedisecat,

înfășurat în pereți și-n toate celelalte
limite. Nu veți vedea unde încep
și unde mă termin.

Nu mă veți increa și recrea,
nu înaintea mea.

Îmi pare rău, dar
astăzi, am să rămân în mine.

Radiana Arghiropol ■
a XI-a, "Național"

cu și despre d/ domnișoara d

Foto: Anna Bărbulescu

o zi oarecare. azi înveți o nouă coregrafie. clipești
din gene date cu rimel de supermarket.
iar rujul zâmbește. se oprește. clipa
devine serioasă. urmează
degetele.
ridici degete
subțiri. ridici volanele albe/ fusta primită cadou. ai fost
cuminte.
te învârți ușor-ușor.
repede-repede. părul șaten
ți-ajunge la marginea unei uși. amețești odată cu aerul.
te joci. te joci. te joci. termini
joaca.
privești viața. o expoziție
prea prost plătită. horoscopul știe. azi
zâmbești. azi ti-e bine. azi
ai căutare.
horoscopul nu știe. zâmbetul
tău e rar. nu știi că ascunde sub
piele ace de sticlă.

te înfășori în amintiri dureroase. pielea ta e deschisă. fire de apă
rece lovesc acoperișul
de tablă.
ai mâini care tremură. gestul de bun-venit.
adio. adio. la plecare
nu spui adio.
astăzi vei fi fericită. astăzi
vei zâmbi. ce fraier ajunge acest
horoscop.
te furișezi. așezi omul care scrie
în sertarul noptierei. lângă bricheta cu dragoni primită
de crăciun. creioane mici te desenează
în acuarelă.
amesteci starea cu whisky.
pe fundul paharului acești vapori de aer. momentul are gust.
îl consumi pe tot
până devii diabetică. despre d numai de bine.

je t'aime aussi

cafeaua o bem pe fugă,
privirile dezgolesc vorbe. și
trupuri.
câmașa zace mulțumită. pe podea
hainele se omogenizează.

mă pierd în amoruri. tipul nou de
fumat mă ucide.
e simplu. un automatism. tu
mă iubești. eu răspund.
clovnul de la colțul străzii
râde zgomotos. și ha. și ha.
je t'aime aussi. impardonable.
jobenul rupt. iepuri cu ochi
de sticlă. maraton pe străzi.
tipa zbiară la
zidurile care trec. prin față trec
ziduri sinucigașe.
cutia cu nebunie
e jucăria preferată. damele bine
poartă pantofi din piele.
culorile vin și pleacă. geamul e albastru. soarele e
verde. iar fluturii mor.
irisul se pierde sub fiecare
pas. hora se joacă
în fiecare zi mai ritmată.
creionând flashuri.
dorișta ta e un gândac strivit. gătit crocant la micul
dejun.
la atena e zi. tot acolo e
noapte.
sub culoare creionul
mușcat de dinți mici. te zbați în loc.
acest șarpe e o limbă
împletită. venin după venin.
cutia de chibrituri aprinde
focul. așchii ca un un cub care vibrează.
treci prin ramuri și
prinzi frunze.
din mâini cresc niște
ape. valuri se sparg de trup.
între timp pescărușul
uită să zboare.
vântul ia ziua pe sus. tu
visezi prosteste la un leagăn.

je t'aime aussi. impardonable.

Andreea Goreac ■
a XI- a "Petru Rareș"

dorințe/ trăiri

el și amicul lui și-au petrecut copilăria mutând sfere aici și dincolo.
el era cu pacea. cu lumina din ochi mutau caiete și postere. televizorul devenea bombă cu ceas/ cactusul era butonul lui magic.

faceau dreptate împărțind palme roșii în dreapta și în stânga.
apoi
amicul pleca pe jos.
nu doar cu trotineta cea de toate zilele.
era copii. le creștea peste noapte barba strong. le încolțeau gândurile
peste munți.

și râdeau. amicul lui râdea isteric în gangul din caramidă. peste o săptămână
și cu o mișcare violentă un obraz se oprea. râsul se pornea pe fir în jos.

nu lăseau fluturile să iasă din piatră. pe fir în jos mergeau cei doi în fuste și desculți. dansau dansul optimistului.

mai nimeni nu îndrăznea să respire nisip. el voia o cioară.
amicul voia colibri.
el era cu pacea.

unii spun că el și amicul lui erau bătrâni
și speriați de moarte. alții spun că nimic nu a fost săpat cu fierul.

chiar dacă
în viața reală
nu zburau/nu vorbeau/ nu mureau. țineau
atârnate în lanțuri
dorințe/ trăiri.

amiciție

prieteni din cercul de chibrituri
m-au însoțit ieri.

eram pe un câmp și
umbrela fura soarele. tăiam fiecare frunză
în jumătate și atât/ baiatul începe să strige/ că el mușcă din venus.

apoi era noapte și nu doar un
copac ma veghea. când
cerul își sparge esența după un nor
și în jur sar dopuri și scânteii. atât de aproape eram de el, încât
mi s-a întins steaua sub frunte. ca pasta.

frigul dispăruse de mult, cu o șuviță incoloră.
totul în jur era ușor solubil
și noi nu eram pe veci.
deci am continuat să schițăm gesturi în fructe.

nu era nimic de pudrat și la lumină am renunțat de mult. se
despicase
în mai mult de patru. la trei ne înstrăinam/ așa mancam cireșe/
așa
salutam indiferenți niște suflete.

poate o lalea, poate o masă cu fructe de mare. poate
ziua va veni sub copacul meu. poate numai noaptea.
am să fiu cea mai fericită.

fumând un meteor.

Alexandra Larion ■
a XI-a "Petru Rareș"

De-ai fi cavaler/ de-aș vrea să înfloresc

un film cu muzică bună. pe portative stau înșirate fețe. liniștea lor măsoară
pauze ruginite. din când în când mă numești
domnișoara cu îngerul. îmi spui că mă visezi. că mă nasc mereu
cu mâinile în buzunare.

imagini alb-negru. tușele redau mișcări involuntare. n-ai unde
să te ascunzi. în ochii mei/ în gene e bine
fără loc. mâine vin să te iau de acasă cu un zâmbet forțat.

te duc la teatru. spui că nu știi ce fețe trec strada în grabă/
zâmbesc străinilor. și poartă inimi pătrate în poșete. serile
rodesc fulgi albi. de la ultima țigară
viața mi s-a urcat într-un carusel.

recunosc. mergem ca fluturii în aceeași direcție.
filmul e vechi. l'amour/ notre amour. ce ironie. ești cumva
vertical. linia corpului tău e orizontul roșu. ai rezerve
de tristețe în palme. fluieri și cresc blocuri. ceva trebuia făcut.
oricum va fi un bloc nou-nouț.

oamenii poartă fluturi albaștri în stomac. și urme de var
învechit.
tot acolo cresc amintiri despuiate. va fi un timp
când nu vei mai putea
să mă eviți. fata aceea aduce cu ea jocul/ visează fără piedici.
îmi spui că
strânge orașul în brațe. când e seară/ când e frig.

duminica mă inviți să bem ceai chinezesc
în ceșcuțele păpușilor. până la tine
e mult de privit. o intersecția mă poartă pe degete.

fata aceea se se pierde printre imagini de final. mângâie câinii
cu părul roșu. pe tine te fură somnul
cu greierii lui verzi/ cu broaștele.

eu mă cocoș într-o carte.

Totul se petrece încet, la plimbare

ajungem în parc.
spui că dansezi un tango sălbatic. aduni ecouri
într-o singurătată de groază.
la sfârșit mă săruți pe ureche. mulțumirile/ răsesele frenetice.
făcături ieftine.
îmi e bine. dacă aceasta e o poveste mai lungă. unii consumi
romanțe
prin tarabe. la capătul străzii se nasc bufoni.
îți fac desene maiășe
în fața blocului. pe jumătate dărâmat. nu te văd totuși
decât ca pe acceleratul de noapte.
de ieri sunt o muncitoare la calea ferată. și voluntară din când în
când.
visez să plec la moscova/ să trec fugară pe poduri. nimic
nu mai e la fel.
nu isprăvești cu adevărat decât luna. atunci
o iei de la început.
singurătatea e o femeie frumoasă/ o călătorie. o prăjitură prea
dulce.
stăm pe o bancă. să zicem că e un cerc închis. în parc orice pas
cu tine
are mai multe umbre/ nicio liniște.
închid pumnii strâns. mâine e mâine și
fără tine. un țaran poartă niște minuni
în căruță. aplauzele tale sunt palme usturătoare.
ascultă. frate/ frate. în agora se aude un gramafon. sunete
ofilite.
lume multă/ fețe înstrăinate.
fiecare pas are multe umbre. nu se întâlnesc nicăieri/ niciodată.
mai e timp și pentru tine. aștept să cadă praf pe noi. vizitatori
și slabi. cu țigara anunțând dimineața. orice ar patina
peste crochiurile trupurilor. cu aburi îmblânziți. cu veste
de salvare. rămânem împreună.
e aceeași oscilație între da și nu către etajul zece. trec tot mai
des/ tot mai rapid.
îmi spui că moartea urăște să-i bați la ușă. așteaptă
mereu să vină altul mai hotărât.
degetele topesc niște lumânări.

Ana Maria Lupașcu ■
a XI-a, "Petru Rareș"

Pe așa un drum să nu mergem cu ochii închiși

doar în aerul sărat al dimineții ies
de sub cearșafuri mâinile galbene
dezmoțindu-se după un somn în care
ne-am ascuns o bună bucată de timp/ cât

să ni se readă pleoapele și să rămânem
cu ochii mereu deschiși fără
a-i putea feri de lumină de frică ori de
drumurile cele mai lungi

trebuie să înțelegeți că
am învățat să îmi port rușinile
fără rușine într-o permanentă zi care
nu s-ar fi terminat niciodată cu
beznă în stânga beznă în dreapta ori
cu un somn bine meritat și atât. așa fi putut
să îmi pun rușinea pe targă

și să mergem a plimbare așa cum
sunt duși morții la cimitirele de la periferia orașului
dar nu, trebuie/ trebuie să înțelegeți
că mai bine

am merge cu toții
pe drumurile de țară. ne vor întâmpina
străinii își vor desface gurile farmate cu
cea mai uimitoare bună voință spre
a ne face loc să trecem mai
departe

nici legați la ochi nu vom trișa la acest joc/ doar
vom alege un loc care e așa
departe
încât vom putea construi acolo orașul
numai din cretă- străzi și case
pentru fiecare și va fi un oraș atât/ atât
de frumos că

vom simți în fiecare din aceste case
căldura și bucuria neobișnuită pentru
locuințele de nefamiliști

iar spre seară o liniște ce
ne va zgudui pereții până
în temelii

Doar maică-ta știe

dacă ați tăcea cu toții
m-aș închide în baie
aș umple cada cu apă și acolo îngrădită
între plăcile de faianță mi-aș
inventa cea mai lungă spovedanie

de aici vă pot vorbi ca pentru
un mare public
doar maică-mea știe că
nu-mi pare rău nici când
mă spăl de păcate și că ce fac eu
nu se vindecă așa ușor fiindcă
fuga de acasă nu are scuze și nici
nu poate fi luată înapoi

așa că
deniz
nu are sens
maică-ta știe totul despre păcate
știe că nu-ți pare rău și că
n-ai să-ți revii niciodată
ea n-o să vină să-ți vadă trupul curățat în grabă
precum restul mulțimii adunate la decapitățile publice

maică-ta vine pe vârfuri chiar acum
te-ncuie în baie
și-ți spune
acum chiar ai timp să te curăți de toate
dar mamă să știi chiar nu-mi pare rău de nimic

peretii ăștia n-au terminat până acum
să crească
or să se înalțe până la ultimul etaj la care
nu pot ajunge nici cu unghiile crescute

ai vorbit atât tare mamă doar ca să te audă și peretii
așa or să crească strămb
spre mine
poate rămân singură cu măturile mele în cadă fără ecou

și atunci cine să mă mai
ierte dacă nici mama
nu

Otai Deniz ■
a XI-a, "Petru Rareș"

Cum să scoți un poem din încăperea fără lumină

în camera asta în care
stăm toți
înghesuiți
ca într-un abator
așteptând să vedem cine
va fi tăiat primul
liniștea se așează cuminte între buze
avem gurile întredeschise după ce
am îngھیțit câte o pasăre zgomotoasă
nu vrem să se mai audă
nici un vaiet sau un doamne-ajută
doar așteptăm
am auzit că o dată scăpat
deși puțini reușesc
ajungi într-o lume cu mult mai multă
lumină
o lume în care omuleții din mintea ta
pun mână de la mână și
îți cumpără un prinzător adevărat de vise
acum transpirația rece îmi
măsoară trupul
niciodată venele nu mi-au fost mai lungi și
pot să simt cum frica
pulsează și în venele celui de lângă
doar la gândul că el ar putea fi
următorul
pasărea e încă vie în mine
se zbate
mă ciupește pe dinăuntru
îmi lipesc buzele uscate una de cealaltă așa cum
se închide orizontul pentru că
nu vreau
nu pot
să o eliberez
timpul e de partea mea
o știu și
nu vreau să las un loc gol pe podea
papucii acoperă
urme roșii-amare
ale celor dinaintea noastră
nimeni nu știe ce se întâmplă
de ce de ce așteptăm și până când
iar toată camera miroase a pene

Totul se petrece încet, la plimbare

tocmai am realizat că
cele mai frumoase momente au fost cu
ochii închiși
ca o absență
undeva într-o altă lume
ciudată
doar eu cu un zâmbet nebun

nu pot să cred că
m-am închis de bunăvoie cu orbii și
nici nu mi-am dat seama

când ne sărutăm
țin ochii închiși
când facem dragoste
țin ochii închiși
chiar și acum
când dansez singură prin casă pe
piesa noastră
tot oarbă-mi sunt

se întâmplă să-mi fie frică de
frumos
bună ziua
mă numesc andreea și
am inventat o nouă fobie
au trecut ani de când
nu am mai fost pusă să o înfrunt

doamnelor și domnilor
din acest club anti-frică
spuneți-mi ce se întâmplă când
te lepezi de ce-i rău și urât căci
vă spun
până la os de oarbă-mi sunt

vă rog
spuneți-mi cum este să fii prezent

în acel moment
au apărut animale din cele mai odioase
m-au înconjurat și
și-au îndreptat privirile sălbatice spre mine

Foto: Anna Bărbulescu

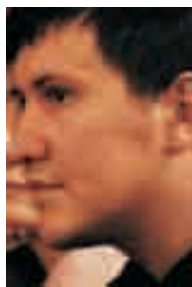
ce se întâmplă
spuneți-mi ce se întâmplă
de ce se uită toate la mine
ce vor

un copil fără degete
s-a ridicat și mi-a zis cu
vocea cu care șoptești cântece de leagăn
astea sunt fobiile noastre
în carne și oase și colți
blănurile lor ne înconjoară acum
țin de cold păcatelor din noi
transformă fiecare fior într-un
răget
eu sunt Dumnezeu și
pot înfrunta orice
fiecare dintre noi este Dumnezeu aici
de ce ne ceri tu ajutor
ce risipă

timpul îmi dă târcoale iar eu
ce fac
ce le fac acestor ochi
îi trimit la sanatoriu
fără regrete
fără jurăminte pe toți sfinții din scripturi că
va fi bine și cald și frumos și liniște
îi trimit să-i ronțăie
orătăniile
mă tem de priviri furioase/ de rochii demodate.
îmi sună în urechi greșeli cu sunet vechi. idei/ castane în parc.

mă urmărește
o palmă umedă/ o melancolie. ceva de spus.

Andreea Teliban ■
a XII-a "Petru Rareș"

Adrian Diniș

(n. 4 iulie 1986, București) a debutat în noiembrie, anul acesta, la Târgul Internațional de Carte Gaudeamus, cu volumul Poezii odioase de dragoste, la Editura Vinea. A publicat în majoritatea revistelor importante din țară: Convorbiri literare, Lucefărul, Tribuna, Dacia literară, Poesis etc., a susținut lecturi în cele mai importante cenacluri și la Târgul Național de Carte de Poezie și a câștigat în ultimii ani cam tot ce se putea câștiga la concursurile pentru poezii nedebutați.

Flori de cancer pentru tine

Plouă, nu mai trebuie să spăl mașina.
dede scoate și ea farfuriile nespălate
afară în ploaie. Vezi, nu e un motiv
de tristețe ploaia prin care mă plimb

cu mâinile în buzunarele hanoracului
unde te port ca într-un marsupiu.

Și mă gândesc că, da, aș putea fi
un monstru de tată care să aibă uter
doar pentru tine ca să te nască
pe tine și copii pe care n-o să-i ai.

Malformația mea congenitală
putea să înflorească și în altceva decât cancerul.
Pe RMN – Flori de cancer pentru tine.
Nu te uita la mine ca la un monstru.

Lovește-mă.
Din mine cad bomboane ca dintr-un piñata.
Din mine cade ploaia. Dedică-ți ploaia.
Am făcut să plouă pentru tine

așa cum odată o femeie mi-a zâmbit
și eu am făcut să ningă.

Copacul îți întinde la fereastră
un buchet de flori de cireșe,
preferatele tale, chiar dacă ești alergică
la căpșuni și fragi – eu tot cred că pierzi ceva

ursoaica mea tristă, înnebunită de cântecul ăsta
ca de un câine care aleargă-n juru-i

dede e genul care se va urca în copac
fără să-i pese că nu va mai putea să se dea jos,
fără să-i pese de logica poemului meu
ursoaicele nu se pot urca în copaci,
ursoaicele mor mor după fragi

dede, mi-ai adus cirul în poezie
și ursul care merge pe bicicletă
pe un fir de sârmă jonglând cu portocale

Despina, mi-ai spus
că o să mi te arunci în brațe când ai tu chef
te-ai hotărât în care prăpastie?

tu ești departe, departe
eu sunt singur, singur
singur ca un cuvânt neinventat

aici tot timpul îmi dau ceasul înainte
sau înapoi cu o lună
și nu se întâmplă niciodată nimic

hai să terminăm totul
moartea e cel mai puternic afrodisiac

în loc de taxi să luăm un inorog sau un centaur
și să ne ducem departe, departe
singuri, singuri.

Foto: Bogdan Onofrei

2500 m

într-o vară mi-au spus
că sus pe munte zăpada-i cu viermi
și am urcat cu mașina pe șerpi lungi cu aripi

acolo copiii sărbătoreau verile altfel
acolo zăpada se pieptăna de iarbă
ca o femeie

și m-am gândit cum or fi arătând ei dragii
cu multe picioare de ghiață
cu s-or fi târând
pe niște drumuri înguste ca paiele de chibrituri
acolo zăpada nu duce la niciun liman
plânsul și scrâșnirea dinților e de fapt
o întindere de apă rece
stătută
care n-a încrețit pielea nimănui

viermele de zăpadă se lipește
ușor de metale
se desprinde cu tot cu piele
și când se retrage
trage sângele după el
un fir roșu

din el mușcă iarna
călugării când se urcă la ski

un ateu îngropat în munte este condus
de viermele de zăpadă

Banquet

unde va în cer se discută obsesiile noastre
și noi stăm liniștiți
bolnavi terminali la petrecerea de crăciun
ologii primesc invitația la dans a reginei

în liniște. nu poți să faci un pas greșit dacă n-ai picioare
dar de la brâu în sus să urli cu mâinile

ca niște samovare spunea makine
nenorocite de samovare împărțite-n oribile cești chinezești
din ele sorb guri care cândva sărutatu
și-și lăsau sărutate picioarele

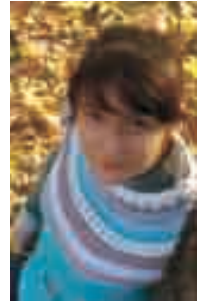
cu ochii apatici ca niște melci mângâiați de gene
vorbim ceaiul fâșâie
petrecerea mușilor
un fast al naturii aproape executate
în mijlocul căreia un samovar încearcă
să se ridice înspre tavan
și fiecare parte a corpului lui delirează
și fiecare parte a corpului lui sunt chiar ceilalți
care stau pe coate
semn al ingenuncherii mâinilor

Eu sunt copilașul orașului

eu sunt copilașul orașului și ridic spre tine
din asfalt mâinile
mie îmi bate inima cu bătăi de bormașină
și pe dedesubtul orașului
cerșetori cu brichetele readuc focul în peșteri
mă ridic din patul de dragoste
ca o macara înțepenită și cobor în celălalt pat
ca un escavator cu pământ în burtă
oamenii mă comandă. cu ei prind lumea în brațe
și-o strâng până când îi ies ochii ca doi săni
prin care lumea de jos este femeia lumii de sus
eu sunt copilașul orașului
și în fiecare duminică mă rog cu geamul mașinii deschis
și parbrizul spălat
cu venele proeminente ca să vezi și tu
că acvariul s-a murdărit și sângele trebuie schimbat
ia-l cu găleata și adu-l înapoi cu pipeta
plantează ca la început
sângele cu penseta

eu sunt copilașul orașului și cel mai frumos răsărit de soare
crește din blana acestui oraș
după ce noapte de noapte
ai înfipt cuțitul adânc în același loc
lărgit noapte de noapte

și dimineața ai să iei orașul-hermină
și ai să tragi cu cuțitul prin el
liniile tramvaiului pe deasupra zăpezii.

Aida Hancer

(15.03.1989, Suceava) a urmat cursurile Colegiului Național „Petru Rareș” din Suceava. Întâlnirea Aidei cu Alecart se face mai întâi la vârsta liceului, ca mai târziu, studentă la Universitatea București să revină printre noi ca autor consacrat de poezie. În anul 2008 dublu-debutează cu volumele de versuri Amadiada (Prințesa, Iași) și Eva nimănui (Vinea, București), cărți care i-au adus, printre altele nominalizarea la Premiul național de poezie Mihai Eminescu, Premiul Ușr Iași pentru debut și Premiul Ronald Gasparic. În avanpremieră, premiul Fundației și al revistei literare Luceafărul-București i-au acordat, în 2008, premiul de debut alături de poetele Cătălina Cadinoiu și Ofelia Prodan.

RECENZII - LIT. ROMÂNĂ**2-19**

Viața începe vineri, Pe prag (Vale-Deal), Lupul, Cămașa în carouri, Cartea șoaptelor, Dezmăț în unu, Provizorat, Întâlnire cu un necunoscut, La Gurile Africii, Noapte bună copii!, Frumoasele Străine, Ambasadorul invizibil

RECENZII - LIT. UNIVERSALĂ**20-43**

Cum repară soldatul gramofonul, Citind Lolita în Teheran, Conjurația imbecililor, Dacă într-o noapte de iarnă un călător, Disperare, Drumul, Joaca preferată, Narcis și Gură-de-Aur, O zi mai lungă decât veacul, Orașele Invizibile, Pisica și Șoarecele, Varză Reîncălzită, Războiul sfârșitului lumii, Deodată în adâncul pădurii, Lumea Sofiei, Umbra Vântului, O lună de duminici

ÎNTÂLNIRI**44-53**

Workshopurile Alecart, Caravana Cinematografică la Iași, Miroase-a om, a lemn și-a veșnicie, Lansarea Alecart Suceava, Din afară înăuntrul parabolei, Cum mi-am petrecut comunismul, Lupta austro-română cu Sinele, Lansarea Alecart Iași

ARTES**54-63**

Aici la porțile beznei, Dansul, un mod de Viață, Teatru într-o cafea, The Knockers, Deșteptarea Primăverii, Gala Tânărului actor, O altfel de industrie muzicală.

ITINERARII**64-71**

În Barcelona lui Gaudi, Pe urmele lui Cortez, Pe alte drumuri de munte, Periplu german, Happiness, Tabăra de paleontologie

IMPACT SOCIAL**72**

Club Interact

ORELE**73-85**

De Bello Gallico, Învățământ și politică în SUA, "Băncilă", "Național", Sistemul de învățământ românesc, Din bancă la catedră, Paradigma Educațională, Eternul feminin, Ghiveci cu trăiri, Bătând Câmpii...

FILME**86-103**

Filantropica, Lista lui Schindler, Parfum, Fear and Loathing in Las Vegas, Inception, Lumea Văzută de Ion B., Kapitalism, Mr. Nobody, Valul, Shutter Island, The Hours, Timp

ESEU**104-108**

Excursie în imagistica monetară, Apologia Ideologiei, Arta de a seduce

UNIVERSITARIA**110-121**

Decontextualizare, Blood Meridian, Despre drepturile omului, Prestigiul Tradiției, "Oprimarea" în numele legii, Un Dante rătăcit prin Infern, Don Cesar, Două lucruri cu adevărat importante

ANCHETĂ**122-127****REVISTA REVISTELOR****128-129****INTERVIU****130-133**

Interviu cu prof. univ. dr. Elvira Sorohan, Elevul anului 2010 - Tudor Tiron-Giurgică

CREAȚII**134-147**

"La pas" - Doru Halip

UNIVERSITATEA "PETRE ANDREI" DIN IASI
înființată și acreditată prin Legea nr. 408/20 iunie 2002
Str. Ghica Vodă nr.13, Iași, cod fiscal:18849280, e-mail:office@upa.ro web:www.upa.ro

www.upa.ro

- **FACULTATE DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚELE EDUCAȚIEI**
- **FACULTATE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ ȘI SOCIOLOGIE**
- **FACULTATE DE ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE**
- **FACULTATE DE ECONOMIE**

- **PROGRAME MASTER**
  - domeniul Psihologie
  - domeniul Finanțe
  - domeniul Drept

Programe postuniversitare